

พฤติกรรมกรรมแสวงหาและการใช้ข่าวสารในการพัฒนา
ของพระสงฆ์ในจังหวัดเชียงใหม่

พรทีพย์ อินทจักร์

ปัญหาพิเศษนี้เป็นส่วนหนึ่งของความสมบูรณ์ของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิเทศศาสตร์
โครงการบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยแม่โจ้

พ.ศ. 2549

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยแม่โจ้

ใบรับรองปัญหาพิเศษ
โครงการบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยแม่โจ้
ปรัชญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์

ชื่อเรื่อง

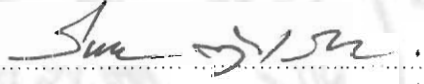
พฤติกรรมการแสวงหาและการใช้ข่าวสารในการพัฒนา
ของพระสงฆ์ในจังหวัดเชียงใหม่

โดย

พรทิพย์ อินทจักร์

พิจารณาเห็นชอบโดย

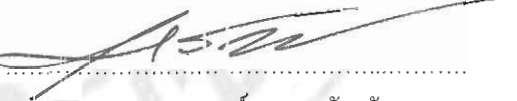
ประธานกรรมการที่ปรึกษา

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร. วิทยา ดำรงเกียรติศักดิ์)
วันที่ 24 เดือน ๗ พ.ศ. 2549

กรรมการที่ปรึกษา

.....
(พระมหา ดร. นุชช่วย สิรินุชโร)
วันที่ 24 เดือน ๗ พ.ศ. 2549

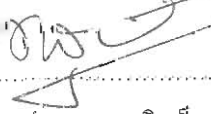
กรรมการที่ปรึกษา

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร. รังควิต)
วันที่ 24 เดือน ๗ พ.ศ. 2549

ประธานกรรมการประจำหลักสูตร

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร. วิทยา ดำรงเกียรติศักดิ์)
วันที่ 24 เดือน ๗ พ.ศ. 2549

โครงการบัณฑิตวิทยาลัยรับรองแล้ว

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ทรงวุฒิ เพ็ชรประดับ)
รองประธานกรรมการ โครงการบัณฑิตวิทยาลัย
วันที่ 25 เดือน ๗ พ.ศ. 49

ชื่อเรื่อง	พฤติกรรมกรรมการแสวงหาและการใช้ข่าวสารในการพัฒนา ของพระสงฆ์ในจังหวัดเชียงใหม่
ชื่อผู้เขียน	นางสาวพรทิพย์ อินทจักร์
ชื่อปริญญา	ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์
ประธานกรรมการที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ดร.วิทยา ดำรงเกียรติศักดิ์

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) พฤติกรรมกรรมการแสวงหาข่าวสารของพระสงฆ์ในจังหวัดเชียงใหม่ในการนำไปใช้ในการพัฒนา (2) เนื้อหาข่าวสารที่พระสงฆ์ในจังหวัดเชียงใหม่นำไปใช้ในการพัฒนา และ (3) วิธีการถ่ายทอดข่าวสารที่แสวงหาจากสื่อของพระสงฆ์ในจังหวัดเชียงใหม่ในการนำไปใช้พัฒนา

ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยได้จากการรวบรวมด้วยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกและการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วมกับพระสงฆ์ที่ทำงานพัฒนาในเขตจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 4 รูป ข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์โดยพิจารณาถึงความเกี่ยวข้องของความเป็นเหตุเป็นผลของข้อมูล จากนั้นจึงวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมกรรมการแสวงหาข่าวสารของพระสงฆ์มาจาก 1) มีความสนใจและเห็นความจำเป็นในการแสวงหาข่าวสารเป็นการส่วนตัว ต้องการนำข่าวสารไปใช้ประโยชน์ 2) เป็นผู้ที่ต้องการนำข่าวสารจากการแสวงหาไปใช้ทั้งประโยชน์ส่วนตัวและประโยชน์สำหรับการพัฒนาชุมชน ส่วนแหล่งข้อมูลข่าวสารที่พระสงฆ์แสวงหาส่วนใหญ่คือจากสื่อมวลชน คือ สื่อหนังสือพิมพ์ และสื่อเฉพาะกิจ คือ หนังสือรายปักษ์ มากกว่าสื่ออื่นๆ

เนื้อหาข่าวสารที่พระสงฆ์แสวงหาและการนำไปใช้ประโยชน์ พบว่า พระสงฆ์แสวงหาเนื้อหาข่าวสารเกี่ยวกับการประกอบอาชีพและนำไปใช้ประโยชน์ในการจัดตั้งและดำเนินการกลุ่มแม่บ้านและกลุ่มอาชีพ เนื้อหาข่าวสารเกี่ยวกับสถานการณ์ทางเศรษฐกิจและนำไปใช้ประโยชน์ในการจัดตั้งและดำเนินการกลุ่มสังฆะออมทรัพย์ เนื้อหาข่าวสารการศึกษาและการกีฬาและนำไปใช้ประโยชน์ในการจัดตั้งและดำเนินการกลุ่มเยาวชนเพื่อต่อต้านยาเสพติด เนื้อหาข่าวสารเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนและนำไปใช้ในการจัดตั้งและดำเนินการกลุ่มผู้ติดเชื้อเอดส์ และจัดตั้งพิพิธภัณฑสถาน โบราณวัตถุ และเนื้อหาข่าวสารเกี่ยวกับพระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าและนำไปใช้ประโยชน์ในการจัดตั้งและดำเนินการ โครงการแสงธรรมนำชีวิตให้แก่เยาวชน ตลอดถึงการปรับประยุกต์ในกิจกรรมต่างๆ

พระสงฆ์มีวิธีการถ่ายทอดข่าวสาร 5 วิธีการ ได้แก่ การแสดงพระธรรมเทศนา การประชุมกลุ่มชาวบ้าน การบรรยายหรือแสดงปาฐกถา การจัดบอร์ดนิทรรศการ และการใช้เอกสารเผยแพร่นำเสนอข่าวสารเกี่ยวกับการพัฒนา ซึ่งการถ่ายทอดข่าวสารแต่ละวิธี พระสงฆ์ได้ทำการวิเคราะห์ผู้รับข่าวสารโดยพิจารณาจาก 3 องค์ประกอบ คือ ความตั้งใจหรือปรารถนาที่จะรับความรู้ เนื้อหาที่ได้รับจากการถ่ายทอด การมีความรู้เดิมเกี่ยวกับเนื้อหาที่จะได้รับการถ่ายทอด และมีความต้องการนำความรู้ที่ได้รับจากการถ่ายทอดไปใช้ประโยชน์สำหรับการดำรงชีพ

Title	Information Seeking Behavior and Utilization for Development by the Monks in Chiang Mai
Author	Miss Pornthip Inthajak
Degree of	Master of Arts in Communications
Advisory Committee Chairperson	Associate Professor Dr. Wittaya Damrongkiattisak

ABSTRACT

The purposes of this research were to study (1) information seeking behavior and utilization for development by the monks in Chiang Mai province, (2) contents of information used for development by the monks, and (3) means of information communication for development by the monks.

The data was collected through in-depth interview, participatory and non-participatory observations from four monks involved in development in Chiang Mai and analyzed by considering its relationship as well as reasoning prior to the analysis according to the research objectives

The study revealed that the monks' information seeking behavior resulted from (1) individual interest and needs for seeking information, and (2) needs to use information for personal benefits as well as for community development. The sources of information sought by the monks were mostly mass media i.e. newspapers and specific media i.e. magazines.

The contents of information sought and used by the monks were occupational information used for setting up and running housewife and vocational groups, economic situation information for setting up and running community saving and cooperative groups, education information and sport information for setting up and running youth groups to fight against drugs, community development for setting up and running PLHA groups and local museums, and information about Buddha's teachings for setting up and running the Dhamma Light Leading Life project for youth as well as for applying to various activities.

The monks' information communication for development was conducted by five means i.e. preaching, group discussion, giving lecture or sermon, exhibition, and documentation to disseminate information about community development. Each means of communication goes

through consideration of three factors i.e. intention or needs of the receivers to obtain information, background knowledge of the receivers, and needs for utilization of the knowledge for their living.

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาปัญหาพิเศษครั้งนี้สำเร็จลุล่วงลงได้เพราะความช่วยเหลือจาก คณะกรรมการที่ปรึกษา ซึ่งประกอบด้วย รองศาสตราจารย์ จร.วิทยา ดำรงเกียรติศักดิ์ ประธาน กรรมการที่ได้กรุณาสละเวลาอันมีค่าให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ที่นำไปสู่ การปรับปรุงแก้ไขงานปัญหาพิเศษนี้ให้มีความสมบูรณ์มากที่สุด จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่าง สูงมา ณ ที่นี้ด้วย

ขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ นครเศส รั้งควัด กรรมการ ที่กรุณาตรวจสอบ ให้ คำแนะนำ ในการแก้ไขปัญหาพิเศษนี้ให้ถูกต้องและสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ขอกราบนมัสการ ขอบพระคุณ พระมหา ดร.บุญช่วย สิรินุโร ที่คอยรับฟังปัญหาตลอดจนอุปสรรคต่าง ๆ และคอย ช่วยเหลือ ดูแลให้คำปรึกษา และให้กำลังใจด้วยดีตลอดมากระทั่งสามารถดำเนินการศึกษาปัญหา พิเศษสำเร็จได้เป็นอย่างดี

กราบนมัสการขอบพระคุณพระครูสมุห์วิเชียร คุณธมโม พระครู โกวิทธรม โสภณ พระครูพิทักษ์สิทธิคุณ และ พระครูพิศาลเจติยารักษ์ ตลอดจนขอบพระคุณคณะศรีท้าวชุมชนวัด เจดีย์แม่ครัว ชุมชนวัดศรีสุพรรณ ชุมชนวัดร้องเม็ง และชุมชนวัดน้ำจ้ำ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและร่วม แสดงความคิดเห็น อันเป็นประโยชน์ประโยชน์อย่างยิ่งต่อการศึกษาปัญหาพิเศษครั้งนี้ ซึ่งหาก ไม่ได้รับความร่วมมือจากพระอาจารย์ ทั้ง 4 รูป งานศึกษาปัญหาพิเศษนี้คงไม่ประสบผลตามที่ คาดหวังไว้อย่างแน่นอน

ขอบคุณคณาจารย์ประจำสาขาวิชานิติศาสตร์ ที่ทุ่มเทกำลังกายและสติปัญญาให้ การสั่งสอนในรายวิชาต่าง ๆ ตลอดหลักสูตร ขอคุณเจ้าหน้าที่ประจำบัณฑิตวิทยาลัย ที่เป็นธุระ และอำนวยความสะดวกในด้านเอกสารที่เกี่ยวข้อง

ขอบคุณพี่ ๆ ร่วมรุ่น 4 เอาใจช่วยทุกขณะ และคอยให้กำลังใจมาโดยตลอด โดยเฉพาะ คุณอภิรัตน์ สุภาพล คุณกิตติศักดิ์ หอมจำปา และคุณเบญจมาภรณ์ กันทะปิ่น พี่ ๆ ที่ร่วม ทุกข์สุขตลอดระยะเวลาการศึกษา

ท้ายที่สุดนี้ ผลของการศึกษาและความสำเร็จที่เกิดขึ้น เป็นผลมาจากความเมตตา กรุณา ของคุณสุพจน์และคุณรัชนิชาติ อินทจักร์ บุพการีผู้ตั้งใจให้ทุกสิ่งทุกอย่างที่ดีที่สุดแก่ผู้ ศึกษา

พรทิพย์ อินทจักร์

พฤษภาคม 2549

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	(3)
ABSTRACT	(5)
กิตติกรรมประกาศ	(7)
สารบัญ	(8)
สารบัญตาราง	(10)
สารบัญภาพ	(11)
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาของปัญหา	1
ความสำคัญของปัญหา	3
ปัญหานำวิจัย	5
วัตถุประสงค์	5
ขอบเขตการวิจัย	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
นิยามศัพท์	8
บทที่ 2 การตรวจเอกสาร	10
ทฤษฎีการแสวงหาข่าวสาร	10
ทฤษฎีสารสนเทศ	15
แนวคิดที่เกี่ยวกับความต้องการข่าวสาร	17
แนวคิดเรื่องกระบวนการเลือกสรรข่าวสาร	20
แนวคิดว่าด้วยการใช้ประโยชน์	22
บทบาทของพระสงฆ์กับการพัฒนาชุมชน	23
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	29
ภาคสรุป	32
กรอบแนวคิดในการวิจัย	33
บทที่ 3 วิธีการวิจัย	34
สถานที่ดำเนินการวิจัย	34
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	44

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	35
การทดสอบเครื่องมือ	36
การเก็บรวบรวมข้อมูล	37
การตรวจสอบข้อมูล	38
การวิเคราะห์ข้อมูล	39
บทที่ 4 ผลการวิจัยและวิจารณ์	40
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของพระสงฆ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก	40
ตอนที่ 2 พฤติกรรมการแสวงหาข่าวสารของพระสงฆ์ในการนำไปใช้พัฒนา	52
ตอนที่ 3 เนื้อหาข่าวสารที่พระสงฆ์ในจังหวัดเชียงใหม่นำไปใช้พัฒนา	81
ตอนที่ 4 วิธีการถ่ายทอดข่าวสารที่แสวงหาจากสื่อของพระสงฆ์ในจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อใช้ในการพัฒนา	102
บทที่ 5 สรุปและข้อเสนอแนะ	119
สรุปผลการศึกษา	119
ข้อเสนอแนะ	124
ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป	126
เอกสารอ้างอิง	128
ภาคผนวก	134
ผนวก ก ภาพพระสงฆ์ผู้ให้ข้อมูลหลักและภาพการจัดกิจกรรมการพัฒนา ของพระสงฆ์	135
ผนวก ข ประวัติผู้เขียน	136

สารบัญตาราง

ตาราง

หน้า

1 ข้อมูลทั่วไปของพระสงฆ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก

42

สารบัญภาพ

ภาพ		หน้า
1	แบบจำลองกระบวนการแสวงหาข่าวสาร	14
2	กระบวนการเลือกสรรข่าวสาร	21
3	กระบวนการแบบจำลองความคิดรวบยอดเกี่ยวกับการใช้สื่อและตัวกำหนดต่าง ๆ	23
4	กรอบแนวคิดในการวิจัย	33
5	ผังการอภิปรายผลการวิจัยเรื่องข้อมูลทั่วไปของพระสงฆ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก	41
6	ผังการอภิปรายผลการวิจัยเรื่องพฤติกรรมกรรมการแสวงหาข่าวสารของพระสงฆ์ในการนำไปใช้พัฒนา	53
7	ผังการอภิปรายผลการวิจัยเรื่องการนำเนื้อหาข่าวสารไปใช้พัฒนา	82
8	ผังการอภิปรายผลการวิจัยเรื่องวิธีการถ่ายทอดข่าวสารเพื่อใช้ในการพัฒนา	102

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

สังคมไทยและพุทธศาสนา เป็นสถาบันที่มีความเกี่ยวพันกันมาอย่างแน่นแฟ้น พุทธศาสนาเป็นศูนย์รวมของจิตใจอยู่ในฐานะสถาบันหนึ่งในสังคมไทยที่มีความเกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพวิถีชีวิตของคนไทย และความมั่นคงของสังคมไทยอย่างแนบแน่น พุทธศาสนาเป็นสถาบันทางสังคมที่มีความหมายและเป็นสัญลักษณ์แห่งความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของคนในชาติเป็นที่มาในการถ่ายทอดวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีของชาติ (พินิจ ลาภานานนท์, 2535: 29) ดังนั้นสถาบันศาสนา มีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ ความเชื่อ พิธีกรรม บุคลากรและองค์กรทางศาสนา โดยเฉพาะระบบความคิดและความเชื่อของศาสนาพุทธซึ่งมีอิทธิพลต่อความคิดความเชื่อ และพฤติกรรมด้านต่าง ๆ ของคนไทยมาช้านาน (สมบูรณ์ สุขสำราญ, 2530: 11)

พระสงฆ์ถือว่าเป็น 1 ใน บริษั 4 ของพระพุทธศาสนา เป็นบุคลากรที่สำคัญของสถาบันศาสนาซึ่งได้ทำหน้าที่ในการสืบทอดอายุพระพุทธศาสนาให้ดำรงอยู่จนถึงปัจจุบัน ทุกวันนี้พระสงฆ์มิได้ทำหน้าที่ในการสืบทอดอายุพระพุทธศาสนาเท่านั้น แต่ยังได้ทำหน้าที่ในการช่วยเหลือสงเคราะห์ประชาชนและสังคมในด้านต่าง ๆ ด้วย ซึ่งเป็นหน้าที่ที่พระสงฆ์จะทำด้วยความสมัครใจและทำด้วยความเสียสละพระสงฆ์รูปใดจะทำหน้าที่นี้ก็ได้หรือจะไม่ได้ก็ไม่เป็น การกระทำผิดวินัยแต่อย่างใดแต่พระสงฆ์มิได้ทำหน้าที่เพื่อประชาชนและสังคมก็จะได้ชื่อว่าเป็นผู้รับจากประชาชนและสังคมฝ่ายเดียว เพราะฉะนั้นเพื่อไม่ให้ได้ชื่อว่าเป็นผู้รับจากประชาชนและสังคมฝ่ายเดียวก็ต้องมีความสำนึกอยู่เสมอว่าตนเองจะต้องปฏิบัติหน้าที่ต่อสังคมที่อาศัยอยู่ด้วย นอกจากการปฏิบัติหน้าที่ของตนตามพระธรรมวินัย เพราะพระสงฆ์ต้องอาศัยปัจจัย 4 ที่ประชาชนถวายให้จึงสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ ดังนั้นจึงควรทำประโยชน์เพื่อสังคมที่ตนอาศัยอยู่มิใช่คิดแต่รับประโยชน์จากสังคมฝ่ายเดียว ถ้าพระสงฆ์รูปใดไม่ช่วยเหลือสงเคราะห์ประชาชนและสังคม พระสงฆ์รูปนั้นก็จะได้ชื่อว่าบกพร่องไม่ได้ทำหน้าที่ของตนอย่างสมบูรณ์ (สำนักธรรมวิชัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2522: 11)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) เป็นแผนพัฒนาที่มุ่งเน้นให้เห็นว่าพระสงฆ์ต้องเข้ามามีบทบาทมากขึ้นในฐานะเป็นผู้นำทางศาสนาในการช่วยพัฒนาสังคมซึ่งดูเหมือนว่าการพัฒนาสังคมไทยในอดีตแทบไม่มีบทบาทของพระสงฆ์ในการช่วยพัฒนา

เลย แต่แท้จริงแล้วพระสงฆ์ได้มีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนามาตั้งแต่สมัยโบราณ และบทบาทในการพัฒนาของพระสงฆ์ไทยได้ทวีความสำคัญมากขึ้นในช่วงระยะเวลาสามทศวรรษที่ผ่านมา บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนานั้นมีทั้งบทบาทที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ หมายความว่าพระสงฆ์ที่มีส่วนในการพัฒนานั้นนอกจากจะกระทำโดยความรู้สึกถึงบทบาทของตนที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาสังคมแล้ว อีกส่วนหนึ่งก็ได้รับการขอร้องจากรัฐบาลให้เข้าไปร่วมมือกับรัฐบาลในการพัฒนาสังคม นอกจากนี้ยังมีขบวนการ “พระสงฆ์นักพัฒนา” เป็นพระสงฆ์ที่พยายามเข้าร่วมในกระบวนการพัฒนาลักษณะการดำเนินงานจะเป็นไปอย่างอิสระมีแนวคิดและกลยุทธ์ในการพัฒนาเป็นของตนเองมีลักษณะการปรับตัวสูงให้มีความสอดคล้องกับสภาพภูมิประเทศ ประชาชน วิถีชีวิตทางสังคมของท้องถิ่น และทรัพยากรแวดล้อมของท้องถิ่น (สมชาย เหล็กเพชร, 2538: 19-20)

สถาบันสงฆ์ เป็นองค์กรเอกชนองค์กรหนึ่งที่ได้เสนอรูปแบบและแนวทางการพัฒนาขึ้นมาใหม่ โดยยึดถือรูปแบบรากเหง้าของวัฒนธรรมเดิมตามแนวทางของพุทธธรรมและความเชื่อทางศาสนาพุทธเป็นสำคัญ แม้ว่าในปัจจุบันสถาบันสงฆ์ที่เข้ามามีส่วนร่วมในบทบาทการพัฒนาอย่างไม่แพร่กระจายออกไปอย่างกว้างขวางแต่ก็พอจะมีปรากฏให้เห็นในทุก ๆ ภาคของประเทศไทยและโดยส่วนใหญ่จะเป็นพระสงฆ์ในชุมชนบท (สมบุญ สุขดำรง, 2530: 13) และมีบทบาทหลายด้านแตกต่างกันไป เช่น พระสงฆ์มีบทบาทสำคัญด้านการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยโดยมุ่งเน้นกิจกรรมด้านการอนุรักษ์ฟื้นฟูวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น และด้านกิจกรรมพัฒนาชุมชนและสังคม (จิรัฐ อนุเรงชัย, 2546: บทคัดย่อ) และมีบทบาทในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้โดยการชี้นำ ชักชวนราษฎรให้ช่วยกันอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ โดยมีการเทศนาสั่งสอน การแสดงธรรม การปาฐกถาธรรม รวมทั้งมีส่วนร่วมในการปลูกต้นไม้ร่วมกับประชาชน (ณัฐชา สัมเจียวหวาน, 2541: บทคัดย่อ) หรือบทบาทในการพัฒนาชุมชนตามโครงการอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.) พระสงฆ์ที่ทำงานในโครงการมีภารกิจหลักสำคัญในการช่วยขจัดปัดเป่าสิ่งที่เป็นพิษเป็นภัยต่อสังคมช่วยสนับสนุนสิ่งที่เป็นคุณประโยชน์ต่อสังคมและสร้างสรรค์สิ่งที่ยังไม่มีให้มีขึ้นทั้งนี้เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนให้ดีขึ้นด้วยการพัฒนาที่รอบด้าน ทั้งทางวัตถุและจิตใจบนพื้นฐานของศีลธรรม วัฒนธรรมและประเพณีอันดีงาม (พระมหาอนันต์ ดอนนอก, 2540: บทคัดย่อ) เป็นต้น

จากการศึกษาข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ พบว่า พระสงฆ์ในภาคเหนือและภาคอีสานมีความตื่นตัวในบทบาทการพัฒนาชนบทมากกว่าพระสงฆ์ในภูมิภาคอื่น ๆ ทั้งนี้อาจสืบเนื่องมาจากชุมชนชนบทในภูมิภาคทั้งสองนี้มีปัญหาอยู่มากมายทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ประชาชนในชนบทต้องต่อสู้ดิ้นรนกับปัญหาขาดแคลนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งที่สังคมเมือง

ดึงคุณเอาทรัพยากรที่มีคุณภาพออกไปจากชนบท จนเกิดสภาพด้อยพัฒนาประชาชนมีชีวิตความเป็นอยู่ที่แร้นแค้น เมื่อสภาพชุมชนและสังคมมีปัญหา ชาวชนบทเองก็พยายามดิ้นรนต่อสู้กับปัญหาต่าง ๆ พระสงฆ์ซึ่งเป็นผู้นำที่ชาวชนบทในภาคเหนือและภาคอีสานให้ความเคารพศรัทธามากจึงต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาเหล่านี้ด้วย (สมบูรณ์ สุขสำราญ, 2530: 39) นับว่าเป็นบทบาทที่สำคัญของการพัฒนาสังคม ซึ่งพระสงฆ์นักพัฒนาในภาคเหนือที่มีผลงานดีเด่นและเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปมีอยู่หลายรูป โดยส่วนใหญ่จะเป็นพระสงฆ์นักพัฒนาที่มีตำแหน่งและสถานภาพทางสังคมในระดับสูง ๆ กิจกรรมและการทำงานของท่านมักจะเป็นแบบอย่างให้กับพระสงฆ์นักพัฒนารูปอื่น ๆ ทั้งในจังหวัดเดียวกันและจังหวัดใกล้เคียง (สมบูรณ์ สุขสำราญ, 2530: 55) ทำให้พระสงฆ์มีบทบาทด้านการพัฒนาสังคมมีเพิ่มขึ้นอย่างกว้างขวาง

จังหวัดเชียงใหม่เป็นจังหวัดหนึ่งที่มีพระสงฆ์ที่มีความสามารถในการทำงานพัฒนาชุมชนที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องการจัดการศึกษา การแก้ปัญหาผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษา การจัดตั้งศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ การจัดตั้งโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ การแก้ปัญหาความยากจนโดยการจัดฝึกอบรมวิชาชีพ การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม หัตถศิลป์ล้ำนา การส่งเสริมเด็กและเยาวชน การสงเคราะห์ผู้แก่ชรา และการอนุเคราะห์ผู้ป่วย โรคเอดส์ เป้าหมายหลักเดียวกันของพระสงฆ์เหล่านี้ คือ การอาสาเข้าไปพัฒนาชุมชนชนบทต่าง ๆ ตามทิศทางที่มุ่งทำประโยชน์เพื่อสังคมให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาพื้นฐานของชุมชนนั้น โดยมีวัตถุประสงค์หลักคือการช่วยเหลือและเกื้อกูลชุมชนเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สุขต่อชุมชนและสังคม

ความสำคัญของปัญหา

สิ่งที่ได้กล่าวมาแล้วคือ การแสดงบทบาทของพระสงฆ์ด้านการพัฒนาสังคมนั้น เป็นการแสดงบทบาทผ่านหลักธรรมและวัตรปฏิบัติของพระสงฆ์เพื่อเป็นเครื่องชี้นำหรือชักชวนให้ประชาชนร่วมปฏิบัติในกิจกรรมพัฒนาสังคมนั้นด้วยวิธีการต่าง ๆ โดยเฉพาะการสั่งสอน เทศนา แสดงธรรม หรือปาฐกถา แสดงให้เห็นว่าการแสดงบทบาทด้านการพัฒนาของพระสงฆ์นั้นอาศัยพื้นฐานด้านการสื่อสารเป็นสำคัญหรือการสื่อสารมีบทบาทต่อการพัฒนาโดยตรง ทั้งนี้เพราะการสื่อสารเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลกว้างขวางที่สุดในความสัมพันธ์ทางสังคมของมนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคปัจจุบันเป็นยุคของการสื่อสาร การสื่อสารได้แทรกเข้าไปอยู่ในทุกกิจกรรมของมนุษย์ จนมีคำกล่าวที่ว่า “การสื่อสารคือชีวิต และชีวิตคือการสื่อสาร” นั่นคือมนุษย์จะต้องทำการสื่อสารนับแต่เกิดจนตายไม่ว่าจะเป็นการสื่อสารภายในบุคคล การสื่อสารระหว่างบุคคล การสื่อสารภายในสังคม

ตลอดจนการสื่อสารภายในประเทศ (กนกรัตน์ สุชะวัฒน์, 2534: 4) พระสงฆ์ที่มีบทบาทด้านการพัฒนาสังคมก็ใช้ประโยชน์จากการสื่อสาร ช่วยทำให้พระสงฆ์ซึ่งเป็นผู้นำทางด้านการพัฒนามีกระบวนการทัศนคติทางความรู้ใหม่ ๆ เพิ่มเติมเข้ามา ถูกใช้ในการเผยแพร่เพื่อประโยชน์สำหรับการพัฒนาสังคม หากมองในลักษณะการสื่อสารแล้ว พระสงฆ์ คือ บุคลากรของศาสนาในฐานะเป็นสื่อบุคคลที่ทำหน้าที่เป็น “ผู้นำทางความคิด” (opinion leader) (กาญจนา แก้วเทพ, 2542: 38) ที่เป็นช่องทางในการแพร่กระจายข่าวสารและสร้างเครือข่ายการสื่อสารในสังคม โดยพระสงฆ์ได้มีส่วนอย่างยิ่งในการแพร่กระจายข่าวสารไปยังสมาชิกในกลุ่มนั้น ๆ ที่สำคัญประสิทธิภาพของผู้นำทางความคิดของพระสงฆ์ก็คือมีความน่าเชื่อถือมีความสามารถในการสื่อสารกับผู้อื่นเป็นผู้ที่มีความสัมพันธ์กับสมาชิกในกลุ่มสูง และกลุ่มให้การยอมรับนับถือ (ปรมะ สตะเวทิน, 2533: 217-218) แต่การเป็นผู้นำทางความคิดในกระบวนการสื่อสารได้นั้น สิ่งที่พระสงฆ์ควรมีคือ การใช้สื่อมากกว่าคนอื่น ๆ ร่วมไปกับการมีความกระตือรือร้น ดังนั้น บทบาทของพระสงฆ์ซึ่งเป็นผู้ที่ทำหน้าที่เป็นตัวกลางในกระบวนการสื่อสารข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาจึงมีบทบาทสำคัญในฐานะที่เป็นทั้งผู้ส่งสาร (sender) ผู้เข้ารหัสสาร (encoder) ผู้ถอดรหัสสาร (decoder) รวมทั้งบทบาทในการเป็นผู้นำทางความคิด (opinion leader) ไปพร้อม ๆ กันด้วย (มาลี บุญศิริพันธ์ และคณะ, 2548: 10)

นอกจากนี้ การเป็นผู้นำความคิดของพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคมตามแนวทางที่อธิบายมานั้น สามารถนำทฤษฎีการสื่อสารแบบสองจังหวะมาอธิบายได้ว่า เนื่องจากบุคคลในสังคมมิได้อยู่กันเพียงตามลำพัง ต้องมีการติดต่อสัมพันธ์ มีกิจกรรมต่าง ๆ ในสังคมและเพื่อสังคมทำให้เกิดการเผยแพร่ข่าวสารไปยังบุคคลโดยผ่านผู้นำความคิด กล่าวคือ การแพร่กระจายข่าวสารโดยผ่านสื่อมวลชนนั้นจะผ่านสองขั้นตอน ในขั้นแรกข่าวสารจะไปถึงพระสงฆ์นักพัฒนาซึ่งได้รับการยอมรับให้เป็นกลุ่มผู้นำทางความคิดและพระสงฆ์นักพัฒนาก็เป็นผู้เผยแพร่ข่าวสารต่อไปถึงประชาชนในจังหวัดที่สอง (พีระ จิระโสภณ, 2532: 647-648) เป็นการไหลของข่าวสารต่อกันจากบุคคลไปยังบุคคลที่ทำหน้าที่คล้ายเป็นสถานีถ่ายทอดคลื่นกรองก่อนที่จะไหลผ่านไปสู่มวลชนตามกลไกของทฤษฎีการไหลสองจังหวะ (two-step flow of information) โดยพระสงฆ์เป็น “สื่อบุคคล” มีที่ความสำคัญในด้านความน่าไว้วางใจ (trustworthiness) ประกอบกับความรู้ความเข้าใจหรือมีความเชี่ยวชาญด้านการพัฒนาสังคม เป็นบุคลากรซึ่งเป็นคนวงในของชุมชนเองก็ก่อให้เกิดภาพของพระสงฆ์ไหลผ่านเข้ามาในเฟรมกล้องของการสื่อสารเพื่อการพัฒนา (กาญจนา แก้วเทพ, 2542: 39)

ทำให้เห็นได้ว่า พระสงฆ์ผู้นำทางด้านการพัฒนาได้รับการยอมรับเป็นผู้นำทางความคิดและในขณะเดียวกันก็เป็นผู้ที่ทำหน้าที่ตัวกลางในกระบวนการสื่อสารข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาไปสู่ประชาชนในฐานะของ ผู้รับสาร แต่ในแง่ของการสื่อสารเพื่อการพัฒนาพระสงฆ์ต้องมีความเชี่ยวชาญ คือ มีความรู้ ความเข้าใจ สามารถทำงานการพัฒนาให้เป็นที่ยอมรับ ต้องมีการ

ผนวกความคิด อุดมการณ์ และกระบวนการพัฒนาไปสู่ประชาชนด้วย แต่ก่อนที่ผู้นำทางความคิด จะทำการถ่ายทอดข่าวสารสู่ประชาชนเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาชุมชนก็ควรมีการแสวงหาข่าวสาร จากสื่อ เพื่อสร้างกระบวนการทัศน์ทางความรู้ใหม่ ๆ ให้เพิ่มมากขึ้น อันจะก่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ และนำความรู้ที่ได้ไปปรับใช้ ให้เกิดประโยชน์ เพราะสิ่งเหล่านี้จะเป็นปัจจัยสำคัญในการถ่ายทอด ข่าวสารไปสู่ประชาชน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่การวิจัยในช่วงที่ผ่านมาพบว่าพระสงฆ์ให้ ความสำคัญกับการแสวงหาข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ โดยเฉพาะข่าวสารเกี่ยวกับการพัฒนาไม่บ่อยนัก รวมทั้งพระสงฆ์มีการนำข่าวสารการพัฒนาที่ได้รับ ไปใช้สำหรับการชี้แนะ อบรมสั่งสอนให้ ประชาชนในชุมชนก็ไม่บ่อยด้วยเช่นกัน (ฉันทพร พงษ์โสภณ, 2539: 154-155) จึงมีข้อเสนอแนะให้ พระสงฆ์ควรแสวงหาความรู้ในวิชาการ สร้างความเข้าใจในการเปลี่ยนแปลงของสังคมและชุมชน ปกุกจิตสำนึกและสอนศีลธรรมแก่ประชาชนทุกระดับทั้งในวัดและนอกวัด ให้คำปรึกษาในปัญหา ชีวิตต่าง ๆ แก่ประชาชน ตลอดจนทำหน้าที่เพื่อการพัฒนาสังคม (สุภา อุทโท, 2541: บทคัดย่อ) ทำให้เห็นว่าการทำหน้าที่พัฒนาสังคมของพระสงฆ์นอกจากต้องมีความรู้ในการพัฒนาสังคมเป็นอย่างดีแล้ว พระสงฆ์ต้องมีการแสวงหาข่าวสาร และนำข่าวสารไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาอีกด้วยจึง จะก่อประโยชน์สูงสุดในการพัฒนาสังคม

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาถึงพฤติกรรมการแสวงหาข่าวสารและเนื้อหาข่าวสารที่ พระสงฆ์ในจังหวัดเชียงใหม่ นำไปใช้พัฒนารวมไปถึงวิธีการถ่ายทอดข่าวสารที่แสวงหาเพื่อ นำไปใช้พัฒนา เพื่อให้ผลที่ได้จากการวิจัยสามารถนำไปเป็นข้อมูลให้สื่อมวลชนได้เล็งเห็นถึง ความสำคัญของกระบวนการในการพัฒนา ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยสื่อมวลชนเพื่อช่วยสนับสนุนและ ส่งเสริมงานทางด้านการพัฒนาต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นทางด้านการผลิตสื่อต่างๆ ที่มีเนื้อหาสาระที่มี ความสอดคล้องเหมาะสม เป็นประโยชน์และตรงกับความต้องการของพระสงฆ์และงานด้านการ พัฒนา เพื่อที่พระสงฆ์เหล่านั้นจะได้นำเอากระบวนการความรู้ต่าง ๆ ที่เกิดจากการเรียนรู้จากสื่อไปใช้ พัฒนาชุมชนเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนได้อย่างมีคุณภาพ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการแสวงหาข่าวสารของพระสงฆ์ในจังหวัดเชียงใหม่ในการ นำไปใช้พัฒนา
2. เพื่อศึกษาเนื้อหาข่าวสารที่พระสงฆ์ในจังหวัดเชียงใหม่นำไปใช้พัฒนา

3. เพื่อศึกษาวิธีการถ่ายทอดข่าวสารที่แสวงหาจากสื่อของพระสงฆ์ในจังหวัดเชียงใหม่ในการนำไปใช้พัฒนา

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาพฤติกรรมการแสวงหาและการใช้ข่าวสารในการพัฒนาของพระสงฆ์ในจังหวัดเชียงใหม่ โดยมีขอบเขตในการวิจัยดังนี้

ด้านสถานที่

การเลือกพื้นที่ในการศึกษาวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการเลือกพื้นที่ศึกษา คือ เป็นวัดที่อยู่ในเขตจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นวัดที่พระสงฆ์จำพรรษาและทำกิจกรรมพัฒนาในชุมชน ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการสำรวจ พบว่ามีวัดที่อยู่ในเงื่อนไขคือ

1. วัดศรีสุพรรณ	อำเภอเมือง	จังหวัดเชียงใหม่
2. วัดเจดีย์แม่ครัว	อำเภอสันทราย	จังหวัดเชียงใหม่
3. วัดร่องเม็ง	อำเภอสันทราย	จังหวัดเชียงใหม่
4. วัดน้ำจำ	อำเภอสันกำแพง	จังหวัดเชียงใหม่

ด้านประชากร

ประชากรที่ศึกษาคือ พระสงฆ์ที่ทำงานพัฒนาในเขตจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 4 รูป ผู้วิจัยได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกประชากรในการศึกษา ดังนี้

1. เป็นพระสงฆ์ที่มีพื้นที่ชุมชนในการทำงานพัฒนา
2. มีผลงานในเชิงรูปธรรมที่เด่นชัด
3. มีความหลากหลายของประสบการณ์และกิจกรรมพัฒนา

ด้านเนื้อหา

การศึกษารอบคลุมเฉพาะเนื้อหาดังต่อไปนี้

1. พฤติกรรมการแสวงหาข่าวสารจากแหล่งต่าง ๆ ประกอบด้วย

1.1 ความสนใจแสวงหาข่าวสาร มาจากความสนใจส่วนตัว หรือการได้รับมอบหมายให้ทำงานการพัฒนาชุมชน เท่านั้น

1.2 ความต้องการข่าวสารเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ ศึกษาครอบคลุม ความต้องการทราบสถานการณ์การเปลี่ยนแปลง หรือความต้องการนำไปเผยแพร่ให้แก่ชุมชน เท่านั้น

1.3 แหล่งข่าวสารที่ใช้แสวงหาข่าวสาร ครอบคลุมเฉพาะสื่อมวลชน สื่อบุคคล และสื่อเฉพาะกิจ เท่านั้น

2. เนื้อหาข่าวสารที่พระสงฆ์ในจังหวัดเชียงใหม่นำไปใช้พัฒนา เป็นการศึกษาเนื้อหาข่าวสารที่ได้จากการแสวงหา ครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ สถานการณ์/เหตุการณ์ บ้านเมือง สถานการณ์ทางเศรษฐกิจ การศึกษาและการกีฬา การพัฒนาชุมชน เนื้อหาเกี่ยวกับธรรมะในพระพุทธศาสนา และความเชื่อต่อข่าวสารที่ได้จากการแสวงหา เท่านั้น

3. วิธีการถ่ายทอดข่าวสารที่แสวงหาจากสื่อของพระสงฆ์ที่ทำงานพัฒนาในจังหวัดเชียงใหม่ เป็นการศึกษาวิธีการถ่ายทอดเนื้อหาข่าวสารที่ได้จากการแสวงหาให้แก่กลุ่มเป้าหมาย โดยศึกษาเฉพาะวิธีการถ่ายทอดข่าวสาร และวิธีการวิเคราะห์ผู้รับข่าวสาร เท่านั้น

ด้านเวลา

ระหว่าง เดือนมีนาคม พ.ศ. 2547 - พฤษภาคม พ.ศ. 2549

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. พระสงฆ์ที่ทำงานพัฒนาสังคมรูปอื่น ๆ ได้ทราบถึงพฤติกรรมการแสวงหาข่าวสาร เนื้อหาข่าวสารที่ได้จากการแสวงหาข่าวสาร การนำเนื้อหาข่าวสารไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนา และวิธีการถ่ายทอดข่าวสารของพระสงฆ์นักพัฒนา และสามารถนำไปเป็นแบบอย่างและแนวทางสำหรับการแสวงหาข่าวสาร การนำข่าวสารไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนา และนำวิธีการถ่ายทอดข่าวสารไปใช้ประโยชน์ให้แก่การพัฒนาสังคมได้มากยิ่งขึ้น

2. ผู้ผลิตข่าวสาร สามารถแสวงหาเนื้อหาข่าวสารและนำเสนอข่าวสารที่เป็นประโยชน์สำหรับการพัฒนาสังคม และนำไปถ่ายทอดผ่านสื่อแต่ละประเภทได้สอดคล้องกับพฤติกรรมการแสวงหาข่าวสารของพระสงฆ์ในฐานะผู้นำความคิดของสังคม

3. หน่วยงานราชการหรือองค์กรเอกชน ทราบถึงวิธีที่พระสงฆ์นักพัฒนานำข่าวสารที่ได้จากการแสวงหาไปใช้ประโยชน์แก่ชุมชน เข้าใจถึงวิธีการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์นักพัฒนา รวมทั้งอาจพบเห็นข้อบกพร่องของวิธีการนำข่าวสารไปใช้ประโยชน์ จนสามารถเข้าไปให้การช่วยเหลือและสนับสนุนให้แก่พระสงฆ์ให้สามารถทำงานพัฒนาชุมชนได้ดียิ่งขึ้น

นิยามศัพท์

พระสงฆ์นักพัฒนา หมายถึง พระสงฆ์ผู้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาชุมชน กล่าวคือ นอกจากจะมีบทบาททางด้านการศึกษาและการคณะสงฆ์ ซึ่งเป็นภาระหน้าที่ของพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนาแล้ว พระสงฆ์นักพัฒนายังต้องเป็นผู้สนใจที่จะพัฒนาและยกระดับชีวิตความเป็นอยู่ มาตรฐานทางเศรษฐกิจ และการครองชีพ โดยดำเนิน โครงการต่างๆ อย่างเป็นรูปธรรม และมีเป้าหมายสูงสุดเพื่อเกื้อกูลชุมชนและสร้างประโยชน์สุขให้เกิดขึ้นแก่ชุมชน

พฤติกรรมแสวงหาข่าวสาร หมายถึง การกระทำหรือการแสดงออกเพื่อให้ได้มาซึ่งข่าวสาร เรื่องราวเหตุการณ์ต่างๆ ที่พระสงฆ์ในจังหวัดเชียงใหม่ สนใจใ้ทราบ จึงทำการแสวงหาจากสื่อมวลชน สื่อเฉพาะกิจ และ สื่อบุคคล เพื่อนำไปใช้พัฒนา

สื่อมวลชน หมายถึง ช่องทางการสื่อสารที่สามารถเข้าถึงคนจำนวนมาก ที่มีความหลากหลายได้อย่างรวดเร็วภายในเวลาเดียวกันหรือในเวลาใกล้เคียงกัน คือ วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร

สื่อเฉพาะกิจ หมายถึง สื่อที่ผลิตขึ้น โดยมีเนื้อหาที่เฉพาะเจาะจงในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง และมีจุดมุ่งหมายหลักอยู่ที่ผู้รับสารเฉพาะกลุ่ม ประกอบด้วย

- สื่อสิ่งพิมพ์ ได้แก่ โบปลิ้ว แผ่นพับ จดหมายข่าว จุลสาร วารสาร หนังสือพระธรรม คำสั่งสอน เป็นต้น

- สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ เทปบันทึกเสียง วิทยุทัศน์ ภาพยนตร์ สไลด์ อินเทอร์เน็ต หอกระจายข่าว เป็นต้น

- สื่อกิจกรรม ได้แก่ การจัดนิทรรศการ จัดประกวด การจัดสนทนากลุ่ม การจัดการเสวนา และการจัดเวที การศึกษาดูงาน เป็นต้น

สื่อบุคคล หมายถึง ตัวบุคคลซึ่งทำหน้าที่เป็น ผู้ส่งสารอยู่ในระบบการสื่อสารระหว่างบุคคลและการสื่อสารระดับกลุ่ม ซึ่งได้แก่

- เกรือข่ายพระนักพัฒนาชุมชนภาคเหนือ

- นักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญ

- เจ้าหน้าที่พัฒนาชนบท

- ผู้นำหมู่บ้าน ประชาชนในท้องถิ่น

ความสนใจแสวงหาข่าวสาร หมายถึง การที่พระสงฆ์เอาใจใส่เรื่องเรื่องใดเรื่องหนึ่งแต่ขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องนั้น ๆ อย่างถ่องแท้ จึงพยายามหาข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับ

ประเด็นที่สนใจนั้น ๆ เพื่อให้คนเกิดความเข้าใจมากขึ้น หรือให้คนมีความลึกซึ้งกับเรื่องที่สนใจเพิ่มขึ้น

ความต้องการข่าวสาร หมายถึง ความต้องการของพระสงฆ์เพื่อการรับข่าวสารที่ตนเองสนใจโดยมีวัตถุประสงค์ของการรับข่าวสารเพิ่มความรู้ จนถึงนำไปใช้ประโยชน์ด้านต่าง ๆ ทั้งเพื่อตนเองและเพื่อชุมชน

เนื้อหา หมายถึง สาร หรือข่าวสารที่พระสงฆ์ในจังหวัดเชียงใหม่ ได้แสวงหาจากสื่อมวลชน สื่อเฉพาะกิจ และสื่อบุคคลในการนำไปใช้พัฒนา เช่น ข่าวสารที่เกี่ยวกับการเกษตร การฝึกอบรมวิชาชีพ เป็นต้น

วิธีการถ่ายทอดข่าวสาร หมายถึง ช่องทางการสื่อสารที่พระสงฆ์ในจังหวัดเชียงใหม่ใช้ในการถ่ายทอดข่าวสารที่แสวงหาจากสื่อเพื่อนำไปใช้พัฒนา เช่น การจัดประชุมเสวนา การจัดเวทีเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ทางด้านการพัฒนาสู่ประชาชน เป็นต้น

การพิจารณาผู้รับสาร หมายถึง การให้ข่าวสารแก่ผู้รับสารให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งขึ้นอยู่กับผู้รับสารมีความตั้งใจหรือปรารถนาที่จะรับความรู้เนื้อหาที่นำไปถ่ายทอด มีความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาที่นำไปถ่ายทอด และต้องการนำความรู้ที่ได้จากเนื้อหาไปใช้ประโยชน์ในการประกอบกิจกรรมเพื่อการดำรงชีพ หรือเพื่อการพัฒนาชุมชน

การพัฒนาชุมชน หมายถึง ขบวนการที่มุ่งส่งเสริมคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ตลอดจนช่วยแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน โดยการส่งเสริมและสนับสนุนจากพระสงฆ์ที่ทำงานพัฒนาในจังหวัดเชียงใหม่

พระสงฆ์ หมายถึง บุคคลที่มีอายุ 20 ปีขึ้นไป และผ่านพิธีกรรมการบวชที่ถูกต้องตามวินัยบัญญัติทางพระพุทธศาสนา กับข้อบังคับของมหาเถรสมาคม

การนำไปใช้ในการพัฒนา หมายถึง การนำข่าวสารที่แสวงหาจากสื่อไปใช้ในการพัฒนาเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต ความเป็นอยู่ตลอดจนช่วยแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน

พระสงฆ์ที่มีผลงานเชิงรูปธรรมเด่นชัด หมายถึง พระสงฆ์นักพัฒนาที่สร้างผลงานด้านการพัฒนาชุมชนและได้รับการยอมรับจากพระสงฆ์นักพัฒนาด้วยกัน และได้รับการยอมรับจากประชาชนในชุมชน

พระสงฆ์ที่มีความหลากหลายของประสบการณ์และกิจกรรมพัฒนา หมายถึง พระสงฆ์นักพัฒนาที่มีประสบการณ์การพัฒนาชุมชนหลากหลายวิธีการ ซึ่งแต่ละวิธีการพัฒนามีการใช้กิจกรรมสำหรับการพัฒนาแตกต่างกัน

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

การวิจัยเรื่อง “ พฤติกรรมการแสวงหาและการใช้ข่าวสารในการพัฒนาของพระสงฆ์ ในจังหวัดเชียงใหม่ ” ผู้วิจัยได้รวบรวมแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็นแนวทางในการศึกษาค้นคว้า

1. ทฤษฎีการแสวงหาข่าวสาร
2. ทฤษฎีสารสนเทศ
3. แนวคิดที่เกี่ยวกับความต้องการข่าวสาร
4. แนวคิดเรื่องกระบวนการเลือกสรรข่าวสาร
5. แนวคิดว่าด้วยการใช้ประโยชน์
6. บทบาทของพระสงฆ์กับการพัฒนาชุมชน
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ทฤษฎีการแสวงหาข่าวสาร

(Information Seeking Theory)

การแสวงหาข่าวสาร คือ กิจกรรมที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งกระทำเพื่อให้ได้มาซึ่งสารนิเทศข้อมูลและข่าวสารที่จะสนองความต้องการของตนเองทั้งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความสนใจส่วนตัว หน้าที่การงานและการเรียนรู้ พฤติกรรมเช่นนี้เริ่มขึ้นเมื่อบุคคลนั้นต้องการรู้ ศึกษา และวิเคราะห์เรื่องราวหรือปัญหาใดปัญหาหนึ่ง และพบว่าความรู้ที่ตนมีอยู่นั้นไม่เพียงพอ จึงต้องการความรู้เพิ่มเติม (กรรชรรัตน์ หรั่งเพชร, 2542: 17)

ทฤษฎีเกี่ยวกับการแสวงหาข่าวสารนี้เป็นทฤษฎีที่มุ่งศึกษาถึงความสัมพันธ์ของปัจจัยส่วนบุคคลต่าง ๆ ที่มีผลต่อการเลือกบริโภคข่าวสารหรือแสวงหาข่าวสารที่เกี่ยวข้อง (relevant information) กับความต้องการของตนเองโดยมีสาระสำคัญของทฤษฎีดังต่อไปนี้ (ศิริพร ตีปยานนท์, 2541: 11)

Atkin (1973: 254) กล่าวว่า บุคคลจะเลือกรับข่าวสารใดจากสื่อมวลชนนั้นขึ้นอยู่กับ การคาดคะเนเปรียบเทียบระหว่างผลตอบแทน (reward value) การลงทุนลงแรง (expenditures) และ ภาระผูกพัน (liabilities) ที่จะตามมา ถ้าผลตอบแทนหรือประโยชน์ที่จะได้รับ เช่น การได้รับ ข่าวสาร หรือความบันเทิงตามที่ต้องการสูงกว่า การลงทุนลงแรง เช่น การต้องลงทุนซื้อหาเพื่อให้ได้มาหรือการต้องใช้ความพยายามที่จะรับรู้ หรือทำความเข้าใจแล้วบุคคลย่อมจะแสวงหา ข่าวสารนั้น (information seeking) แต่ถ้าผลประโยชน์ที่ได้รับน้อยกว่าการลงทุนลงแรงบุคคลก็ อาจจะเฉยเมยต่อข่าวสารนั้น (information avoidance) ในบางครั้งถ้าหากว่าความพยายามที่จะ หลีกเลี่ยงหรือไม่รับข่าวสารต้องลงทุนลงแรงมากกว่าการรับเอาข่าวสารนั้นบุคคลอาจจะต้อง ยอมรับข่าวสารนั้นทั้ง ๆ ที่ไม่เต็มใจ (information yielding) เช่น การที่เรายอมรับโฆษณาที่ซ้ำ ๆ กันในโทรทัศน์ก็เนื่องจากเราไม่อยากจะเปลี่ยนไปช่องรายการอื่นหรือเพราะว่าเปลี่ยนไปช่องรายการ ที่อื่น ๆ ก็พบแต่โฆษณาก็เลยทำให้จำต้องชมทั้ง ๆ ที่ไม่ชอบ

Atkin ชี้ให้เห็นว่า การแสวงหาข่าวสารหรือความต้องการสื่อสารมวลชนของปัจเจก บุคคลนั้นคือ ความต้องการได้รับข่าวสาร (information) และความบันเทิง (entertainment)

ความต้องการข่าวสารนั้นเกิดจากความไม่รู้แน่หรือไม่แน่ใจ (uncertainty) ของปัจเจก บุคคลที่มาจาก

1. การมองเห็นความไม่สอดคล้องต้องกัน ระหว่างระดับความรู้ของปัจเจกบุคคลใน ขณะนั้นกับระดับความต้องการที่อยากจะรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมภายนอก (extrinsic uncertain) ยิ่ง เป็นเรื่องที่สำคัญก็ยิ่งอยากมีความรู้ความเข้าใจสูง

2. การมองเห็นความไม่สอดคล้องต้องกัน ระหว่างระดับความรู้ของปัจเจกบุคคลใน ขณะนั้นกับความรู้ตามเป้าหมายที่ต้องการ ซึ่งกำหนดโดยระดับความสนใจส่วนบุคคลของปัจเจก บุคคลนั้นต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (intrinsic uncertain)

สำหรับความต้องการได้รับความบันเทิงของปัจเจกบุคคลนั้นมาจากการกระตุ้นอารมณ์ แห่งความรื่นเริงบันเทิงใจที่เกิดจากการมองเห็นความไม่สอดคล้องกันระหว่างสภาวะที่เป็นอยู่ของ ปัจเจกบุคคลขณะนั้นกับระดับความสนุกสนานที่คาดหวังไว้ (intrinsic desire)

ข่าวสารที่จะลดความไม่รู้ หรือความไม่แน่ใจที่เกี่ยวข้องกับความสนใจภายในส่วน บุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (intrinsic uncertain) และที่เกี่ยวข้องกับความบันเทิงสนุกสนานส่วนตัว (intrinsic desire) นั้น Atkin เรียกว่า “ข่าวสารที่ให้ความพึงพอใจทันทีในเชิงการบริโภค” (immediate consummately gratifications) ส่วนข่าวสารที่ลดความไม่รู้ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม ภายนอก (extrinsic uncertainty) นั้น Atkin ให้ชื่อว่า “ข่าวสารที่ใช้ประโยชน์เป็นเครื่องมือช่วยใน การตัดสินใจช่วยเพิ่มพูน ความรู้ ความคิด และแก้ปัญหาต่างๆ” (instrumental utilities) ใน

ชีวิตประจำวันข่าวสารบางอย่างอาจจะให้ประโยชน์ทั้งการนำไปใช้และให้ความบันเทิงในขณะเดียวกัน

นอกจากนี้ Chen and Herson (1982 อ้างใน กรรขรรัตน์ หรั่งเพชร, 2542: 10-11) ซึ่งได้ทำการศึกษาความต้องการข่าวสารของประชาชนในนิวอิงแลนด์ได้กล่าวว่าในการแสวงหาข่าวสารของบุคคล แหล่งของข่าวสารเป็นสิ่งที่จำเป็นต่อการค้นหาข่าวสารที่ตนสนใจและได้ทำการจัดกลุ่มแหล่งข่าวสารออกเป็น 3 กลุ่มดังนี้

1. บุคคล ได้แก่ ความคิดและประสบการณ์ของตนเอง เพื่อนและญาติ
 2. สถาบัน ได้แก่ คนที่ทำงานในร้านค้า บริษัทหรือวงธุรกิจ บุคคลในวิชาชีพ ผู้นำศาสนา เจ้าหน้าที่ของรัฐ โรงเรียน ห้องสมุด หน่วยงานบริการสังคม
 3. สื่อ ได้แก่ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร หนังสือ โทรทัศน์ วิทยุ หรือสื่อรูปแบบอื่น ๆ
- สวานิต ยมาภัย และวีรวรรณ ประกอบผล (2528: 165) ได้กล่าวว่าคนเราจะแสวงหาข่าวสาร (information seeking) ตามต้องการได้อย่างไร เนื่องจากปัจจุบันมีข่าวสารที่เผยแพร่ออกสู่สาธารณชนมากมายในรูปแบบต่าง ๆ จนกลายเป็นเรื่องยุ่งยากต่อผู้รับสารในอันที่จะค้นหาข่าวสารให้ตรงกับความต้องการของตน และได้สรุปว่าคนเรามีแนวโน้มที่จะเปิดรับข่าวสารจากสื่อหรือเลือกใช้สื่อบางชนิดที่มีการเผยแพร่ข่าวสารที่ตรงกับทัศนคติหรือความสนใจของตนเอง

Wilbur Schramm (1974 อ้างใน กรรขรรัตน์ หรั่งเพชร, 2542: 19) ได้กล่าวถึงหลักทั่วไปของการเลือกข่าวสารว่าขึ้นอยู่กับการใช้ความพยายามน้อยที่สุด (least effort) และผลที่จะได้รับ (promise of reward) ซึ่งได้ตั้งเป็นสูตรว่า

$$\text{การเลือกรับข่าวสาร} = \frac{\text{สิ่งที่คาดหวัง (expectation of reward)}}{\text{ความพยายามที่จะได้มา (effort required)}}$$

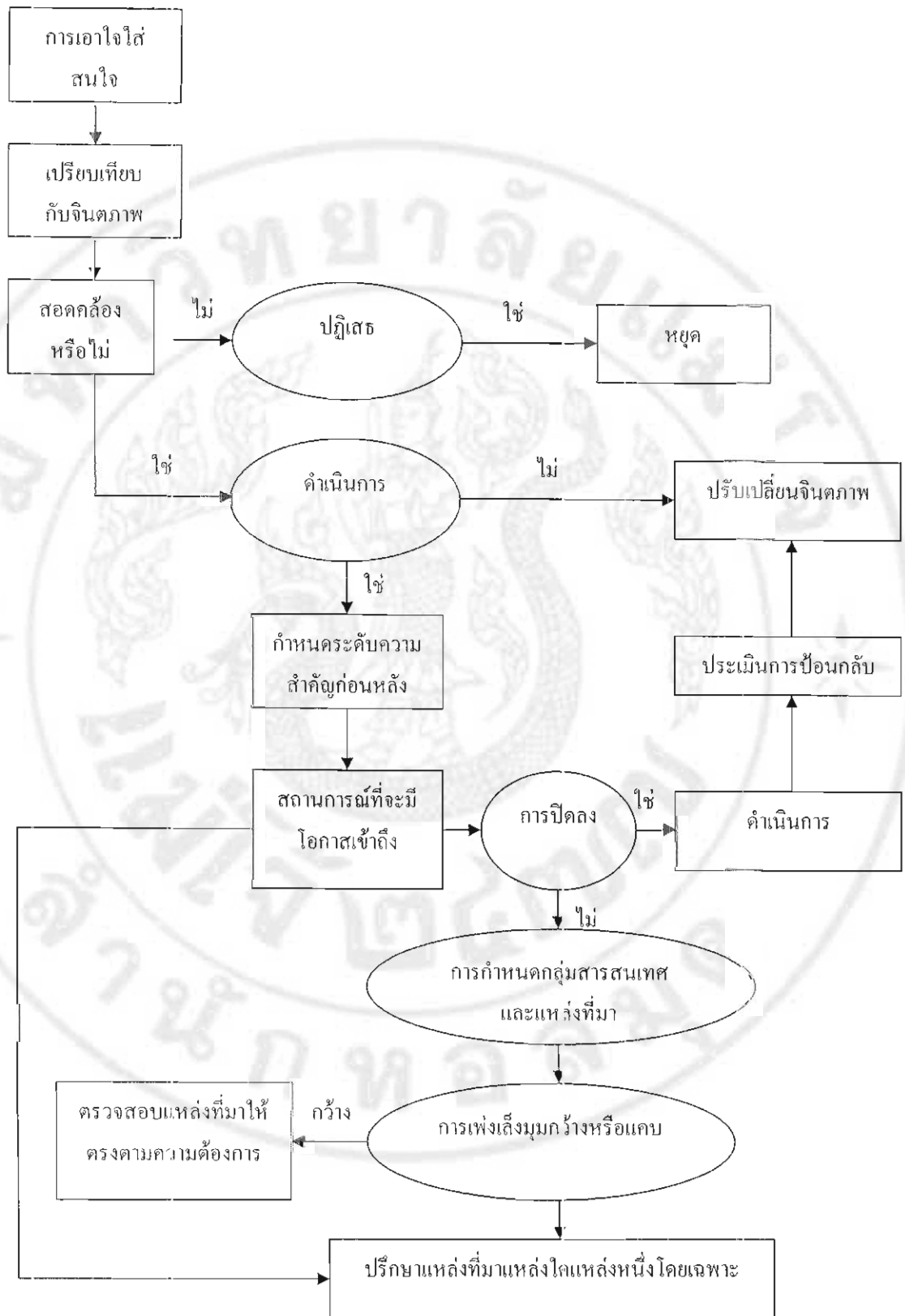
จากสูตรที่กำหนดโดย Schramm นี้จะเห็นได้ว่าบุคคลมีแนวโน้มที่จะเลือกรับข่าวสารที่ใช้ความพยายามน้อยเช่น ข่าวสารที่อยู่ใกล้ตัวหรือเป็นประโยชน์ต่อตนเองและสามารถหาได้ง่าย แต่สูตรนี้ในบางครั้งก็ยังคงมีตัวแปรอื่นที่จะต้องนำมาพิจารณาอีก เช่น ประสบการณ์ ภูมิหลัง ความสามารถ สภาวะแวดล้อมในด้านต่าง ๆ ฯลฯ

ในบรรดานักการสื่อสารที่ทำการศึกษถึงวิธีการแสวงหาข่าวสารของบุคคลนั้น Donohew and Tipton (1973: 243-268) ก็ได้ให้ความสนใจกับเรื่องนี้และได้สร้างแบบจำลองที่อธิบายถึงกระบวนการแสวงหาข่าวสารของบุคคลไว้ (ดังแสดงในภาพ 1) โดยมีจุดเริ่มจากการที่บุคคล เกิดความสนใจข่าวสารแล้วนำมาเปรียบเทียบกับความรู้สึกในจิตใจของตนเอง ถ้าข่าวสาร

นั้น สอดคล้องกับทัศนคติของตนก็จะติดตามค้นหารายละเอียดต่อไป แต่ถ้าข่าวสารนั้นขัดแย้งกับความคิดหรือทัศนคติของตนบุคคลจะเลิกให้ความสนใจหรือหันเหความสนใจไปรับข่าวสารอื่น ในอีกกรณีหนึ่งถ้าบุคคลได้ทบทวนเนื้อหาของข่าวสารอีกครั้งหนึ่งและเห็นว่าเป็นเรื่องที่มีความเป็นไปได้ที่จะสอดคล้องกับทัศนคติก็อาจจะกลับมาให้ความสนใจต่อข่าวสารนั้น แต่ถ้าไม่เห็นด้วยก็จะปฏิเสธ ไม่รับข่าวสารนั้นอีกต่อไป ในลักษณะเช่นนี้การที่บุคคลปฏิเสธไม่รับข่าวสารนั้นอาจจะต้องปรับความคิดที่แตกต่างจากทัศนคติเดิมที่มีอยู่บ้าง ซึ่งเป็นการปรับเปลี่ยนความรู้สึกรู้สึกนึกคิดและจิตใจของคนให้สามารถดำรงอยู่ได้ภายใต้สถานการณ์หรืออิทธิพลของข่าวสารที่ตนปฏิเสธนั้น

สำหรับกรณีที่บุคคลมีความคิดเห็นสอดคล้องกับข่าวสารนั้น จะมีการจัดลำดับความสำคัญก่อนหลังและพยายามเข้าถึงเพื่อการรับข่าวสาร เมื่อได้รับข่าวสารนั้นมาแล้ว อาจจะมีการกระทำเกิดขึ้น 2 ลักษณะคือ ถ้ายอมรับข่าวสารก็จะนำไปประเมินผลที่จะได้รับ ซึ่งจะนำไปสู่การปรับเปลี่ยนจินตภาพของเขา แต่ถ้าไม่ยอมรับข่าวสารที่ได้มาก็อาจจะแสวงหาข่าวสารจากแหล่งอื่นเพิ่มเติมจนเมื่อได้รับข่าวสารจากแหล่งอื่นแล้วตนเองยอมรับจึงจะนำไปประเมินกับผลประโยชน์ที่จะได้รับและนำไปสู่การปรับเปลี่ยนจินตภาพ หรือข่าวสารนั้นอาจช่วยเสริมหรือคอกย้ำทัศนคติที่มีอยู่เดิมให้หนักแน่นยิ่งขึ้น เช่น เมื่อนักเรียนได้อ่านหนังสือวิชาการแล้วเกิดการยอมรับในเนื้อหาความรู้ที่เข้มข้น เมื่อนำไปประเมินกับประโยชน์ที่ได้รับจากการอ่านหนังสือวิชาการแล้ว ทำให้ตนเองมีความรู้ภาษาอังกฤษได้มากขึ้น แต่ถ้าไม่ยอมรับในเนื้อหาวิชาภาษาอังกฤษจากหนังสือวิชาการ ซึ่งอาจจะเป็นการสร้างความเครียดให้มากเกินไปและทำให้เบื่อหน่ายเพราะมีแต่ตัวหนังสือ ก็อาจจะหาความรู้โดยการชมรายการที่ให้ความรู้ภาษาอังกฤษทางโทรทัศน์แล้วนำไปประเมินกับประโยชน์ที่เขาได้รับ ซึ่งอาจจะเป็นการให้ความรู้ภาษาอังกฤษเพิ่มขึ้นมาจากเดิมแล้ว ยังได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลินด้วยก็จะปรับเปลี่ยนความคิดมาหาความรู้ภาษาอังกฤษจากการชมรายการทางโทรทัศน์มากขึ้น

จากแบบจำลองการแสวงหาข่าวสารที่อธิบายมาแล้วนั้น สามารถนำไปใช้วิเคราะห์การแสวงหาข่าวสารของพระสงฆ์โดยพิจารณาว่า พระสงฆ์นักพัฒนานั้นมีความต้องการแสวงหาข่าวสารหรือไม่ และความต้องการนั้นมาจากเงื่อนไขหรือปัจจัยใดเป็นสำคัญ หากมาจากพื้นฐานความต้องการของตนเองก็ไม่จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนทัศนคติเกี่ยวกับการแสวงหาข่าวสารเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ เพียงแต่สนใจว่าตนเองสนใจรับข่าวสารจากแหล่งใด ให้ความเชื่อถือในแหล่งข่าวสารนั้นหรือไม่ เท่านั้น แต่ถ้าความต้องการแสวงหาข่าวสารมาจากเงื่อนไขปัจจัยอื่น ๆ ที่ไม่สอดคล้องกับทัศนคติของตน ก็ต้องพิจารณาตนเองต้องการข่าวสารเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาหรือไม่ ถ้าเห็นว่าจำเป็นก็ต้องวิเคราะห์สามารถแสวงหาข่าวสารนั้นจากแหล่งใดได้บ้าง

ภาพ 1 แบบจำลองกระบวนการแสวงหาข่าวสาร (Donohew and Tipton,1973)

ทฤษฎีสารสนเทศ

เป็นทฤษฎีที่มุ่งศึกษาค้นคว้าคำตอบเกี่ยวกับการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสาร เช่น ปริมาณของข้อมูลข่าวสารที่สามารถถ่ายทอดออกไป ประสิทธิภาพของการถ่ายทอด วิธีการที่ใช้วัดหรือตรวจสอบปริมาณของข่าวสารที่ถูกส่งออกไป โดยผ่านสื่อหรือสัญญาณต่าง ๆ โดยมุ่งให้ข่าวสารถึงมือผู้รับอันเป็นจุดหมายปลายทาง (ชนวดี บุญลือ, 2532: 497)

กระบวนการสื่อสาร

ปรมา สตะเวทิน (2533: 71-73) ได้กล่าวถึง สื่อ ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสาร สื่อ เป็นตัวเชื่อมผู้ส่งสารกับผู้รับสารเข้าด้วยกัน ทำให้ผู้ส่งสารสามารถทำการสื่อสารไปยังผู้รับสารได้ และในการสื่อสารนั้นผู้ส่งสารจำเป็นต้องมีสื่อและเลือกใช้สื่อเพื่อนำสารไปสู่ผู้รับสาร ประสิทธิภาพของสื่อย่อมมีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของการสื่อสาร เช่นเดียวกับองค์ประกอบอื่น ๆ การเลือกใช้สื่อย่อมสามารถเพิ่มหรือลดประสิทธิผลของการสื่อสารได้ หากผู้ส่งสารเลือกใช้สื่อที่เหมาะสมกับสถานการณ์ในการสื่อสาร (communication situation) ประสิทธิภาพของการสื่อสารก็จะมาก ในทางตรงกันข้ามหากผู้ส่งสารเลือกใช้สื่อไม่เหมาะสมกับสถานการณ์การสื่อสารประสิทธิผลของการสื่อสารก็จะน้อย

ดังนั้นในการศึกษาเกี่ยวกับการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสาร ผู้ส่งสารต้องมีการตัดสินใจในการเลือกสื่อ ซึ่งปัจจัยที่กำหนดการตัดสินใจของผู้ส่งสารในการเลือกสื่อ คือองค์ประกอบของกระบวนการสื่อสาร อันได้แก่

1. ผู้รับสาร ในการเลือกสื่อ นั้น ผู้ส่งสารจะต้องพิจารณาถึงคุณลักษณะของผู้รับสาร ด้ยว่าผู้รับสารเป็นใครมีความสามารถในการรับและถอดรหัสสารอย่างไร ด้วยการฟัง การอ่าน หรือการดู
2. สาร ผู้ส่งสารต้องพิจารณาดัวยว่า รหัส เนื้อหา และการจัดสารของตนนั้นเหมาะสมกับสื่อประเภทใด
3. ผู้ส่งสาร ในการเลือกสื่อ นั้นผู้ส่งสารจะต้องพิจารณาถึงความสามารถในการเข้ารหัส หรือทักษะในการสื่อสารของตนเองด้ยว่าตนเองมีความสามารถในการพูด เขียน หรือในการแสดง
4. สื่อ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับตัวสื่อ นั้นเราจะต้องพิจารณาถึงความสามารถของสื่อ ในการนำสารไปสู่ประสาทในการรู้สึก (sense mechanisms) หรือวิธีการรับสารของผู้รับสาร ผู้รับสารสามารถรับรู้ความรู้สึกหรือรับสารได้ โดยการเห็น (seeing) การได้ยิน (hearing) การสัมผัส

(touching) การไ้กั้กลิ่น (smelling) และการลิ้มรส (tasting) สื่อแต่ละสื่อย่อมมีความสามารถต่าง ๆ กัน ผู้ส่งสารจึงต้องเลือกว่าจะใช้สื่ออะไร สื่อบุคคล สื่อมวลชน หรือสื่อเฉพาะกิจ แม้แต่สื่อประเภทเดียวกันก็ต้องเลือกว่าจะใช้อะไร ยิ่งผู้ส่งสารใช้สื่อที่สามารถนำสารไปสู่การรับรู้หรือการรับสารได้มากทางเท่าใด โอกาสที่ผู้รับสารจะได้รับสารและเข้าใจสารก็จะมีมากขึ้นเท่านั้น ดังนั้นในการสื่อสารสมัยใหม่จึงได้มีการนำเอาสื่อหลายชนิดมาใช้ร่วมกันในการส่งสารไปยังผู้รับสาร เพื่อให้ผู้รับสารสามารถรับสารนั้นได้หลากหลายทาง วิธีการดังกล่าวเรียกว่า การใช้สื่อผสม (media mix หรือ multi-media) และหากการใช้สื่อผสมนั้นเป็นการผสมกันระหว่างสื่อมวลชนกับสื่อบุคคล สื่อผสม ดังกล่าวเรียกว่า (media forum) ผู้ส่งสารจึงต้องตัดสินใจในการเลือกใช้สื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์ในการสื่อสาร

เกณฑ์ในการเลือกสื่อ

จากปัจจัยต่าง ๆ ทั้ง 4 ประการข้างต้นทำให้เราสามารถกำหนดเกณฑ์ต่าง ๆ ที่ใช้ประกอบการเลือกสื่อได้ โดยปกติเกณฑ์ที่ใช้ในการเลือกสื่อมีดังต่อไปนี้ (ปรมะ สตะเวทิน, 2533: 71-73)

1. มีสื่ออะไรให้เลือกใช้บ้าง (what is available) เช่น ในชนบทอาจไม่มีโทรทัศน์ผู้ส่งสารจึงเลือกใช้สื่อประเภทอื่นแทน
2. มีเงินมากน้อยแค่ไหน (how much money can be spent) ในการจะเลือกใช้สื่อ ผู้ส่งสารจะถูกจำกัดการเลือกโดยงบประมาณเพราะสื่อแต่ละชนิดย่อมมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานแตกต่างกันไป
3. ความนิยมของผู้ส่งสาร (source's preferences) ผู้ส่งสารบางคนอาจมีความผูกพันหรือความนิยมที่จะใช้สื่อชนิดใดชนิดหนึ่งโดยเฉพาะ
4. สื่อใดเข้าถึงประชาชนมากที่สุดโดยเสียค่าใช้จ่ายน้อยสุด (which channels are received by the most people at lowest cost) ในการสื่อสารโดยอาศัยสื่อมวลชนเพื่อให้สารไปถึงคนจำนวนมากโดยเสียค่าใช้จ่ายต่อหัวน้อยที่สุดเป็นเกณฑ์ด้วย
5. สื่อใดมีอิทธิพลมากที่สุด (which channels have the most impact) เกณฑ์อีกประการหนึ่งก็คือการพิจารณาอิทธิพลของสื่อแต่ละชนิดว่าสื่อใดมีอิทธิพลมากกว่ากันและสื่อใด มีอิทธิพลมากที่สุด ทั้งนี้ย่อมขึ้นอยู่กับสถานการณ์ สถานที่และผู้รับสาร
6. สื่อใดเหมาะกับวัตถุประสงค์ของผู้ส่งสารมากที่สุด (which channels are most adaptable to the kind of purpose which the source has) ผู้ส่งสารอาจมีวัตถุประสงค์อย่างใด

อย่างหนึ่ง เช่น ให้ความรู้ ให้ข่าวสาร ให้ความบันเทิงใจหรือชักจูงใจ โดยผู้ส่งสารต้องพิจารณาว่าสื่อใดจะเหมาะกับวัตถุประสงค์ของตน

7. สื่อใดเหมาะกับเนื้อหาสารมากที่สุด (adaptability to the message content) ในทำนองเดียวกันเนื้อหาของสารก็มีส่วนที่ผู้ส่งสารสามารถใช้เป็นหลักเกณฑ์ในการพิจารณาเลือกใช้สื่อของตนได้ด้วย เนื้อหาสาระของสารประเภทหนึ่งอาจต้องการใช้สื่อประเภทหนึ่งในขณะที่เนื้อหาสาระของสารอีกประเภทหนึ่งสามารถใช้สื่อประเภทอื่นได้

ทฤษฎีสารสนเทศเป็นเรื่องทางเทคนิคการถ่ายทอดข่าวสารความจุหรือความสามารถของช่องสารในการรับและส่งข่าวสาร การเข้าและการถอดรหัส การใช้สัญลักษณ์ต่าง ๆ ในการถ่ายทอดสาร

แนวคิดที่เกี่ยวกับความต้องการข่าวสาร

มนุษย์มีความต้องการบริโภคข่าวสารและมีการเลือก หรือทำการแสวงหาข่าวสารจากสื่อมวลชนต่าง ๆ จึงมีการศึกษาถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่ทำให้มนุษย์เกิดความต้องการดังกล่าวและมีทฤษฎีมากมายที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ เสรี วงษ์มณฑา (2533: 6) กล่าวถึงทฤษฎีของ Maslow ว่ามนุษย์มีความต้องการอยากรู้ (need for cognitive) ซึ่งเป็นความต้องการจะแสวงหาระเบียบและความเข้าใจสภาวะแวดล้อมของตนเอง ความต้องการที่จะเรียนรู้นี้เป็นแรงผลักดันที่มนุษย์เรียนรู้มาจากสังคม โดย Maslow ได้ชี้ให้เห็นถึงข้อเท็จจริงของสื่อมวลชน ดังนี้

1. มนุษย์จะแสวงหาข่าวสาร ไม่ได้ถูกยัดเยียดให้อ่าน ดู หรือฟัง มนุษย์มีทางเลือกที่จะหลบหลีกข่าวสารได้ถ้าต้องการ
2. การใช้สื่อมวลชนของมนุษย์มีจุดมุ่งหมาย (goal – directed)
3. สื่อมวลชนต้องแข่งขันกับสิ่งเร้าอื่น ๆ อีกหลายอย่างที่อาจจะตอบสนองความต้องการรู้ (need for orientation) ของมนุษย์ได้
4. มนุษย์เป็นผู้กำหนดความต้องการของตัวเอง จากความสนใจ แรงจูงใจที่เกิดขึ้นในกรณีต่าง ๆ กัน
5. มนุษย์ทุกคนเป็นปัจเจกบุคคลที่มีความต้องการส่วนตัว

ผลงานวิจัยของ Katz et al. (1973: 164-181) ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับความต้องการสื่อหรือเหตุผลในการใช้สื่อเป็นการศึกษาจากข้อมูลที่เก็บจากผู้ใช้อสื่อในประเทศอิสราเอล โดยการศึกษา

ดังกล่าวได้สร้างมาตรฐานวัดความต้องการทางด้านจิตใจและสังคมของมนุษย์ขึ้นด้วยการนำองค์ประกอบ 3 อย่าง มารวมกันกลายเป็นความต้องการในแง่ต่าง ๆ คือ

1. Mode เป็นลักษณะของความต้องการข่าวสาร
 - ความต้องการให้เพิ่มมากขึ้น
 - ความต้องการให้ลดลง
 - ความต้องการให้ได้มา
2. Connection ลักษณะจุดประสงค์ของการติดต่อของบุคคลกับสิ่งภายนอกเพื่อ
 - รับข่าวสารความรู้
 - ความพอใจและประสบการณ์ทางอารมณ์
 - ความเชื่อถือ ความมั่นใจ ความมั่นคง และสถานภาพ
 - เชื่อมโยงความสัมพันธ์
3. Referent คือ บุคคลหรือสิ่งภายนอกที่มนุษย์โยงการติดต่อไปสู่
 - ตนเอง ครอบครัว
 - เพื่อนฝูง
 - สังคม รัฐบาล
 - ขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรม
 - โลก
 - สิ่งอื่น ๆ ภายนอกที่มีความหมายนัยลบ

McQuail (1987 อ้างใน ยุพดี จูติกุลเจริญ, 2537: 93-94) ได้เสนอว่าปัจเจกชนควรจะ

ได้รับอะไรบ้างจากสื่อมวลชน ดังนี้

1. ได้รับข่าวสาร
 - ได้ทราบเกี่ยวกับเหตุการณ์ปัจจุบัน สถานการณ์แวดล้อมในสังคมและโลกอย่างรวดเร็วทันเหตุการณ์
 - ได้รับข้อเสนอแนะและทางเลือกเกี่ยวกับประเด็นที่จะนำไปสู่การปฏิบัติ มติ หรือการตัดสินใจ
 - ได้รับการตอบสนองความกระหายใคร่รู้และความสนใจทั่ว ๆ ไป
 - ได้รับการเรียนรู้ และการศึกษด้วยตนเอง
 - ได้รับความมั่นคงจากการสั่งสมประสบการณ์และความรู้
2. ได้สร้างรูปแบบของความเป็นตัวของตัวเอง
 - ได้พบแรงเสริมที่จะสร้างค่านิยมส่วนบุคคล

- ได้ทราบถึงรูปแบบต่าง ๆ ของพฤติกรรม
 - ได้เปรียบเทียบความแตกต่างกับบุคคลที่ปรากฏในสื่อ
 - ให้ความรู้สึกเป็นตัวตน
3. สร้างการติดต่อสัมพันธ์ในสังคมและก่อให้เกิดการรวมตัวกันของคนในสังคม
- ได้ทราบความเป็นไปของบุคคลอื่น ทำให้เกิดความรู้สึกเห็นอกเห็นใจต่อกัน
 - ได้รู้จักบุคคลผู้อื่น และเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ
 - ได้ทราบถึงพื้นฐานของการสนทนาและการติดต่อสัมพันธ์ในสังคม
 - มีตัวแทนของความสัมพันธ์นั้นเพื่อนในชีวิตจริง
 - ช่วยที่จะให้คนเราดำเนินบทบาทของตนในสังคมอยู่ได้
 - ทำให้คนเราสามารถปรับตัวเข้ากับครอบครัว เพื่อน และสังคมได้
4. ให้ความบันเทิง
- ทำให้คนเราสามารถหลีกเลี่ยงปัญหาได้ชั่วคราว
 - ได้พักผ่อนหย่อนใจ
 - มีความรู้สึกเป็นเจ้าของวัฒนธรรมหรือศิลปกรรม
 - ได้ใช้เวลาว่าง
 - ปลดปล่อยอารมณ์
 - กระตุ้นความรู้สึกทางเพศ

เห็นได้ว่าการเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชนนั้น เป็นไปเพื่อความต้องการส่วนบุคคล นอกจากนี้ยังมีผลจากการวิจัยอื่นที่ชี้ให้เห็นด้วยว่า การอ่านหนังสือพิมพ์ การรับฟังรายการวิทยุ และชมรายการโทรทัศน์ของแต่ละบุคคลนั้น ขึ้นอยู่กับเหตุผลอื่น ๆ อีก ซึ่ง McCombs and Becker (1979: 51-52) ได้เน้นในเรื่องเหตุผลในการติดตามข่าวสารจากสื่อมวลชนในมุมมองของผู้รับสาร ไว้ 6 ประการดังนี้

1. เพื่อต้องการรู้เหตุการณ์ (surveillance) โดยได้ติดตามความเคลื่อนไหวและสังเกตการณ์รอบตัวเพื่อที่จะได้รู้ว่าอะไรกำลังเกิดขึ้น เพื่อให้ทันเหตุการณ์ ทันสมัย และการเรียนรู้ว่าอะไรคือสิ่งสำคัญที่ควรจะรู้
2. เพื่อต้องการคำแนะนำ (guidance) ในการปฏิบัติตนให้ถูกต้องและช่วยในการตัดสินใจในแต่ละวันเพื่อความอยู่รอดในระบบสังคมและการเมืองที่เป็นอยู่
3. เพื่อนำเอาไปใช้ในการสนทนา (anticipated communication)
4. เพื่อความตื่นเต้น (excitement) เพื่อสร้างความรู้สึกว่าได้ร่วมอยู่กับเหตุการณ์ที่กำลังเกิดขึ้นด้วย

5. เพื่อเสริมความคิดเห็น (reinforcement) ช่วยเสริมความคิดเห็นให้มั่นคงยิ่งขึ้นหรือช่วยสนับสนุนการตัดสินใจที่ได้กระทำไปแล้ว

6. เพื่อความบันเทิง (entertainment) เพื่อความเพลิดเพลินรวมทั้งการผ่อนคลายอารมณ์ (emotional release)

สังเกตได้ว่าผลของการสื่อสารมวลชนในแนวคิดนี้ ขึ้นอยู่กับความต้องการหรือจากแรงจูงใจที่มาจากปัจจัยทางกายภาพและปัจจัยทางจิตวิทยาของผู้ที่ใช้สื่อที่มีต่อข่าวสารต่าง ๆ ที่ส่งผ่านมาทางสื่อมวลชน ซึ่งแต่ละบุคคลย่อมมีความต้องการในการใช้ข่าวสารที่ได้มาด้วยเหตุผลที่แตกต่างกัน

แนวคิดเรื่องกระบวนการเลือกสรรข่าวสาร

เป็นแบบแผนหรืออธิบายพฤติกรรมสื่อสารของบุคคลว่าความแตกต่างกัน ทางสภาพส่วนบุคคลหรือสภาพจิตวิทยา สภาพภายใน (จิตใจ) ของบุคคลที่แตกต่างกันจะทำให้กระบวนการเรียนรู้ของมนุษย์นั้นแตกต่างกันไป โดยมีรากฐานของความเชื่อที่ว่าโครงสร้างบุคลิกภาพของบุคคลมีผลต่อพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชน โดยมีกระบวนการเลือกรับรู้ที่แตกต่างกันก็คือกระบวนการเลือกสรร (selective process) ของผู้รับสาร

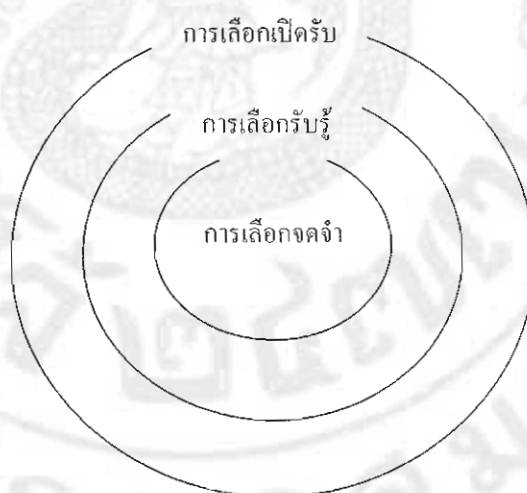
กระบวนการการเลือกสรร เปรียบเสมือนเครื่องกรองสารในการรับรู้ (perception filter) ของมนุษย์ มีทั้งหมด 3 ชั้น ดังนี้ (พีระ จิร โสภณ, 2532: 636-639)

1. การเลือกเปิดรับหรือเลือกสนใจ (selective exposure or selective attention) หมายถึง แนวโน้มที่ผู้รับสารจะเลือกสนใจหรือเปิดรับข่าวสารจากแหล่งหนึ่งแหล่งใดที่มีอยู่ด้วยกันหลายแหล่งเช่น การเลือกซื้ออ่านหนังสือพิมพ์ฉบับใดฉบับหนึ่ง เลือกเปิดวิทยุสถานีใดสถานีหนึ่งหรือเลือกชมโทรทัศน์ช่องใดช่องหนึ่ง การเลือกเปิดรับนี้พบว่าบุคคลมักจะแสวงหาข่าวสารเพื่อสนับสนุนทัศนคติเดิมที่มีอยู่และหลีกเลี่ยงข่าวสารที่ขัดแย้งกับความรู้สึกนึกคิดเดิมของตน ทั้งนี้เพราะการได้รับข่าวสารใหม่ที่ไม่ลงรอยหรือสอดคล้องกับความรู้สึก ความเข้าใจ หรือทัศนคติที่มีอยู่แล้ว จะทำให้เกิดภาวะที่ไม่สมดุลหรือมีความไม่สบายใจ ดังนั้นการที่ลดหรือหลีกเลี่ยงภาวะดังกล่าวได้ ก็ต้องแสวงหาหรือเลือกสรรเฉพาะข่าวสารที่ลงรอยกับความคิดเดิมของตน

2. การเลือกรับรู้หรือตีความ (selective perception or selective interpretation) เป็นกระบวนการกลั่นกรองขั้นต่อมาเมื่อบุคคลเปิดรับข่าวสารจากแหล่งใดแหล่งหนึ่งแล้วก็เข้าใจว่าข่าวสารนั้นจะถูกรับรู้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของผู้ส่งสารทั้งหมด ผู้รับสารแต่ละคนอาจจะ

ตีความหมายข่าวสารเดียวกันที่ส่งผ่านสื่อมวลชนไม่ตรงกัน เพราะความหมายของข่าวสารที่ส่งไปถึงมิได้อยู่ที่ตัวอักษร รูปภาพ หรือคำพูดเท่านั้น แต่อยู่ที่ผู้รับสารที่จะเลือกรับรู้ หรือเลือกตีความหมาย ตามความเข้าใจของตัวเองหรือตามทัศนคติ ตามประสบการณ์ ตามความเชื่อ ตามความต้องการ ตามความคาดหวัง ตามแรงจูงใจ ตามสภาวะทางร่างกาย หรือสภาวะทางอารมณ์ เป็นต้น

3. กระบวนการเลือกจดจำ (selective retention) เป็นแนวโน้มในการเลือกจดจำข่าวสารเฉพาะส่วนที่ตรงกับความสนใจ ความต้องการ ทัศนคติ เป็นต้น และมักลืมในสิ่งที่ตนเองไม่สนใจหรือไม่เห็นด้วยได้ง่ายกว่า การเลือกจดจำเปรียบเสมือนเครื่องกรองชั้นสุดท้ายที่มีผลต่อการส่งสารไปยังผู้รับสาร ในบางครั้งข่าวสารอาจถูกปฏิเสธตั้งแต่ขั้นแรกโดยการไม่เลือก อ่าน ฟัง หรือชมสื่อสารมวลชนบางฉบับหรือบางรายการ ในกรณีที่ผู้รับสารหลีกเลี่ยงไม่ได้ ผู้รับสารก็อาจพยายามตีความข่าวสารที่ได้รับตามความเข้าใจหรือความต้องการของตนเอง แต่หากว่าข่าวสารนั้นไม่เปิดโอกาสให้ตีความแตกต่างไปได้ ผู้รับสารก็ยังมีโอกาสปฏิเสธข่าวสารได้อีกเป็นชั้นสุดท้าย กล่าวคือเลือกจดจำเฉพาะบางส่วนที่ตนเองสนใจหรือต้องการเท่านั้น (ดังแสดงในภาพ 2)

ภาพ 2 กระบวนการเลือกสรรข่าวสาร (พีระ จิร โสภณ, 2532)

โดยสรุปแล้ว กล่าวได้ว่า ในกระบวนการเลือกรับข่าวสารนั้นเพื่อช่วยลดความไม่รู้หรือความไม่แน่ใจที่เกี่ยวข้องกับความสนใจภายในบุคคลต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดและยังเป็นการแสวงหาเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในทางอื่น ๆ เช่น เพื่อให้มีความรู้ใช้เป็นแนวทางในการตัดสินใจปัญหา รวมทั้งเพื่อสนองความสนใจส่วนบุคคลและเพื่อความบันเทิงใจด้วย นอกจากนี้การที่บุคคล

จะตัดสินใจแสวงหาข่าวสาร เฉยเมยต่อข่าวสาร หรือหลีกเลี่ยงการเปิดรับข่าวสารนั้นก็ขึ้นอยู่กับ การประเมินเปรียบเทียบถึงความพยายามที่ใช้และผลตอบแทนในการที่จะรับรู้ข่าวสารใด ๆ ด้วย

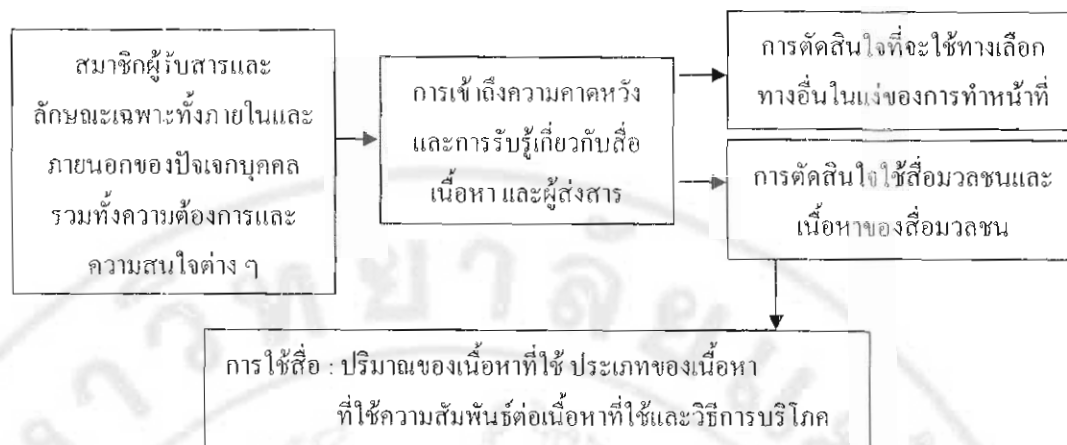
แนวคิดว่าด้วยการใช้ประโยชน์

Windahl (1971 อ้างใน ลัดดา จิตตคุตานนท์, 2542: 44) ได้กล่าวถึงแบบจำลองเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์และการได้รับการตอบสนองว่า การใช้ประโยชน์และการได้รับการตอบสนองโดยมีเครื่องมือที่สำคัญ คือ “ความรู้ว่าด้วยการใช้สื่อและต้นกำเนิดของการใช้ที่จะช่วยให้เกิดความเข้าใจและช่วยทำนายผลต่าง ๆ ของกระบวนการสื่อสารมวลชนได้”

การใช้ประโยชน์จากสื่อมวลชน มีความหมายได้หลายประการ และมีความหมาย เช่นเดียวกับ การเปิดรับสาร ซึ่งเป็นเพียงแต่การแสดงถึงอาการของการรับรู้เท่านั้นคำนี้อาจ หมายถึง กระบวนการที่ค่อนข้างจะสลับซับซ้อน ซึ่งเนื้อหาอย่างใดอย่างหนึ่งได้ถูกบริโภคภายใต้สภาพ เงื่อนไขอย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นการทำหน้าที่บางอย่างให้เต็มที่ และเป็นกระบวนการที่ผูกพันอยู่กับ ความคาดหวังบางประการในอันที่จะได้รับการตอบสนอง

Windahl พบว่า ความคิดรวบยอดประการหลังมีประโยชน์มากกว่า กล่าวคือ การใช้ประโยชน์จากสื่อมวลชน อาจพิจารณาได้ในแง่ของปริมาณของเนื้อหาที่ถูกใช้ ประเภทของเนื้อหาที่ ใช้ประโยชน์ ความสัมพันธ์ต่อสื่อที่ใช้และวิธีการใช้สื่อนั้น ๆ

ในแบบจำลองการใช้ประโยชน์และการได้รับการตอบสนองการใช้สื่อมวลชน ถูกกำหนดโดยความต้องการจำเป็นขั้นพื้นฐานของปัจเจกบุคคลเป็นสำคัญ ความต้องการจำเป็น เป็นเพียงปัจจัยหนึ่งที่น่าไปสู่การใช้ประโยชน์

ภาพ 3 แบบจำลองความคิดรวบยอดเกี่ยวกับการใช้สื่อและตัวกำหนดต่าง ๆ
ที่มา: Windahl (1971 อ้างใน ลัดดา จิตตคุตานนท์, 2542)

จากทฤษฎีนี้ จะเห็นได้ว่าพระสงฆ์ที่ทำงานพัฒนาเป็นบุคคลสำคัญในการเลือกเปิดรับข่าวสารซึ่งสนองความต้องการของคน ทั้งในเรื่องส่วนตัวและหน้าที่การงาน ดังนั้นการที่พระสงฆ์ที่ทำงานพัฒนาจะเลือกเปิดรับข่าวสารอย่างไรจากสื่อประเภทไหนก็ขึ้นอยู่กับข่าวสารและสื่อเหล่านั้นสามารถที่จะนำมาใช้ประโยชน์และตอบสนองความต้องการหรือความสนใจได้มากน้อยแค่ไหน เพียงใด

บทบาทของพระสงฆ์กับการพัฒนาชุมชน

หลักการพัฒนาชุมชน

ปรัชญาของการพัฒนาชุมชนถือว่า คนจัดเป็นทรัพยากรมนุษย์ (human resources) ที่มีความสามารถและมีพลังอันซ่อนเร้น (potential ability) แฝงอยู่อันได้แก่ความคิด แรงงาน ฝีมือหรือทักษะ ซึ่งพลังงานเหล่านี้ถ้าได้รับการจุดคั่นและนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์แก่ชุมชนก็สามารถบันดาลความสำเร็จทั้งปวงให้แก่ชุมชนได้ ฉะนั้น วัตถุประสงค์สำคัญของการพัฒนาชุมชนจึงมุ่งกระตุ้นส่งเสริมให้ประชาชนแต่ละคนหรือแต่ละบุคคลได้รู้จักใช้ความสามารถของตนเองช่วยตนเอง (self-help) และเข้ามามีส่วนร่วม (participation) ในการสร้างสรรค์ความเจริญให้แก่ท้องถิ่น โดยอาศัยความต้องการที่แท้จริง (felt-needs) หรือความคิดริเริ่ม (initiative) ของประชาชนในชุมชน

นั่นเองเป็นหลัก ในการดำเนินงานเพื่อให้เขาสามารถแก้ปัญหาด้วยตนเอง ตัดสินใจด้วยตนเองและมีการทำงานร่วมกัน เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ดังนั้นในการพัฒนาชุมชนที่ประสบความสำเร็จจึงมิได้ขึ้นอยู่กับผลสำเร็จในทางวัตถุเท่านั้น หากขึ้นอยู่กับความสำเร็จในการก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทัศนคติ ทักษะ ความรู้ และความสามารถของประชาชนเป็นสำคัญ (सानิตย์ บุญชู, 2525: 17)

การพัฒนาชุมชน (community development) จะเห็นได้ว่าประกอบด้วยคำสองคำคือ คำว่า “พัฒนา” และ “ชุมชน” ดังนั้นจึงควรพิจารณาความหมายของ 2 คำดังนี้

“พัฒนา” (development) หมายถึงการสร้างสรรคความเจริญจนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้น (change for the better) (กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย, 2521: 77) การเปลี่ยนแปลงจะต้องกำหนดทิศทางและมุ่งที่จะควบคุมอัตราการเปลี่ยนแปลง เมื่อมีการกำหนดก็เท่ากับกำหนดเป้าหมาย (goal) ซึ่งเป้าหมายนั้นแบ่งได้เป็น 2 แบบคือ (ทิตยา สุวรรณชฎ, 2517: 187)

1. เป้าหมายอุปกรณ์ (instrument goal) คือ เป้าหมายที่จะเป็นอุปกรณ์ที่จะบรรลุถึงเป้าหมายสุดท้าย (ultimate goal)
2. เป้าหมายสุดท้าย (ultimate goal) คือ เป้าหมายของการพัฒนาที่มุ่งให้ทุกคน ในสังคมอยู่ดีกินดี

“ชุมชน” (community) หมายถึงกลุ่มคนที่มีความคิดไปในทางเดียวกันและสามารถรวมกำลังกันดำเนินกิจกรรมเพื่อประโยชน์ร่วมกันได้

ดังนั้น ความหมายของการพัฒนาชุมชนจึงอาจจะกล่าวตามที่นักวิชาการหลาย ท่าน ได้ให้คำจำกัดความ ดังนี้

การพัฒนาชุมชน เป็นขบวนการที่มุ่งส่งเสริมความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้น โดยความร่วมมืออย่างจริงจังของประชาชน และควรจะเป็นความคิดริเริ่มของประชาชนเองด้วย แต่ถ้าหากประชาชนไม่รู้จักคิดริเริ่มก็ให้ใช้เทคนิคการกระตุ้นเตือนให้เกิดความคิดริเริ่มขึ้น ทั้งนี้ เพื่อให้กระบวนการนี้ได้รับการตอบสนองจากประชาชนด้วยความกระตือรือร้นอย่างจริงจัง (สัญญาวิวัฒน์, 2515: 20)

การพัฒนาชุมชน คือการพัฒนาความรู้ความสามารถของประชาชนในชุมชน เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นในการช่วยตนเอง เพื่อนบ้านหรือชุมชนให้มีมาตรฐานความเป็นอยู่ดีขึ้น โดยการร่วมมือกันระหว่างประชาชนกับรัฐบาล การพัฒนาชุมชนเป็นวิธีการหนึ่งที่น่าอาบิการของรัฐบาลเข้ากับความต้องการของประชาชนเพื่อยกระดับคุณภาพของชีวิต (quality of life) ของประชาชนให้ดีขึ้น (นิรุติ ไชยกุล, 2522: 21)

การพัฒนาชุมชนที่นำมาใช้ในการพัฒนามีความหมายแตกต่างกันไป แต่ตามหลักการแล้วมีประเด็นใหญ่ ๆ ที่จะต้องถือหลักดังนี้

1. การพัฒนาชุมชนเป็นกรรมวิธี (community development as a process)
2. การพัฒนาชุมชนเป็นวิธีการ (community development as a method)
3. การพัฒนาชุมชนเป็นโครงการ (community development as a program)
4. การพัฒนาชุมชนเป็นขบวนการ (community development as a movement)

วิธีการพัฒนาชุมชน

วิธีการพัฒนาชุมชน การพัฒนาชุมชนจะบรรลุผลตามที่ได้กำหนดจุดมุ่งหมายไว้ นั้น พัฒนาการ (community development worker) หรือผู้นำการเปลี่ยนแปลง (change agent) ทั้งหลาย จะต้องยึดหลัก เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงาน ทั้งนี้เพราะในการพัฒนาชุมชนจะต้องพัฒนา คน และพัฒนา ถึงแวดล้อมควบคู่กันไปด้วย ดังนั้นวิธีการพัฒนาชุมชนจะต้องใช้วิธีการใหญ่ 2 ประการ คือ

1. การให้การศึกษาแก่ชุมชน (community education) เป็นกระบวนการที่ทำให้มนุษย์ ได้มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปสู่พฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนาซึ่งการเปลี่ยนแปลงนี้ ได้แก่

- 1.1 การเปลี่ยนแปลงด้านความรู้ (knowledge)
- 1.2 การเปลี่ยนแปลงทัศนคติ (attitude)
- 1.3 การเปลี่ยนแปลงหรือควบคุมทักษะ (skill)

จากที่กล่าวมาทั้ง 3 ประการ ข้างต้นถ้าจะเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์ของการศึกษาทั่วไปที่มีจุดมุ่งหมายไว้ 3 ประการ เช่นเดียวกันคือ พุทธิพิสัย (cognitive domain) เป็นการกำหนดเนื้อหาและให้ความรู้ต่างๆ ไป จิตพิสัยหรือทัศนคติพิสัย (affective domain) อันได้แก่ ความรู้ที่ได้รับจากการเรียนและความรู้สึกริเริ่มคิด และทักษะพิสัย (psychomotor domain) เป็นความรู้เกี่ยวกับทักษะความชำนาญต่าง ๆ ซึ่งแสดงออกด้วยการกระทำ

การพัฒนาชุมชนจะต้องอาศัยกระบวนการในการเรียนรู้ ซึ่งจะต้องประกอบไปด้วย ผู้ที่ให้ความรู้และผู้ที่ได้รับความรู้ รวมทั้งการสื่อสารติดต่อกันในงานพัฒนาชุมชนนั้น ผู้ที่ให้ความรู้ นั้นคือ “นักพัฒนา” ซึ่งบุคคลผู้นี้อาจจะเรียกชื่อแตกต่างกันไป เช่น พัฒนาการ (community development worker) ผู้หาข้อมูล (interviewer) ผู้รวมกลุ่ม (organizer) ผู้ให้การศึกษา (educator) ผู้วางแผน (planner) ผู้ช่วยการเปลี่ยนแปลง (stimulator) ผู้ประสานงาน (coordinator) ผู้แทน (advocator) ผู้ให้คำปรึกษา (adviser) ผู้นำความคิด (opinion leader) ผู้นำการเปลี่ยนแปลง (change agent) เป็นต้น

2. การจัดระเบียบชุมชน (community organization) เป็นกระบวนการที่ประชาชนของชุมชนร่วมกันหาความต้องการทางสวัสดิภาพสังคม โดยหาทางให้ความต้องการนั้นได้รับการตอบสนองและการใช้ทรัพยากร โดยพยายามทำงานในหน้าที่ของสวัสดิภาพสังคม เช่น การใช้เวลาร่วมกันเป็นประโยชน์ และการจัดกิจกรรมยามว่างในท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่ง เป็นต้น (ปารุง สุขพรรณ, 2521: 30)

จุดมุ่งหมายของการจัดระเบียบชุมชนมี 2 ประการ คือ

1. สร้างบูรณาการ (integration) ให้เกิดขึ้นในชุมชนหรือสังคม
2. ช่วยให้ชุมชนแก้ปัญหาของตนเอง

นอกจากนี้ สนธยา พลศรี (2533: 69-71) ได้อธิบายว่าการพัฒนาชุมชนอาจมีวิธีการต่างๆ กัน หลายวิธีด้วยกัน แต่ในที่นี้ได้สรุปเป็น 2 วิธีการ ดังนี้

1. วิธีสั่งการ (directive approach) เป็นสิ่งที่กำหนดสิ่งที่จะต้องพัฒนาไว้ล่วงหน้า ไม่มีการสอบถามปัญหาหรือความต้องการของประชาชน ประชาชนมีหน้าที่ปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบ การพัฒนาชุมชนโดยวิธีนี้จึงมีลักษณะเป็นการบังคับให้ต้องมีการกระทำ

2. วิธีช่วยกันคิด (non - directive approach) เป็นวิธีการให้การศึกษากับประชาชนให้เขาทั้งหลายทราบจุดมุ่งหมายของกิจกรรมหรือโครงการที่จะทำ ให้เขาทราบผลดีและผลเสียของโครงการหรือแผนงานพัฒนาชุมชน ให้โอกาสแก่ประชาชนได้คิดและตัดสินใจ เพื่อร่วมโครงการที่จะให้คุณประโยชน์แก่ตนเอง

วิธีพัฒนาชุมชนแบบช่วยกันคิดมีกระบวนการที่สำคัญอยู่ 2 ประการ คือกระบวนการให้การศึกษากับกระบวนการจัดระเบียบชุมชน สำหรับกระบวนการให้การศึกษามีกระบวนการที่จะช่วยให้ประชาชนมีพื้นฐานความรู้ที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพหรือมีทักษะในการทำงาน การให้การศึกษากับประชาชนมีเทคนิคและวิธีการต่างๆ ที่สมควรนำมากล่าวไว้ในที่นี้เช่น การเยี่ยมเยียนบ้านและไร่ นา การอภิปรายกลุ่ม การสาธิต การจัดนิทรรศการ ทัศนศึกษาและการใช้สื่อมวลชนเพื่อประโยชน์ทางการศึกษา ส่วนการจัดระเบียบชุมชนหมายถึง กระบวนการที่จะช่วยให้ประชาชนมีความร่วมมือกัน โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อก่อให้เกิดความเจริญก้าวหน้า ความผาสุกต่อมวลหมู่สมาชิกในชุมชน

พระสงฆ์กับการพัฒนาชุมชน

ผู้นำท้องถิ่นในงานพัฒนาชุมชน (local leader) ในการพัฒนาชุมชน ผู้ที่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุดก็คือ ผู้นำทางความคิดนั่นเอง บุคคลผู้นี้จะเป็นผู้นำความคิดในหลาย ๆ ด้าน

ความเป็นผู้นำนี้เองจะนำประชาชนให้นำพลังอันซ่อนเร้นอยู่มาใช้ประโยชน์และพลังเหล่านี้สามารถเติบโตได้ ถ้าได้รับการพัฒนาซึ่งเป็นวิธีการหนึ่งที่ทำให้ประชาชนรู้จักช่วยตนเอง

“ผู้นำท้องถิ่น” หมายถึงบุคคลที่ช่วยผู้อื่นหรือชุมชนซึ่งอาจจะเป็นผู้มีอำนาจหรืออิทธิพลสามารถชักจูงคนในชุมชนได้ ซึ่งองค์ประกอบสำคัญของผู้นำท้องถิ่น ได้แก่

1. ต้องมีความรู้หรือทักษะในเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่กลุ่มหรือชุมชนต้องการ
2. ต้องมีคน ซึ่งเป็นสมาชิกในชุมชนนั้น
3. มีโอกาสหรือสถานการณ์ที่จะใช้ความรู้ให้เป็นประโยชน์แก่ชุมชน
4. มีความสามารถที่จะใช้ความรู้นั้น

ประเภทของผู้นำท้องถิ่น ประเภทของผู้นำท้องถิ่นในประเทศไทยสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. ผู้นำที่เป็นทางการ ได้แก่ คณะกรรมการพัฒนาหมู่บ้าน คณะกรรมการพัฒนาตำบล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ครู
2. ผู้นำที่ไม่เป็นทางการ ได้แก่ ผู้นำที่อยู่ในท้องถิ่น พิจารณาจาก ผู้มีอายุ มีความรู้ ผู้มีฐานะดี อาทิเช่น ข้าราชการ พระสงฆ์

ส่วนในแง่ของบทบาทของผู้นำชุมชน หน่วยงานที่ให้การส่งเสริมเพื่อการพัฒนาชุมชนนั้น กรมส่งเสริมการเกษตร (2536: 10) ได้กล่าวถึงบทบาทหลักของนักพัฒนาไว้ 4 ประการ คือ

1. บทบาทผู้วิจัย เป็นบทบาทที่แสวงหาความรู้อย่างเป็นระบบ ในการทำงานกับเกษตรกรรายย่อย ตั้งแต่เริ่มต้น คือ ศึกษาชุมชน จนกระทั่งถึงการประเมินผล สำหรับการวิจัยนี้ไม่ได้หมายถึงการวิจัยแบบวิชาการ แต่เป็นวิธีการที่มุ่งหาข้อมูลบางอย่างอย่างรวดเร็วไม่ซับซ้อน สามารถวิเคราะห์และดำเนินการได้ทันที
2. บทบาทผู้สนับสนุนการเรียนรู้ เป็นบทบาทที่สนับสนุนให้เกษตรกรรายย่อยเกิดการเรียนรู้ในเรื่องต่าง ๆ โดยการเป็นวิทยากรเองหรือเชิญวิทยากรจากที่อื่นมาให้ความรู้
3. บทบาทกระตุ้น-จัดตั้งกลุ่ม เป็นบทบาทที่กระตุ้นให้เกษตรกรรายย่อยตระหนักถึงปัญหา วิเคราะห์สาเหตุและหาแนวทางแก้ไขปัญหาโดยระบบกลุ่ม
4. บทบาทผู้ประสานงาน เป็นบทบาทที่อำนวยความสะดวกให้คำปรึกษา เสนอแนะและประสานงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องแก่เกษตรกรรายย่อย

คณะเจ้าหน้าที่โครงการพัฒนานิคมสร้างตนเองสมบูรณ์แบบไทย-เนเธอร์แลนด์ (2532: 10-12) ได้กล่าวถึงบทบาทในการพัฒนาชุมชนไว้ในรายงานการประเมินผล กระบวนการทำงานพัฒนาและผลกระทบของโครงการพัฒนานิคมสร้างตนเอง ว่าการทำงานตามขั้นตอนต่าง ๆ ของงานพัฒนานั้น เจ้าหน้าที่ของโครงการ มีบทบาทและเทคนิคสำคัญดังนี้

1. บทบาทในฐานะของผู้ศึกษาเรียนรู้ (researcher) ต้องศึกษาเรียนรู้ชุมชนเพื่อให้รู้เรื่องราวเกี่ยวกับชาวบ้าน เพื่อนำมาปรับใช้ในการทำงานกับชุมชน

2. บทบาทในฐานะผู้กระตุ้นการรวมกลุ่ม (organizer) เมื่อได้เรียนรู้สภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขแล้ว ก็สนับสนุนชาวบ้านให้รวมตัวกันแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในชุมชน

3. บทบาทในฐานะผู้ให้การศึกษาและฝึกอบรม (trainer) เมื่อเกิดการรวมตัวกันแล้วก็จัดฝึกอบรมเกี่ยวกับกิจกรรมการบริหารและการจัดการองค์กร การพัฒนาจิตสำนึก เป็นต้น

4. บทบาทในฐานะผู้สนับสนุนเงินทุน (financial supporter) เจ้าหน้าที่จะวางแผนในการใช้เงินของกลุ่ม พร้อมทั้งตรวจสอบการใช้เงินของกลุ่มด้วย

5. บทบาทในฐานะผู้ประสานงาน (coordinator) มี 3 ลักษณะคือ ประสานงานระหว่างผู้นำกับชาวบ้าน ประสานงานระหว่างกลุ่มกับโครงการและนิคม และประสานงานระหว่างกลุ่มกับสถาบันอื่น โดยเจ้าหน้าที่จะเป็นผู้ดำเนินการเองก่อนแล้วจึงสนับสนุนให้กลุ่มดำเนินการเอง

6. บทบาทในฐานะที่ปรึกษาองค์กรระหว่างหมู่บ้าน (master organization consultant) เจ้าหน้าที่เป็นผู้กระตุ้นให้ผู้นำหมู่บ้านต่าง ๆ มาแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ระหว่างกัน

นอกจากนั้น จิตจาง กิติกรติ (2536: 34) ได้กล่าวถึงบทบาทของนักพัฒนาไว้ว่า

1. เป็นที่ปรึกษา (advisor) คือ ไม่ลงมือกระทำการพัฒนาเองแต่จะเป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำแก่ชาวบ้าน

2. เป็นนักการศึกษา (educator) เป็นผู้ให้ความรู้แก่ประชาชนในเรื่องสังคมและอาชีพต่างๆ

3. เป็นนักรวมกลุ่ม (organizer) สามารถชักนำและจูงใจประชาชนที่มีความรู้ความคิดต่างกัน ให้สามารถรวมกลุ่มกันได้

4. เป็นสื่อกลาง (link) คือ เป็นตัวกลางระหว่างประชาชนและรัฐบาล โดยทำตัวให้เป็นประโยชน์กับทั้ง 2 ฝ่าย

สำหรับพระสงฆ์ในฐานะผู้นำชุมชน ในท้องถิ่นชนบท นอกเหนือจากฆราวาสทั่วไปแล้ว พระสงฆ์หรือพระภิกษุจะมีบทบาทเป็นผู้นำที่สำคัญในการพัฒนาชุมชนเช่นเดียวกัน ทั้งนี้เพราะว่าพระภิกษุเป็นผู้ที่ชาวบ้านศรัทธาเชื่อถือ ซึ่งบุคคลที่ชาวบ้านนิยมสรรเสริญ (esteem) มีเกียรติภูมิ (prestige) เกียรติ (honor) ได้รับการยอมรับในสังคม (respect) และบางครั้งอาจจะรวมถึงมีอำนาจ (power) ด้วย

พระมหาประยุทธ์ ปยุตโต ได้กล่าวว่า ในชนบท “วัด” กลายเป็นศูนย์กลางของชุมชนหรือสังคม ทำให้พระสงฆ์กลายเป็นผู้นำทางจิตใจและเป็นศูนย์กลางของความร่วมมือในการทำงาน ปัจจัยสำคัญที่ชาวบ้านมีความรู้สึกเช่นนี้เพราะชาวบ้านรู้สึกว่ “พระสงฆ์เป็นผู้ประพาดิทธรมมี

ความบริสุทธิ์อย่างหนึ่ง เป็นผู้เสียดลบบำเพ็ญคนเพื่อผลประโยชน์ของประชาชนโดยบริสุทธิ์ใจอย่างหนึ่ง และน่าที่จะสำคัญที่สุดคือความรู้สึกว่าพระสงฆ์เป็นผู้มีสติปัญญารอบรู้วิชาการต่าง ๆ ทุกอย่างเหนือกว่าพวกตน สามารถเป็นที่ปรึกษาแนะนำ ชาวบ้านในปัญหาต่าง ๆ ได้ทั่วไป อันเป็นความรู้สึกในฐานะลูกศิษย์กับอาจารย์ เป็นเครื่องรักษาความเคารพเชื่อถือ ได้ยืนยงมั่นคงยิ่ง รวมถึงปัจจัย 3 อย่าง ที่จะช่วยเชิดชูฐานะของพระสงฆ์ในสังคม คือความบริสุทธิ์ ความเสียดลบบำเพ็ญประโยชน์ และความเป็นผู้นำทางสติปัญญา” (บำรุง สุขพรรณ, 2521: 34)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในครั้งนี้ผู้วิจัยได้คัดเลือกงานวิจัยที่มีความใกล้เคียงกับการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

สมศรี จินะวงษ์ (2531: บทคัดย่อ) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อมวลชน ความทันสมัยและการรักษาศีลของพระสงฆ์ โดยผู้วิจัยได้สนใจที่จะหาความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิด 3 แนว คือ ความสัมพันธ์ระหว่าง การเปิดรับสื่อ ความทันสมัย และการรักษาศีลของพระภิกษุสงฆ์ พบว่า

- พระภิกษุมีการเปิดรับสื่อมวลชนมากพอสมควร โดยจะเปิดรับหนังสือพิมพ์มากที่สุด ซึ่งเป็นสื่อที่มีภาพลักษณ์ว่าเป็นสื่อสาธารณะและทำให้สะดวกใจมากกว่าสำหรับผู้ทรงศีลที่จะเปิดรับวิทยุโทรทัศน์ ที่มีที่ท้าวว่าเป็นสื่อบันเทิง (ผิดศีลถ้าจะเปิดดู)
- ในการวัดตัวแปรเรื่อง “ความทันสมัย” (ผู้วิจัยได้ใช้คำถามที่เกี่ยวกับชีวิตศาสนา) เช่น การเลือกตั้งเข้าवास การวางแผนงานและพบว่าพระภิกษุของไทยมีความทันสมัยในระดับปานกลาง

- ผู้วิจัยพบว่า การเปิดรับสื่อ นั้นมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับความทันสมัย กล่าวคือ ยิ่งเปิดรับสื่อมาก ก็ยิ่งมีความคิดอ่านทันสมัย หากทว่าไม่พบความสัมพันธ์กับการรักษาศีลและไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างความทันสมัยกับการรักษาศีล

พูนทรัพย์ สิทธิพรหม (2532 อ้างใน สุทัศน์ โงทัยกระโทก, 2539: 25) ศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาการเข้าร่วมโครงการแผ่นดินธรรมแผ่นดินทองของชาวบ้านห้วยยาง จังหวัดอุดรธานี พบว่าชาวบ้านมีความเชื่อในพระสงฆ์ ไว้วางใจ เชื่อในความสามารถ การใช้สติปัญญาในการแก้ไขปัญหให้กับชาวบ้าน เชื่อในความกระตือรือร้นของพระสงฆ์ ทักษะในการสื่อสารของพระสงฆ์เป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับโครงการแผ่นดินธรรม

แผ่นดินทองของชาวบ้านมากที่สุด รองลงมาคือความน่าไว้วางใจ พระสงฆ์เป็นสื่อบุคคลที่สามารถเป็นผู้ดำเนินการพัฒนาท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี เนื่องจากเป็นผู้ที่ไม่นับถือศรัทธาสูงอยู่แล้ว

พรพิมล เฉลิมพลานุกาฬ (2535: บทคัดย่อ) ศึกษาพฤติกรรมการแสวงหาข่าวสารและการใช้เทคโนโลยีการสื่อสารของบริษัทธุรกิจเอกชนที่มียอดขายสูงสุดของประเทศไทย พบว่าความต้องการใช้สื่อสิ่งพิมพ์ของกลุ่มตัวอย่างนั้น กลุ่มบริษัทที่มียอดขายสูงสุดของประเทศไทยได้แสวงหาข่าวสารข้อมูลจากหนังสือพิมพ์เป็นจำนวนค่อนข้างสูง ส่วนความพึงพอใจที่เกิดจากการใช้ข้อมูลข่าวสารจากสื่อหนังสือพิมพ์พบว่า ข้อมูลจากหนังสือพิมพ์มีความทันสมัย และน่าเชื่อถือได้ในระดับปานกลาง ส่วนการนำข้อมูลไปใช้นั้น พบว่าส่วนน้อยที่นำข้อมูลดิบไปใช้ทันที แต่ส่วนใหญ่จะเป็นการนำไปใช้เพื่อประกอบการตัดสินใจในการดำเนินธุรกิจและทำการรวบรวมเพื่อนำไปใช้ในอนาคตต่อไป

วันทนา ต่อนิมิตรกุล (2538 อ้างใน กาญจนา แก้วเทพ, 2542: 31) ศึกษาการเปิดรับสื่อของไวชาวัชรกับบทบาทในการสื่อสารระหว่างองค์กรเฉพาะกรณีวัดในกรุงเทพมหานคร พบว่าไวชาวัชร มีการเปิดรับสื่อทุกประเภทมากและแบบแผนในการเปิดรับมีความแตกต่างจากกลุ่มอื่นคือเลือกเปิดรับฟังรายการข่าวเป็นอันดับแรก และรายการศิลปวัฒนธรรมเป็นอันดับที่รองลงมา เนื้อหาข่าวสารที่ไวชาวัชรให้ความสนใจ อาทิเช่น ข่าวการพัฒนาวัด การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และการเปลี่ยนแปลงกฎระเบียบวัด นอกจากนี้ไวชาวัชรยังได้ทำหน้าที่เป็น “ผู้นำทางความคิด” โดย 71% ได้นำข่าวสารไปเผยแพร่ต่อพระสงฆ์ในวัดรวมถึงกรรมการในวัดของตน

พรธนิภา วงษ์มิตร (2540: บทคัดย่อ) ศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนากับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการธรรมรักษ์นิเวศพบว่า พระสงฆ์มีความเป็นผู้นำในระดับที่สูง มีความน่าเชื่อถือในระดับที่สูง และมีพฤติกรรมการสื่อสารในระดับที่สูง ความเป็นผู้นำความคิดเห็น ความน่าเชื่อถือ พฤติกรรมการสื่อสารของพระสงฆ์ ปริมาณการรับสารของประชาชนจากพระสงฆ์มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการธรรมรักษ์นิเวศ ปริมาณการรับสารของประชาชนจากพระสงฆ์ มีผลสูงสุดต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการธรรมรักษ์นิเวศ รองลงมาคือ ความน่าเชื่อถือของพระสงฆ์ พฤติกรรมการสื่อสารของพระสงฆ์ และการเป็นผู้นำความคิดเห็นของพระสงฆ์ ตามลำดับ

ณัฐชา สัมเขิวหวาน (2541: บทคัดย่อ) ศึกษาบทบาทพระสงฆ์ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในจังหวัดราชบุรี พบว่า พบว่า พระสงฆ์มีบทบาทในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้โดยมีบทบาทในการชี้แนะ ชักชวนราษฎรให้ช่วยกันอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ โดยพระสงฆ์จะมีการเทศนาสั่งสอน การแสดงธรรม การปาฐกถาธรรม และพระสงฆ์ร่วมกันปลูกต้นไม้ในพื้นที่วัด สถานที่สาธารณะประโยชน์ ที่รกร้างว่างเปล่า โดยการร่วมกับประชาชนในชุมชน ร่วมกันปลูก

ต้น ไม้ในวันสำคัญทางพุทธศาสนาหรือวันสำคัญของชาติหรือวันที่ทางราชการกำหนด โดยหลักธรรมและวัตรปฏิบัติของพระสงฆ์มีส่วนสนับสนุนให้มีบทบาทในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ตั้งอยู่บนพื้นฐานของกฎหมายบ้านเมืองจารีตประเพณี รวมทั้งศีล 227 ข้อ โดยเฉพาะศีลที่เกี่ยวข้องกับป่า ซึ่งได้กำหนดการปฏิบัติของพระสงฆ์เกี่ยวกับต้นไม้ที่ส่งเสริมให้พระสงฆ์อนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ แต่ปัญหาที่พระสงฆ์พบในการแสดงบทบาทคือ ขาดความรู้ทางวิชาการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ และการขาดความร่วมมือจากประชาชนในชุมชนบริเวณวัดอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

นันทวัน กิจธนาเจริญ (2541: บทคัดย่อ) ศึกษาการแสวงหาข่าวสาร การใช้ประโยชน์ ความพึงพอใจจากข่าวสาร และการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการบริโภคในชีวิตประจำวันของประชาชน กรุงเทพมหานคร ในภาวะเศรษฐกิจ พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพต่างกันมีการแสวงหาข่าวสารที่ต่างกัน ส่วนประชาชนที่มี เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา รายได้ต่างกัน จะแสวงหาข่าวสารไม่แตกต่างกัน และประชาชนที่มีลักษณะทางประชากรต่างกัน มีการรับรู้ประโยชน์จากข่าวสารไม่แตกต่างกัน

กรรชรัตน์ หรั่งเพชร (2542: 48) ศึกษา การแสวงหาข่าวสาร การใช้ประโยชน์และความพึงพอใจในข่าวสาร เรื่องการแปรรูปรัฐวิสาหกิจของพนักงานองค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย พบว่า พนักงานองค์การโทรศัพท์มีการแสวงหาข่าวสาร จากทั้ง 3 สื่อคือ สื่อมวลชน สื่อบุคคล และสื่อเฉพาะกิจ และเพศของพนักงานที่ต่างกัน ทำให้มีการใช้ประโยชน์จากข่าวสารแตกต่างกัน ในส่วนของ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาการทำงาน ระดับของพนักงาน รายได้ต่อเดือนที่ต่างกัน จะมีลักษณะการใช้ประโยชน์จากข่าวสารไม่แตกต่างกัน และยังพบว่า การแสวงหาข่าวสารมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการการใช้ประโยชน์จากข่าวสาร

จิรัฐ อนุเริงชัย (2546: บทคัดย่อ) ศึกษาการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยของพระสงฆ์ในจังหวัดนครปฐม พบว่า สภาพการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยของพระสงฆ์ โดยเฉลี่ยทุกกิจกรรมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า พระสงฆ์จัดกิจกรรมด้านการอนุรักษ์ฟื้นฟูวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นอันดับแรก โดยพระสงฆ์ตำแหน่งกลุ่มพระสังฆาธิการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยได้มากกว่ากลุ่มพระสงฆ์ลูกวัด โดยเฉพาะด้านกิจกรรมพัฒนาชุมชนและสังคม กิจกรรมอนุรักษ์ฟื้นฟูวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น การจัดการศึกษาตามอัธยาศัยของพระสงฆ์พบปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญ ได้แก่ สภาพเศรษฐกิจของชุมชนไม่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต ประชาชนในชุมชนที่ตั้งวัดไม่ให้ความร่วมมือ

ภาคสรุป

จากการตรวจเอกสารเกี่ยวกับทฤษฎีการแสวงหาข่าวสาร ทฤษฎีสารสนเทศ แนวคิดที่เกี่ยวกับความต้องการข่าวสาร แนวคิดเรื่องกระบวนการเลือกสรรข่าวสาร และแนวคิดว่าด้วยการใช้ประโยชน์ นั้นสามารถสรุปได้ว่า ทฤษฎีการแสวงหาข่าวสารให้ความสำคัญกับการแสวงหาข่าวสารของบุคคลซึ่งมาจากแบบแผนทางจิตวิทยาสังคม โดยการแสวงหาต้องตรงกับ ความสนใจส่วนตัว ความสอดคล้องต่อทัศนคติ หน้าที่การงาน การเรียนรู้ และโอกาสที่จะเข้าถึง ตามที่ Donohew และ Tipton ได้เสนอไว้ นอกจากนี้ Atkin ยังได้กล่าวถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดความต้องการข่าวสารซึ่งต้องขึ้นอยู่กับเปรียบเทียบถึงผลตอบแทน การลงทุนลงแรง และภาระที่จะตามมา

แนวคิดที่เกี่ยวกับความต้องการข่าวสาร เป็นการศึกษาในแง่พฤติกรรมกรรมการแสวงหาข่าวสารที่สนใจจากแหล่งข่าวสารต่าง ๆ ตามที่ต้องการไปใช้ประโยชน์สำหรับการพัฒนาชุมชน ในการวิจัยครั้งนี้กำหนดตัวแปรที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ตัวแปรเกี่ยวกับความต้องการข่าวสารที่ผู้รับข่าวสาร ตัวแปรเกี่ยวกับแหล่งข่าวสารที่ใช้แสวงหาข่าวสาร และความสนใจแสวงหาแหล่งข่าวสาร

แนวคิดเรื่องกระบวนการเลือกสรรข่าวสาร คือเครื่องกรองข่าวสารในการเรียนรู้โดยบุคคลจะเลือกสนใจรับรู้และจดจำเนื้อหาสารที่ช่วยสนับสนุนความคิดเดิมและเลี้ยงข่าวสารที่ขัดแย้งกับความคิดของตน เมื่อได้เลือกรับสารที่ตรงกับตนเองแล้วการตีความสารก็จะเป็นไปตามทัศนคติประสบการณ์และความเชื่อ ในการวิจัยครั้งนี้กำหนดตัวแปรที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ บทบาทของพระสงฆ์ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน และเนื้อหาข่าวสารที่ได้จากการแสวงหาซึ่งเนื้อหาที่ได้จากการแสวงหาที่มีความน่าเชื่อถือหรือไม่อย่างไร

แนวคิดว่าด้วยการใช้ประโยชน์ข่าวสารที่แสวงหาได้จากสื่อมวลชน คือ การนำเนื้อหาข่าวสารที่ได้รับจากสื่อมวลชนไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาของพระสงฆ์ ในการวิจัยครั้งนี้กำหนดตัวแปรที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์ในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งเป็นการนำเนื้อหาแต่ละเนื้อหาที่ได้จากการแสวงหาไปใช้ประโยชน์

ทฤษฎีสารสนเทศ ให้ความสำคัญในเรื่องของวิธีการในการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสาร โดยจะทำการตรวจสอบถึงปริมาณของข่าวสารที่ถูกส่งออกไปโดยผ่านสื่อต่าง ๆ โดยมุ่งให้ข้อมูลข่าวสารถึงมือผู้รับปลายทาง คือ นำมาใช้ศึกษาวิธีการถ่ายทอดข่าวสารที่แสวงหาจากสื่อของพระสงฆ์ในจังหวัดเชียงใหม่ในการนำไปใช้พัฒนา การวิจัยครั้งนี้กำหนดตัวแปรที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ วิธีการถ่ายทอดข่าวสาร และการวิเคราะห์ผู้รับข่าวสาร

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพ 4 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3 วิธีการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “พฤติกรรมแสวงหาและการใช้ข่าวสารในการพัฒนาของพระสงฆ์ในจังหวัดเชียงใหม่” ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) โดยการใช้สัมภาษณ์แบบเจาะลึก (in-depth interview) และการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วมมีขั้นตอนดังนี้

สถานที่ดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ศึกษาในเขตพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ที่พระสงฆ์เข้าไปทำกิจกรรมพัฒนาในชุมชน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ พระสงฆ์ที่ทำงานพัฒนาในเขตจังหวัดเชียงใหม่

กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มเจาะจงจากกลุ่มประชากร จำนวน 4 รูป ซึ่งแต่ละรูปอยู่ในเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในขอบเขตด้านพื้นที่และขอบเขตด้านประชากรดังต่อไปนี้

1. พระสมุห์สุพล สุทฺธสีโล อยู่วัดศรีสุพรรณ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ผลงานที่สำคัญของท่านคือ เป็นผู้ดำริให้ตั้งกลุ่มต่าง ๆ ภายในวัดและชุมชน โดยมีหน่วยงานที่เกิดจากการพัฒนาของท่านคือ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน กลุ่มหัตถศิลป์ด้านนาวัตศรีสุพรรณภูมิปัญญาท้องถิ่นทำเครื่องเงิน ที่ทำการชุมชนวัดศรีสุพรรณ หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลและศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ และภายในวัดศรีสุพรรณยังได้อำนวยความสะดวกแก่หน่วยงานต่าง ๆ โดยเป็นสถานที่ตั้งของหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ เช่น หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล กองทุนชุมชนเมืองที่รัฐบาลส่งเสริม โครงการ SIF โครงการสังฆเมตตา ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน และโรงเรียนเทศบาลชุมชนศรีสุพรรณ เป็นต้น

2. พระครูสมุห์วีเชียร คุณธมฺโม อยู่วัดเจติย์แม่ครัว อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ผลงานที่สำคัญของท่านคือ การเปิดโรงเรียนสอนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เป็นคณะกรรมการของสถาบันโพธิยาลัย มีผลงานดำเนินการพัฒนาชุมชนได้อย่างเต็มรูปแบบ ได้แก่ กิจกรรมช่วยเหลือผู้สูงอายุในชุมชน กิจกรรมช่วยเหลือผู้คิดเชื่อเอดส์ กิจกรรมงานกีฬาประจำปีและได้มีการจัดตั้งกลุ่มต่าง ๆ ขึ้นในชุมชน ประกอบด้วย กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มเยาวชน กลุ่มงานด้านเกษตรชีวภาพ

3. พระครูโกวิทธรรมโสภณ อยู่วัดร่องเมิง อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ผลงานที่โดดเด่นของท่าน คือ ผลงานพัฒนาทางด้านวัฒนธรรม ได้แก่การตั้งพิพิธภัณฑ์แสดงโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ ที่ได้รับบริจาคศรัทธาญาติโยม จนได้รับการยกย่องในเกียรติประวัติมากมาย เช่น โล่รางวัลผู้มีผลงานดีเด่น ทางวัฒนธรรม สาขามนุษยศาสตร์ทางการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม จากสถาบันราชภัฏเชียงใหม่ ได้รับพระราชทานรางวัลเสมาธรรมจักรในฐานะผู้ทำคุณประโยชน์ต่อพระพุทธศาสนาประเภทส่งเสริมและอนุรักษ์วัฒนธรรมมรดกไทย จากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

4. พระครูพิศาล เจติยารักษ์ พักอยู่วัดน้ำจ้ำ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ผลงานที่โดดเด่น คือ การตั้งศูนย์เด็กก่อนเกณฑ์ กลุ่มผู้สูงอายุ และกลุ่มแม่บ้าน ที่เน้นย้ำในการทำงานพัฒนาคือผู้นำชุมชนซึ่งต้องมีความเข้มแข็งเพื่อร่วมกันหาทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้นให้หมดไป

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. การสัมภาษณ์เจาะลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informants) เป็นแบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้างซึ่งผู้วิจัยเป็นผู้สร้างขึ้นเองโดยศึกษาและค้นคว้าจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งขอคำปรึกษาจากผู้เชี่ยวชาญและคณะกรรมการที่ปรึกษา

2. แบบสังเกตอย่างมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานพัฒนาของพระสงฆ์ในเขตจังหวัดเชียงใหม่ มีทั้งการสังเกต ชักถาม การจดบันทึกภาคสนาม การบันทึกเสียง ทำให้ได้ข้อมูลที่แท้จริงของพระสงฆ์ที่ทำงานพัฒนาในเขตจังหวัดเชียงใหม่ และมีการบันทึกภาพเหตุการณ์ที่สำคัญเพื่อนำมาใช้ประกอบการรายงานและสรุปผลข้อมูลการวิจัย

3. การจดบันทึกภาคสนาม เป็นขั้นตอนที่ต่อเนื่องจากการสังเกต เครื่องมือสำคัญในการเก็บข้อมูลที่ทำให้การวิจัยมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นเป็นการป้องกันการลืมและช่วยในการเรียบ

เรียงความคิดในการวางแผนงานต่อไป พร้อมทั้งมีการสรุปข้อมูลเป็นระยะ ๆ โดยการจดบันทึก บรรยายรายละเอียดว่าใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อใด

การทดสอบเครื่องมือ

การใช้เครื่องมือรวบรวมข้อมูลการวิจัย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ดี มีคุณค่า และถูกต้องซึ่งมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่เครื่องมือที่สร้างขึ้นเพื่อใช้ต้องมีการทดสอบก่อนนำไปใช้ซึ่งมีขั้นตอนการทดสอบดังต่อไปนี้

แบบสัมภาษณ์

1. สร้างแบบสอบถามขึ้นจากการศึกษาค้นคว้าตามแนวทางการตรวจเอกสารนำไปปรึกษาผู้เชี่ยวชาญซึ่งเป็นคณะกรรมการที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของแนวคำถามที่ต้องครอบคลุมในทุกประเด็นของวัตถุประสงค์
2. นำแบบสัมภาษณ์กลับแก้ไข ปรับปรุง ตลอดจนทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของคำถามก่อนนำไปใช้จริง

แบบสังเกต

1. วางแผนสิ่งที่ต้องสังเกตโดยการสร้างกรอบในการสังเกตซึ่งจัดแบ่งตามประเภทปรากฏการณ์ทางสังคม เพื่อความสะดวกในการสังเกตและช่วยในการเขียนรายงานให้มีความแน่ชัดมากยิ่งขึ้น (สุภางศ์ จันทวานิช, 2531: 50-53)
2. นำกรอบในการสังเกตที่สร้างขึ้น นำไปปรึกษาผู้เชี่ยวชาญและคณะกรรมการที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความครอบคลุมของประเด็นในการสังเกต ปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมก่อนนำไปใช้จริง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัย ได้กำหนดขั้นตอนการดำเนินการรวบรวมข้อมูลตามลำดับขั้น ดังนี้

1. ทำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ถึงพระสงฆ์ที่ทำงานพัฒนาทั้ง 4 รูปที่ได้กำหนดเพื่อเป็นประชากรในการวิจัยครั้งนี้ เพื่อขออนุญาตและขอความร่วมมือในการ เก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
2. เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ได้แก่การศึกษาค้นคว้าหนังสือ เอกสาร รายงาน การวิจัยต่าง ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องหรือสัมพันธ์กับงานวิจัยครั้งนี้ เพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดในการศึกษา และประกอบคำอธิบายปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในระหว่างการเข้าไปศึกษา
3. การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ร่วมกับการจดบันทึกข้อมูลภาคสนาม ข้อมูลจากการบันทึกเทปสัมภาษณ์ ข้อมูลจากการสังเกตแบบมีส่วนร่วม และไม่มีส่วนร่วม และการบันทึกภาพเหตุการณ์ โดยผู้วิจัยเข้าร่วมสังเกตการทำกิจกรรมการพัฒนาต่าง ๆ ทั้งนี้ก่อนเข้าไปเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ผ่านสถาบันต่าง ๆ โดยเฉพาะสถาบันโพธิยาลัย ซึ่งเป็นแหล่งรวมของพระสงฆ์นักพัฒนา ตลอดจนไปดูพื้นที่เป้าหมายเพื่อให้พบสภาพความจริงของแต่ละพื้นที่ ซึ่งใช้ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งสิ้น 6 เดือน ตั้งแต่เดือนมีนาคม 2547 – สิงหาคม 2547 ต่อจากนั้นจึงทำการสรุปพื้นที่ที่ใช้ในการศึกษา และประชากรที่ใช้สำหรับการสัมภาษณ์ โดยพิจารณาให้ครบตามเงื่อนไขของขอบเขตการวิจัยที่กำหนดไว้ ต่อจากนั้นจึงลงพื้นที่เพื่อสัมภาษณ์พระสงฆ์นักพัฒนาที่เป็นประชากรเป้าหมาย ใช้เวลาเพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งสิ้น 3 เดือน คือ ตั้งแต่เดือนกันยายน – ธันวาคม 2547 การไปสัมภาษณ์ การสังเกตแต่ละครั้งผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบข้อมูลที่รวบรวมได้ทุกครั้ง รวมทั้งพิจารณาว่าข้อมูลที่ได้นั้นครบและครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยหรือไม่ ถ้าหากได้ข้อมูลไม่ครบถ้วนหรือสัมภาษณ์ยังไม่เสร็จสิ้น ผู้วิจัยก็ได้กลับไปสัมภาษณ์เพิ่มเติมจนได้ข้อมูลครบถ้วนสมบูรณ์
4. ในขณะที่กำลังเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้มาคัดแยกข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และเรียบเรียงอย่างเป็นระบบ พร้อม ๆ กับการตรวจสอบความถูกต้อง และครบถ้วนของข้อมูลจากหลาย ๆ แหล่ง และได้ทบทวนทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องอยู่ตลอดเวลา เพื่อนำมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การตรวจสอบข้อมูล

การตรวจสอบเพื่อตรวจสอบความครบถ้วนและควมมีคุณภาพเพียงพอของข้อมูล มีวิธีการดังนี้ (สุภางค์ จันทวานิช, 2535: 26)

การประเมินความครบถ้วนและควมมีคุณภาพเพียงพอของข้อมูลว่าสามารถตอบปัญหาของการวิจัยหรือไม่ โดยพิจารณาถึงกลุ่มเป้าหมายที่ได้ไปสัมภาษณ์ สังเกต และพิจารณาถึงกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นว่ามีครบถ้วนหรือไม่ โดยได้พิจารณาถึงความอึดตัว ความซ้ำ ๆ กันหรือความเหมือนกันของข้อมูลเป็นการกำหนดเกณฑ์ในการตอบว่าข้อมูลมีความเพียงพอหรือไม่ ถ้าไม่เพียงพอก็ใช้เวลาระหว่างที่อยู่ในสนามเก็บข้อมูลที่ยังไม่สมบูรณ์หรือไม่ลึกพอ

เพื่อความครบถ้วน ครอบคลุมเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย สามารถตอบปัญหาของการวิจัยได้ชัดเจน จึงต้องทำการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (triangulation) ของ Denzin (1978 อ้างใน สุภางค์ จันทวานิช, 2531: 128-129) ได้แก่

1. การตรวจสอบด้านข้อมูล (data triangulation) คือการใช้แหล่งข้อมูลที่หลากหลายในการศึกษา คือการพิสูจน์ว่าข้อมูลที่ได้มานั้นถูกต้องหรือไม่ วิธีการตรวจสอบคือการสอบแหล่งที่มาของข้อมูลใน 3 มิติ ได้แก่ แหล่งเวลา คือ การทดสอบว่าถ้าเก็บรวบรวมข้อมูลต่างเวลากันเหมือนกันหรือไม่ซึ่งผู้วิจัยได้เข้าไปสัมภาษณ์พระสงฆ์นักพัฒนาและร่วมกิจกรรมอย่างมีส่วนร่วมในโอกาสและเวลาที่แตกต่างกันซึ่งมีการสอบถามเรื่องซ้ำกันเป็นบางครั้งเพื่อให้ทราบว่าได้คำตอบคล้ายคลึงหรือแตกต่างกันหรือไม่ถ้าแตกต่างกันก็มีการถามย้ำเพื่อให้แน่ใจว่าคำตอบโดยตรงตามข้อเท็จจริงมากที่สุด ในการสัมภาษณ์แต่ละครั้งในแต่ละโอกาสเป็นการตรวจสอบด้านแหล่งสถานที่ คือ ถ้าข้อมูลต่างสถานที่กันเหมือนกันหรือไม่ ส่วนแหล่งบุคคล ผู้วิจัยใช้วิธีการสอบถามบุคคลอื่นที่ทำงานร่วมกับพระสงฆ์นักพัฒนาในเรื่องเดียวกันกับการสอบถามพระสงฆ์นักพัฒนา

2. การตรวจสอบด้านผู้วิจัย (investigator triangulation) คือการรวบรวมข้อมูลของผู้วิจัยจากพระสงฆ์นักพัฒนารวมทั้งพระรูปอื่น ๆ ที่ทำหน้าที่ใกล้ชิดกับพระสงฆ์รูปนั้น เป็นการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของนักวิจัยว่าข้อมูลที่ได้นั้น เกิดจากอคติ ความลำเอียง ของผู้วิจัยหรือไม่ นอกจากนี้ในบางครั้งผู้วิจัยได้ขอให้บุคคลอื่น ๆ ที่ทำงานร่วมกับพระสงฆ์นักพัฒนาช่วยสัมภาษณ์พระสงฆ์นักพัฒนาแล้วนำผลการสัมภาษณ์ที่ได้มาเปรียบเทียบกับผลการสัมภาษณ์ของผู้วิจัย

3. การตรวจสอบด้านทฤษฎี (theory triangulation) คือผู้วิจัยได้ทำการสำรวจทฤษฎีและการใช้ระเบียบวิธีการวิจัยหลาย ๆ วิธีจากการวิจัยอื่นเพื่อกำหนดเป็นระเบียบวิธีวิจัยในครั้งนี้

4. การตรวจสอบด้านวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล (methodological triangulation) ด้วยการใช่วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลหลาย ๆ วิธีเพื่อรวบรวมข้อมูลในเรื่องเดียวกัน ได้แก่ ใช้การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมควบคู่ไปกับการสัมภาษณ์ การเข้าร่วมประชุมพบปะประชาชนของพระสงฆ์นักพัฒนา รวมทั้งศึกษาข้อมูลจากเอกสารประกอบการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลทั้งหมดที่รวบรวมได้มาจำแนกชนิดข้อมูล (typologies) จัดหมวดหมู่ข้อมูลในแต่ละประเด็นที่ศึกษาตรวจสอบข้อมูลกับสมมติฐานชั่วคราวที่ได้สร้างขึ้นเองตลอดเวลาอย่างเป็นขั้นตอน วิเคราะห์และพิจารณาถึงความเกี่ยวข้องของความเป็นเหตุเป็นผลของข้อมูล จากนั้นจึงนำมาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

บทที่ 4

ผลการวิจัยและข้อวิจารณ์

การนำเสนอผลการวิจัยเรื่องพฤติกรรมแสวงหาและการใช้ข่าวสารในการพัฒนาของพระสงฆ์ในจังหวัดเชียงใหม่ ข้อมูลได้จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญและการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานพัฒนาของพระสงฆ์ผู้ให้ข้อมูลหลักทั้ง 4 รูป ผลการศึกษานำรายละเอียดการวิเคราะห์ข้อมูลมาแสดงจำนวนทั้งหมด 4 ตอน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของพระสงฆ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก

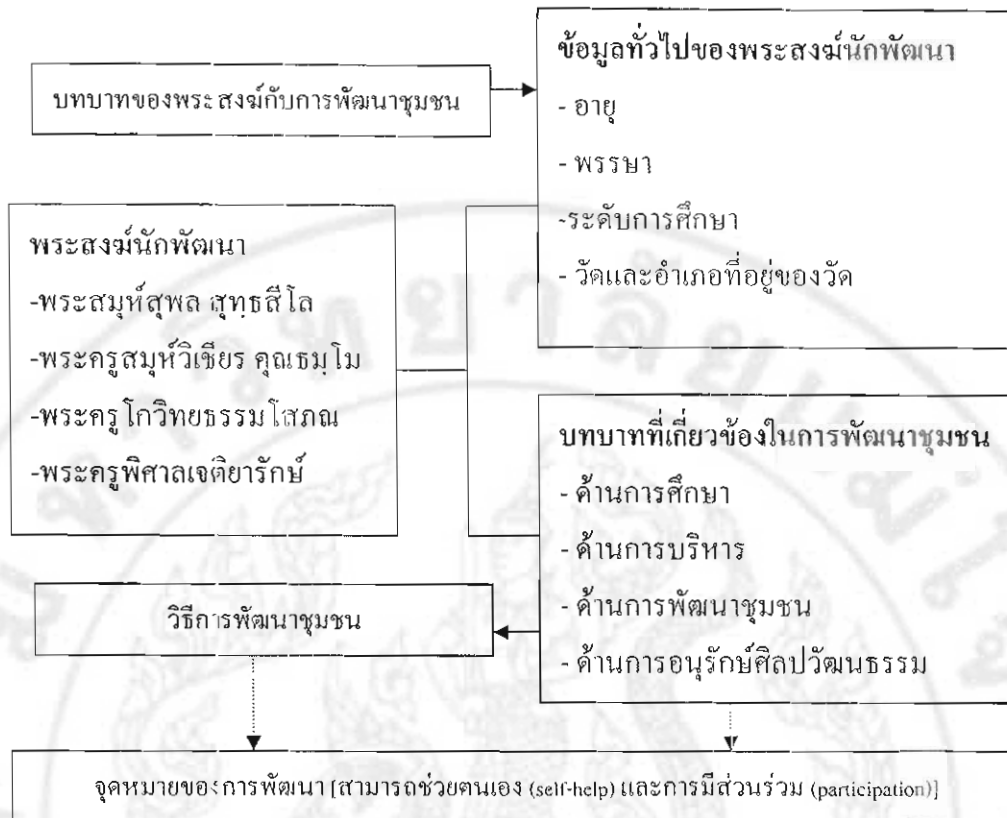
ตอนที่ 2 พฤติกรรมแสวงหาข่าวสารของพระสงฆ์ในการนำไปใช้พัฒนา

ตอนที่ 3 เนื้อหาข่าวสารที่พระสงฆ์ในจังหวัดเชียงใหม่นำไปใช้พัฒนา

ตอนที่ 4 วิธีการถ่ายทอดข่าวสารที่แสวงหาจากสื่อของพระสงฆ์ในจังหวัดเชียงใหม่เพื่อใช้ในการพัฒนา

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของพระสงฆ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก

ข้อมูลทั่วไปของพระสงฆ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก ประกอบด้วย ข้อมูล 2 ส่วน ส่วนแรกเป็นข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วย ชื่อ สมณะศักดิ์ อายุ พรรษา ระดับการศึกษา และอำเภอที่อยู่ของวัด ส่วนที่สอง เป็นข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน เพื่อถ่ายทอดการสร้างความสำเร็จในการนำเสนอผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เขียนผังโครงสร้างจำลองผลการศึกษา และอภิปรายผลตามโครงสร้างดังปรากฏในภาพ 5 ดังนี้

ภาพ 5 ผังการอธิบายผลการวิจัยเรื่องข้อมูลทั่วไปของพระสงฆ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก

ข้อมูลทั่วไปของพระสงฆ์

ข้อมูลทั่วไปของพระสงฆ์ประกอบด้วย ชื่อ สมณะศักดิ์ อายุ พรรษา ระดับการศึกษา และอำเภอที่อยู่ของวัด ผลการศึกษาแสดงในตาราง 1

ชื่อและสมณะศักดิ์

พระสงฆ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก 4 รูป ได้แก่ พระสมุห์ สุพล สุทนต์สิโล พระครูสมุห์ วิเชียร คุณธมฺโม พระครูโกวิทยุทธธรรมโสภณ โกวิท (นามเดิม ศรีผ่อง) และพระครูพิศาลเจติยารักษ์ มงคลธมฺโม (นามเดิม มงคล)

อายุ

พระสงฆ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก มีอายุระหว่าง 43 – 54 ปี

พรรษา

พระสงฆ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก มีอายุพรรษา ระหว่าง 22 – 35 ซึ่งพระสงฆ์บางรูปถือเพศบรรพชิตเริ่มตั้งแต่บวชเป็นสามเณร ต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน บางรูปถือเพศบรรพชิตเมื่อถึงอายุบวชหรือมากกว่านั้น

ระดับการศึกษา

พระสงฆ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีด้านพุทธศาสนา จำนวน 1 รูป ระดับมัธยมศึกษา โดยสำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 1 รูป สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และนักธรรมเอก จำนวน 1 รูป และสำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 และนักธรรมเอก จำนวน 1 รูป

วัดและอำเภอที่อยู่ของวัด

พระสงฆ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก 2 รูป พำนักที่วัดในเขตอำเภอสันทราย ส่วนอีก 2 รูปนั้น รูปหนึ่งพำนักที่วัดในเขตอำเภอเมือง และอีกรูปหนึ่งพำนักที่วัดในเขตอำเภอสันกำแพง

ตาราง 1 ข้อมูลทั่วไปของพระสงฆ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก

ชื่อ	สมณะศักดิ์	อายุ	พรรษา	ระดับการศึกษา	ที่อยู่ของวัด
สุพล สุทนต์โล	พระสมุห์	43	22	ปริญญาตรี	เมือง
วิเชียร คุณชมโม	พระครูสมุห์	48	27	มัธยมปลาย	สันทราย
ศรีผ่อง โกวิท	พระครูโกวิทยธรรมโสภณ	54	35	มัธยมต้น นักธรรมเอก	สันทราย
มงคล มงคลชมโม	พระครูพิศาลเจติยารักษ์	52	25	ประถมต้น นักธรรมเอก	สันกำแพง

ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาชุมชน

เนื่องจากพระสงฆ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก เป็นพระสงฆ์นักพัฒนาจึงมีบทบาทสำคัญในการปฏิบัติหน้าที่สำคัญ ๆ ภายในวัด ซึ่งอาจกระทำในฐานะเป็นเจ้าของอาวาส หรือเป็นการช่วยเหลือท่านเจ้าอาวาส บทบาทที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์ผู้ให้ข้อมูลหลักทั้ง 4 รูป ประกอบด้วยบทบาทดังต่อไปนี้

บทบาทการพัฒนาชุมชนของพระสมุห์สุพล สุทฺธสีโล

ท่านมีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลืองานของวัดทุกอย่าง ทั้งการสอนหนังสือ การเผยแพร่ธรรมะและการบริหารจัดการให้กิจกรรมทั้งที่เกี่ยวข้องศาสนาและชุมชนดำเนินไปต่อเนื่อง บทบาทที่สำคัญได้แก่

1. บทบาทด้านการศึกษา ท่านเข้าไปเกี่ยวข้องกับงานการศึกษาโดยรับมอบหมายจากสถานศึกษาของพุทธศาสนาหลายสถาบันให้ทำหน้าที่เป็นครูสอน เช่น ไปทำหน้าที่เป็นครูสอนที่โรงเรียนอภัยอริยศึกษา วัดคัมภีร์ และ โรงเรียนบาลีสาธิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ ดังที่ท่านกล่าวถึงบทบาทด้านนี้ไว้ดังนี้

...อาตมาทำหน้าที่เป็นครูใหญ่ในโรงเรียนบาลีสาธิต ซึ่งมีนักเรียนประมาณ 200 คน จึงต้องทำหน้าที่สอนด้วย

อาตมาไปช่วยสอนที่โรงเรียนอภัยอริยศึกษา อีกที่หนึ่งด้วย... (พระสมุห์สุพล สุทฺธสีโล, กันยายน 2547)

2. บทบาทด้านการบริหาร ได้แก่ การดำรงตำแหน่งเป็นรองเจ้าอาวาสวัดธาตุคำ รักษาการเจ้าอาวาสวัดศรีสุพรรณและดำรงตำแหน่งเป็นอาจารย์ใหญ่โรงเรียนบาลีสาธิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ ดังที่ท่านอธิบายไว้ดังนี้

...ทำการปกครองพระและเณรในวัดศรีสุพรรณ เริ่มตั้งแต่ได้เป็นเจ้าอาวาสวัดศรีสุพรรณ เมื่อปี 2535 จนถึงปัจจุบัน

เป็นครูใหญ่ของโรงเรียนบาลีสาธิต... (พระสมุห์สุพล สุทฺธสีโล, กันยายน 2547)

3. บทบาทด้านการพัฒนาชุมชน ท่านมีส่วนช่วยเหลือชุมชนด้วยการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนจนทำให้เกิดกลุ่มต่าง ๆ รวมทั้งมีส่วนสนับสนุนให้เกิดศูนย์กลางในการพัฒนาการเรียนรู้ให้แก่กลุ่มต่าง ๆ ที่ท่านมีส่วนสนับสนุนให้เกิดขึ้นในชุมชน บทบาทการพัฒนาชุมชนที่สำคัญ คือ

3.1 การสร้างศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

3.2 การสนับสนุนให้มีการจัดตั้งกลุ่มหัตถศิลป์ล้านนาวัดศรีสุพรรณ ซึ่งมีภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทำเครื่องเงิน ที่ทำการชุมชนวัดศรีสุพรรณ

3.3 การเปิดหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลและศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ภายในวัดศรีสุพรรณ ซึ่งหน่วยอบรมประชาชนและศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาดังกล่าวมีส่วนสำคัญที่ช่วยอำนวยความสะดวกแก่หน่วยงานต่าง ๆ โดยเป็นสถานที่ตั้งของหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ได้แก่ หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อปต.) กองทุนชุมชนเมืองที่รัฐบาลส่งเสริม โครงการ SIF โครงการสังฆเมตตา (พระสงฆ์ที่ทำงานเกี่ยวกับ โรคเอดส์) ศูนย์ศึกษานอกโรงเรียน และโรงเรียนเทศบาลชุมชนศรีสุพรรณ

การเข้ามามีบทบาทด้านการพัฒนาชุมชนของท่านนั้น เป็นไปทั้งในลักษณะทางตรงและทางอ้อม ทางตรงคือการเข้าไปทำหน้าที่ช่วยเหลือในกลุ่มนั้น ๆ ส่วนทางอ้อมคือเข้าไปทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาเพื่อแนะนำการปฏิบัติกิจกรรมของกลุ่มให้สำเร็จลุล่วง ดังท่านได้บอกไว้ดังนี้

...การมีความสัมพันธ์กับศรัทธาชาวบ้านทั้งในเรื่องของการประกอบศาสนา พิธี การเป็นที่ปรึกษาให้แก่ชาวบ้านในเรื่องต่าง ๆ

บางส่วนก็เข้าไปทำโดยตรงและบางส่วนก็เข้าไปเป็นที่ปรึกษา และให้การสนับสนุน เพราะบางหน่วยงานก็จะมีลักษณะการทำงานที่เป็นเอกเทศ ท่านก็เพียงแค่เข้าไปศูนย์กลางที่จะช่วยให้การสนับสนุนเท่านั้น... (พระสมุห์สุพล สุทธิโล, ถิ่นยายน 2547)

ส่วนการเข้ามาทำหน้าที่ในฐานะผู้นำทางความคิดในชุมชนเกิดขึ้นจากการมีฐานแนวคิดเกี่ยวกับการทำงานเพื่อสังคมของท่านเป็นสำคัญ ซึ่งการทำงานให้เกิดการยอมรับในชุมชน ตลอดจนสังคมภายนอกเป็นเรื่องไม่่ง่ายนัก แต่เกิดจากความเพียรพยายามและความตั้งใจจริง ท่านได้กล่าวถึงอุดมคติเกี่ยวข้องกับการทำงานเพื่อสังคมไว้ตอนหนึ่งว่า

...เมื่อครั้งยังเป็นเด็กอยากจะเรียนหนังสือ เพราะไม่มีเงินที่จะเรียนต่อจึงได้เข้ามาบวชในพระพุทธศาสนา ทำให้อาตมาได้มาอยู่ตรงจุดนี้ได้ก็ด้วยการศึกษา เมื่อมีโอกาสจึงมุ่งช่วยเหลือคนที่ยังขาดโอกาส ที่สำคัญการช่วยเหลือคนมันสร้างความภูมิใจให้แก่อาตมา ภูมิใจที่ได้ช่วยคนอื่น เราถือว่ายกระดับความรู้ ให้เขาได้พัฒนาตนเองขึ้น ซึ่งเหล่านี้ทั้งหมดก็เป็นแรงบันดาลใจที่ได้มาจากชีวิตในอดีตที่ผ่านมาและการที่ผลงานที่ออกมาดี มันก็ยิ่งทำให้อาตมามีความภูมิใจมากยิ่งขึ้น... (พระสมุห์สุพล สุพุทธสีโล, กันยายน 2547)

บทบาทการพัฒนาชุมชนพระครูสมุห์วิเชียร คุณธมฺโม

ท่านมีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลืองานของวัด และชุมชนในหลายด้านบทบาทที่สำคัญได้แก่

1. บทบาทด้านการศึกษา ท่านมีส่วนสำคัญในการเปิดโรงเรียนสอนพุทธศาสนาวันอาทิตย์และเป็นผลงานการพัฒนางานแรกที่ท่านมอบให้แก่ชุมชน ท่านได้นำเอาประสบการณ์ที่เคยเป็นครูสอนโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ที่วัดบุพพารามมาประยุกต์ใช้ การเปิดโรงเรียนสอนพุทธศาสนาดังกล่าวมีส่วนทำให้ลูกหลานของญาติโยมในชุมชนเป็นผู้ที่มีคุณธรรมจริยธรรมที่ดียิ่งมองเห็นได้ชัด ซึ่งท่านได้บอกเกี่ยวกับบทบาทด้านนี้ไว้ดังนี้

...อาตมานำเอาประสบการณ์เป็นครูสอนโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ที่วัดบุพพารามมาใช้สอนเด็ก ๆ ในชุมชน หรือที่สนใจมาเรียนก็ให้เรียน รู้สึกว่าได้รับความสนใจจากผู้ปกครอง พ่อ แม่ ส่งให้ลูกมาเรียนเกี่ยวพระศาสนาหลายคน แต่โรงเรียนก็เสริมวิชาสามัญให้ด้วยเหมือนกัน... (พระครูสมุห์วิเชียร คุณธมฺโม, พฤศจิกายน 2547)

2. บทบาทด้านการบริหาร ท่านมีบทบาทด้านการบริหารหลายด้านด้วยกัน ได้แก่ การได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดเจติย์แม่ครัว ดำรงตำแหน่งเจ้าคณะตำบลแม่แฝกเมื่อปี พ.ศ.2541 เป็นกรรมการเครือข่ายพระ นักพัฒนาชุมชนภาคเหนือ เป็นคณะกรรมการของสถาบันโพธิยาลัย เป็นสถาบันที่ตั้งอยู่ในวัดสวนดอก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นศูนย์บริการข้อมูลเผยแพร่ข่าวสารทางด้านงานวิจัยและการพัฒนาท้องถิ่น ท่านกล่าวถึงการทำหน้าที่บริหารในบางเรื่องไว้ ดังนี้

...เขาให้อาตมาทำหน้าที่เป็นเจ้าอาวาส ไปพร้อม ๆ กับทำหน้าที่เจ้าคณะตำบล มาหลายปีแล้ว ทำให้งานของอาตมามีหลายเรื่อง ที่ต้องช่วยพระศาสนา อาตมายังเป็นกรรมการอีก สอง สาม แห่ง เป็นกรรมการเครือข่ายพระ กรรมการโพธิยาลัย อันนี้เกี่ยวกับการพัฒนาตรง ๆ เลย...(พระครูสมุห์วิเชียร คุณธมฺโม, พฤศจิกายน 2547)

3. บทบาทด้านการพัฒนาชุมชน ท่านเข้าช่วยกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน ได้แก่ กิจกรรมช่วยเหลือผู้สูงอายุในชุมชน กิจกรรมช่วยเหลือผู้คิดเชื้อเอคส์ และกิจกรรมงานกีฬาประจำปี นอกจากนี้ท่านได้มีส่วนร่วมให้มีการจัดตั้งกลุ่มต่าง ๆ ขึ้นในชุมชน กลุ่มดังกล่าวประกอบด้วย กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มเยาวชน และกลุ่มงานด้านเกษตรชีวภาพ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อชุมชนด้านการจัดการแหล่งทุน การจัดการเกษตร และประโยชน์สำหรับกิจกรรมเยาวชน ประชาชนให้ความร่วมมือกับท่านเป็นอย่างดี ผลงานด้านการพัฒนาชุมชนของท่านได้รับการยอมรับจนได้รับรางวัลมากมาย ท่านกล่าวถึงบทบาทด้านการพัฒนาชุมชน ที่ท่านเข้าไปมีส่วนสนับสนุน ไว้ว่า

... งานที่อาตมาทำในชุมชนจริง ๆ ก็มี งานของกลุ่มผู้คิดเชื้อ กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มเกษตรทฤษฎีใหม่ กลุ่มเกษตรชีวภาพ เกี่ยวกับเขานกก็มี ชมรมกีฬา กลุ่มหนุ่มสาว กลุ่มเยาวชน ออมทรัพย์ ดูเหมือนจะเท่านั้น แต่ก็มีงานที่อาตมาได้เข้าไปช่วยแต่ก็ไม่เต็มทีนัก สาม สี่ กลุ่มด้วยกัน ดูเหมือนเป็นกลุ่มเด็กผู้ได้รับผลกระทบ กลุ่มเยาวชนคนรักดี กลุ่ม อสม. กลุ่มคนพิการ เหมือนจะมีเท่านั้น... (พระครูสมุห์วิเชียร คุณธมฺโม, พฤศจิกายน 2547)

ส่วนการเข้ามาทำหน้าที่ในฐานะผู้นำทางความคิดในชุมชนของพระครูสมุห์วิเชียร คุณธมฺโม นั้น มาจากการรับรู้ปัญหาของสังคมในชุมชนและนอกชุมชนเป็นอย่างดี จึงต้องการทำงานช่วยเหลือสังคมเท่าที่สามารถทำได้ แต่ดูเหมือนว่าการทำงานของท่านนั้นมุ่งเน้นการช่วยเหลือระหว่างกันมากกว่าโดยมีท่านเป็นคนกลางให้ข้อเสนอแนะและนำความคิดในการแก้ไข ปัญหา ท่านได้กล่าวถึงอุดมคติเกี่ยวข้องกับการทำงานเพื่อสังคมไว้ตอนหนึ่งว่า

...สาเหตุการออกมาทำงานพัฒนาสังคม เพราะว่าโดยส่วนตัวของอาตมาเป็น คนชอบช่วยเหลือคนอื่นที่ด้อยโอกาสกว่าอยู่แล้ว โดยฐานะครอบครัวของ อาตมามีความเป็นอยู่ค่อนข้างดีอยู่แล้ว และพอประกอบกับการเข้ามาบวชเป็น

พระอยู่วัด ได้ไปช่วยเหลือบริจาคสิ่งของต่างๆ แก่คนที่ได้รับความเดือดร้อน และวัดก็เป็นศูนย์รวมแห่งจิตใจของคนในชุมชน การทำบ่อย ๆ ทำให้เห็นปัญหาของชุมชนเป็นอย่างดี จึงให้ความช่วยเหลือชุมชนและสังคมมาโดยตลอด ที่สำคัญอดมาไม่ได้ทำงานคนเดียว ช่วยกับชาวบ้านนั้นแหละ ร่วมมือกันแก้ไข... (พระครูสมุห์วีเชียร คุณธมฺโม, พุทธจิกายน 2547)

บทบาทการพัฒนาชุมชนพระครูโกวิทธรรมโสภณ

ท่านมีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลืองานของวัด และชุมชนหลายด้านบทบาทที่สำคัญได้แก่

1. บทบาทด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรม ท่านมีบทบาทสำคัญเกี่ยวกับการอนุรักษ์โบราณวัตถุที่แสดงถึงวัฒนธรรมของล้านนา เริ่มต้นจากท่านได้เก็บรักษาแบบพิมพ์ ปั้นอิฐรูปโค้ง (พิมพ์ดินคึก) สำหรับก่ออิฐสร้างบ่อน้ำซึ่งโยมแม่ได้รับเป็นมรดกตกทอดจากบรรพบุรุษ เป็นแบบพิมพ์ที่ทำด้วยไม้สักมีอายุกว่า 100 ปี การเก็บรักษาวัตถุชิ้นนั้นทำให้ท่านเริ่มสนใจทำพิพิธภัณฑสถานเก็บรักษาของเก่าที่มีคุณค่าแต่ถูกละเลย ปัจจุบันท่านมีพิพิธภัณฑสถานเก็บรักษาโบราณวัตถุไว้เป็นจำนวนมาก ซึ่งโบราณวัตถุที่ท่านเก็บรักษาล้วนแต่ได้รับบริจาคศรัทธาญาติโยมต่างหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ และต่างจังหวัดโดยท่านจัดทำบัญชีรายการ โบราณวัตถุไว้อย่างเป็นทางการเพื่อใช้เป็นประโยชน์ด้านหลักฐานทางวิชาการอนุรักษ์โบราณคดี ท่านได้กล่าวถึงบทบาทด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรมของท่านไว้ว่า

...เพราะชอบการสะสมของเก่า ของโบราณ มาก่อน เลยนำสิ่งที่ชอบมาก่อตั้งเป็นกิจกรรม ตั้งเป็นที่แสดงและเก็บรักษาของเก่า ของโบราณ
สาเหตุที่อดมา ทำกิจกรรมนี้ เพราะต้องการอนุรักษ์ศิลปวัตถุ และต้องการให้ผู้คนได้เข้ามาเล่าเรียนศึกษาในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัตถุเหล่านี้... (พระครูโกวิทธรรมโสภณ, ตุลาคม 2547)

ผลจากการพัฒนาด้านการอนุรักษ์โบราณวัตถุที่แสดงออกถึงวัฒนธรรมพื้นบ้าน ส่งผลให้ท่านได้รับเกียรติคุณและรางวัลยกย่องสรรเสริญมากมาย ได้แก่

ในปี 2540 ท่านได้รับโล่รางวัลผู้มีผลงานดีเด่นทางวัฒนธรรม สาขามนุษยศาสตร์ ทางด้านการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม จากสถาบันราชภัฏเชียงใหม่

ปี 2541 ได้รับเกียรติบัตร “คนดีศรีสันทราย” ของสภาวัฒนธรรมอำเภอสันทราย รับมอบในงานทำบุญครบรอบการก่อตั้งอำเภอสันทราย 100 ปี

ปี 2542 วัดร่องเมิงได้รับเกียรติบัตรให้เป็น วัดพัฒนาดีเด่น ของจังหวัดเชียงใหม่

ปี 2542 ได้รับนิมนต์เป็นอาจารย์พิเศษ คณะวิจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ สอน กระบวนวิชา 101-435 Art in Community ภาควิชาศิลปะไทย คณะวิจิตรศิลป์

ปี 2543 ได้รับเกียรติบัตรประเภทอนุรักษ์วัฒนธรรมฯ ของจังหวัดเชียงใหม่

ปี 2543 ท่านได้รับพระราชทานรางวัลเสมาธรรมจักรในฐานะผู้ทำคุณประโยชน์ต่อพระพุทธศาสนาประเภทส่งเสริมและอนุรักษ์วัฒนธรรมมรดกไทย จากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (พระครูโกวิทธรรมโสภณ, 2547: 5)

2. บทบาทด้านการพัฒนาชุมชน ท่านมีส่วนสำคัญในการผลักดันให้เกิดกลุ่มแม่บ้านร่องเมิง การจัดตั้งกลุ่มเยาวชนเพื่อด้านเกษตรปลอดพิษ ปัจจุบันกลุ่มที่ท่านตั้งขึ้นมานั้น ยังมีบทบาทสำคัญด้านการสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน ท่านได้กล่าวถึงบทบาทด้านการพัฒนาชุมชนที่ท่านได้เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องโดยตลอด ดังนี้

...อาตมาต้องการให้ญาติ โยม มีรายได้ มีคุณธรรม จริยธรรม ได้เข้าไปสนับสนุนให้จัดตั้งกลุ่มแม่บ้าน ไม่ต้องการเห็นละอ่อน ในหมู่บ้านเฮา หลงมัวเมา นอบนอม ขยาเสพติด ก็สนับสนุนให้เขาตั้งกลุ่มเยาวชนอีกกลุ่มหนึ่ง ได้รับความร่วมมือจากญาติ โยม เป็นอย่างดี เพราะเขาเห็นว่าเป็นประโยชน์แก่ครอบครัว... (พระครูโกวิทธรรมโสภณ, ตุลาคม 2547)

ส่วนการเข้ามาทำหน้าที่ในฐานะผู้นำทางความคิดในชุมชนของพระครูโกวิทธรรมโสภณ เกิดจากความไม่ต้องการอยู่เฉยๆ ต้องการช่วยเหลือตอบแทนญาติโยมที่ให้การอุปการะดูแลด้านปัจจัยสี่ รวมทั้งเห็นว่าสังคมเกิดปัญหาพระสงฆ์ไม่ควรนิ่งดูเฉยๆ เห็นว่าปัญหานั้นพระสงฆ์ช่วยได้ก็อาสาทำหน้าที่นั้นโดยไม่หวังผลสิ่งใด หวังเพียงให้ญาติโยมมีความสบายใจ และต้องการให้สังคมมีภูมิปัญญาของตนเอง ท่านได้กล่าวถึงอุดมคติเกี่ยวข้องกับการทำงานเพื่อสังคมไว้ค่อนข้างหนึ่งว่า

...อาตมามีความตระหนักอยู่ตลอดเวลาว่าชาวบ้านได้บารุงพระภิกษุสามเณร ด้วยปัจจัย 4 พระภิกษุสามเณรก็จำเป็นจะต้องทำอะไรตอบแทนให้ญาติโยมบ้าง มิใช่เป็นแต่เพียงผู้รับฝ่ายเดียว เมื่อสังคมมีปัญหาด้านความรู้ ก็สนับสนุน

ให้เกิดความรู้ ชุมชนมีปัญหาสังคมและอาตมาเห็นว่าช่วยได้ก็อาสาเข้าไปช่วย และอีกเหตุผลหนึ่งอาตมาไม่ชอบอยู่กับที่ วัน ๆ หนึ่งจะต้องทำอะไรสักอย่าง หนึ่งที่ท่านเห็นว่ามันเป็นประโยชน์ต่อสังคมทั้งสังคมภายในวัดและสังคม นอกวัด... (พระครูโกวิทธรรมโสภณ, ตุลาคม 2547)

บทบาทการพัฒนาชุมชนพระครูพิศาลเจติยารักษ์ (มณฑลระมุโฆ)

ท่านมีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลืองานของวัดและชุมชนบทบาทที่สำคัญได้แก่ การพัฒนาชุมชน ท่านมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการก่อตั้งศูนย์อบรมเด็กเล็กก่อนเกณฑ์วัดน้ำจ้ำ เพื่อรับเลี้ยงเด็กเล็กก่อนเกณฑ์ ปัจจุบันมีเด็กเล็กในการดูแลจำนวน 50 คน มีส่วนทำให้เด็กได้มีพัฒนาการ กล้าคิดกล้าแสดงออกและมีภาวะความเป็นผู้นำเพิ่มมากขึ้น ท่านมีส่วนสำคัญในการก่อตั้งกลุ่มเยาวชน เพื่อสนับสนุนให้เยาวชนใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ หลีกพ้นจากอบายมุข ทั้งปวง ส่งเสริมให้เยาวชนเลี้ยงโคพันธุ์เนื้อ โดยมีหลักเกณฑ์ให้เยาวชนรับแม่พันธุ์โคจากกลุ่มผู้เลี้ยงโคบ้านน้ำจ้ำไปดูแลโดยมีระยะเวลา 1 ปี เยาวชนจะต้องคืนลูกโค 1 ตัว พร้อมเงินจำนวน 1,000 บาท ให้แก่กลุ่มส่วนแม่พันธุ์โคทางกลุ่มจะยกให้เยาวชนดูแลต่อไป ให้เยาวชนจัดตั้งกลุ่มย่อยสำหรับดำเนินกิจกรรมที่สนใจ ได้แก่ กลุ่มช่างฟ้อน กลุ่มระบำซอซึง และกลุ่มนักกีฬานอกจากนี้ท่านยังมีส่วนสำคัญในการตั้งกลุ่มแม่บ้าน กลุ่มผู้สูงอายุ ปัจจุบันทุกกลุ่มที่ท่านมีส่วนก่อตั้งยังดำเนินกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ในชุมชนอยู่อย่างต่อเนื่อง ท่านได้กล่าวถึงบทบาทที่ท่านมีส่วนเข้าไปเกี่ยวข้องดังนี้

...อาตมา เริ่มจากการเห็นสภาพความเป็นอยู่ของชุมชน ยังต้องการช่วยเหลือจากส่วนต่าง ๆ ให้มีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ซึ่งแต่เดิมไม่เคยคิดเกี่ยวกับเรื่องนี้แต่อย่างใด กระทั่งได้รับสั่งการให้มาทำหน้าที่รักษาการแทนเจ้าอาวาส เป็นเวลา 3 เดือน เมื่อปี 39 แต่เมื่อได้มาอยู่ที่นี้แล้วเห็นความเป็นอยู่ของชาวบ้านจึงต้องการช่วยเหลือ ก็เลยตัดสินใจอยู่ช่วยดูแลจนกระทั่งถึงปัจจุบัน งานที่ทำเริ่มจากการก่อตั้งโรงเรียนสอนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ซึ่งได้รับผลดีมีผู้สนใจเข้ามาศึกษากันเป็นจำนวนมาก จากนั้นได้จัดตั้งศูนย์ กศน. กลุ่มผู้สูงอายุ และกลุ่มเยาวชนมาตามลำดับ... (พระครูพิศาลเจติยารักษ์, ธันวาคม 2547)

ส่วนการเข้ามาทำหน้าที่ในฐานะผู้นำทางความคิดในชุมชนของพระครูพิศาลเจติยารักษ์ มาจากการเข้าใจถึงปัญหาในสังคมที่ได้รับการดูแลไม่ทั่วถึงจากรัฐ รวมทั้งเข้าใจว่าถ้าสังคมเกิดปัญหาพระย่อมรับปัญหานั้นไปด้วย เป็นความรู้สึกในทำนองบ้านกับวัดต้องพึ่งพากันถ้าฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดมีปัญหาย่อมส่งผลกระทบต่ออีกฝ่ายหนึ่งอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ถ้าต้องการให้สังคมดำเนินไปตามครรลองพระสงฆ์ควรเข้าไปสนับสนุนกิจการไม่ควรนั่งดูเฉย ท่านได้กล่าวถึงอุดมคติเกี่ยวข้องกับการทำงานเพื่อสังคมไว้ตอนหนึ่งว่า

...อาตมาเห็นว่า ชุมชนขาดการดูแลและเอาใจใส่จากหน่วยงานของรัฐ เท่าที่ควร การพัฒนาโดยรัฐที่ผ่านมายังไม่ค่อยตรงจุดและความต้องการของคนในชนบท แต่ถ้ามีองค์กรเอกชนที่มุ่งมั่นช่วย ส่งเสริมการพัฒนาชนบทอย่างต่อเนื่องและจริงใจและประสานงานร่วมมือกันกับหน่วยงานของรัฐ สภาพปัญหาในชนบทก็คงจะดีขึ้นบ้าง อาตมาเห็นว่าชาวบ้านทุกชั้นยาก ชาวบ้านขาดโอกาสในการเรียนรู้ ทางบ้านช่วยเหลือพระสงฆ์ ช่วยเหลือทางวัด ทางวัดและพระสงฆ์ก็จะได้ช่วยเหลือชาวบ้านบ้าง ถ้าชาวบ้านมีความอยู่ดีกินดีพระก็ไม่มียอด... (พระครูพิศาลเจติยารักษ์, ธันวาคม 2547)

สรุป

พระสงฆ์นักพัฒนาซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 4 รูป มีอายุระหว่าง 43 - 54 ปี บวชเป็นพระสงฆ์มีอายุพรรษาระหว่าง 22 - 35 พรรษา ระดับการศึกษาต่ำสุดประถมศึกษาตอนต้น สูงสุดระดับปริญญาตรี ส่วนการศึกษาทางศาสนาพระสงฆ์นักพัฒนา 2 รูปมีการศึกษาระดับนักธรรมเอก

ด้านบทบาทของพระสงฆ์ให้ข้อมูลหลักที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน ประกอบด้วยบทบาทด้านการศึกษา คือ เข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนางานด้านการศึกษาให้แก่โรงเรียนภายในวัด บทบาทด้านการบริหาร เป็นบทบาทด้านการทำหน้าที่บริหารอาราม ศาสนสถาน หรือการปกครองคณะสงฆ์ในระดับตำบล บทบาทด้านการพัฒนาชุมชน เป็นบทบาทที่โดดเด่น โดยเฉพาะการสร้างกลุ่มต่าง ๆ ตั้งแต่ระดับเยาวชน ระดับกลุ่มแม่บ้าน กลุ่มผู้สูงอายุ และการสร้างศูนย์การเรียนรู้ต่าง ๆ ภายในชุมชน ที่มีส่วนสำคัญต่อการดำเนินกิจกรรมพัฒนาในชุมชนค่อนข้างหลากหลาย และบทบาทด้านการอนุรักษ์ เป็นบทบาทที่โดดเด่นของพระสงฆ์บางรูปที่มีความสนใจวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น มีส่วนผลักดันให้เกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมของตนเอง

อย่างไรก็ตามการเข้ามาทำหน้าที่ในสังคมนั้น พระสงฆ์นักพัฒนาเข้าใจเป็นอย่างดีว่า สังคมพึงหวังค่อนข้างสูงเพราะพระสงฆ์คือผู้นำทางความคิด เพียงแต่ให้ข้อเสนอแนะ หรือชี้แนะสิ่งใด ในสังคมก็ยอมรับ และในขณะเดียวกันพระสงฆ์นักพัฒนาส่วนใหญ่เห็นปัญหาและต้องการช่วย แก้ปัญหานั้นในสังคมโดยการเข้าไปมีส่วนร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์แก่ชุมชนหรือสังคม

วิจารณ์ผลการวิจัย

พระสงฆ์นักพัฒนาทั้ง 4 รูป เป็นพระสงฆ์ที่มีบทบาทด้านการพัฒนาเพราะพระสงฆ์อยู่ในฐานะผู้นำความคิดของชุมชน และเป็นพระสงฆ์ที่มีภูมิลำเนาเดิมอยู่ในพื้นที่ทั้งหมด แม้ว่าบางรูป มีระดับการศึกษาไม่สูงแต่ก็ไม่ใช่ว่าเหตุผลสำคัญที่เข้าไปสนับสนุนให้การพัฒนาชุมชนดำเนินไปได้ ด้วยดี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะพระสงฆ์ได้รับความเชื่อถือจากสังคม อยู่แล้ว รวมทั้งการพัฒนาชุมชนนั้น ไม่ใช่การพึ่งพาคณาจารย์คนใดโดยเฉพาะแต่เป็นการร่วมมือกันดำเนินกิจกรรมพัฒนาชุมชนให้เกิดความสำเร็จ ดังที่सानิตย์ บุญชู (2525: 17) กล่าวไว้ว่า การพัฒนาชุมชนที่แท้จริงคือ การมุ่ง กระตุ้นส่งเสริมให้ประชาชนแต่ละคนหรือแต่ละบุคคลได้รู้จักใช้ความสามารถของตนเองช่วย ตนเอง (self-help) และเข้ามามีส่วนร่วม (participation) เป็นสำคัญ นอกจากนี้ บำรุง สุขพรรณ (2521: 30) ได้กล่าวให้เห็นว่า พระสงฆ์สามารถเป็นผู้นำชุมชนการพัฒนาชุมชนได้เช่นเดียวกับ ขรรษาส เพราะพระสงฆ์เป็นผู้ที่ชาวบ้านศรัทธาเชื่อถือ ซึ่งบุคคลที่ชาวบ้านนิยมสรรเสริญ (esteem) มีเกียรติภูมิ (prestige) เกียรติ (honor) ได้รับการยอมรับในสังคม (respect) และบางครั้งอาจจะ รวมถึงมีอำนาจ (power) ด้วย แสดงว่าบทบาทของพระสงฆ์ด้านการพัฒนาชุมชนที่ประชาชนให้การยอมรับจึงไม่ได้ขึ้นอยู่กับพื้นฐานการศึกษาเลยแม้แต่น้อย ดังเห็นได้จากการวิจัยของ พูนทรัพย์ สิทธิพรหม (2532 อ้างใน สุทัศน์ โจทย์กระโทก, 2539: 25) พบว่า ชาวบ้านให้ความเชื่อ ไว้วางใจ เชื่อความสามารถ เชื่อในการใช้สติปัญญา และความกระตือรือร้นของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหา ให้แก่ชาวบ้าน

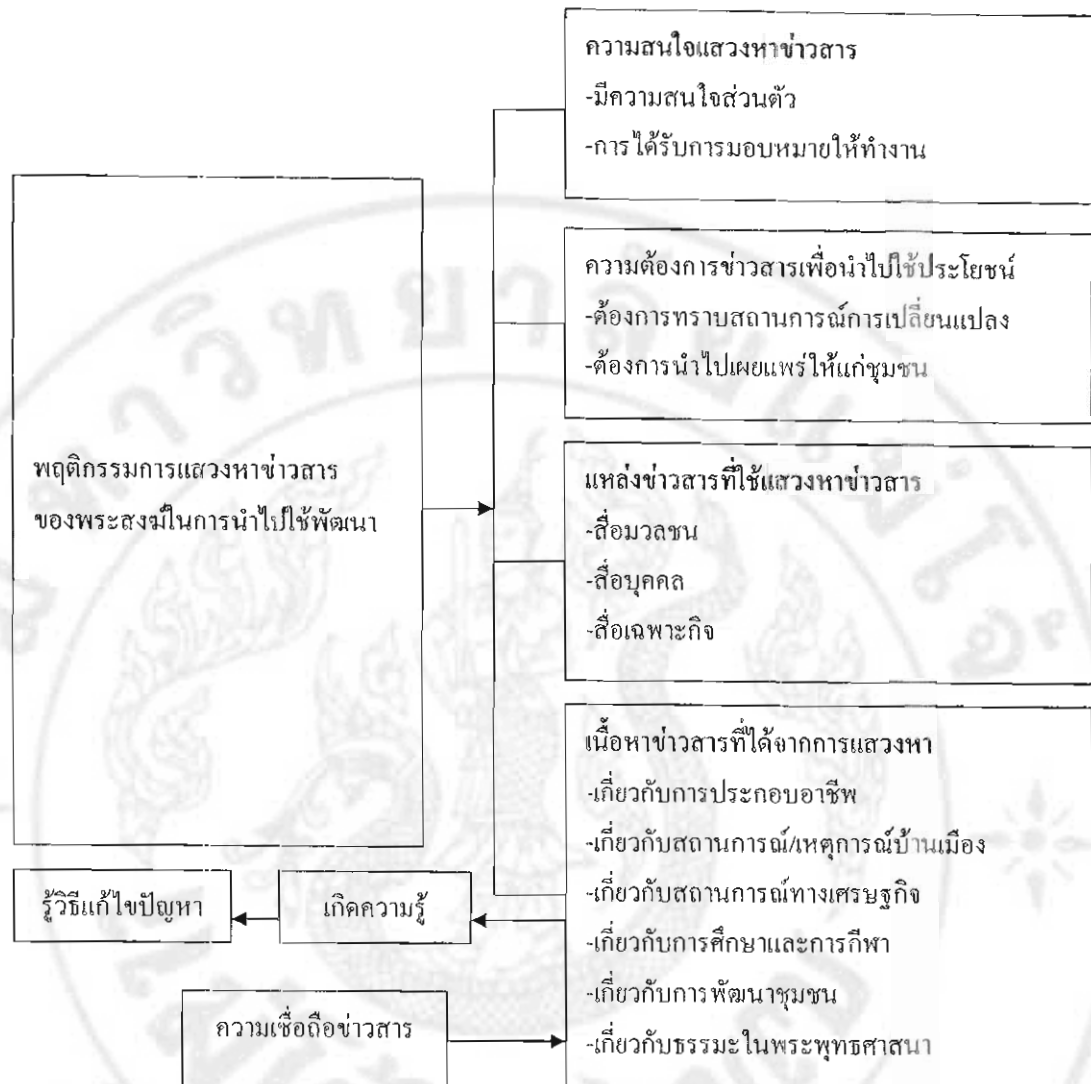
อย่างไรก็ตาม แม้พระสงฆ์นักพัฒนามีพื้นฐานความรู้ไม่สูง แต่การวิจัยพบว่าพระสงฆ์ นักพัฒนาได้มีโอกาสเพิ่มความสามารถผ่านบทบาทสำคัญหลายด้าน ได้แก่ ด้านการศึกษา ด้านการบริหาร ด้านการพัฒนาชุมชน และด้านการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม แสดงว่าพระสงฆ์นักพัฒนาได้มี โอกาสพัฒนาชุมชนผ่านหลายบทบาทมิใช่เพียงบทบาทในฐานะผู้เผยแผ่พระศาสนา กรณีอย่างนี้ อาจพิจารณาความรู้สึกของพระสงฆ์ได้จากการกล่าวของ พระมหาประยุทธ์ ปยุตโต ว่า การที่ ชาวบ้านรู้สึกว่พระสงฆ์เป็นผู้มีสติปัญญารอบรู้วิชาการต่าง ๆ ทุกอย่างเหนือกว่าพวกตน สามารถ เป็นที่ปรึกษาแนะนำ ชาวบ้านในปัญหาต่าง ๆ ได้ทั่วไป (บำรุง สุขพรรณ, 2521: 34) อาจทำให้ ความรู้สึกของพระสงฆ์นักพัฒนาเห็นว่าตนเองควรพัฒนาบทบาทของตนให้มีความกว้างขวางหลาย

ด้านและจากผลการวิจัยครั้งนี้ แสดงให้เห็นว่าพระสงฆ์ส่วนหนึ่งระลึกได้ในแง่ของการช่วยเหลือตอบแทนญาติโยมที่ให้การอุปการะดูแลด้านปัจจัยสี่ในหลายเรื่อง เมื่อสังคมเกิดปัญหาจึงไม่นิ่งเฉย ปล่อยให้พระสงฆ์แต่ละรูปอาจมีบทบาทในแต่ละเรื่องไม่สอดคล้องกัน แต่ในภาพรวมของพระสงฆ์นักพัฒนาได้เตรียมตนเองเพื่อให้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาในปัจจุบัน ซึ่งเป็นบทบาทเกี่ยวกับการให้การศึกษา การบริหารศาสนสถาน การพัฒนาชุมชนและการอนุรักษ์ พระสงฆ์นักพัฒนาแต่ละรูปจึงสามารถปรับเปลี่ยนบทบาทของตนเองไปความสามารถเพื่อให้สามารถช่วยเหลือชุมชนให้พึ่งตนเองได้ ได้แก่ การมีบทบาทที่ปรึกษาชุมชน บทบาทผู้ให้การศึกษาและฝึกอบรม บทบาทการกระตุ้นการรวมกลุ่ม และในฐานะผู้ศึกษาเรียนรู้ ฐานะต่าง ๆ เหล่าผ่านบทบาทของพระสงฆ์นักพัฒนา จึงเป็นบทบาทเป็นไปตามครรลองของนักพัฒนาที่คณะเจ้าหน้าที่โครงการพัฒนานิคมสร้างตนเองสมบูรณ์แบบไทย-เนเธอร์แลนด์ (2532: 10-12) ได้อธิบายไว้

ส่วนวิธีการพัฒนาของพระสงฆ์นักพัฒนา พบว่า เป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับการสร้างกลุ่มต่าง ๆ ตั้งแต่ระดับเยาวชน ระดับกลุ่มแม่บ้าน กลุ่มผู้สูงอายุ และการสร้างศูนย์การเรียนรู้ภายในชุมชน และการรวมกลุ่มการอนุรักษ์ แสดงให้เห็นว่าพระสงฆ์นักพัฒนาวิธีการเข้าไปพัฒนาชุมชนในแนวทางเดียวกัน คือ ใช้วิธีการพัฒนาชุมชนแบบให้ประชาชนในชุมชนช่วยกันคิดและรวมตัวกันเป็นกลุ่มขึ้น เพราะในแต่ละเรื่องที่พระสงฆ์นักพัฒนามีส่วนสนับสนุนนั้น ล้วนแต่ไม่อยู่ในสภาพวิถีหรือกิจวัตรหลักของพระสงฆ์ ดังนั้นพระสงฆ์นักพัฒนาจึงทำหน้าที่ส่งเสริมด้วยวิธีการนำความคิดให้ร่วมกันคิดและหาทางร่วมมือกันดำเนินการ โดยพระสงฆ์นักพัฒนาเป็นผู้ให้ความรู้และให้คำปรึกษาในแต่ละเรื่องในฐานะผู้นำทางความคิด ซึ่งวิธีการพัฒนาชุมชนด้วยวิธีช่วยกันคิด ก็เป็นวิธีหนึ่งที่ สนธยา พลศรี (2533: 69-71) ได้อธิบายว่า กล่าวคือ พระสงฆ์ให้การศึกษาเพื่อสร้างความเข้าใจแก่ประชาชนให้เขาทั้งหลายทราบจุดมุ่งหมายของกิจกรรมหรือโครงการที่จะทำและให้ช่วยกันคิดและตัดสินใจ เพื่อร่วมโครงการที่จะให้คุณประโยชน์แก่ตนเองและสังคม ซึ่งก็มีส่วนทำให้ชุมชนสามารถช่วยตนเองและสังคม แต่ก็ต้องเป็นไปในลักษณะร่วมกันคิดและช่วยกันทำ คือต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนา

ตอนที่ 2 พฤติกรรมการแสวงหาข่าวสารของพระสงฆ์ในการนำไปใช้พัฒนา

ข้อมูลพฤติกรรมการแสวงหาข่าวสารเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาของพระสงฆ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก ประกอบด้วยการวิเคราะห์ความสนใจแสวงหาข่าวสาร ความต้องการข่าวสาร แหล่งข่าวสาร เนื้อหาของข่าวสารและความเชื่อถือข่าวสาร ผู้วิจัยได้เขียนผังโครงสร้างจำลองผลการศึกษา และอภิปรายผลตาม โครงสร้างดังปรากฏในภาพ 6 ดังนี้

ภาพ 6 ผังการอภิปรายผลการวิจัยเรื่องพฤติกรรมแสวงหาข่าวสารของพระสงฆ์ในการนำไปใช้พัฒนา

ความสนใจแสวงหาข่าวสารของพระสงฆ์

ผลการสัมภาษณ์เกี่ยวกับความสนใจแสวงหาข่าวสารของพระสงฆ์ซึ่งมีบทบาทการพัฒนาชุมชน พบว่า พระสงฆ์ผู้ให้ข้อมูลหลักมีความสนใจแสวงหาข่าวสารในการนำไปใช้สำหรับการพัฒนาดังนี้

1. มีความสนใจส่วนตัวและต้องการแสวงหาความรู้ พระสงฆ์ผู้ให้ข้อมูลหลักที่มีความสนใจในลักษณะนี้แบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ คือ

1.1 มีพื้นฐานเป็นผู้สนใจศึกษาเล่าเรียนมาตั้งแต่วัยเยาว์ แต่ในขณะที่เดียวกัน สถานการณ์ทางด้านเศรษฐกิจของครอบครัวไม่ค่อยดีนัก ทำให้มีความรู้สึกที่สับสนว่าสังคมนี้เต็มไปด้วยความเหลื่อมล้ำ มีทั้งผู้มีฐานะทางการเงินและสังคมดี ในขณะที่บางรายมีฐานะทางการเงินและสังคมดียกว่า แต่ความรู้สึกถึงความจำเป็นด้านการศึกษาหรือการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา เป็นเหตุให้ท่านพยายามขวนขวายแสวงหาความรู้ในระบบการศึกษาโดยตลอด จนท่านสามารถเข้ารับการศึกษาในระดับอุดมศึกษา และบัณฑิตศึกษา จนมีรอบความคิดเกี่ยวกับโอกาสของสังคม ความต้องการพัฒนาของสังคมและบุคลากรในสังคม ท่านจึงติดตามข่าวสารค่อนข้างหลากหลาย โดยเฉพาะการแสวงหาข่าวสารเกี่ยวข้องกับการพัฒนาเพื่อนำไปใช้ประโยชน์สำหรับการพัฒนาวัดพัฒนาชุมชน เท่าที่ท่านจะสามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้ พระสงฆ์นักพัฒนาที่มีความสนใจแสวงหาข่าวสารในลักษณะนี้ ได้แก่ พระสมุห์สุพล สุพุทธสีโล ดังปรากฏคำกล่าวถึงในการสัมภาษณ์ ดังนี้

...ครอบครัวอาตมามีฐานะยากจน อาชีพทำไร่ทำนา เมื่อเรียนจบชั้น ป.7 วันหนึ่งนั่งอยู่บนหลังควาย เห็นเด็กในครอบครัวที่มีอันจะกินก็รู้สึกอิจฉาอยากมีอย่างเขาบ้าง

หลังจากที่เรียนจบก็ได้เข้ามาบวชจากการชักชวนของลูกพี่ลูกน้องที่เป็นเด็กวัด และคิดว่าการบวชน่าจะให้มีโอกาสได้ศึกษาต่อมากกว่า หลังจากบรรพชา เป็นสามเณรแล้วก็ได้เรียนนักธรรมจนจบนักธรรมชั้นเอก รวมทั้งเรียนศึกษาผู้ใหญ่ระดับชั้นมัธยมศึกษาจนจบ ม.ศ. 5

หลังจากเรียนจบแล้วก็ได้เข้าอุปสมบท เมื่อ ปี 2526 ได้เข้าศึกษาต่อมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ แต่เรียนไม่จบเพราะไม่มีวุฒิบาติ แต่ก็ไปเรียนคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช จนจบนิติศาสตร์บัณฑิต ในปี 2534 ปัจจุบันท่านกำลังศึกษาอยู่ระดับปริญญาโท สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

เมื่ออาตมาได้เข้ามาช่วยทำงานให้กับชุมชนหลายเรื่อง จึงต้องแสวงหาข่าวสารมาใช้ประโยชน์มากขึ้น แต่อาตมาชอบฟัง และอ่านอยู่แล้ว ... (พระสมุห์สุพล สุพุทธสีโล, กัณยายน 2547)

1.2 มีความสนใจกิจกรรมการพัฒนาเฉพาะด้าน พระสงฆ์ผู้ให้ข้อมูลหลักที่มีความสนใจกิจกรรมพัฒนาเฉพาะด้าน คือ สัมภาษณ์พระครูโกวิทธรรมโสภณ ความสนใจของท่านเป็น

การอนุรักษ์วัตถุโบราณ ที่มีคุณค่าทางวัฒนธรรมของล้านนา ความสนใจแสวงหาข่าวสารเริ่มต้นมาจากการได้พบแบบพิมพ์โบราณรูปโค้ง (พิมพ์ดินก่) ทำด้วยไม้สักมีอายุกว่า 100 ปี แบบพิมพ์นี้ใช้สำหรับก่ออิฐสร้างบ่อน้ำ ซึ่งโยมแม่ของท่านได้รับตกทอดมาแต่บรรพบุรุษ จึงนำมาเก็บรักษาไว้ จากจุดนี้นอกจากจะทำให้สนใจเริ่มสะสมของเก่าที่มีคุณค่าแล้ว จำเป็นต้องแสวงหาความรู้เกี่ยวกับการดูแลโบราณวัตถุ การหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับที่มาของวัตถุโบราณแต่ละชิ้น ความสนใจแสวงหาความรู้ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการพัฒนาเฉพาะด้าน ทำให้สามารถสร้างพิพิธภัณฑ์เก็บชิ้นส่วนวัตถุโบราณไว้สำหรับการเรียนรู้ให้แก่เยาวชนและผู้สนใจ ท่าน ได้บอกถึงความต้องการแสวงหาข่าวสารไว้ดังนี้

...เพราะชอบการสะสมของเก่า ของโบราณ มาก่อน เลยนำสิ่งที่ชอบมาก่อตั้งเป็นกิจกรรม ตั้งเป็นที่แสดงและเก็บรักษาของเก่า ของโบราณ แต่ถ้าหากไม่มีความรู้ถ้าทำไปแล้วคงไม่ดีเท่าที่ควร ดังนั้นจึงต้องทำการศึกษาหาความรู้ เพื่อนำมาทำในสิ่งที่ตนเองรักและชอบ โบราณวัตถุและศิลปวัตถุเหล่านี้ล้วนแต่ได้รับบริจาศรีทราญาติโยมต่างหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ และต่างจังหวัดเพื่อเป็นส่วนรวมในพิพิธภัณฑ์ซึ่งเมื่อมีผู้บริจาคท่านพระครูก็จะจัดทำบัญชีเพื่อ เก็บสิ่งของต่าง ๆ ไว้ตามหลักวิชาการอนุรักษ์ทางโบราณคดี... (พระครูโกวิทธรรมโสภณ, ตุลาคม 2547)

1.3 เห็นความจำเป็นต้องแสวงหาความรู้ พระสงฆ์ผู้ให้ข้อมูลหลักที่มีความสนใจแสวงหาข่าวสารจากเงื่อนไขการเห็นความจำเป็นได้แก่ พระครูพิศาลเจติยารักษ์ ความต้องการแสวงหาข่าวสารของท่านั้นเพราะต้องการแสวงหาความรู้ นั้น เนื่องจากเคยเป็นผู้ช่วยเหลืองานพัฒนาชุมชนจึงมีความรู้สึกที่ดีต่อการทำงานเพื่อสังคมและชุมชนตั้งแต่เมื่อคราวจำพรรษาอยู่วัดอื่น เมื่อมาจำพรรษาที่วัดปัจจุบันท่านพบสภาพความเป็นอยู่ของชาวบ้านที่ต้องการความช่วยเหลือ ประกอบกับการได้มีโอกาสพบปะพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับพระสงฆ์ที่ทำงานด้านการพัฒนาอีกหลายรูป ทำให้ท่านจำเป็นต้องแสวงหาข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาเพิ่มเติม และต้องการนำข้อมูลที่ได้ไปผสมผสานกับแนวคิดที่ได้มาจากพระสงฆ์นักพัฒนารูปอื่น และนำมาใช้ประโยชน์กับการพัฒนาชุมชนต่อไป นับว่าเป็นความสนใจแสวงหาข่าวสารเกี่ยวกับการพัฒนาเนื่องมาจากต้องการเข้าไปช่วยเหลือชุมชนตลอดจนเคยมีบทบาทด้านการพัฒนาชุมชนมาก่อน พระครูพิศาลเจติยารักษ์ ได้กล่าวถึงความต้องการแสวงหาความรู้ไว้ดังนี้

... ต้องรู้จักคนอื่น เพราะหากมีชาวบ้านมาไถ่ถามเพื่อขอความรู้จากอาตมาก็สามารถที่จะตอบได้ ดังนั้นจึงต้องแสวงหาข่าวสาร ความรู้ต่าง ๆ อยู่เสมอจากสื่อต่าง ๆ ทำให้เราสามารถยืนยันเพื่อสร้างความหนักแน่นในการแนะนำชาวบ้าน... (พระครูพิศาลเจติยารักษ์, ธันวาคม 2547)

...ได้มีโอกาสเข้าร่วมทำงานกับกลุ่มสังฆพัฒนาชุมชนล้านนา งานที่ทำมีหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นการได้พบปะพูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับพระสงฆ์ที่ทำงานด้วยกัน มีโอกาสได้ไปศึกษาดูงานทั้งในและนอกพื้นที่ ท่านได้นำเอาประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ได้รับมาประยุกต์และปรับใช้เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนบ้านน้ำจ้ำ

การได้ทำงานร่วมกับเขา อาตมาไม่ได้มีความรู้เกี่ยวกับการพัฒนามาก่อน จำเป็นต้องหาความรู้ที่เกี่ยวข้องมาใช้ เมื่อเริ่มแรก จะลงพื้นที่ ไปทำงาน อาตมาจะต้องรู้ว่าไปทำอะไร ที่ไหน แล้วไปหาความรู้ที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติมก่อนไปทำงาน... (พระครูพิศาลเจติยารักษ์, ธันวาคม 2547)

2. ได้รับมอบหมายให้แสดงบทบาททางการศึกษา พระสงฆ์ผู้ให้ข้อมูลหลักมีความสนใจแสวงหาข่าวสารสำหรับการพัฒนาชุมชนเนื่องจากได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่อย่างใดอย่างหนึ่ง ได้แก่ เพราะครูสมหิวเชียร คุณธมโม ซึ่งแต่ไม่ได้เริ่มต้นจากความสนใจแสวงหาข่าวสารเป็นการส่วนตัว เกิดขึ้นจากการเข้าไปมีส่วนร่วมในบทบาทการพัฒนาทำให้ท่านมีโอกาสรับข่าวสารการพัฒนาโดยตลอด การรับมอบหมายงานพัฒนาจึงไม่มีเพียงพอสำหรับความต้องการแสวงหาข่าวสารแต่เกิดขึ้นเพราะท่านเห็นประโยชน์และความสำคัญของการพัฒนาชุมชนทำให้ท่านสนใจแสวงหาข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับภาระงานที่ได้รับมอบหมาย การได้รับมอบหมายบทบาทที่สำคัญคือ ถูกรมอบจากเจ้าอาวาสให้ทำหน้าที่เป็นครูสอนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ และทำหน้าที่ปกครองพระเณรภายในวัด บทบาทที่ได้รับในครั้งแรกสามารถปฏิบัติได้สำเร็จลุล่วงทำให้เกิดมุมมองที่เกี่ยวข้องกับสังคมเพิ่มมากขึ้นเมื่อมีญาติโยมเข้าขอการสนับสนุนให้ช่วยเหลือกิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน ดังปรากฏในคำสัมภาษณ์ตอนหนึ่งว่า

...เนื่องจากอาตมามีนิสัยชอบช่วยเหลือผู้คน มีเมตตา เมื่อเห็นปัญหาที่เกิดขึ้นก็วางเฉยในปัญหาของคนที่พบปัญหาไม่ได้ ต้องเข้าไปดูแลและช่วยเหลือ จึงทำให้ชาวบ้านมีความผูกพันกับอาตมาพอสมควร จำนวนมาก

บางครั้งอาจมาเห็นปัญหาเองจากจุดที่ชาวบ้านไม่เห็น ก็ให้คำแนะนำไป ส่วนใหญ่เขาจะเชื่อ เห็นคล้อยตาม... (พระครูสมุห์วิเชียร คุณชมโม, พุทธจิกายน 2547)

ด้วยเหตุดังกล่าวท่านจึงสนใจแสวงหาข้อมูลเพิ่มขึ้นตามลำดับเรื่อยมา เพื่อนำไปช่วยเหลือด้านการพัฒนาชุมชนตามที่ประชาชนเข้ามาร้องขอ การได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงานและมีส่วนทำให้ท่านต้องการแสวงหาข่าวสารเพื่อใช้ประโยชน์สำหรับการพัฒนา ท่าน ได้กล่าวไว้ดังนี้

...เนื่องจากอาจมาเป็นผู้ที่มีโลกทัศน์ไม่กว้างขวาง มุ่งทำงานให้สำเร็จตามที่ได้รับมอบหมาย เมื่อได้มีโอกาสทำงานอยู่กับกลุ่มหนุ่มสาว ผู้คิดเชื่อ คนชรา ทำให้ปัญหามากขึ้น จำเป็นต้องแสวงหาข้อมูลในเรื่องที่เกี่ยวข้องอยู่ตลอดเวลา จากสื่อแหล่งต่าง ๆ ... (พระครูสมุห์วิเชียร คุณชมโม, พุทธจิกายน 2547)

ความต้องการข่าวสารเพื่อนำไปใช้ประโยชน์

เนื่องจากพระสงฆ์นักพัฒนาเข้ามามีบทบาทด้านการพัฒนาด้วยเหตุผลที่แตกต่างกัน บางรูปมีความสนใจรับข่าวสาร บางท่านไม่เคยสนใจ แต่เมื่อก้าวเข้ามาทำงานพัฒนาชุมชนร่วมกับการเผยแพร่คำสั่งสอนขององค์พระศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า จึงต้องการแสวงหาข้อมูลข่าวสารเพื่อนำไปใช้ประโยชน์สำหรับการพัฒนา ซึ่งนอกเหนือจากการอ่านพระคัมภีร์ในพระพุทธศาสนา แต่เพียงอย่างเดียว ผลการสัมภาษณ์พระสงฆ์ผู้ให้ข้อมูลหลักเกี่ยวกับความต้องการข่าวสารเพื่อนำไปใช้ประโยชน์สำหรับการพัฒนาชุมชน พบว่า พระสงฆ์นักพัฒนาแต่ละรูปต้องการข่าวสารเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ด้วยวัตถุประสงค์สำคัญ ๆ หลายวัตถุประสงค์ดังนี้

1. ต้องการทราบถึง สถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ของบ้านเมือง ได้แก่ ด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม เพราะปัจจุบันสถานการณ์บ้านเมืองทั้งในและต่างประเทศ มีการเปลี่ยนแปลงค่อนข้างรวดเร็ว การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นก็เป็นข่าวสารส่งถึงกันได้รวดเร็วเช่นกัน การติดตามข่าวสารตามวัตถุประสงค์นี้ มีประโยชน์ คือ ทำให้เกิดการรับรู้ข่าวสารทันตามภาวะสมัยทันกับเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เมื่อนำไปพูดคุยกับญาติโยมก็ใช้เนื้อหาข่าวสารที่ได้รับจากการติดตามจากสื่อ ทำให้ผู้รับสารรู้สึกว่าคุณเรื่องใกล้ตัว พุคสิ่งที่คุณรับสารสามารถเข้าใจได้ง่ายมิได้มุ่งเน้นแต่เนื้อหาของธรรมะเพียงอย่างเดียว การใช้เนื้อหาอื่น ๆ เพื่อการสื่อสารทำให้ญาติโยมซึ่งเป็นผู้รับสารไม่รู้สึกรำคาญจนเกินไประหว่างพระสงฆ์ซึ่งเป็นผู้ส่งสารที่ดำรงสภาพเป็น

สมณะกับผู้บริหารที่มีสถานภาพเป็นฆราวาส ดังปรากฏในคำสัมภาษณ์ของพระสงฆ์นักพัฒนา
รูปหนึ่งดังนี้

...การรับข่าวสารของอาตมาจะรับจากหลายแหล่ง มักติดตามข่าวสารในช่วง
เช้า และหลังเวลานั้นอาหารเช้า จะดูข่าวสารบ้านเมือง ดูสารคดี เพื่อให้เห็น
ปัญหา และสถานการณ์ที่เกิดขึ้นรอบ ๆ ตัว
นอกเหนือจากนั้นข้อมูลข่าวสารที่รับมาก็จะนำไปใช้ศึกษาเรียนรู้ให้แก่ตนเอง
... (พระครูสมุห์วิเชียร กุณธมฺโม, พฤศจิกายน 2547)

...จำเป็นอย่างน้อยก็ต้องรู้เรื่องการบ้านการเมือง ส่วนเรื่องอื่นก็เพื่อเพิ่มพูน
สติปัญญา รวมทั้งอาจนำไปใช้ประโยชน์ในการทำงานของอาตมาได้...
(พระครูโกวิทธรรมโสภณ, ตุลาคม 2547)

การทราบเรื่องราวหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม นับว่าเป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับพระสงฆ์
ที่เป็นนักพัฒนาชุมชน เพราะท่านสามารถนำไปใช้สำหรับการพูดคุยแลกเปลี่ยนกับชาวบ้าน ญาติ
โยม ที่เข้ามาเยี่ยมเยียน พบปะ หรือกระทั่งพระสงฆ์ที่พำนักอยู่ในวัดเดียวกัน ในแต่ละวันพระสงฆ์
นักพัฒนามีผู้เข้ามาขอคำแนะนำหรือชี้แนะสิ่งที่เป็นประโยชน์ทั้งทางโลกและทางธรรม พระสงฆ์ที่
ต้องการรับข่าวสารในกลุ่มวัตถุประสงค์นี้ เห็นว่า ถ้าไม่มีความรู้อะไรเลยเมื่อมีคนเข้ามาถามมา
ปรึกษาขอความรู้ก็ไม่สามารถจะให้คำปรึกษาหารือใดได้ ถ้าเป็นเช่นนั้นก็คงไม่ใช่พระสงฆ์
นักพัฒนาชุมชนที่ดี ในวันข้างหน้าก็คงไม่สามารถช่วยพัฒนาชุมชนให้เกิดความเข้มแข็งได้ ดังที่
ผู้ศึกษาสัมภาษณ์พระสงฆ์นักพัฒนาว่า ต้องการข่าวสารมากกว่าพระรูปอื่น ๆ ไซ้หรือไม่ ท่านได้
ตอบคำถามดังกล่าวดังนี้

...แน่นอนเพราะต้องมีความรู้ในเรื่องราวต่าง ๆ ที่มากกว่าพระรูปอื่น ๆ รวมถึง
ต้องสังเกตการณ์ทำงานทางด้านการพัฒนาจากที่อื่น ๆ ประกอบด้วย การ
ทำงานพัฒนาอาศัยการทำงานอย่างเดียวไม่ได้ ต้องมีความรู้เรื่องในการพัฒนา
ที่เรากำลังทำอยู่ เกี่ยวกับญาติโยมเขาจะขาดศรัทธาเอา จึงมีความจำเป็นที่อาตมา
ต้องหาความรู้ให้มากเข้าไว้...(พระครูพิศาลเจติยารักษ์, ธันวาคม 2547)

...ความต้องการข่าวสารเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ด้วย เพราะบางครั้งมีเรื่องที่กระทบกับชาวบ้าน ชุมชน เหมือนช่วงที่มีเรื่องไข้หวัดนก เป็นข่าวใหญ่โต เกรี้ยวกราว ทำให้ต้องหาข่าวสารเกี่ยวกับเรื่องนี้เพราะในชุมชนละแวกนี้ ก็มีผู้คนที่ประกอบอาชีพการเลี้ยงสัตว์ปีก จากข่าวที่เกิดขึ้นก็ส่งผลให้ชาวบ้านที่อยู่ใกล้เคียงหวาดกลัว อาตมาก็มีส่วนเข้าไปอธิบายให้ชาวบ้านเหล่านั้นเข้าใจว่าสัตว์ปีกบางประเภทหากสัตว์เหล่านั้นไม่มีเชื้อ ก็ไม่สามารถที่จะแพร่กระจายเชื้อไปสู่ใครได้ ... (พระครูโกวิทธรรมโสภณ, ตุลาคม 2547)

2. ต้องการเผยแพร่ความรู้ด้านต่าง ๆ ไปสู่ชุมชนซึ่งจะเป็นประโยชน์สำหรับการพัฒนาชุมชน ความรู้ที่ต้องการนำไปใช้สำหรับการพัฒนาชุมชนนั้นไม่จำกัดอยู่เฉพาะสาระความรู้เรื่องใดเรื่องหนึ่งเท่านั้น พระสงฆ์นักพัฒนาเห็นว่าปัจจุบันประชาชนในท้องถิ่นควรได้รับความรู้ที่หลากหลาย เพื่อให้เกิดความรู้เท่าทันกับสังคมภายนอกที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว แต่ข้อเท็จจริงปรากฏว่าประชาชนในชุมชนส่วนใหญ่ขาดแคลนแหล่งความรู้ที่จะแสวงหา พระสงฆ์จึงต้องทำหน้าที่เป็นแหล่งความรู้หนึ่งที่ประชาชนสามารถเข้ามาแสวงหาได้ ดังนั้นการให้ความรู้โดยพระสงฆ์จึงไม่จำกัดอยู่เฉพาะความรู้เกี่ยวกับพระธรรมวินัยที่มาจากคัมภีร์ในพระพุทธศาสนาเท่านั้น ต้องเป็นความรู้อื่น ๆ หรือต้องเป็นทั้งความรู้ทั้งทางโลกและทางธรรม พระสงฆ์ที่ต้องการข่าวสารเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ตามวัตถุประสงค์นี้ เห็นว่าประชาชนควรได้รับความรู้ที่ไม่จำกัดประเภท แม้ว่าปัจจุบันประชาชนมีโอกาสเลือกรับข่าวสารจากสื่อแหล่งต่าง ๆ ก่อนข้างมากแล้วก็ตาม แต่ในฐานะพระสงฆ์นักพัฒนาซึ่งเป็นผู้นำด้านการพัฒนาเมื่อนำข่าวสารใดไปเผยแพร่ให้ประชาชนในชุมชน ประชาชนในชุมชนยอมรับฟัง ไตร่ตรองติดตามสาระเพื่อทำความเข้าใจข่าวสารที่ได้รับ ไม่ยาก พระสงฆ์นักพัฒนาก็ต้องแสวงหาข่าวสารจากสื่อทั่วไปโดยท่านเห็นว่าสื่อมีสาระอันหลากหลาย นำแสวงหาและนำไปใช้ประโยชน์ในการเผยแพร่ความรู้ให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง ดังปรากฏในคำสัมภาษณ์ของพระสงฆ์นักพัฒนารูปหนึ่งดังนี้

...สื่อมีส่วนสำคัญในการนำเสนอสิ่งเหล่านี้ เสมือนเป็นแหล่งความรู้รอบด้าน บางครั้งสื่อนำเสนอเรื่องราวที่เกี่ยวกับหลักการพัฒนาที่ยั่งยืนด้วย มากขึ้นกว่าเดิม โดยเฉพาะข้อเท็จจริงต่าง ๆ แม้นคนบางส่วนเห็นว่าสื่อยังไม่มีความเป็นอิสระในการที่จะนำเสนอสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างเต็มที่ แต่เราก็ต้องแสวงหาแสวงหาได้แต่ก็ต้องไม่เจาะจงที่สื่อใดสื่อหนึ่ง แต่สื่อเรามีโอกาสในการ

นำเสนอเนื้อหาเรื่องราวต่าง ๆ ได้หลากหลาย... (พระสมุห์สุพล สุทฺฐสีโล,
กันยายน 2547)

นอกจากนี้พระสงฆ์นักพัฒนาเห็นว่าบางครั้งต้องไปทำหน้าที่เทศนาธรรมหรือบรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาแก่บุคคลภายนอกซึ่งมีผู้รับฟังการบรรยายเป็นผู้ที่มีความรู้ มีคุณวุฒิทางการศึกษาสูงกว่าพระสงฆ์ ทำให้พระสงฆ์นักพัฒนาต้องแสวงหาข้อมูลไว้สำหรับการบรรยายอย่างกว้างขวาง รวมทั้งสามารถนำข่าวสารที่ได้รับจากสื่อไปใช้ประโยชน์กับชุมชนก็ได้ ดังพระสงฆ์นักพัฒนารูปหนึ่งให้คำอธิบายกับผู้ศึกษาไว้ดังนี้

...ในฐานะพระนักพัฒนาที่มีคนยกย่องให้เป็นผู้นำทางความคิด ต้องใช้ข่าวสารมากกว่า ต้องหาความรู้ให้มากเข้าไว้ ยกตัวอย่าง กรณีที่อาตมาได้รับนิมนต์เชิญไปเป็นวิทยากรร่วมตามการประชุมต่าง ๆ วิทยากรท่านอื่นอาจมีทั้งนักวิชา ผู้เชี่ยวชาญ อาจารย์ และ ดร. แต่อาตมามีวิทยฐานะแค่มัธยมศึกษาดอนต้น ทางธรรมก็แค่นักธรรมเอก ดังนั้นจึงจำเป็นต้องศึกษาหาความรู้ให้มากกว่าปกติ... (พระครูโกวิทธรรมโสภณ, ตุลาคม 2547)

เมื่อพระสงฆ์นักพัฒนาแสวงหาความรู้ แสวงหาข่าวสาร ก็จะใช้ประโยชน์จากความรู้ที่พระสงฆ์แสวงหามาไปใช้ประโยชน์แก่สังคม มีส่วนช่วยผสมผสานความรู้ ความเข้าใจจากข่าวสารที่ประชาชนรับจากแหล่งอื่น ๆ ด้วยวัตถุประสงค์ของความต้องการรับข่าวสารเพื่อนำไปใช้ประโยชน์สำหรับการเผยแพร่และใช้ประโยชน์สำหรับการพัฒนาชุมชน พระสงฆ์นักพัฒนาจึงต้องรับข่าวสารที่ค่อนข้างหลากหลาย ไม่จำกัดขอบเขตของเรื่องราวที่ต้องการแสวงหา ดังเห็นได้จากคำสัมภาษณ์ของพระสงฆ์นักพัฒนารูปหนึ่ง ดังนี้

...ต้องใช้ความรู้สำหรับการถ่ายทอดมากกว่าพระทั่วไป ต้องนำไปใช้ในการเทศน์ หัวข้อธรรมที่มีอยู่ ก็พอแค่นั้น แต่หัวข้อธรรมข้อนี้เราสามารถนำไปเปรียบเทียบกับความเป็นอยู่ กับข้อเท็จจริงที่ได้จากข่าวสาร และเราได้ให้ชาวบ้านรู้ ชาวบ้านได้ข้อคิด สามารถนำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสม มันเป็นประโยชน์แก่การพัฒนาชุมชนของอาตมาด้วย... (พระครูสมุห์วิเชียรคุณธรมโฆ, พฤศจิกายน 2547)

แหล่งข่าวสารที่ใช้แสวงหาข่าวสาร

ผลการสัมภาษณ์พระสงฆ์นักพัฒนา เกี่ยวกับแหล่งที่ใช้แสวงหาข่าวสารเพื่อนำไปใช้ประโยชน์สำหรับการพัฒนาชุมชน พบว่า พระสงฆ์แสวงหาข่าวสารจากแหล่งต่าง ๆ ที่หลากหลายดังต่อไปนี้

1. สื่อมวลชน พระสงฆ์นักพัฒนาติดตามแสวงหาข่าวสารจากสื่อมวลชนหลายแหล่งด้วยกัน ประกอบด้วย การติดตามข่าวสารจาก

1.1 สื่อโทรทัศน์ พระสงฆ์นักพัฒนาแสวงหาข่าวสารจากสื่อโทรทัศน์ดังปรากฏจากคำสัมภาษณ์ของพระสงฆ์นักพัฒนาบางรูปดังนี้

...การติดตามข่าวสารจากสื่อโทรทัศน์ของอาตมา โดยปกติแล้วจะดูข่าวในช่วงเวลา 6 โมง ถึง 2 ทุ่ม... (พระครูพิศาลเจติยารักษ์, ธันวาคม 2547)

...การรับข่าวสารส่วนใหญ่จะดูข่าวจากโทรทัศน์ เวลาเช้า และหลังเวลาฉันท์อาหารเช้า... (พระครูสมุห์วิเชียร คุณชม โม, พฤศจิกายน 2547)

...ได้ติดตามข่าวสารทั้งรับฟัง และดูจากหลายแหล่ง โทรทัศน์ ก็เป็นแหล่งหนึ่งที่อาตมาใช้ติดตาม มันใกล้ตัวมากกว่าอย่างอื่น ... (พระสมุห์สุพล สุทธิสีโล, กันยายน 2547)

...ทุกวันได้รับข่าวสารจากสื่อโทรทัศน์เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งช่วงเวลาที่ดูคือเวลาประมาณ 1 ทุ่ม 20 ช่อง 7 ข่าวที่ดูจะดูข่าวทุกประเภท การรับข่าวสารจากสื่อโทรทัศน์เพราะในช่วงเวลานั้นจะเป็นเวลาที่ตนเองจะว่างเว้นจากการทำงานและมีเวลาว่างที่สุด... พระครูโกวิทยุทธธรรม โสภณ, ตุลาคม 2547)

แสดงว่าพระสงฆ์นักพัฒนาทุกรูปติดตามข่าวสารจากสื่อโทรทัศน์เพราะเห็นว่าเป็นสื่อใกล้ตัวมากที่สุด สามารถแสวงหาข่าวสารจากสื่อชนิดนี้ได้ง่ายที่สุด ช่วงระยะเวลาที่นิยมติดตามข่าวสารจากสื่อนี้เป็นสองช่วงคือ ช่วง 6.00 – 9.00 น. และ 18.00 – 20.00 น. ซึ่งช่วงเวลาดังกล่าวเป็นช่วงที่ค่อนข้างว่างจากการปฏิบัติงานประจำวันหรือไม่มีวัตรปฏิบัติอื่น ๆ ทางศาสนา ส่วนสถานีโทรทัศน์ที่นิยมติดตามมากที่สุดก็คือ สถานีโทรทัศน์ที่ให้บริการฟรี ดังเช่น โทรทัศน์สีทองทัพบกช่อง 7 เป็นต้น การติดตามสื่อโทรทัศน์ของพระสงฆ์นักพัฒนานั้นเน้นแสวงหาข่าวสาร

มากกว่าการรับข่าวสารเพื่อการบันเทิง พระสงฆ์นักพัฒนาเห็นว่าการแสวงหาข่าวสารจากสื่อโทรทัศน์นั้นช่วยทำให้เกิดการรับรู้เรื่องราวต่าง ๆ เกี่ยวกับสถานการณ์การเมือง เศรษฐกิจ สังคมที่เป็นปัจจุบันและการศาสนา ในขณะนี้มีสถานีโทรทัศน์เกือบทุกสถานีนำเสนอข่าวสารในรูปแบบของข่าวสั้นให้ประชาชนตลอดทั้งวัน และมีส่วนให้พระสงฆ์นักพัฒนารู้สถานการณ์ต่าง ๆ ได้เท่าทันกับประชาชนหรือบุคคลทั่วไป

1.2 สื่อหนังสือพิมพ์ พระสงฆ์นักพัฒนาแสวงหาข่าวสารจากสื่อหนังสือพิมพ์ด้วยเช่นกัน ดังปรากฏในคำสัมภาษณ์ดังนี้

...หนังสือพิมพ์ติดตามบ้าง ไม่ค่อยได้อ่านวิเคราะห์เท่าไร นอกจากจะสนใจมากจริง ๆ ถึงจะเข้าไปติดตามแต่ก็ไม่ได้อ่านเป็นประจำ... (พระสมุห์สุพล สุพุทธีโล, กันยายน 2547)

...อาตมาติดตามข่าวสารเกี่ยวกับพัฒนา จากหนังสือพิมพ์แต่ก็เป็นครั้งคราว ไม่บ่อยเหมือนคูทีวี แต่ก็ดูถ้าญาติโยมเขานำมาฝาก บางครั้งถ้าอาตมาเข้าตลาดก็จะแวะซื้อบ้าง แต่ก็ไม่ทุกครั้ง... (พระครูสมุห์วิเชียร คุณชมุโม, พฤศจิกายน 2547)

...การรับข่าวสารจากหนังสือพิมพ์ อาตมาอ่านเหมือนกันตามแต่โอกาส คือได้อ่านถ้าหากมีคนจัดส่งมาให้แต่ปัจจุบัน มีไม่บ่อยเหมือนเมื่อก่อน ... (พระครูโกวิทธรรมโสภณ, ตุลาคม 2547)

...อาตมาติดตามจากหนังสือพิมพ์ด้วย ทุกวันนี้จะรับหนังสือพิมพ์ 2 ฉบับ คือไทยรัฐและเดลินิวส์ เพื่อให้ทันข่าวสารบ้านเมือง เพราะในบางครั้งก็จะนำเรื่องเหล่านี้ไปพูดคุยกับอบต. ประจำหมู่บ้านหรือกรรมการหมู่บ้าน อาตมาก็ดูหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นด้วย เพราะต้องการทราบเรื่องราวข่าวสารใกล้ตัวเรา เช่น ดูเรื่องข่าวสารด้านการพัฒนาว่าชุมชนไหน ตำบลไหนมีการพัฒนาเรื่องอะไรบ้างเพื่อจะได้นำมาประยุกต์ใช้กับชุมชนเรา หากว่าเราอยู่แก่ตรงจุดนี้ก็จะไม่รู้เห็นว่าที่ไหนทำอะไรอย่างไร ประสพผลสำเร็จอย่างไร... (พระครูพิศาลเจติยารักษ์, ธันวาคม 2547)

พระสงฆ์นักพัฒนาทุกรูปติดตามข่าวสารเกี่ยวกับการพัฒนาจากหนังสือพิมพ์ แต่มากขึ้นน้อยแตกต่างกันไปเพราะโอกาสในการรับข่าวสารจากหนังสือพิมพ์ของพระสงฆ์แต่ละรูปไม่เท่ากัน พระสงฆ์นักพัฒนาบางรูปสามารถรับหนังสือพิมพ์มาดูได้ตลอด ในขณะที่บางรูปต้องอาศัยโอกาสจากญาติโยมนำมาฝาก หรือมีโอกาซื้อหนังสือพิมพ์เองเมื่อไปในตัวเมืองหรือตลาดที่มีแหล่งจำหน่ายหนังสือพิมพ์ ผลการสัมภาษณ์ทำให้ทราบว่า พระสงฆ์นักพัฒนาติดตามข่าวสารเกี่ยวกับการพัฒนา และข่าวสารทั่วไป จากหนังสือพิมพ์ฉบับภาษาไทย ฉบับที่นิยมใช้เป็นแหล่งติดตามข่าวสารมากที่สุดคือ หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ และหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ ซึ่งเป็นหนังสือพิมพ์ที่มุ่งเน้นการให้ข่าวสารทั้งระดับภูมิภาค ระดับประเทศ และข่าวต่างประเทศ ส่วนหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นพระสงฆ์นักพัฒนานักนิยมใช้เป็นแหล่งแสวงหาข่าวสารด้วยเช่นกัน เช่น หนังสือพิมพ์เชียงใหม่นิวส์ และหนังสือพิมพ์ไทยนิวส์ ซึ่งเป็นหนังสือพิมพ์มุ่งเน้นให้ข่าวสารเกี่ยวกับสถานการณ์ต่าง ๆ ในท้องถิ่นภาคเหนือตอนบน การแสวงหาข่าวสารจากหนังสือพิมพ์นั้น พระสงฆ์นักพัฒนาให้เหตุผลว่า ทำให้ทันต่อเหตุการณ์ข่าวสารบ้านเมือง ข่าวสารที่ได้รับจากหนังสือพิมพ์สามารถนำไปใช้พูดคุย แลกเปลี่ยนความรู้ได้รับกับประชาชน กับสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล หรือกรรมการหมู่บ้าน ส่วนการติดตามข่าวสารก็พา ก็เพื่อใช้ประโยชน์สำหรับการดำเนินกิจกรรมกลุ่มเยาวชน กิจกรรมที่ดีที่สุดคือ การกีฬา การแสวงหาข่าวสารด้านกีฬาทำให้พระสงฆ์นักพัฒนาสามารถพูดคุยเรื่องราวเกี่ยวกับกีฬาทำให้เยาวชนมีความมั่นใจในการทำงานร่วมกัน โดยมีพระสงฆ์นักพัฒนาเป็นผู้อุปถัมภ์

1.3 สื่อวิทยุกระจายเสียง พระสงฆ์นักพัฒนาได้ใช้วิทยุกระจายเสียงเป็นสื่อสำหรับการแสวงหาข่าวสารด้วยเช่นกัน ได้แก่ พระสมุห์สุพล สุทธิสีโล ดังปรากฏในคำสัมภาษณ์ดังนี้

...ได้รับข่าวสารการพัฒนาจากอีกแหล่งก็คือ วิทยุกระจายเสียง แต่ไม่มากเหมือนโทรทัศน์... (พระสมุห์สุพล สุทธิสีโล, กันยายน 2547)

เมื่อสัมภาษณ์เกี่ยวกับการรับข่าวสารจากสื่อวิทยุกระจายเสียงจากท่าน ท่านให้ความเห็นว่า เพราะสื่อชนิดนี้สามารถรับฟังได้ตลอดเวลาที่มีเวลาว่าง แต่ก็เห็นว่าการแสวงหาข่าวสารจากสื่อวิทยุกระจายเสียงมีข้อจำกัดในหลายเรื่องด้วยกัน เช่น ช่วงเวลาว่างที่ไม่สอดคล้องกับรายการวิทยุที่ให้ข่าวสารที่เน้นความรู้ ดังนั้นการรับฟังส่วนใหญ่จึงจะพบกับช่วงเวลานั้นเพียงมากกว่า ทำให้การติดตามไม่ค่อยสม่ำเสมอ เป็นต้น ดังปรากฏในคำสัมภาษณ์ตอนหนึ่งว่า

... อาตมาไม่รู้หรือค มันทมีหลายสถานี สถานีไหนมีรายการอะไร เมื่อเปิดไปเจอ เห็นตรงกับเรื่องที่เราชอบ ต้องการรู้ ก็ฟัง ... (พระสมุห์สุพล สุทฺธสีโล, กันยายน 2547)

ดังนั้นการแสวงหาข้อมูลข่าวสารจากวิทยุกระจายเสียงส่วนหนึ่งก็เพียงเพื่อติดตามสาระสำคัญ ๆ จากสถานีที่พระสงฆ์นักพัฒนาเปิดไปแล้วได้ยินข่าวสารที่ต้องการรู้มากกว่ามุ่งเจาะจงไปรับฟังรายการนั้น ๆ โดยเฉพาะ

1.4 นิติสารและวารสาร พระสงฆ์นักพัฒนาที่แสวงหาข่าวสารเกี่ยวกับการพัฒนาจากนิติสารและวารสาร ดังปรากฏในคำสัมภาษณ์ตอนหนึ่งดังนี้

... ข่าวสารความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้อีกประเภทหนึ่งก็คือพวกนิติสาร ซึ่งเป็นวารสารที่จะมีผู้ส่งมาให้เป็นประจำทุกเดือน เวลาที่ท่านอ่านวารสารทั่วไปมักจะอ่านไม่ละเอียดแต่หาก นอกจากในเรื่องการบรรยายในเรื่องธรรมะ คำสอน การพัฒนาชุมชน จะละเอียด ประวัติการทำงานของบุคคล ว่าทำงานในด้านไหน และนำมาเปรียบเทียบว่าเราสามารถทำอะไรของเขามาใช้บ้าง เราได้ส่วนไหนหรือตัวอย่างใดบ้างที่จะนำไปใช้... (พระครูสมุห์วิเชียร คุณธรมโม, พฤศจิกายน 2547)

พระสงฆ์นักพัฒนามีโอกาสแสวงหาข่าวสารจากสื่อชนิดนี้ เพราะมีหน่วยงานหรือองค์กรต่าง ๆ จากภาครัฐบาลหรือเอกชนเป็นผู้จัดส่งมาให้อย่างสม่ำเสมอ สำหรับนิติสารที่พระสงฆ์นักพัฒนานิยมติดตามมากที่สุด ได้แก่ ปริทรรศน์ สุกนิมิต ยูวสงฆ์ และประชารัฐ เป็นต้น ซึ่งเป็นนิติสารและวารสารที่จะมีผู้ส่งมาให้เป็นประจำทุกเดือน แต่การรับรู้สารก็มุ่งเน้นเฉพาะสาระที่ท่านสนใจซึ่งสาระที่ท่านสนใจอีกสาระหนึ่งนอกเหนือจากธรรมะ พระธรรมคำสอนของพระศาสดา ก็คือสาระเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน

2. สื่อบุคคล พระสงฆ์นักพัฒนาติดตามแสวงหาข่าวสารจากสื่อบุคคลหลายแหล่งด้วยกัน ประกอบด้วย การติดตามข่าวสารจาก

2.1 ผู้นำและประชาชนในชุมชน พระสงฆ์นักพัฒนาแสวงหาข่าวสารเกี่ยวกับการพัฒนาจากผู้นำและประชาชนในชุมชนด้วยเช่นกัน ดังปรากฏในการให้สัมภาษณ์ของพระสงฆ์นักพัฒนา ดังรายละเอียดต่อไปนี้

...แหล่งความรู้อื่น ๆ ก็มี ที่เป็นบุคคล ก็มี ครูบาอาจารย์ หรือชาวบ้านใน
 ละแวกนั้น พระอาจารย์กล่าวว่คำพูดบางครั้งก็เป็นเหมือนครูของเรา...

(พระครูโกวิทธรรมโสภณ, ตุลาคม 2547)

...ถือว่าเป็น โชคที่ได้ศึกษาเรียนรู้มาโดยตลอด การทำงานทำให้ต้องพูดคุยกับ
 ชาวบ้าน ครู อาจารย์ ผู้นำในท้องถิ่น ที่นอกเหนือกว่านั้น อาตมาอาศัยฐาน
 ของการเป็นพระในการศึกษาเรียนรู้ตั้งแต่เด็ก ทั้งจากระดับประถม การศึกษา
 ผู้ใหญ่ ระดับมัธยมปลาย ป.ตรีที่มหาจุฬา และเรียนที่ มสธ.และทำงานใน
 ฐานะครูและเจ้าอาวาส จากนั้นก็ศึกษาต่อ ป.โท การบริหารการศึกษา ก็รับ
 ความรู้ใหม่ ๆ ที่ได้รับจากการศึกษา จากการร่วมกลุ่มการทำงานในชั้นเรียน...

(พระสมุห์สุพล สุทนต์โต, กันยายน 2547)

แสดงว่า พระสงฆ์นักพัฒนาก็มีการแสวงหาข่าวสารจากสื่อบุคคลด้วยเช่นกัน
 โดยเฉพาะกลุ่มครู อาจารย์ในโรงเรียนประจำตำบลหรือหมู่บ้าน ประชาชนซึ่งเป็นทั้งแกนนำและ
 ประชาชนทั่วไปในหมู่บ้าน การที่พระสงฆ์สามารถแสวงหาข่าวสารจากสื่อบุคคล โดยเฉพาะผู้นำ
 ในชุมชน เป็นเพราะพระสงฆ์นักพัฒนาเห็นว่าทุกคนย่อมมีโอกาสแสวงหาความคิดเห็นได้ ถึงแม้
 บางรายจะไม่มีโอกาสติดตามข่าวสารจากแหล่งอื่น ๆ มากนักแต่ก็อาจมีความรู้ที่มาจากกิจกรรม
 ที่ปฏิบัติ หรือเกิดจากความเชี่ยวชาญเฉพาะ ทำให้ท่านสามารถรับรู้ข่าวสารที่เป็นประโยชน์ได้
 ไม่น้อยเช่นกัน

2.2 กลุ่มเพื่อน พระสงฆ์นักพัฒนาได้แสวงหาข่าวสารจากเพื่อน การแสวงหา
 ข่าวสารจากเพื่อนซึ่งเป็นฆราวาสนั้นมาจากพระสงฆ์นักพัฒนาก่อนจะบวชเป็นพระภิกษุย่อมมี
 เพื่อนในฐานะเพื่อนนักเรียน เพื่อนบ้าน หรือเพื่อนร่วมงานกิจกรรมในอดีต การบวชเป็นพระภิกษุ
 ก็มีได้หมายถึงการตัดขาดจากกลุ่มเพื่อน ๆ เหล่านั้น รวมถึงในขณะที่เป็นพระสงฆ์ ก็มีโอกาสด
 พบปะเพื่อนที่ดำรงสมณเพศ โดยเฉพาะการเข้าร่วมกลุ่มเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาชุมชน
 ภาคเหนือ (คพชน.) ทำให้มีโอกาสพบปะพระสงฆ์นักพัฒนาด้วยกันบ่อยครั้ง โดยเฉพาะการเข้า
 ร่วมแลกเปลี่ยนทัศนคติ ความรู้ ประสบการณ์ ในเวทีการประชุม ก่อให้เกิดการแสวงหาข่าวสารจาก
 กลุ่มเพื่อนพระสงฆ์ได้ด้วยเช่นกัน ดังนั้นการแสวงหาข่าวสารของพระสงฆ์ในบางโอกาส
 พระสงฆ์นักพัฒนาจึงมีการแสวงหาข่าวสารจากกลุ่มเพื่อนทั้งที่เป็นฆราวาสและพระสงฆ์ การ
 แสวงหาข่าวสารจากกลุ่มเพื่อน ปรากฏในคำสัมภาษณ์ตอนหนึ่งของพระสงฆ์นักพัฒนา ดังนี้

...นอกเหนือจากนั้น อาตมาอาศัยฐานของการเป็นพระในการศึกษาเรียนรู้ ตั้งแต่เด็ก ทั้งจากระดับประถม การศึกษาผู้ใหญ่ ระดับมัธยมปลาย ป.ตรีที่ มหาจุฬา และเรียนที่ มสธ. และทำงานในฐานะครูและเจ้าอาวาส จากนั้น ก็ศึกษาต่อ ป.โท การบริหารการศึกษา ก็รับความรู้ใหม่ ๆ ที่ได้รับจากการศึกษา จากการร่วมกลุ่มการทำงานในชั้นเรียน... (พระสมุห์สุพล สุพุทธสิโล, กันยายน 2547)

...และในปี 42 อาตมา ได้มีโอกาสเข้าไปเกี่ยวข้องกับ คพชน. (เครือข่าย พระสงฆ์นักพัฒนาชนบทภาคเหนือ) ทำให้ตัวเองมีความกว้างไกลมากขึ้น เข้าใจอะไรหลายอย่างมากขึ้น จากการ ได้มีโอกาสไปดูงาน เสวนาต่าง ๆ กับ เครือข่าย หากพูดถึงตนเองแล้วเมื่อก่อนเป็นคนหลงโลกเมื่อ ได้มีโอกาสเข้าไป อยู่ในจุดนี้ ได้ไปพูดคุย เสวนา แลกเปลี่ยนมากขึ้นทำให้ตนเองรู้มากขึ้น... (พระครูสมุห์วิเชียร คุณธมฺโม, พฤศจิกายน 2547)

3. สื่อเฉพาะกิจ ติดตามแสวงหาข่าวสารจากสื่อเฉพาะกิจหลายแหล่งด้วยกัน ประกอบด้วย การติดตามข่าวสารจาก

3.1 หนังสือรายปักษ์ พระสงฆ์นักพัฒนาแสวงหาข่าวสารจากหนังสือรายปักษ์ซึ่งเป็นหนังสือจากการศึกษานอกโรงเรียนหรือเอกสารของสถาบันโพธิยาลัยที่เกี่ยวข้องกับการแนะนำ การประกอบอาชีพที่หลากหลายตั้งแต่อาชีพเกษตรกรรม ไปจนถึงการประกอบธุรกิจส่วนตัว ตัวอย่างของ โครงการที่ได้รับจากหนังสือรายปักษ์ คือ ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับโครงการ “หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์” ที่รัฐบาลได้ส่งเสริมให้มีโครงการนี้เกิดขึ้นในท้องถิ่นในปัจจุบันพระสงฆ์ นักพัฒนาบางรูปได้ให้ความสนใจติดตามและได้นำเอาแนวทาง เหล่านั้นมาใช้กับชุมชนของท่าน ด้วยเช่นกัน ดังปรากฏในคำสัมภาษณ์ตอนหนึ่งว่า

...มีหนังสือที่ได้รับการจัดส่งให้ตลอดจาก กศน. เป็นหนังสือเกี่ยวกับการ แนะนำการประกอบอาชีพรวมไปถึงเรื่องการเกษตร อาตมาจะได้รับหนังสือนี้เป็นประจำ เป็นรายปักษ์... (พระครูพิศาลเจติยารักษ์, ธันวาคม 2547)

..อาตมาชอบข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับ โครงการ “หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์” ซึ่ง รัฐบาลได้ส่งเสริมให้มีโครงการนี้เกิดขึ้นในแต่ละท้องถิ่น เพราะทำให้อาตมา

ได้แนวทางการพัฒนากลุ่มมาใช้กับชุมชนบ้านเจดีย์แม่ครัว... (พระครูสมุห์
วิเชียร คุณธมฺโม, พุทธศักราช 2547)

3.2 กิจกรรมกลุ่ม พระสงฆ์นักพัฒนาได้แสวงหาข่าวสารจากกิจกรรมกลุ่มด้วย
เช่นกัน เพราะสงฆ์นักพัฒนาเห็นว่า การดำเนินกิจกรรมกลุ่มนั้นถือว่าการแสวงหาข่าวสารวิธี
หนึ่งด้วย กิจกรรมกลุ่มที่มีอยู่บ่อยครั้งก็คือการพบปะกันกับผู้นำหรือสมาชิกกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน
เป็นผลมาจากการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชนที่พระสงฆ์นักพัฒนามีส่วนเข้าไปร่วม
จัดตั้งตั้งแต่เริ่มต้น การดำเนินกิจกรรมของกลุ่มจำเป็นต้องมีการปรึกษาหารือกันทั้งในลักษณะอย่าง
ไม่เป็นทางการ คือ การพบปะกันระหว่างสมาชิกกลุ่มในโอกาสต่าง ๆ และลักษณะเป็นทางการ คือ
การพบปะกันในรูปแบบของการประชุมสัมมนาหรือจัดกิจกรรม การพบปะกันในแต่ละโอกาส
ทำให้พระสงฆ์สามารถแสวงหาข่าวสารได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งข่าวสารที่แสวงหาจากผู้นำกลุ่มต่าง ๆ
ในชุมชนนั้นไม่ได้จำกัดกรอบของเนื้อหาข่าวสาร เพราะในแต่ละช่วงเวลาที่พบปะอาจหยิบยก
เรื่องราวใด ๆ ที่สนใจขึ้นมาหารือกัน ทำให้มีความรู้เพิ่มเติมได้ตลอดเวลา นอกจากนี้ พระสงฆ์
นักพัฒนามีโอกาสแสวงหาข่าวสารจากการเข้าร่วมเสวนากลุ่มใน โอกาสต่าง ๆ ทั้งที่จัดขึ้นในชุมชน
และภายนอกชุมชน เพราะสงฆ์นักพัฒนาให้ความเห็นเกี่ยวกับการแสวงหาข่าวสารจากกิจกรรม
กลุ่มไว้บางตอน ดังนี้

...มีโอกาสเสวนาต่าง ๆ กับเครือข่าย ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนมากขึ้น ทำให้
อาตมารู้มากขึ้น... (พระครูสมุห์วิเชียร คุณธมฺโม, พุทธศักราช 2547)

...ได้มีโอกาสเข้าร่วมทำงานกับกลุ่มสังฆพัฒนาชุมชนล้านนา งานที่ทำก็มี
หลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นการได้พบปะพูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับ
พระสงฆ์ที่ทำงานด้วยกันมีโอกาสได้ไปศึกษาดูงานทั้งในและนอกพื้นที่ นี้เอง
ที่ทำน ได้นำเอาประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ได้รับมาประยุกต์และปรับใช้เพื่อให้
สอดคล้องกับ ความต้องการของชุมชนบ้านน้ำจ้ำ

การได้ทำงานร่วมกับเขา อาตมาไม่ได้มีความรู้เกี่ยวกับการพัฒนามาก่อน
จำเป็นต้องหาความรู้ที่เกี่ยวข้องมาใช้ เมื่อเริ่มแรก จะลงพื้นที่ ไปทำงาน
อาตมาจะต้องรู้ว่าไปทำอะไร ที่ไหน แล้วไปหาความรู้ที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติมก่อน
ไปทำงาน... (พระครูพิศาลเจติยารักษ์, ธันวาคม 2547)

3.3 การศึกษาดูงาน พระสงฆ์นักพัฒนาใช้วิธีการศึกษาดูงานเป็นแหล่งแสวงหาข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการพัฒนาด้วยอีกช่องทางหนึ่ง โดยเห็นว่าการแสวงหาข่าวนั้นได้มาจากการศึกษาดูงานหรือศึกษาวิธีการทำงานจากสถานที่ต่าง ๆ แล้วจดจำนำมาประยุกต์ใช้เช่น การจัดกิจกรรมในพิพิธภัณฑสถาน ในกลุ่มออมทรัพย์ เป็นต้น การมีโอกาสไปศึกษาดูงานด้านการทำงานของกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน ทำให้พระสงฆ์นักพัฒนามีโอกาสนำเอาแนวคิดวิธีการเหล่านั้นมาประยุกต์ใช้กับชุมชนซึ่งเป็นที่ตั้งวัดของพระสงฆ์นักพัฒนา และพระสงฆ์นักพัฒนาเข้าไปช่วยพัฒนา การศึกษาดูงานมีประโยชน์มากทำให้เรียนรู้และนำมาใช้เป็นแนวทางปฏิบัติในกลุ่มได้ค่อนข้างรวดเร็ว ดังความคิดเห็นของพระนักพัฒนาบางรูปดังนี้

...ได้ไปศึกษาดูงานพิพิธภัณฑสถานที่อื่นด้วยเพราะงานพิพิธภัณฑสถานวัดกับพิพิธภัณฑสถานที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจต่างกัน จำเป็นต้องไปศึกษาดูเพื่อนำมาประยุกต์ใช้กับงานพัฒนาของเรา โดยนำส่วนที่ดีของที่อื่นมาปรับใช้... (พระครู โกวิท ยธรรม โสภณ, ตุลาคม 2547)

...และในปี 42 อาตมาได้มีโอกาสเข้าไปเกี่ยวข้องกับ คพชน. (เครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาชนบทภาคเหนือ) ทำให้ตัวเองมีความกว้างไกลมากขึ้น เข้าใจอะไรหลายอย่างมากขึ้น จากการได้มีโอกาสไปดูงาน เสวนาต่าง ๆ กับเครือข่าย... (พระครูสมุห์วิเชียร คุณธมโม, พฤศจิกายน 2547)

3.4 สื่ออินเทอร์เน็ต พระสงฆ์นักพัฒนาใช้สื่ออินเทอร์เน็ต แสวงหาข่าวสารต่าง ๆ รวมทั้งความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาด้วยเช่นกัน แต่การใช้อินเทอร์เน็ตนั้นสำหรับพระสงฆ์จะเป็นเรื่องค่อนข้างยุ่งยาก ทำให้สามารถใช้ประโยชน์ได้ไม่บ่อยนัก อย่างไรก็ตาม พระสงฆ์นักพัฒนาว่าในอนาคตโอกาสการติดตามข่าวสารจากอินเทอร์เน็ตอาจเกิดขึ้นอย่างกว้างขวางเพราะในปัจจุบันมีโครงการอินเทอร์เน็ตตำบล ทำให้ประชาชนรวมถึงพระสงฆ์นักพัฒนาได้มีโอกาสเข้าถึงข้อมูลข่าวสารจากสื่อชนิดนี้ได้ง่ายกว่าเดิมยิ่งขึ้น การใช้อินเทอร์เน็ตแสวงหาข้อมูลข่าวสาร ปรากฏในคำสัมภาษณ์ของพระสงฆ์นักพัฒนา ดังนี้

...หากเป็นสิ่งที่เราต้องการจะนำไปใช้ในการทำงานก็จะพยายามหาข่าวสารหรือหากว่าไม่เพียงพอสำหรับการนำไปใช้ก็จะไปสืบหาจากทางอินเทอร์เน็ตด้วย.. (พระสมุห์สุพล สุพุทธสิโล, กันยายน 2547)

...อาตมา มีโอกาสหาข้อมูลหลาย ๆ เรื่องจากอินเทอร์เน็ตบ้าง แต่ก็ไม่น้อยนัก เพราะใช้คอมพิวเตอร์ไม่ค่อยคล่อง หาที่ใช้อินเทอร์เน็ตได้ยากเหมือนกัน แต่อีกหน่วยอินเทอร์เน็ตเขาจะมีกันทุกตำบล คงจะใช้ประโยชน์ง่ายขึ้น...
(พระสมุห์สุพล สุทฺฐสีโล, กันยายน 2547)

เนื้อหาข่าวสารที่ได้จากการแสวงหา

ผลการสัมภาษณ์พระสงฆ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก เกี่ยวกับเนื้อหาข่าวสารที่ได้จากการแสวงหา และความเชื่อถือข่าวสารที่ได้จากการแสวงหา

1. เนื้อหาข่าวสารที่ได้จากการแสวงหา พบว่า พระสงฆ์ติดตามเนื้อหาข่าวสารที่หลากหลาย สามารถสรุปเป็นกลุ่มเนื้อหาข่าวสารได้ 6 กลุ่ม ดังต่อไปนี้

1.1 เนื้อหาเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ เป็นข่าวสารซึ่งเกี่ยวข้องกับประกอบอาชีพของประชาชนที่ค่อนข้างหลากหลาย ที่สื่อชนิดต่าง ๆ นำมาเสนอ รวมทั้งเอกสารที่ถูกรวบรวมโดยหน่วยงานต่าง ๆ และจัดส่งมาให้พระสงฆ์นักพัฒนาได้ติดตาม เนื้อหาข่าวสารเกี่ยวกับการประกอบอาชีพที่สำคัญ นั้นเป็นข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับ โครงการ “หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์” ทำให้พระสงฆ์นักพัฒนาทราบถึงปรัชญาของโครงการ “หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์” ทราบถึงกิจกรรมหลักของโครงการ โดยเฉพาะการผลิตสินค้าจากภูมิปัญญาของท้องถิ่น การร่วมกันผลิตหรือคิดผลิตสินค้าใหม่ ๆ ให้เป็นสินค้าประจำท้องถิ่น วิธีการสร้างบุคลากรในท้องถิ่นให้มีความรู้ความสามารถด้านการจัดการการผลิตและการตลาด รวมทั้งทำให้พระสงฆ์นักพัฒนาทราบว่าในแต่ละตำบลอาจมีผลิตภัณฑ์ได้หลายผลิตภัณฑ์แต่อย่างน้อยในหนึ่งตำบลอาจมีหนึ่งผลิตภัณฑ์ที่เด่น โดยผลิตภัณฑ์นั้นผลิตได้จากทรัพยากรธรรมชาติของท้องถิ่น ดังปรากฏในคำสัมภาษณ์ของพระสงฆ์นักพัฒนาดังนี้

...อาตมาชอบข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับ โครงการ “หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์” ซึ่งรัฐบาลได้ส่งเสริมให้มีโครงการนี้เกิดขึ้นในแต่ละท้องถิ่น เพราะทำให้อาตมาได้แนวทางการพัฒนากลุ่มมาใช้กับชุมชนบ้านเจดีย์แม่ครัว... (พระครูสมุห์วิเชียร คุณธมฺโม, พฤศจิกายน 2547)

...ติดตามข่าวสารเพื่อให้ทราบการเปลี่ยนแปลงของบ้านเมือง ดูรายการข่าว การเกษตร... (พระครูสมุห์วิเชียร คุณธมฺโม, พฤศจิกายน 2547)

1.2 เนื้อหาเกี่ยวกับเหตุการณ์บ้านเมืองและสถานการณ์ต่าง ๆ พระสงฆ์นักพัฒนาแสวงหาข่าวสารเกี่ยวกับเหตุการณ์บ้านเมืองจากสื่อแหล่งต่าง ๆ ทั้งเหตุการณ์การเมืองท้องถิ่นและการเมืองระดับชาติ ดังปรากฏในการให้สัมภาษณ์ของพระสงฆ์นักพัฒนา ดังนี้

...เหมือนช่วงที่มีเรื่อง ไข่หวัดนก เป็นข่าวใหญ่โต เกือบกรว ทําให้ต้องหาข่าวสารเกี่ยวกับเรื่องนี้เพราะในชุมชนละแวกนี้ ก็มีผู้คนที่ประกอบอาชีพการเลี้ยงสัตว์ปีก จากข่าวที่เกิดขึ้นก็ส่งผลให้ชาวบ้านที่อยู่ใกล้เคียงหวาดกลัว อาตมาก็มีส่วนเข้าไปอธิบายให้ชาวบ้านเหล่านั้นเข้าใจว่าสัตว์ปีกบางประเภท หากสัตว์เหล่านั้นไม่มีเชื้อ ก็ไม่สามารถที่จะแพร่กระจายเชื้อไปสู่ใครได้... (พระครูโกวิทธรรมโสภณ, ตุลาคม 2547)

...อาตมาจะติดตามข่าวสารตามสถานการณ์และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในขณะนั้น เป็นส่วนใหญ่... (พระครูโกวิทธรรมโสภณ, ตุลาคม 2547)

...โดยจะดูข่าวและสารคดีปัญหาและสถานการณ์ที่เกิดขึ้นรอบ ๆ ตัว เพื่อให้ทราบการเปลี่ยนแปลงของบ้านเมือง ดูรายการข่าว สารคดี การเกษตร... (พระครูสมุห์วิเชียร คุณธมโม, พฤศจิกายน 2547)

1.3 เนื้อหาเกี่ยวกับสถานการณ์ทางเศรษฐกิจ พระสงฆ์นักพัฒนาแสวงหาข่าวสารเกี่ยวกับสถานการณ์ทางเศรษฐกิจของประเทศและระดับโลก ซึ่งเหตุการณ์ทางเศรษฐกิจในระดับประเทศ พระสงฆ์นักพัฒนาจะติดตามเศรษฐกิจระดับภูมิภาคเช่นกัน เพราะเศรษฐกิจระดับภูมิภาคมีอิทธิพลสำคัญต่อการสร้างอาชีพ รายได้ ให้แก่ประชาชนในชุมชนและมีผลกระทบต่อ การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในด้านการพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจ ดังปรากฏในการให้สัมภาษณ์ของพระสงฆ์นักพัฒนาบางรูป ดังนี้

...ข่าวสารที่สำคัญต้องติดตามเหมือนข่าวสารอื่น ก็คือ ข่าวสถานการณ์ทางเศรษฐกิจ เมื่อปี 40 ทำให้เห็นว่าเศรษฐกิจของประเทศ ส่งผลกระทบต่อประชาชนทุกกลุ่ม ไม่เว้นกระทั่งพระสงฆ์ เพราะญาติโยมมีความรู้สึกไม่มั่นใจ ความเป็นอยู่ของตนเอง... (พระครูพิศาลเจติยารักษ์, ธันวาคม 2547)

...ติดตามให้ทราบความเคลื่อนไหวสถานการณ์ทางเศรษฐกิจของประเทศไทย
เพื่อนบ้าน รวมถึงเศรษฐกิจของโลก ... (พระครูสมุห์วิเชียร คุณธมโม,
พฤศจิกายน 2547)

1.4 เนื้อหาเกี่ยวกับการศึกษาและการกีฬา พระสงฆ์นักพัฒนาให้ความสนใจ
แสวงหาข่าวสารที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการจัดการศึกษา โดยเฉพาะการจัดการศึกษาในระดับพื้นฐาน
และการศึกษานอกระบบ ซึ่งสามารถนำไปใช้ประโยชน์สำหรับการให้ความรู้แก่เยาวชน และ
ผู้สูงอายุ ดังปรากฏในการให้สัมภาษณ์ดังนี้

...อาตมารับข่าวสารหลากหลาย รวมทั้งข่าวการศึกษา ข่าวการกีฬา ก็ติดตาม
อยู่เสมอ มันมีประโยชน์ทั้งนั้นแหละ ใช้ได้ทั้งหมด... (พระครูพิศาลเจติยารักษ์,
ธันวาคม 2547)

...กีฬาเนี่ย ถึงแม้อาตมาจะไม่เล่นไม่เป็น แต่ก็ต้องติดตามบ้างในบางโอกาส
ก็จากโทรทัศน์นี่แหละ ทีมไหน ทีมไหน อาตมาไม่ทราบหรอก แต่พอรู้แล้ว
นำไปคุยกับเด็ก กลุ่มเด็ก ๆ เขาสนุกสนาน ยิ่งรู้ว่าเราพูดเรื่องเดียวกับเขา
มันก็กลายเป็นเรื่องสนุก เข้าหากันง่าย ให้เขามาทำกิจกรรมอะไรก็ง่ายขึ้น...
(พระครูพิศาลเจติยารักษ์, ธันวาคม 2547)

...จำเป็นต้องรู้เรื่องเกี่ยวกับการศึกษาของเด็ก ๆ เดิมนั้นมันเปลี่ยนไปเยอะ
ตามไม่ค่อยทัน ก็อาศัยการติดตามจากข่าวสารนี่แหละ... (พระครูโกวิท
ธรรมโสภณ, ตุลาคม 2547)

เนื้อหาเกี่ยวกับการการศึกษาและการกีฬาที่พระสงฆ์นักพัฒนาติดตามนั้น ท่านเห็นว่ามีความ
จำเป็นต้องแสวงหาไว้ด้วย เพราะกิจกรรมการพัฒนาส่วนหนึ่งเกี่ยวข้องกับเยาวชนในชุมชน การ
นำความรู้เกี่ยวกับการกีฬาไปใช้กับเยาวชนจะเป็นเครื่องมือที่เหมาะสมกับการนำเนื้อหาสาระอื่น ๆ
ไปโน้มน้าวเพื่อให้เกิดความสนใจเข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรมในกลุ่ม เนื้อหาของข่าวสารจะเน้นเรื่อง
กติกา เทคนิควิธีการเล่นกีฬาแต่ละประเทศ

1.5 เนื้อหาเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน เนื่องจากพระสงฆ์นักพัฒนา ส่วนใหญ่ติดตามข่าวสารเรื่องต่าง ๆ จากสถาบันโพธิยาลัยที่มีสื่อเป็นหนังสือหรือวารสารเป็นจำนวนมาก สถาบันแห่งนี้นอกจากจะมีบริการข้อมูลข่าวสารทั่วไปแล้ว ส่วนหนึ่งยังให้บริการข่าวสารเกี่ยวกับการวิจัยและการพัฒนาท้องถิ่นที่สถาบันแห่งนี้รวบรวมแล้วทำการสรุปแจกจ่ายให้แก่วัดต่าง ๆ หรือบุคคลที่เข้าเป็นสมาชิกกับสถาบันแห่งนี้ ดังพระสงฆ์นักพัฒนา กล่าวถึงไว้ดังนี้

...ในอดีตมีความลำบากในการแสวงหาข่าวสารการพัฒนา แต่ปัจจุบันสะดวกขึ้นเพราะมีสื่อและแหล่งความรู้มาก โดยเฉพาะสถาบันโพธิยาลัย ตั้งอยู่วัดสวนดอกที่นั่นจะมีความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาจำนวนมาก... (พระครูสมุห์วิเชียร คุณธมฺโม, พุทธจิกายน 2547)

เช่นเดียวกับพระสงฆ์นักพัฒนาที่เน้นด้านการอนุรักษ์โบราณวัตถุ ก็ให้ความสนใจติดตามข่าวสารที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการอนุรักษ์และการบริหารพิพิธภัณฑสถานจากสื่อแหล่งต่าง ๆ รวมทั้งอาจเข้าไปดูงานจากพิพิธภัณฑสถานอื่น ๆ เพื่อนำความรู้มาใช้สำหรับการบริหารงานพิพิธภัณฑสถานซึ่งตั้งอยู่ในวัด ดังปรากฏในคำสัมภาษณ์ต่อไปนี้

...ได้ไปศึกษาดูงานพิพิธภัณฑสถานอื่นด้วยเพราะงานพิพิธภัณฑสถานวัดกับพิพิธภัณฑสถานที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจต่างกัน จำเป็นต้องไปศึกษาเพื่อนำมาประยุกต์ใช้กับงานพัฒนาของเรา โดยนำส่วนที่ดีของที่อื่นมาปรับใช้... (พระครูโกวิทธรรมโสภณ, ตุลาคม 2547)

ส่วนพระสงฆ์นักพัฒนารูปอื่นที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับด้านการพัฒนาชุมชนด้านอนุรักษ์วัฒนธรรมก็ให้ความสนใจติดตามข่าวสารด้านวัฒนธรรมด้วยเช่นกัน เพราะเห็นว่าสถาบันสงฆ์ก็มีบทบาทด้านการดำรงอยู่ของวัฒนธรรมไทยและล้านนาไม่น้อยกว่าสถาบันอื่นที่มีอยู่ในสังคม การติดตามข่าวสารที่มีสาระเกี่ยวกับวัฒนธรรมทำให้ทราบว่ามีสิ่งหนึ่งสิ่งใดหรือปัจจัยใดบ้างที่มีอิทธิพลต่อความก้าวหน้าและความเจริญของสังคมเข้ามากระทบต่อวัฒนธรรมไทยหรือล้านนาบ้าง โดยเฉพาะปัจจัยการส่งผลกระทบต่อกฎมีปัญญาท้องถิ่นที่ปัจจุบันนี้ได้รับผลกระทบไปมากเนื่องจากนโยบายการพัฒนาของรัฐ รวมทั้งมีการนำวัฒนธรรมของต่างชาติเข้ามาเผยแพร่ในหมู่เยาวชนจนทำให้เยาวชนเห็นดั่งงามกับวัฒนธรรมตะวันตกจนลืมรากเหง้าของตนเองไปทั้งหมด ดังปรากฏในคำสัมภาษณ์ต่อไปนี้

...เพราะปัจจุบันจะเน้นในเรื่องของนโยบายวิถุนิยมมากกว่าหลักการ...

(พระสมุห์สุพล สุทนต์โล, กันยายน 2547)

...ต้องสังเกตการทำงานทางด้านการพัฒนาจากที่อื่น ๆ ด้วย ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องหาความรู้ให้มากขึ้นไว้ รวมทั้งต้องทราบว่าจะผลกระทบจากการพัฒนานั้นสามารถแก้ไขได้หรือ หรือการรับเอาการพัฒนาแบบตะวันตกที่ชัดเจน ดูเหมือนเป็นการนำวัฒนธรรมฝรั่งมาใช้ ส่งผลกระทบอะไรกับบ้านเราบ้าง บอกให้ชาวบ้านรู้เท่าทัน ไม่หลงไปกับเขาทั้งหมด ... (พระครูพิศาลเจติยารักษ์, ธันวาคม 2547)

1.6 เนื้อหาเกี่ยวกับธรรมะ เนื่องจากพระสงฆ์นักพัฒนามักได้รับกนิมนต์ไปแสดงธรรมเทศนาหรือแสดงปาฐกถา ทั้งในชุมชนและนอกสถานที่บ่อยครั้ง ดังนั้นพระสงฆ์นักพัฒนาจำเป็นต้องติดตามเนื้อหาข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับธรรมะ ส่วนใหญ่สามารถแสวงหาได้จากการอ่านหนังสือซึ่งเป็นคัมภีร์ในพระพุทธศาสนา การรับฟังพระธรรมเทศนาของพระสงฆ์รูปอื่นที่ท่านเทศน์ผ่านสื่อวิทยุกระจายเสียงหรือโทรทัศน์ หากคราวใดที่พระสงฆ์นักพัฒนาได้รับนิมนต์ให้ไปบรรยายเรื่องธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนา ก่อนไปบรรยายจำเป็นต้องทำการศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาที่จะนำไปบรรยายนั้นให้เกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้งเสียก่อน ซึ่งการแสวงหาเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมะเพื่อประโยชน์สำหรับการพัฒนา ปราภฏในคำสัมภาษณ์ของพระสงฆ์นักพัฒนา ดังนี้

...ต้องมีข้อธรรมที่สามารถนำไปเปรียบเทียบกับเหตุการณ์ปัจจุบัน เพื่อไปบอกแก่ญาติโยม เราจะได้นำหลักธรรมะไปใช้ในชีวิตประจำวัน จึงต้องแสวงหา ค้นคว้าหาหลักธรรม นำมาทำความเข้าใจให้ลึกซึ้ง ก่อนนำไปบอกแก่ญาติโยม... (พระครูสมุห์วิเชียร คุณธมฺโม, พฤศจิกายน 2547)

...ต้องศึกษาหลักคำสอนจากธรรมะซึ่งมีในพระไตรปิฎก พระสูตรต่าง ๆ รวมทั้งต้องหาหลักคำสอนของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจากพระบรมราโชวาท หรือพระราชดำรัสในโอกาสต่าง ๆ มาศึกษา... (พระครูพิศาลเจติยารักษ์, ธันวาคม 2547)

2. ความเชื่อถือข่าวสารที่ได้จากการแสวงหา พระสงฆ์นักพัฒนาให้ความเชื่อถือข่าวสารที่ได้จากการแสวงหาจากสื่อแต่ละประเภทแตกต่างกันไป ทั้งนี้ในฐานะเป็นพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนา พระสงฆ์นักพัฒนาเห็นว่าควรนำหลักธรรมะ คือ กาลามสูตร มาใช้ในการพิจารณากลับกรองข่าวสารที่ได้จาก เมื่อสอบถามเกี่ยวกับการเชื่อถือข่าวสารที่ได้จากการแสวงหาผ่านสื่อต่าง ๆ พระสงฆ์นักพัฒนาให้ความคิดเห็นไว้ดังนี้

...ข่าวสารบางข่าว ก็เป็นเรื่องที่ใกล้ตัว แต่หลายครั้งก็พบว่าไม่ถูกต้องตามความเป็นจริงก็มี คลาดเคลื่อนเล็ก ๆ น้อย หรือไม่เป็นความจริง ดังนั้นเมื่ออาตมารับข่าว จากสื่อไม่ว่าการฟัง หรืออ่าน มักนำไปคิดตามเสมออย่างเพิ่งปักใจเชื่อ การนำไปคิดทำให้เรามีโอกาสพิจารณา ว่าน่าจะเป็นไปได้ไหม ต้องมีการวิเคราะห์ก่อน แต่อาตมาก็ใช้หลักกาลามสูตร ที่เรารู้จัก คือ เกสปุตติยสูตร หรือเกสปุตตสูตร มากลับกรองด้วย... (พระสมุห์สุพล สุพุทธสีโล, กันยายน 2547)

...คนเราจะมึนอยู่อย่างหนึ่ง ส่วนมากเมื่อได้อ่าน ได้ฟังก็จะเชื่อ ถ้าหากเราไม่มีจุดยืนเป็นของตนเอง จะเกิดความสับสน เพราะสิ่งไหนก็น่าเชื่อไปหมด และความเชื่อบางอย่างก็ขัดแย้งกับความเชื่อของเราเอง อาตมาคิดเสมอว่า ข่าวบางข่าวน่าเชื่อถือ แต่ก็ไม่ได้เชื่อไปทุกอย่าง ทุกเรื่อง โดยส่วนตัวเชื่อว่าคนเราน่าจะอยู่กับธรรมชาติ แต่การพัฒนาที่นำเอาเทคโนโลยีเข้าไปให้ชาวบ้านเท่ากับเป็นการเสริมทุกข์ให้ชาวบ้าน สร้างความยุ่งยากให้เกิดขึ้น เลือกข่าวสารอย่างมีสติและไตร่ตรองให้ดี

การศึกษาเรียนรู้อะไรมาๆแต่นำมาใช้ประโยชน์ไม่ได้ ไม่ได้เป็นทางให้หลักพ้นจากความทุกข์ได้ นอกจากจะพิจารณาความน่าเชื่อถือแล้ว เราก็ต้องคัดกรองไปใช้ประโยชน์เหมือนกัน มันไม่เป็นประโยชน์ทุกเรื่องหรอก เช่น การทราบเรื่องราวนักกีฬา ค่าตัวประวัติ แต่เมื่อเราทราบแล้วเรานำส่วนใดมาใช้ประโยชน์ การดูโทรทัศน์บางอย่างที่เราดูมันไม่ได้เป็นประโยชน์ นอกจากการดูละครเพื่อความบันเทิง อีกอย่างหนึ่ง เวลาที่เราอ่านหนังสือทั่วไปมักจะอ่านไม่ละเอียด แต่ถ้าอาตมาต้องอ่านเพื่อ ไปบรรยายในเรื่องธรรม จะอ่านคำสอนอย่างละเอียด ประวัตินักทำงานของบุคคลก็เหมือนกัน ต้องดูให้ละเอียดว่าทำงานในด้านไหน และนำมาเปรียบเทียบว่าเราสามารถนำอะไรของท่านมา

ใช้บ้าง เราได้ส่วนไหนหรือตัวอย่างใดบ้างที่จะนำมาใช้ ... (พระครูสมุห์วิเชียร
คุณธมฺโม, พุทธจิกายน 2547)

...เรื่องความเชื่อถือข่าวสาร อาตมาเห็นว่า ข่าวสารที่ได้มา เราควรแยกแยะ
ให้เป็น ข่าวก็คือข่าว บางครั้งมีนักข่าวมาสัมภาษณ์อาตมาเรื่องของการงาน
พิพิธภัณฑฯ อาตมาก็ให้สัมภาษณ์ไป แต่ส่วนที่เอาไปลงในเนื้อหาข่าวบางครั้ง
ไม่ตรงกันเลยก็มี คังนั้นเมื่อเราจะรับข่าวสารใดๆจึงต้องคิดไตร่ตรองให้ดี
ก่อนที่จะเชื่อถือต่อข่าวสารนั้นๆ

อาตมาเอง มีการตรวจสอบข่าวสารที่ได้มาเสมอ อาจมีการสอบถามจากบุคคล
อื่น หรือมองดูจากหลายมุม มองรอบ ๆ ด้าน ก็ทำให้เห็นว่าบางครั้งข่าวก็
เขียนเกินจริง ก็เพียงเพื่อให้นักสนใจติดตาม ไม่สนใจว่าคนรับข่าวจะเอาไปใช้
ประโยชน์ได้หรือไม่... (พระครูโกวิทยุทธธรรมโสภณ, ตุลาคม 2547)

....อิม 50 เปอร์เซนต์ ข่าวสารบางครั้งก็เป็นความจริงบางครั้งก็บิดเบือน
ไป แล้วแต่สถานการณ์ความเป็นไปได้ แต่ไม่เชื่อทั้งหมดบางครั้งนักข่าวก็
นำไปเขียนเกินจากเค้าโครงความเป็นจริง เพื่อต้องการให้มีคนสนใจมาก ๆ ไม่
สนใจอย่างอื่น

อาตมาเชื่อถือว่าสารอย่างไร หรือ จะดูจากเบื้องหน้าเบื้องหลังของข่าว
บางครั้งก็ไม่สามารถที่จะปักใจเชื่อได้ หลาย ๆ ครั้งหนังสือพิมพ์ไม่สามารถ
ทำให้เราเชื่อถือได้ ข่าวสารที่อาตมาเชื่อถือและเป็นประโยชน์ ก็เลือกเอาไปใช้
แต่ถ้าไม่เชื่อถือ อาตมาคิดว่าอ่าน ๆ เอาไว้ให้รู้ก็พอ ไม่คิดอะไรมาก... (พระ
ครูพิศาลเจติยารักษ์, ธันวาคม 2547)

จากผลการสัมภาษณ์ทำให้เห็นว่าพระสงฆ์นักพัฒนาทั้งหมดไม่ให้ความเชื่อถือข่าวสาร
ที่ได้มาจากการแสวงหาผ่านสื่อต่าง ๆ เลย พระสงฆ์นักพัฒนาทั้งหมดอ้างว่าในปัจจุบันข่าวสารที่
นำมาสื่อให้ผู้รับข่าวสารนั้นละเว้น ขาดการนำเสนอประเด็นที่ครอบคลุม ดังเห็นได้จากนักข่าวได้
ทำการสัมภาษณ์พระสงฆ์นักพัฒนาแล้วนำเสนอข่าวสารที่ไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ เป็นต้น รวมทั้ง
พระสงฆ์นักพัฒนาเห็นว่าในบางครั้งข่าวสารที่ได้ไม่ตรงกับข้อเท็จจริงเพราะผู้รับข่าวสารมีความ
ประจักษ์กับข่าวนั้นเป็นอย่างดี ด้วยเหตุผลนั้นจึงเสนอแนะให้ใช้หลักเกสปุตติยสูตร เกสปุตตสูตร
หรือที่พุทธบริษัทรู้จักกันในชื่อ "กาลามสูตร" ซึ่งเป็นสูตรว่าด้วยข้อห้ามมิให้เชื่อโดยอาการ 10

อย่าง คือ อย่าปลงใจเชื่อด้วยการฟังตามกันมา อย่าปลงใจเชื่อด้วยการถือสืบ ๆ กันมา อย่าปลงใจเชื่อด้วยการเล่าลือ อย่าปลงใจเชื่อด้วยการอ้างตำราหรือคัมภีร์ อย่าปลงใจเชื่อด้วยตรรก อย่าปลงใจเชื่อด้วยการอนุมาน อย่าปลงใจเชื่อด้วยการคิดรองตามแนวเหตุผล อย่าปลงใจเชื่อเพราะเข้ากันได้กับทฤษฎีของตน อย่าปลงใจเชื่อเพราะมองเห็นรูปลักษณะน่าเชื่อ และอย่าปลงใจเชื่อเพราะนับถือว่าท่านสมณะนี้เป็นครูของเรา ทำให้พระสงฆ์นักพัฒนาถล่นกรองข่าวทุกครั้งก่อนนำไปใช้ หรือมีการทวนเนื้อหาข่าวสารให้เกิดความชัดเจนแล้วจึงนำไปพิจารณาถล่นกรองว่าสมควรนำเนื้อหาข่าวสารนั้นไปใช้ประโยชน์หรือไม่

แง่คิดหนึ่งที่พระสงฆ์นักพัฒนาเกี่ยวกับความเชื่อถือข่าวสารที่ได้รับจากการแสวงหาผ่านสื่อต่าง ๆ มีผลต่อการนำข่าวสารไปใช้ประโยชน์ กล่าวคือ ถ้าพระสงฆ์นักพัฒนาเห็นว่าข่าวสารที่ได้รับนั้นน่าเชื่อถือและเป็นประโยชน์ก็เลือกนำไปใช้ประโยชน์สำหรับการพัฒนาตามภาระที่รับผิดชอบกับสังคม แต่ถ้าไม่เชื่อถือถือข่าวสารนั้น ๆ ก็มีใช้ว่าพระสงฆ์นักพัฒนาละทิ้งการแสวงหาข่าวสารไป แต่ด้วยความต้องการแสวงหาข่าวสารทำให้พระสงฆ์เห็นว่าข่าวสารนั้นไม่ใช่เกิดประโยชน์สำหรับการนำไปใช้ประโยชน์อย่างเคียว บางอย่างแม้ไม่ใช่ข้อเท็จจริงแต่ก็เป็นเรื่องที่บุคคลทั่วไปควรรับรู้เพื่อให้ความรู้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงของกระแสสังคม และสามารถหาทางแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้น หรืออาจนำไปใช้ประโยชน์สำหรับการถ่ายทอดให้แก่ประชาชน เพื่อให้รู้เท่าทัน และเปรียบเทียบข้อเท็จจริงในสาระข่าว ดังนั้นข่าวสารที่ขาดความน่าเชื่อถือพระสงฆ์นักพัฒนายังประสงค์ในการรับข่าวสารนั้นต่อไป เพื่อให้เกิดความรู้ และพอรู้อีกมุมหนึ่งของสังคมเขาคิดอย่างไรกับเรื่องดังกล่าวที่เป็นข่าวสารซึ่งไม่ตรงกับข้อเท็จจริง

สรุป

พฤติกรรมแสวงหาข่าวสารของพระสงฆ์ในการนำไปใช้พัฒนา พบว่า พระสงฆ์นักพัฒนาสนใจแสวงหาข่าวสารมาจากการมีความสนใจที่จะแสวงหาข่าวสารเป็นการส่วนตัว ส่วนหนึ่งมาจากการให้ความสนใจศึกษาเล่าเรียนมาตั้งแต่เด็กและปัจจุบันยังสนใจแสวงหาข่าวสารอยู่เสมอ หรืออีกส่วนหนึ่งสนใจแสวงหาข่าวสารเนื่องจากสนใจทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเฉพาะด้าน จำเป็นต้องทำความเข้าใจและศึกษาอย่างละเอียด อีกส่วนหนึ่งเห็นความจำเป็นของการแสวงหาเพราะการเป็นพระสงฆ์นักพัฒนามีโอกาสพบปะและไปพัฒนาบุคคลระดับต่าง ๆ อยู่บ่อย ๆ หากไม่มีความรู้ความเข้าใจสิ่งที่ต้องเข้าไปพัฒนาย่อมไม่เหมาะสม และไม่เกิดประโยชน์ พระสงฆ์นักพัฒนาจึงมีการแสวงหาข่าวสารอย่างตั้งใจ แต่ในอีกส่วนหนึ่งของพระสงฆ์นักพัฒนามีความสนใจแสวงหาข่าวสารเพราะการได้รับมอบหมายให้แสดงบทบาทใดบทบาทหนึ่ง ซึ่งการแสดงบทบาทนั้นจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจที่ลึกพอ จึงต้องแสวงหาข่าวสารที่เกี่ยวข้อง

ด้านความต้องการข่าวสารเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ พบว่า พระสงฆ์นักพัฒนาต้องการข่าวสารเพื่อทราบถึงสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ทั้งการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม เพื่อนำข่าวสารที่ได้รับไปเผยแพร่หรือใช้ประโยชน์สำหรับการพัฒนาชุมชน ดังนั้นข่าวสารที่พระสงฆ์นักพัฒนาต้องการแสวงหาจึงไม่จำกัดเฉพาะข่าวสารประเภทใดประเภทหนึ่ง แต่มีการแสวงหาข่าวสารที่มีเนื้อหาสาระก่อนข้างหลากหลาย

แหล่งข่าวสารที่พระสงฆ์แสวงหา พบว่า พระสงฆ์แสวงหาจากสื่อมวลชนมากกว่าสื่อประเภทอื่น ๆ เพราะเป็นสื่อที่มีโอกาสแสวงหาได้ง่ายที่สุด รองลงมาคือสื่อบุคคล และสื่อเฉพาะกิจตามลำดับ สื่อมวลชนที่ถูกใช้เป็นแหล่งแสวงหาข่าวสาร ได้แก่ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง นิตยสารและวารสาร สื่อบุคคล ที่พระสงฆ์นักพัฒนาใช้เป็นแหล่งแสวงหาข่าวสาร ได้แก่ ผู้นำและประชาชนในชุมชน กลุ่มเพื่อนทั้งเพื่อนซึ่งเป็นฆราวาสและพระภิกษุสงฆ์ และสื่อเฉพาะกิจที่พระสงฆ์นักพัฒนาใช้เป็นแหล่งแสวงหาข่าวสาร ได้แก่ หนังสือรายปักษ์ สื่อกิจกรรม ได้แก่ การพบปะ ประชุม สัมมนา และการศึกษาดูงาน และสื่ออินเทอร์เน็ต

ในแง่ความเชื่อถือข้อมูลข่าวสารที่ได้จากการแสวงหา ปรากฏว่าพระสงฆ์นักพัฒนาไม่ได้ให้ความเชื่อถือข่าวสารที่ได้รับในทันที พระสงฆ์นักพัฒนาบางรูปมีประสบการณ์การให้ข่าวและรับข่าวดังกล่าวปรากฏว่าคลาดเคลื่อนไม่ถูกต้องตรงกับความจริง บางรูปเคยพบว่าข่าวสารที่รับไม่สอดคล้องกับรายละเอียดที่ทราบมาด้วยตนเอง ดังนั้นการรับข่าวสารจึงไม่เชื่อถือในทันที มีการตรวจสอบข่าวสารก่อนเสมอ หากเชื่อถือและมีประโยชน์ก็นำเนื้อหาข่าวสารที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ ข่าวสารที่ไม่เชื่อถือก็รับไว้เพื่อให้รับรู้เท่านั้น

เนื้อหาข่าวสารที่ได้จากการแสวงหา พบว่า พระสงฆ์ได้รับเนื้อหาข่าวสารจากการแสวงหาก่อให้เกิดความรู้ และมีความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ มากยิ่งขึ้น พระสงฆ์สามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาของชุมชน เนื้อหาข่าวสารที่พระสงฆ์ได้จากการแสวงหา ได้แก่ การประกอบอาชีพของฆราวาส เหตุการณ์บ้านเมือง สถานการณ์ทางเศรษฐกิจ การศึกษาและการกีฬา การพัฒนาชุมชน และพระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าหรือธรรมะ

วิจารณ์ผลการวิจัย

ด้านความสนใจแสวงหาข่าวสารของพระสงฆ์นักพัฒนา จากผลการศึกษาพบว่า พระสงฆ์นักพัฒนามีความสนใจแสวงหาข่าวสารอยู่เสมอ ความสนใจของพระสงฆ์กลุ่มนี้มาจากเงื่อนไขสำคัญ 2 ประการคือ การมีความสนใจแสวงหาข่าวสารเป็นการส่วนตัว ความสนใจนี้มีมาจกพระสงฆ์ส่วนหนึ่งขาดโอกาสในการศึกษาเล่าเรียนเมื่อเติบโตค่อยมีโอกาแสวงหาความรู้จากข่าวสาร หรือพระสงฆ์ส่วนหนึ่งสนใจแสวงหาข่าวสารเพราะสนใจกิจกรรมเฉพาะด้าน โดยเฉพาะ

ด้านคือ ด้านการอนุรักษ์โบราณวัตถุ หรือพระสงฆ์ส่วนหนึ่งสนใจแสวงหาข่าวสารเพราะเห็นว่าการเป็นพระนักพัฒนาจำเป็นต้องแสวงหาความรู้อยู่ตลอดเวลา และการได้รับมอบหมายให้แสดงบทบาทใดบทบาทหนึ่งซึ่งจำเป็นต้องแสวงหาความรู้เพื่อประโยชน์สำหรับการแสดงบทบาทนั้น และมาตลอดเป็นปกติ ดังนั้นการแสวงหาข่าวสารของพระสงฆ์กลุ่มนี้จึงสอดคล้องกับแนวคิดของ Atkin (1973: 254) คือ พระสงฆ์กลุ่มนี้แสวงหาข่าวสารเนื่องมาจากภาระผูกพัน (liabilities) ไม่ใช่เพื่อประโยชน์ตอบแทนอื่น อธิบายได้ว่า โดยข้อเท็จจริงแล้วพระสงฆ์เป็นผู้มีบทบาทสำคัญในสังคมพุทธศาสนาคอยทำหน้าที่สั่งสอนพุทธบริษัทให้เข้าใจหลักธรรม เป็นการทำหน้าที่ที่ไม่ต้องการหรือหวังผลตอบแทน แต่กระทำไปภายใต้ความเมตตาสงสารเพื่อนมนุษย์ ดังนั้นเมื่อพระสงฆ์มีบทบาทนี้จึงต้องการแสวงหาข่าวสารที่เกี่ยวข้องซึ่งความต้องการดังกล่าวมาจากแรงขับเคลื่อนที่แตกต่างกันตามลักษณะบุคคล นั่นคือ พระสงฆ์แต่ละรูปอาจมีความต้องการแสวงหาข่าวสารแตกต่างกันไปตามความสนใจ เทียบได้จากการวิจัยของ นันทวัน กิจธนาเจริญ (2541: บทคัดย่อ) พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพต่างก็มีการแสวงหาข่าวสารที่ต่างกัน หมายความว่า พระสงฆ์แต่ละรูปแสวงหาเนื้อหาข่าวสารที่อาจไม่เหมือนกันเพราะแนวโน้มการนำไปใช้ประโยชน์หลักที่แตกต่างกันนั่นเอง ดังที่ กรรชรัตน์ หรั่งเพชร (2542: 17) อธิบายไว้ว่า การแสวงหาข่าวสารเกี่ยวข้องกับความสนใจส่วนตัว หน้าที่การงานและการเรียนรู้ ถ้าความรู้ที่ตนมีอยู่นั้นไม่เพียงพอจึงต้องการความรู้เพิ่มเติม

ผลการศึกษา ความต้องการข่าวสารเพื่อนำไปใช้ประโยชน์พบว่า พระสงฆ์นักพัฒนาแสวงหาข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ 2 ด้านหลัก ด้านแรก คือ นำไปใช้ประโยชน์ด้านการสร้างความรู้ให้แก่ตนเอง เป็นการแสวงหาข่าวสารเกี่ยวกับสถานการณ์รอบด้านทั้งในและต่างประเทศ และด้านที่สองแสวงหาข่าวสารเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการนำไปพัฒนาชุมชนอย่างไรก็ตามประโยชน์จากการแสวงหาข่าวสารล้วนแต่นำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาชุมชนได้ทั้งสิ้น ด้วยเหตุดังกล่าวพระสงฆ์นักพัฒนาจึงแสวงหาข่าวสารที่ครอบคลุมทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ฯลฯ เป็นไปตามแนวคิดของ McCombs and Becker (1979: 51-52) ที่กล่าวว่า การแสวงหาข่าวสารนั้นสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้หลายด้าน ส่วนหนึ่งคือเพื่อต้องการรู้เหตุการณ์และเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในด้านอื่น ๆ ผลการวิจัยของกรรชรัตน์ หรั่งเพชร (2542: 48) พบว่า การแสวงหาข่าวสารมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการการใช้ประโยชน์จากข่าวสาร แต่การใช้ประโยชน์จากข่าวสารในแนวคิดของ Windahl (1971 อ้างใน ลัดดาจิตตคุตานนท์, 2542: 44) ให้ความสำคัญกับปริมาณของเนื้อหาที่ถูกใช้ ประเภทของเนื้อหาที่ใช้ประโยชน์ ความสัมพันธ์ต่อสื่อที่ใช้และวิธีการใช้สื่ออื่น ๆ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการพิจารณา

จากจำนวนแหล่งรับข่าวสารซึ่งอาจสามารถอธิบายถึงปริมาณการใช้เนื้อหาข่าวสารไปใช้ประโยชน์
สำหรับการพัฒนา

ด้านแหล่งข่าวสารที่พระสงฆ์นักพัฒนาใช้แสวงหาข่าวสาร ผลการศึกษาพบว่า
พระสงฆ์นักพัฒนาแสวงหาข่าวสารจากสื่อสำคัญหลายสื่อด้วยกัน สื่อที่พระสงฆ์ทุกรูปติดตามคือ
สื่อโทรทัศน์ รองลงมาคือสื่อหนังสือพิมพ์และหนังสือนิตยสารที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา ส่วนสื่อ
อื่น ๆ พระสงฆ์นักพัฒนาใช้เป็นแหล่งแสวงหาข่าวสารเหมือนกันแต่ไม่ครบทุกรูป ทั้งนี้อาจเป็น
เพราะความยากง่ายของการแสวงหาสื่อมาใช้เพื่อการติดตามข่าวสารของพระสงฆ์ ซึ่งขึ้นอยู่กับ
เงื่อนไขว่ามีสื่ออะไรให้เลือกใช้ได้บ้าง (ปรมะ ศตะเวทิน, 2533: 71-73) เพราะการอยู่ในสมณะ
สารูปนั้นคงไม่สามารถจะใช้สื่อได้ครบทุกประเภท แต่สื่อที่พระสงฆ์ใช้ติดตามข่าวสารมากที่สุดที่
พบในการวิจัยครั้งนี้แตกต่างกับการวิจัยของ สมศรี จินะวงษ์ (2531: บทคัดย่อ) พบว่า พระภิกษุมิ
การเปิดรับสื่อมวลชนมากพอสมควร โดยจะเปิดรับหนังสือพิมพ์มากที่สุด เพราะสื่อนี้ทำให้สะดวก
ใจมากกว่าสื่ออื่น เพราะถ้าพระสงฆ์เปิดรับวิทยุโทรทัศน์มักถูกเข้าใจว่าแสวงหาความบันเทิงซึ่ง
ผิดวินัยสงฆ์ แสดงว่าพระสงฆ์นักพัฒนาเลือกรับสื่อที่อยู่ใกล้ตัวซึ่งก็คือโทรทัศน์ แต่ในแง่ของ
ประสิทธิภาพของการสื่อสารจากสื่อที่พระสงฆ์นักพัฒนาใช้เพื่อการแสวงหา นั้น สากล ไพเราะ
(2531: 64-68) กล่าวว่าประสิทธิภาพของการสื่อสารมีน้อยเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับทักษะของการ
สื่อสาร ทักษะของผู้ส่งสารของตนเองที่เกี่ยวข้องสาระที่จะสื่อสารและทัศนคติที่มีต่อผู้รับข่าวสาร
ตลอดจนความรู้ของตนเองที่มีต่อเรื่องที่ต้องการสื่อสารมาน้อยเพียงใด ส่วนในแง่ผู้รับข่าวสารก็มี
ส่วนสำคัญไม่น้อยเช่นกัน สากล ไพเราะ ได้กล่าวว่า ต้องเป็นผู้ที่มีทักษะในการสื่อสาร มีทัศนคติที่
ดีต่อเรื่องราวที่ต้องการรับรู้ ต้องมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาข่าวสารที่ต้องการรับนั้นอยู่ด้วย และ
ที่สำคัญขึ้นอยู่กับสถานภาพของสังคมและวัฒนธรรม จึงอธิบายได้กับกรณีของพระสงฆ์นักพัฒนา
ที่ต้องการรับข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ นั้น เป็นผู้เฝ้าทางความคิดทางสังคม มีฐานะและบทบาททาง
สังคมที่ได้รับการยอมรับจากประชาชน และที่สำคัญพระสงฆ์นักพัฒนาเหล่านี้ล้วนแต่มีความรู้
ความเข้าใจและมีประสบการณ์เกี่ยวกับการพัฒนาสังคม จึงเชื่อได้ว่าเป็นกลุ่มที่มีประสิทธิภาพ
ต่อการรับสารที่ได้จากการแสวงหาผ่านสื่อต่าง ๆ

ความเชื่อถือในข่าวสาร ก็มีส่วนสำคัญต่อการคัดกรองเนื้อหาข่าวสารสำหรับนำไปใช้
ประโยชน์ของพระสงฆ์ ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าความเชื่อถือข่าวสารในเบื้องต้นนั้นพระสงฆ์ไม่
ความเชื่อถือทันที ทั้งนี้พระสงฆ์แต่ละรูปต่างก็มีประสบการณ์เกี่ยวกับความน่าเชื่อถือของข่าวสาร
มาก่อน คือ เคยพบด้วยตนเองทั้งทางตรงและทางอ้อมว่ามีการบิดเบือนไม่ตรงกับข้อเท็จจริง จาก
การมีโอกาสให้สัมภาษณ์แต่การนำเสนอผลการสัมภาษณ์แตกต่างออกไป หรือพบข้อเท็จจริงใน
เนื้อหาข่าวสารไม่ตรงกัน เป็นต้น ถือว่าพระสงฆ์เคยมีทัศนคติที่ไม่ดีกับสื่อและการนำเสนอข่าวสาร

มาก่อน จึงต้องกลั่นกรองเนื้อหาข่าวสารที่ได้รับก่อนเสมอว่าถูกต้องตรงตามข้อเท็จจริงหรือไม่ แต่ก็ไม่ได้ปฏิเสธการรับข่าวสารถ้าปรากฏว่าข่าวสารนั้นไม่ถูกต้องตามข้อเท็จจริงเพียงแต่ไม่นำเนื้อหาที่ได้จากการสื่อสารไปใช้ประโยชน์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะพระสงฆ์เห็นว่าการเป็นพระสงฆ์นักพัฒนานั้นจำเป็นต้องมีความรอบรู้จึงให้ความสนใจติดตามข่าวสารอยู่ตลอดเวลาส่วนการเชื่อถือข่าวสารหรือไม่ก็นับอธิบายได้จากกระบวนการการเลือกสรร 3 ชั้นของมนุษย์ ที่อธิบายไว้โดยพีระ จิตรโสภณ (2532: 636-639) อย่างไรก็ตามการรับสาระเนื้อหาข่าวสารของพระสงฆ์ที่พบในการวิจัยครั้งนี้ สอดคล้องกับ ปัทมาธิริย์ ไชรัมย์ (2547: 90) พบว่า ข้อมูลข่าวสารจะน่าเชื่อถือหรือไม่ขึ้นอยู่กับ การเลือกรับและตีความของแต่ละบุคคลโดยใช้จรรยาบรรณแต่ก็ต้องเริ่มต้นจากการตรวจสอบข้อมูล เสียก่อน นอกจากนี้ยังเกี่ยวกับข้อกังขาทัศนคติที่มีต่อข่าวสารที่รับจากสื่ออีกด้วย ดังเห็นได้จาก สวานิต ขมาภัย และวีรวรรณ ประกอบผล (2528: 165) ได้กล่าวคนเรามีแนวโน้มที่จะเปิดรับข่าวสาร จากสื่อหรือเลือกใช้สื่อบางชนิดที่มีการเผยแพร่ข่าวสารที่ตรงกับทัศนคติหรือความสนใจของตนเอง ทัศนคติของพระสงฆ์ในการวิจัยครั้งนี้กล่าวได้ว่าเป็นทัศนคติเกี่ยวกับประโยชน์ที่สังคมได้รับการพัฒนา ดังนั้นในฐานะเป็นผู้นำทางความคิดจึงต้องมีความรอบรู้ในเนื้อหาข่าวสาร รวมทั้งการรับสารของพระสงฆ์นักพัฒนายังไม่ได้รับจากแหล่งเดียวเพราะนอกจากพระสงฆ์ได้แสวงหาข่าวสาร ที่จากแหล่งข่าวสารที่อยู่ใกล้ตัวแล้ว ยังแสวงหาข่าวสารจากแหล่งอื่น ๆ โดยเฉพาะจากแหล่งที่ให้ ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนเป็นการเฉพาะ ดังเช่น การไปแสวงหาข่าวสารจากแหล่งวิทยาลัษ เพิ่มเติมเป็นครั้งคราว เป็นต้น ทำให้พระสงฆ์นักพัฒนาได้รับข่าวสารที่เป็นประโยชน์และมีความ สมบูรณ์ในระดับที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์เพื่อการพัฒนาได้

สำหรับเรื่องเนื้อหาข่าวสารที่พระสงฆ์ได้รับการแสวงหาจากสื่อ ผลการศึกษา พบว่า พระสงฆ์ได้รับเนื้อหาข่าวสารจากการแสวงหาหลายด้านด้วยกัน คือ เนื้อหาเกี่ยวกับ เหตุการณ์บ้านเมือง สถานะทางเศรษฐกิจ การศึกษาและการกีฬา การพัฒนาชุมชน และเนื้อหา เกี่ยวกับธรรมะในพระพุทธศาสนา จึงทำให้เห็นว่า การแสวงหาข่าวสารของพระสงฆ์จึงครอบคลุม กับกิจกรรมหรือการพัฒนาของพระสงฆ์ให้แก่ชุมชน จึงเป็นเนื้อหาข่าวสารที่พระสงฆ์สามารถ นำไปใช้ประโยชน์ส่วนตัวและประโยชน์สำหรับการพัฒนาดังได้อธิบายไว้ก่อนหน้านี้นี้ เมื่อ พระสงฆ์แสวงหาข่าวสารจากสื่อประเภทต่าง ๆ แล้วพระสงฆ์จะทำการคัดเลือกข่าวสารที่เป็น ประโยชน์สำหรับการพัฒนาหรือการดำเนินกิจกรรมกลุ่มในชุมชน ดังที่ Windahl (1971 อ้างใน ลัดดา จิตตคุตตานนท์, 2542: 44) กล่าวเกี่ยวกับการนำข่าวสารที่ได้รับจากสื่อไปใช้ประโยชน์และการ ได้รับตอบสนองไว้ว่า ถูกกำหนดโดยความต้องการจำเป็นขั้นพื้นฐานของปัจเจกบุคคลเป็นสำคัญ ความจำเป็นขั้นพื้นฐาน เป็นเพียงปัจจัยหนึ่งที่น่าไปสู่การใช้ประโยชน์ ซึ่งหมายความว่าพระสงฆ์มี ความโน้มเอียงต้องการเข้าไปช่วยเหลือชุมชนให้มีความอยู่ดี กินดี มีศีลธรรม และคุณธรรม เสมือน

หนึ่งเป็นนักพัฒนา จึงมีความจำเป็นต้องเรียนรู้เรื่องราวต่าง ๆ จากสังกมรอบด้าน แต่การได้มาของเรื่องราวเหล่านั้นพระสงฆ์นักพัฒนาต้องแสวงหาจากสื่อโดยทำการคัดเลือกข่าวสารที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์แต่ในขณะเดียวกันก็ไม่ละเว้นข่าวสารที่คิดว่าไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์สำหรับการพัฒนาได้ เป็นไปตามกระบวนการเลือกสรร (พีระ จิร โสภณ, 2532: 636-639) แต่ในแง่ของการใช้ประโยชน์จากข่าวสารเพื่อพัฒนานั้นของพระสงฆ์นั้น ผลการวิจัยของ กรรชรรัตน์ หรั่งเพชร (2542: 48) ทำให้เห็นข้อเท็จจริงว่าการแสวงหาข่าวสารมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการการใช้ประโยชน์จากข่าวสาร แสดงว่าการที่พระสงฆ์นักพัฒนารับเลือกข่าวสารที่หลากหลาย แต่สุดท้ายพระสงฆ์ก็คัดเลือกจดจำหรือตีความเพื่อหาความรู้เฉพาะข่าวสารที่ตนสามารถนำไปใช้ประโยชน์สำหรับการพัฒนาในแนวทางที่ตนเองต้องการเท่านั้น

ตอนที่ 3 เนื้อหาข่าวสารที่พระสงฆ์ในจังหวัดเชียงใหม่นำมาใช้พัฒนา

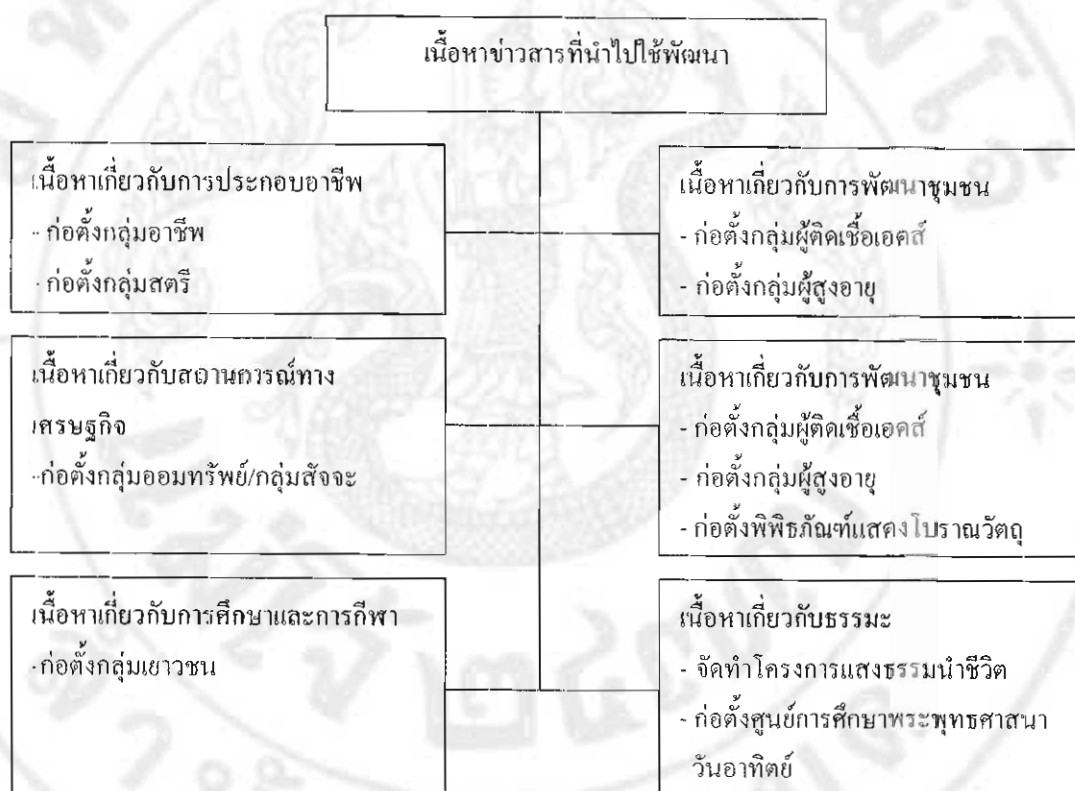
ผลการสัมภาษณ์พระสงฆ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก เกี่ยวกับเนื้อหาที่พระสงฆ์ในจังหวัดเชียงใหม่นำมาใช้ใช้ในการพัฒนาชุมชน พบว่า ในเบื้องต้นพระสงฆ์นักพัฒนายอมรับว่า การทำงานพัฒนาชุมชนของท่านนั้น ท่านนำหลักการ และวิธีการมาจากการแสวงหาข่าวสาร ดังปรากฏในการให้สัมภาษณ์ตอนหนึ่ง ดังนี้

...ข่าวสารที่เกี่ยวกับการพัฒนา ส่วนใหญ่เอาตมา ได้มาจากการอ่านจากหนังสือ การรับฟังจากสื่อต่าง ๆ เมื่อได้ข่าวสาร ได้ความรู้ แล้วถ้าไม่ทำก็ไม่ใช้ประโยชน์ แต่เมื่อได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเองก็เหมือนกับได้ทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งลงไปแล้ว แต่หากไม่ทำอะไรเลยก็เหมือนกับยังอยู่ที่เดิมอยู่ ... (พระครู โกวิทยธรรม โสภณ, ตุลาคม 2547)

ถึงแม้พระสงฆ์นักพัฒนาได้เนื้อหาความรู้มาจากการอ่านและการติดตามข่าวสารจากสื่อก็นำไปใช้ปฏิบัติจริง แต่ก็ยังมีข้อจำกัดอยู่บ้าง เพราะสามารถนำเนื้อหาข่าวสารที่ได้จากการแสวงหาไปใช้ประโยชน์เพื่อการพัฒนาชุมชนในแต่ละเรื่องมากน้อยต่างกัน ไป เพราะเนื้อหาข่าวสารที่สามารถใช้ประโยชน์สำหรับการพัฒนามีข้อจำกัดเกี่ยวกับพื้นที่ที่มีบริบทแตกต่างจากชุมชนที่พระสงฆ์นักพัฒนากำลังพัฒนา จำเป็นต้องทำการประยุกต์ใช้กับหลายเนื้อหาที่ได้รับจากการแสวงหา ดังเช่น พระครูสมุห์วิเชียร คุณชม โม กล่าวไว้ว่า

...ต้องมีข้อธรรมที่สามารถนำไปเปรียบเทียบกับเหตุการณ์ปัจจุบัน เพื่อไปบอกแก่ญาติโยม เขาจะได้้นำหลักธรรมะไปใช้ในชีวิตประจำวัน จึงต้องแสวงหา ค้นคว้าหาหลักธรรม นำมาทำความเข้าใจให้ลึกซึ้ง ก่อนนำไปบอกแก่ญาติโยม... (พระครูสมุห์วิเชียร คุณธมฺโม, พุทธกิจจาน 2547)

เกี่ยวกับพระสงฆ์นำเนื้อหาข่าวสารที่ได้รับจากการแสวงหาไปใช้ในการพัฒนานั้น เพื่อช่วยต่อการสร้างความเข้าใจในการนำเสนอผลการวิจัย ผู้วิจัยได้เขียนผังโครงสร้างจำลองผลการศึกษา และอภิปรายผลตามโครงสร้างดังปรากฏในภาพ 7 ดังนี้

ภาพ 7 ผังการอภิปรายผลการวิจัยเรื่องการนำเนื้อหาข่าวสารไปใช้พัฒนา

การนำเนื้อหาเกี่ยวกับการประกอบอาชีพไปใช้ในการพัฒนาชุมชน

เมื่อพระสงฆ์นักพัฒนามีความต้องการแสวงหาข่าวสาร และได้แสวงหาข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ แล้วก็คัดเลือกว่าข่าวสารที่มีเนื้อหาสาระเกี่ยวข้องจะไปใช้ประโยชน์สำหรับการพัฒนาอาชีพในชุมชน ผลการสัมภาษณ์ พบว่า พระสงฆ์นักพัฒนานำข่าวสารไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาชุมชน

ด้านการจัดตั้งกลุ่มแม่บ้าน โดยพระสงฆ์นักพัฒนาต้องการให้กลุ่มแม่บ้านมีกิจกรรมเพื่อการส่งเสริมอาชีพ สร้างความสามัคคี ร่วมแรงร่วมใจกันระหว่างกลุ่มแม่บ้าน มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ตลอดจนช่วยเหลือให้คำปรึกษาปัญหาต่าง ๆ ระหว่างกันเองภายในกลุ่ม ทำให้ชุมชนซึ่งเดิมเคยมีวิถีชีวิตต่างคนต่างอยู่ แต่ถ้าหากเกิดปัญหาทางเศรษฐกิจขึ้นก็ไม่มีใครสนใจเข้าไปช่วยเหลือ รวมทั้งไม่ทราบว่าจะควรไปขอความช่วยเหลือจากคนหนึ่งคนใดในชุมชน จำเป็นต้องไปพึ่งบุคคลภายนอกที่ส่วนใหญ่เป็นนายทุนถูกขูดรีดซ้ำเติม สภาพเช่นนั้นก่อให้เกิดปัญหาที่รุนแรง ซ้ำเติมแก่ผู้ประสบปัญหาจนหาทางแก้ไขได้ลำบากยิ่งขึ้น พระสงฆ์นักพัฒนาเห็นสภาพเหล่านี้มาโดยตลอด จึงต้องการให้แม่บ้านมารวมตัวกันและตั้งเป็นกลุ่มแม่บ้านเพื่อให้เกิดความเข้มแข็ง ทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจทำร่วมกัน คือ การตัดเย็บเสื้อผ้า การเลี้ยงสัตว์ การเพาะเห็ด การดำเนินกิจกรรมระยะยาวทำให้กลุ่มสตรีสามารถพึ่งพากันได้ พระสงฆ์นักพัฒนาได้นำเนื้อหาข่าวสารมาใช้ประโยชน์สำหรับการประกอบอาชีพ ดังปรากฏในคำสัมภาษณ์ต่อไปนี้

...อาตมาต้องการให้เกิดความสามัคคี ร่วมแรงร่วมใจกันระหว่างกลุ่มแม่บ้าน ซึ่งจากเดิมที่มีวิถีชีวิตแบบต่างคนต่างอยู่ซึ่งหากเกิดปัญหาใดก็จะทำให้ปัญหานั้นรุนแรงและหาทางแก้ไขได้ลำบาก
ต้องการให้ผู้หญิงในหมู่บ้าน เข้ามารวมตัวกันและตั้งเป็นกลุ่มแม่บ้าน มีประธาน มีกรรมการของกลุ่ม ช่วยกันทำกิจกรรมร่วมกัน เมื่อเขารวมกลุ่มกันแล้ว ก็มีความสามัคคีเกิดขึ้น ทำให้ชุมชนแห่งนี้มีความเข้มแข็ง
อาตมาเรียนรู้การตั้งกลุ่มจากแหล่งความรู้ต่าง ๆ นั้นแหละ... (พระครูโกวิทยุทธธรรมโสภณ, ตุลาคม 2547)

... การจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านเกิดจากความต้องการส่งเสริมรายได้ให้แม่บ้าน ให้มีอาชีพหลัก หรือเสริมนอกเหนือจากงานประจำ
มันช่วยส่งเสริมให้กลุ่มแม่บ้านสมัครสามัคคี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือให้คำปรึกษาปัญหาแก่กันภายในกลุ่ม ปัจจุบันมีสมาชิกเกือบ 300 คน กิจกรรมที่ทำร่วมกันดูเหมือนมีการตัดเย็บเสื้อผ้า การเลี้ยงสัตว์ การเพาะเห็ด คือ มีอาชีพ ๆ หนึ่งเลย
เขาช่วยกันจัดให้มีการอบรมทรัพย์ภายในกลุ่มด้วย เขาจัดการดี อาตมาก็เข้าไปช่วยเหลือในเบื้องต้น ตอนนี้อยู่ห่าง ๆ พระไปเย็บเสื้อ เลี้ยงสัตว์กับเขาไม่ได้ แต่ให้ความรู้ได้

อ้อ ความรู้นั้นหรือ อาตมาไม่เคยทำหรรอก อาศัยการเรียนรู้ การศึกษา การแสวงหาความรู้ แบบครูพักลักจำก็มี มันไม่เหนือความพยายามเราหรรอกหนู (พระครูพิศาลเจติยารักษ์, ธันวาคม 2547)

การก่อตั้งกลุ่ม โดยเฉพาะกลุ่มแม่บ้าน โดยมีพระสงฆ์นักพัฒนาเป็นแกนนำนั้น คงไม่เกิดขึ้นง่าย ๆ นัก ต้องอาศัยความเป็นผู้นำทางความคิดของประชาชนเป็นเครื่องมือสำหรับการดำเนินกิจกรรม การที่เป็นผู้นำทางความคิดนี้เอง มีส่วนทำให้ท่านสามารถจัดตั้งกลุ่มได้ง่ายขึ้น แต่ท่านไม่ได้จัดตั้งเองอย่างทันทีทันใด แต่มีการวางความรู้ความเข้าใจให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องก่อน ให้เห็นถึงความสำคัญของปัญหา จนกระทั่งกลุ่มผู้นำท้องถิ่นเห็นคล้อยตามจึงพากันไปรวบรวมสมาชิกในชุมชนมารวมเป็นกลุ่ม ให้กลุ่มแสวงหาความรู้เกี่ยวกับการจัดตั้งกลุ่มไปพร้อม ๆ กัน ต่อมาก็ให้ช่วยกันวางแผนดำเนินกิจกรรมร่วมกัน รายละเอียดในส่วนนี้ พระสงฆ์นักพัฒนาเล่าให้ผู้วิจัยฟังว่า

...เมื่อเทียบกับชุมชนทั่วไปในแถบเดียวกันนี้ ปรากฏว่าเป็นบ้านที่ต่างคนต่างทำมาหากิน ไม่ค่อยได้พบปะพูดคุยกันมากนัก แต่ความเจริญเริ่มเข้าสู่ชุมชนทำให้วิถีชีวิตเป็นไปอย่างเร่งรีบ โดยเฉพาะชาวบ้านที่เป็นผู้ชายที่ต้องออกไปทำงานนอกชุมชน เย็นมาจึงจะกลับปล่อยให้ภรรยาอยู่ที่บ้าน จากจุดนี้เองที่ทำให้ผู้หญิงในชุมชนเริ่มมีการจับกลุ่มพูดคุยกันบ้านคนหนึ่งที่บ้านคนหนึ่งที่ ตามตลาดข้าง ที่สาธารณะต่าง ๆ บ้าง ไม่เป็นกิจจะลักษณะ ไม่เป็นประโยชน์ต่อครอบครัว

อาตมาในฐานะคนบ้านนี้ เห็นว่าชุมชนควรจะจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านขึ้นมา จึงได้นำเรื่องนี้ไปปรึกษาผู้ใหญ่บ้าน ผู้สูงอายุในชุมชน ทุกฝ่ายเห็นดีงามด้วย อาตมาจึงเริ่มดำเนินการโดยการให้ผู้นำในชุมชน ช่วยกันชักชวนแม่บ้านในชุมชนให้มารวมกลุ่มกัน โดยให้เหตุผลว่าหมู่บ้านอื่นเขามีกลุ่มแม่บ้านกันหมดแล้วยังคงเหลือแต่หมู่บ้านเราที่เหลือที่ยังไม่มีกลุ่มแม่บ้านกันเขา ไม่กลัวน้อยหน้าหมู่บ้านเขาหรืออย่างไร เหตุผลที่ว่าไปนั้นก็เพื่อต้องการให้คนมารวมกันก่อน แต่ยังไม่ชี้แจงหรือบอกประโยชน์ของการรวมกลุ่มโดยตรง ให้บอกว่าธรรมชาติคุณคนธรรมดามันต้องพูดอย่างนี้ จากนั้นอย่าสออคแทรกความคิด ความรู้อะไรลงไปก็ทำแต่ขั้นแรกก็ต้องเอาคนให้ได้ก่อน.... (พระครูโกวิทธรรมโสภณ, ตุลาคม 2547)

... ช่วงการก่อตั้งแรก ๆ อาตมาแนะนำรูปแบบกลุ่มตามที่เข้าใจจากการเรียนรู้ที่แสวงหามา อาตมาสนใจเรื่องการพัฒนา การตั้งกลุ่ม ครั้งหนึ่งเคยไปศึกษาดูงานด้านการตั้งกลุ่มที่ภาคใต้ โอบอ้อมอยู่ไกล แต่ของเขาคือ เอามาใช้ได้เลย ปัจจุบันกลุ่มสตรีออมทรัพย์ประสบผลสำเร็จด้วยดี ตอนนี้กำลังช่วยกันขยายเครือข่ายออกไปสู่ชุมชนรอบข้างต่อไป อาตมาก็เข้าไปช่วยให้ข้อคิด ก็ข้อคิดตามที่อาตมารู้นั่นแหละ... (พระครูสมุห์วิเชียร คุณธรม โม, พุทธศักราช 2547)

นอกจากมีการจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านเพื่อการประกอบอาชีพหรือจัดกิจกรรมที่กลุ่มเห็นพ้องกันแล้ว พระสงฆ์นักพัฒนาให้ความสนใจจัดตั้งกลุ่มอาชีพอื่น ๆ ขึ้นมาเพื่อสนับสนุนให้ประชาชนในชุมชนมีอาชีพ โดยเฉพาะอาชีพที่นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้เพื่อการผลิตสินค้าจำหน่าย ดังกรณีการจัดตั้งกลุ่มหัตถศิลป์ด้านนาวัตศรีสุพรรณของพระสมุห์สุพล สุทฺธสีโล ส่วนหนึ่งมาจากท่านได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารมาจากผู้สูงอายุในชุมชนเล่าให้ท่านฟัง ดังนี้

...อาตมาได้ยินคนแก่ในชุมชนเล่าให้ฟังว่า เมื่อก่อนที่นี่ที่ถนนวิเวลายถ้าใครเดินเข้ามาจะได้ยินเสียงชาวบ้านตอกรูป เครื่องเงินต่าง ๆ ดังไปทั่วถนน ปัจจุบันไม่ได้ยินแล้ว จึงคิดว่าหากปล่อยให้แบบนี้ไม่นานมันคงจะสูญหายไป เมื่อปี 40 อาตมาจึงเริ่มคิดที่จะทำแต่ก็เริ่มต้นแบบยังมีค่อยจริงจังจังเหมือนขณะนี้... (พระสมุห์สุพล สุทฺธสีโล, กันยายน 2547)

แสดงว่าการเกิดกลุ่มหัตถศิลป์มาจากท่านเห็นสภาพปัญหา อุปสรรคการสร้างอาชีพดั้งเดิมของชุมชน เพราะขาดแกนนำหรือผู้นำที่ไว้วางใจ ประกอบกับความเจริญและความเสื่อมถอยตามประวัติศาสตร์ ประชาชนทั้งภายในและนอกชุมชนไม่ค่อยใส่ใจหรือไม่ให้ความสำคัญกับประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น ทำให้เกิดผลกระทบกับอาชีพการทำเครื่องเงินบ้านศรีสุพรรณซึ่งเป็นอาชีพที่มาจากภูมิปัญญาของท้องถิ่น สืบทอดมาจากบรรพบุรุษมากกว่า 200 ปี ดังนั้นพระสมุห์สุพล สุทฺธสีโล พร้อมด้วยชาวบ้านที่มีอาชีพทำเครื่องเงินจึงเกิดแนวคิดและความตระหนักในการส่งเสริมสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้ร่วมกันจัดกิจกรรมอนุรักษ์ฟื้นฟูอาชีพการทำเครื่องเงินในงานมรดกล้านนาภูมิปัญญาท้องถิ่น 500 ปีขึ้นมาอีกครั้งหนึ่ง

หลังจากนั้นได้ดึงผู้มีฝีมือทำเครื่องเงินที่มีภูมิลำเนาอยู่ในหมู่บ้านให้มารวมกลุ่มตัวกันทำงานฝีมือด้วยกันในวัด ปัจจุบันมีสมาชิกหลายคนแต่ละคนล้วนมีฝีมือการทำเครื่องเงินอย่างดี ประโยชน์ของกลุ่มดังกล่าว นอกจากประชาชนในชุมชนดั้งเดิมจะสามารถรรโลงภูมิปัญญาของ

ตนเองไว้ได้อย่างต่อเนื่องแล้ว สามารถสร้างรายได้ให้แก่สมาชิกค่อนข้างดีโดยใช้วัดเป็นแหล่งการเรียนรู้ เป็นแหล่งการศึกษาตามอัธยาศัยที่เกี่ยวข้องกับการทำเครื่องเงินเพื่อฝึกฝนการค้าเงินในชีวิตรูปแบบศิลปินในเชิงพุทธธรรม ปัจจุบันงานหัตถกรรมเครื่องเงินของชุมชนกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอีกแห่งหนึ่งของจังหวัดเชียงใหม่ การจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านหรือกลุ่มอาชีพในหลายชุมชนล้วนแต่เป็นการนำเนื้อหาข่าวสารที่พระสงฆ์นักพัฒนาแสวงหามาใช้ประโยชน์ทั้งนั้น ดังรายละเอียดปรากฏในการให้สัมภาษณ์ของท่าน ดังนี้

...บทบาทที่มีบางส่วนจะเป็นการปฏิบัติโดยตรงก็คือ กิจกรรมภายในวัดที่เป็นกลุ่มหัตถศิลป์ล้านนา เขาเป็นกลุ่มที่ใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านที่มีอยู่แล้ว เป็นของดั้งเดิม

ในระยะเริ่มต้นอาตมาเข้าไปเป็นประธานของกลุ่ม งานบางส่วนอาตมาเข้าไปช่วยทำเลย บางงานเข้าไปเป็นที่ปรึกษา สนับสนุนกับส่วนของเขาที่ต้องทำเป็นเอกเทศ อาตมาก็เข้าไปเป็นไปศูนย์กลางที่จะช่วยให้การสนับสนุนเท่านั้น วิธีการช่วยเขามันหลายวิธี บางที่ใช้วิธีเทศนา ก็นำเอาความรู้ที่หามาขึ้นแหละมาเทศน์ ให้เขาได้เรียนรู้ตามด้วยตัวเอง โดยนำเอาไปทำเป็นกิจกรรมของเขา กลุ่มเขา... (พระสมุห์สุพล สุทฺธิโล, กันยายน 2547)

การนำเนื้อหาเกี่ยวกับสถานการณ์ทางเศรษฐกิจไปใช้ในการพัฒนาชุมชน

พระสงฆ์นักพัฒนาเมื่อรับเนื้อหาข่าวสารที่ได้จากการแสวงหาจากสื่อก็นำไปใช้ประโยชน์สำหรับการพัฒนาชุมชน โดยเฉพาะการพัฒนาชุมชนเกี่ยวกับจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์หรือกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ภายในกลุ่มแม่บ้าน พระสงฆ์นักพัฒนาทราบว่า ตลอดเวลาที่ผ่านมาและท่านได้มีโอกาสพบเห็นคือ เห็นว่า ชาวบ้านประสบปัญหาเรื่องการกู้ยืมเงินจากแหล่งเงินกู้ภายนอกที่มีอัตราดอกเบี้ยค่อนข้างสูง รายได้ที่หามาได้ก็เป็นดอกเบี้ยเงินกู้เสียหมด ในขณะที่อีกหลายแห่งที่รับทราบจากข่าวสารปรากฏว่าชาวบ้านไม่มีปัญหาดังกล่าวเพราะมีการรวมกลุ่มออมทรัพย์กันขึ้นมา ดังรายละเอียดของการสัมภาษณ์พระสงฆ์นักพัฒนาตอนหนึ่งดังนี้

...ชาวบ้านประสบปัญหาเรื่องของการกู้ยืมเงินจากแหล่งทุนภายนอก ที่คิดอัตราดอกเบี้ยค่อนข้างจะแพง ต้องเป็นหนี้เป็นสิน อาตมาจึงคิดว่าถ้าหากว่าชาวบ้านได้พร้อมใจกัน มีการรวมกลุ่มกัน นำเงินมาออกมเป็นเงินสะสมไว้แล้วเปิดโอกาสให้สมาชิกชาวบ้านทำการกู้ยืมเงิน โดยมีดอกเบี้ยเพื่อจะนำไป

เป็นกองทุนของกลุ่ม เป็นการช่วยเหลือกัน ระหว่างคนจนกับคนที่มีความ
 ค่อนข้างดีจนถึงรวย คนที่มีเงินก็จะ ได้ช่วยคนที่ไม่มีเงินไปในตัว จึงคิดให้เขา
 ว่าควรจะสร้างกลุ่มออมทรัพย์แก้ไขปัญหานั้นเสีย...(พระครูพิศาลเจติยารักษ์,
 ธันวาคม 2547)

ดังนั้นพระสงฆ์นักพัฒนาจึงได้เริ่มจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ขึ้นมีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะช่วยเหลือซึ่งกัน
 เป็นการช่วยกันส่งเสริมให้สมาชิกได้พัฒนาธรรมะคือสัจจะ โดยเอาการออมทรัพย์มาเป็นเครื่องมือ
 และส่งเสริมความสามัคคีในกลุ่มชาวบ้านนั่นเอง แต่การสร้างกลุ่มขึ้นมาั้นพระสงฆ์นักพัฒนาเห็น
 ว่าต้องมาจากพื้นฐานแห่งความไว้วางใจกันแต่พระสงฆ์นักพัฒนาก็เข้าใจว่าการสร้างความไว้วางใจ
 กันนั้นเป็นเรื่องที่สามารถสร้างได้ถ้าพระสงฆ์นักพัฒนาได้มีโอกาสเป็นแกนนำในการดำเนินการใน
 เรื่องดังกล่าว สุดท้ายการสร้างกลุ่มออมทรัพย์ก็เกิดขึ้น กลุ่มออมทรัพย์ได้ให้สิทธิ์แก่สมาชิกในการ
 ฝากเงินและการกู้ยืมเงินของกลุ่มกลุ่มออมทรัพย์บางกลุ่มที่พระสงฆ์นักพัฒนาสนับสนุนให้มี
 กิจกรรมขึ้นในชุมชนในขณะนี้เติบโตอย่างรวดเร็วมีเงินของแต่ละกลุ่มมากกว่า 5 แสนบาทอยู่ในรูป
 ของเงินสดและเงินที่ให้สมาชิกกู้ยืม การจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ขึ้นมามีส่วนทำให้การกู้ยืมเงินนอก
 ระบบที่เคยมีในอดีตลดน้อยลงไปอย่างมาก พระสงฆ์นักพัฒนาเห็นว่ากลุ่มออมทรัพย์ถ้ามีการ
 จัดการที่ดี รู้จักหน้าที่ในการทำงาน และควบคุมการใช้เงินกู้ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ มีส่วนทำ
 ให้สมาชิกมีทรัพย์สินงอกเงยขึ้น ทรัพย์สินที่เกิดขึ้นนั้นมาจากการนำไปลงทุนประกอบอาชีพ
 ดังนั้นสมาชิกของกลุ่มจะอยู่ดี กินดี เพียงใดขึ้นอยู่กับการบริหารจัดการเงินของตนเอง แต่จากการ
 ประเมินโดยพระสงฆ์นักพัฒนาที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนโดยการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์
 สมาชิกของกลุ่มออมทรัพย์มีความพึงพอใจผลงานของตนเองที่ร่วมใจกันทำโดยตลอด เกี่ยวกับ
 แนวคิดการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ของพระสงฆ์นักพัฒนา ปรากฏในการให้สัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

... ภายหลังจากที่อาตมาได้จัดตั้งเป็นเครือข่ายและขยายวิธีการสะสมทรัพย์ มีการ
 ทบทวนความรู้ แนวทางการสะสมทรัพย์ตามแนวของกลุ่มสัจจะสะสม
 ทรัพย์ของพระอาจารย์สุบิน ปณีโต ที่ดำเนินการอยู่ จึงนำเอามาใช้กับ
 กลุ่มเป้าหมาย คือ กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ที่ดำเนินการอยู่ 3 กลุ่ม ได้แก่ ชุมรม
 ผู้สูงอายุ ชุมรมผู้พิการ และกลุ่มออมทรัพย์ในตำบล ทำให้เขามีความมั่นคง
 ทางการเงินในระดับน่าพอใจทีเดียว... (พระครูสมุห์วิเชียร คุณธมฺโม,
 พฤศจิกายน 2547)

... นอกเหนือจากนั้นยังจัดให้มีกลุ่มออมทรัพย์ภายในกลุ่มแม่บ้าน โดยมีประธานกลุ่มแยกอีกต่างหาก ให้สิทธิ์แก่แม่บ้านในการฝากเงินและการกู้ยืมเงินของกลุ่ม ปัจจุบันกลุ่มออมทรัพย์ของกลุ่มแม่บ้านมีสมาชิกเกือบ 300 คน มีเงินจำนวนมาก หลายแสนแล้วมั้ง อาตมาดีใจ เพราะทำให้ญาติโยม ที่เป็นสมาชิกกลุ่มพึ่งตนเองได้ เขามีรายได้ตลอดเลย ขยันออม ก็มีเงินช่วยเหลือสมาชิกที่เดือดร้อนมากตามไปด้วย เขาสบาย วัตถุประสงค์สบายไปด้วย... (พระครูพิศาลเจติยารักษ์, ธันวาคม 2547)

กลุ่มออมทรัพย์ที่พระสงฆ์นักพัฒนาให้การสนับสนุนให้เริ่มต้นกิจกรรมนั้นจนได้ผลเป็นที่น่าพอใจในปัจจุบันนั้นนับว่าเป็นผลสำเร็จของการนำเนื้อหาข่าวสารที่เกิดจากการแสวงหามาใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่ เพราะนอกจากจะเกิดกลุ่มออมทรัพย์ในชุมชนแล้ว พระสงฆ์นักพัฒนาได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการจัดตั้งเป็นเครือข่ายและขยายวิธีการสะสมทรัพย์ มีการทบทวนความรู้ แนวทางการสะสมทรัพย์ตามแนวของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ที่ได้ไปศึกษาดูงานมาใช้ประโยชน์ จนเกิดกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ที่เป็นเครือข่ายเกิดขึ้น เช่น การเกิดขึ้นของเครือข่ายชมรมออมทรัพย์ของชมรมผู้สูงอายุตำบลแม่แฝกใหม่ ชมรมผู้พิการตำบลแม่แฝกใหม่ กลุ่มออมทรัพย์ในตำบลแม่แฝกใหม่ กลุ่มองค์กรชุมชนในตำบลแม่แฝกใหม่ และกองทุนหมู่บ้าน เป็นต้น แม้ว่าบางกลุ่มจะต้องอาศัยความช่วยเหลือด้านวิชาการจากหน่วยงานอื่นภายนอก แต่จุดเริ่มต้นก็มาจากการนำเนื้อหาข่าวสารที่พระสงฆ์นักพัฒนาแสวงหามาใช้ประโยชน์

การนำเนื้อหาเกี่ยวกับการศึกษาและกรกีฬาไปใช้ในการพัฒนาชุมชน

พระสงฆ์นักพัฒนาเมื่อรับเนื้อหาข่าวสารที่ได้จากการแสวงหาจากแหล่งต่าง ๆ แล้วนำไปใช้ประโยชน์สำหรับการพัฒนาชุมชนด้านการจัดตั้งกลุ่มเยาวชน เนื่องจากพระสงฆ์นักพัฒนาได้เล็งเห็นปัญหาของสังคมที่ส่งผลกระทบต่อเยาวชน ปัญหาที่สำคัญของเยาวชนในแต่ละชุมชนก็คือ ปัญหาเรื่องการศึกษาเนื่องจากชาวบ้านไม่สนับสนุนให้บุตรหลานของตนได้เรียนหนังสือเนื่องจากเหตุผลค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูง ทำให้เยาวชนส่วนหนึ่งอยู่บ้านและไม่มีกิจกรรมที่จะทำซึ่งปัญหาดังกล่าวก็ได้สร้างความไม่สบายใจให้กับผู้ปกครองเป็นอย่างมากยิ่งเพราะในแต่ละวันเยาวชนในหมู่บ้านมักออกไปมั่วสุมเป็นกลุ่ม ๆ ทั้งวัน บางครั้งไม่ยอมเข้าบ้านหาหน้าไปหลายวันเป็นอย่างมากนี้ตลอด สุดท้ายชุมชนเกิดปัญหาเสพติดที่แพร่ระบาดเข้าไปยังกลุ่มเยาวชน เยาวชนในชุมชนเป็นจำนวนมากต้องสูญเสียคุณภาพชีวิตและสูญเสียด้านโอกาสการทำงานเนื่องมาจากการเข้าไปหมกมุ่นกับอบายมุขโดยเฉพาะการเสพพิษเสพติด บางรายถูกจับกุม ค่อมขัง เข้ารับการบำบัดรักษา

ยาเสพติดทำให้เสียประวัติ ประกอบการติดตามข่าวสารสถานการณ์ทั่วไปของประเทศ พระสงฆ์ นักพัฒนาเห็นว่าทุกฝ่ายควรหันหน้าเข้ามาช่วยเหลือ ไม่รอการแก้ไขจากรัฐเพียงฝ่ายเดียว จึงดำริให้มีการจัดตั้งกลุ่มเยาวชนภายในหมู่บ้านขึ้น โดยเริ่มจากกลุ่มเล็ก ๆ จำนวนสมาชิกไม่มากจนปัจจุบัน กลุ่มเยาวชนมีจำนวนสมาชิกเพิ่มมากขึ้น ดังรายละเอียดปรากฏในคำสัมภาษณ์ต่อไปนี้

...อาตมาเห็นว่าเด็ก ๆ เป็นกลุ่มที่อยู่ในวัยหัวเลี้ยวหัวต่อ ที่เสี่ยงต่อการถูกชักชวนไปในทางที่ผิด มันมีแหล่งอบายมุขมากเหลือเกิน ยาเสพติดก็มาก ถึงแม้รัฐบาลจะเอาจริงเอาจัง เมื่อก่อนโน้นมันแย่มาก ๆ จึงคุยกับญาติโยม ผู้ปกครองของเด็ก ๆ เขาเห็นว่าอาตมาคงช่วยเหลือเด็ก ๆ ให้มีกิจกรรมอะไรในวัด ในชุมชนได้บ้าง อาตมาจึงช่วยเขาจัดตั้งกลุ่มเยาวชนขึ้นมา ให้เขามีกิจกรรมกัน ก็พากันเป็นกิจกรรมหนึ่ง ปล่อยให้เขาไปใช้สนามในโรงเรียน ในวัด มาเล่นกีฬากันสนุก

ห้ามเล่นการพนัน อาตมาห้ามอย่างเด็ดขาด ใครมีพฤติกรรมไม่ดีอาตมาจะเรียกเข้ามาพูดคุย บางคนต้องเรียกพ่อแม่เข้ามาด้วย ให้เข้าใจตรงกัน แก้ไขให้ได้ กลุ่มเยาวชนที่อาตมาตั้งมีสมาชิกจำนวนมากขึ้น ๆ เด็ก ๆ เขาได้สนุกด้วยกัน แต่สนุกกับกิจกรรมที่สร้างสรรค์ พ่อแม่สบายใจมากขึ้น ...(พระครูพิศาลเจติยารักษ์, ธันวาคม 2547)

... การจัดตั้งกลุ่มเยาวชนในหมู่บ้าน ก็เนื่องมาจากอาตมาเห็นว่าในปัจจุบันปัญหาเสพติดเป็นปัญหาที่สำคัญและมีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ การปราบปรามของทางการได้ผลไม่ 100% จึงมีเป็นห่วงเป็นใยว่าเยาวชนจะเข้าไปข้องเกี่ยวกับยาเสพติด ก็เลยจัดให้มีการรวมกลุ่มเยาวชนภายในหมู่บ้านขึ้น ปัจจุบันสมาชิกของกลุ่มสัก 30 คน อาตมาเป็นผู้ช่วยให้คำปรึกษาและชี้แนะแก่กลุ่มเมื่อสมาชิกในกลุ่มมีปัญหาหรือต้องการคำแนะนำ ...(พระครูโกวิทยุทธม โสภณ, ตุลาคม 2547)

อย่างไรก็ตาม การก่อตั้งกลุ่มเยาวชนจนได้กิจกรรมที่หลากหลายในปัจจุบัน พระสงฆ์นักพัฒนามีแนวทางคล้ายคลึงกัน โดยเฉพาะการพยายามแสวงหาแหล่งทุนต่าง ๆ มาใช้สำหรับการให้ทุนการศึกษา การเข้าค่ายเยาวชน การจัดทำกิจกรรมให้แก่เยาวชน และสนับสนุนให้เกิดกลุ่มเยาวชนขึ้นในชุมชน การเริ่มต้นด้วยการให้ทุนการศึกษาแก่เยาวชน และส่งเสริมกิจกรรมอื่นอย่าง

ต่อเนื่องช่วยทำให้พระสงฆ์นักพัฒนาจัดตั้งกลุ่มเยาวชนได้ง่ายยิ่งขึ้น ดังรายละเอียดปรากฏในการให้สัมภาษณ์ตอนหนึ่งของพระสงฆ์ ดังนี้

...การให้ทุนการศึกษาเป็นเริ่มแรก ต่อมาก็จัดเป็นกลุ่มเข้าค่ายนักเรียนทุน และในที่สุดก็เป็นกลุ่มเยาวชนประจำหมู่บ้าน เยาวชนกลุ่มนี้หลังจากเข้าค่ายร่วมทำกิจกรรมกับกลุ่มเพื่อนแล้วทำให้เกิดความรักความสามัคคีภายในหมู่บ้าน และกลุ่มนี้จะช่วยทำกิจกรรมช่วยงานของวัดหรือกระท่งของชุมชน... (พระครูสมุห์วิเชียร คุณธมฺโม, พุทธศักราช 2547)

กิจกรรมของกลุ่มเยาวชนมีค่อนข้างหลากหลายยิ่งขึ้น ทั้งกิจกรรมสนับสนุนศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น การศึกษา ศาสนา และการอาชีพ เช่น

1. งานภูมิปัญญาซึ่งจัดขึ้นทุกปี เพื่อแสดงผลงานของนักเรียนที่ทำ นอกจากนี้ยังมีการเปิดสอนแก่ผู้สนใจอีกด้วย เพราะในงานนี้จะเชิญวิทยากร ตลอดถึงผู้ที่มีความชำนาญในด้านนั้น ๆ ถ่ายทอดด้วยตัวเอง
2. งานค่ายเกี่ยวกับการเรียนรู้ร่วมกันสร้างสรรค์ชุมชน
3. โครงการบวชสามเณร ชีพราหมณ์ ภาคฤดูร้อน ที่ท่านจัดในช่วงเดือน เมษายน ของทุกปี เพื่อเป็นการให้เด็กนักเรียน ได้สัมผัสกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ตลอดถึงเป็นการหานักเรียนเข้ามาบวชเรียน และเป็นการหาทุนการศึกษาให้กับนักเรียนด้วย
4. โครงการฝึกหัดอาชีพ ดังปรากฏในการให้สัมภาษณ์ดังนี้

...ส่งเสริมให้เยาวชนเลี้ยงโคพันธุ์เนื้อ มีหลักเกณฑ์ง่าย ๆ ให้ได้รับแม่พันธุ์โค จากกลุ่มผู้เลี้ยงโคใกล้ ๆ ชุมชน ไปดูแลโดยมีระยะเวลา 1 ปี เยาวชนจะต้องคืนลูกโค 1 ตัว และเงินจำนวนพันบาทให้กลุ่มผู้เลี้ยงโค ทางกลุ่มเขาจะยกแม่พันธุ์ให้เยาวชนดูแลต่อไป ... (พระครูพิศาลเจติยารักษ์, ธันวาคม 2547)

บทบาทของพระสงฆ์นักพัฒนาที่สำคัญกับกลุ่มเยาวชนก็คือ เข้าเป็นผู้ช่วยให้คำปรึกษาและชี้แนะแก่กลุ่มเมื่อสมาชิกในกลุ่มมีปัญหาหรือต้องการคำแนะนำ พระสงฆ์นักพัฒนาส่งเสริมให้กลุ่มเยาวชนมีการจัดกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม โดยเฉพาะกิจกรรมการจัดการแข่งขันกีฬา ช่วยเหลือกิจกรรมของวัดในวันสำคัญทางพุทธศาสนาหรือในเทศกาลต่าง ๆ เช่น งานแห่เทียนพรรษาในเทศกาลลอยกระทง เป็นต้น นอกจากนี้พระสงฆ์นักพัฒนา ยังได้ส่งเสริมให้เยาวชนได้ประกอบอาชีพ โดยเฉพาะการเลี้ยงโคพันธุ์เนื้อ โดยมีหลักเกณฑ์คือให้เยาวชนรับแม่พันธุ์โคจาก

กลุ่มผู้เลี้ยงโคบ้านน้ำจ้ำไปดูแลโดยมีระยะเวลา 1 ปี เขาจะชดเชยต้องกินลูกโค 1 ตัว พร้อมเงินจำนวน 1,000 บาท ให้แก่กลุ่มส่วนแม่พันธุ์โคทางกลุ่มจะยกให้เขาชดเชยต่อไป นอกเหนือจากนั้นได้สนับสนุนให้เขาชดเชยมีการรวมกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมทางด้านศิลปะร่วมกัน ได้แก่ กลุ่มช่างฟ้อน กลุ่มสะล้อ ซอซึง ฯลฯ อย่างไรก็ตาม พระสงฆ์นักพัฒนามีความเห็นสอดคล้องกันคือ เห็นว่ากิจกรรมที่กล่าวถึงเป็นกิจกรรมที่สามารถรวมกลุ่มในเบื้องต้นได้เป็นอย่างดี เพราะกลุ่มสามารถมารวมตัวกันทำกิจกรรมกีฬากันได้ทุกวัน มารวมตัวกันเพื่อฝึกซ้อมกีฬาประเภทต่าง ๆ เช่น ฟุตบอล ตะกร้อ วอลเลย์บอล บาสเกตบอล ชกมวย โดยกลุ่มเยาวชนที่สนใจหลายรายมีความหวังที่จะฝึกซ้อมเพื่อเข้าร่วมการแข่งขันกีฬาภายในและภายนอกชุมชน การจัดตั้งกลุ่มเยาวชนนอกจากพระสงฆ์นักพัฒนาจำเป็นต้องนำเนื้อหาเกี่ยวกับการศึกษามาใช้ประโยชน์สำหรับการบริหารจัดการแล้วยังต้องนำเนื้อหาเกี่ยวกับการกีฬามาใช้ดำเนินกิจกรรมของกลุ่มอีกทางหนึ่ง

นอกจากกิจกรรมทางการกีฬาที่นำไปใช้ในกลุ่มเยาวชนแล้ว พระสงฆ์นักพัฒนายังใช้กิจกรรมทางการศึกษา ไปใช้กับกลุ่มเยาวชนอีกทางหนึ่งด้วย ดังปรากฏในการให้สัมภาษณ์ต่อไปนี้

... กิจกรรมพุทธศาสนาวันอาทิตย์ มีการเรียนการสอนในช่วงเช้า เป็นการเรียนการสอนให้เด็ก ส่วนกลุ่มเยาวชนจะทำการเรียนการสอนในช่วงเย็น ... (พระครูสมุห์วิเชียร คุณธมโม, พุทธศักราช 2547)

... นอกจากนั้นกลุ่มเยาวชนเหล่านี้ยังได้เข้ามาช่วยเหลือกิจกรรมของวัดในวันสำคัญทางพุทธศาสนาหรือในเทศกาลต่าง ๆ เช่น งานแห่เทียนพรรษาในเทศกาลลอยกระทง เป็นต้น ... (พระครูโกวิทธรรมโสภณ, ตุลาคม 2547)

... จัดกิจกรรมขึ้นเป็นประจำ เช่น ทุกวันสำคัญทางพุทธศาสนาได้จัดให้เยาวชนเข้าวัดเพื่อให้รู้จักศีลธรรม คำสอนทางศาสนาเพื่อจะได้นำไปประพฤติปฏิบัติตาม ... (พระครูพิศาลเจติยารักษ์, ธันวาคม 2547)

กล่าวคือ การนำเนื้อหาเกี่ยวกับการจัดการศึกษามาประยุกต์ใช้กับการบริหารจัดการนั้น พระสงฆ์นักพัฒนาได้จัดตั้งศูนย์การศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ให้เด็กและเยาวชนได้ศึกษาพระพุทธศาสนาตามสมควรแก่วัยของตนให้ได้รับรู้จักรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม และสามารถที่จะดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้องตามหลักธรรมในพระพุทธศาสนา นอกจากนั้นยังเป็นการเผยแพร่พระพุทธศาสนาและปลูกฝังศีลธรรมและวัฒนธรรมที่ดีให้แก่เด็กและเยาวชน การจัดตั้งศูนย์อบรม

เด็กเล็กก่อนเกณฑ์ สำหรับรับเด็กเข้ามารับการสงเคราะห์ เด็กส่วนใหญ่ก็เป็นบุตรหลานของชาวบ้านในบริเวณชุมชนที่วัดตั้งอยู่ การบริหารจัดการมุ่งเน้นให้สอดคล้องกับหลักวิชาการ มีคณะกรรมการดูแลศูนย์ มีครูพี่เลี้ยงไว้คอยดูแลเด็กที่มีจำนวนนับสิบคน อย่างไรก็ตาม ศูนย์อบรมเด็กเล็กก่อนเกณฑ์ของพระสงฆ์นักพัฒนาในขณะนี้กรมการศาสนาได้เข้ามาช่วยเหลืออุปถัมภ์ โดยให้การสนับสนุนด้านงบประมาณและค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ประโยชน์ของศูนย์แห่งนี้ พระสงฆ์นักพัฒนาอธิบายให้เห็นว่าช่วยสร้างให้เด็กมีความรู้ความสามารถ กล้าคิดกล้าแสดงออกและมีภาวะความเป็นผู้นำเพิ่มมากขึ้นเนื่องจากการที่เด็กได้รับการเรียนรู้เบื้องต้นจากศูนย์ นอกจากนี้ผู้ปกครองของเด็กก็ได้ให้ความไว้วางใจในกิจกรรมของศูนย์ จึงนำลูกหลานมาฝากให้ดูแล ส่งผลให้วัดกับชาวบ้านอยู่ใกล้กันมากขึ้นและชาวบ้านได้มีการมาพูดคุยแลกเปลี่ยนร่วมกันมากขึ้น การจัดตั้งศูนย์การศึกษาและศูนย์อบรมเด็กเล็กก่อนเกณฑ์ พระสงฆ์นักพัฒนาจำเป็นต้องนำเนื้อหาเกี่ยวกับการศึกษามาใช้ประโยชน์สำหรับการบริหารจัดการ

... สาเหตุที่ติดตามข่าวด้านการกีฬาเนื่องมาจากการจัดตั้งกลุ่มเยาวชนกิจกรรมที่ทำภายในกลุ่มคือเรื่องกีฬา อาตมาจะนำข่าวที่ได้ นั่นแหละ ไปพูดคุยกับสมาชิกเยาวชนในกลุ่มได้ .. (พระครูพิศาลเจติยารักษ์, ธันวาคม 2547)

การนำเนื้อหาเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนไปใช้ในการพัฒนาชุมชน

พระสงฆ์นักพัฒนาเมื่อรับเนื้อหาข่าวสารที่ได้จากการแสวงหาจากแหล่งต่าง ๆ แล้วนำไปใช้ประโยชน์สำหรับการพัฒนาชุมชนในด้านการจัดตั้งกลุ่มผู้ติดเชื่อเฮคส์และกลุ่มผู้สูงอายุ ดังนี้

1. การจัดตั้งกลุ่มผู้ติดเชื่อเฮคส์

...มีผู้ติดเชื่อเฮคส์เข้ามาบวช และพักอาศัยอยู่ที่วัด หลังจากนั้นไม่นานก็เริ่มแสดงอาการให้เห็น ชาวบ้านเห็นก็เกิดอาการรังเกียจไม่ยอมรับ อาตมาจึงเห็นว่าทำอย่างไร ชาวบ้านจึงจะยอมรับ เพราะเขาเข้าใจผิด มันติดต่อกันยาก ถ้าเข้าใจวิธีการดูแล ต้องการเปลี่ยนแปลงความคิดของชาวบ้านที่มีต่อผู้ติดเชื่อเฮคส์ ... (พระครูสมุห์วิเชียร คุณธมฺโม, พฤศจิกายน 2547)

...อาตมาจึงจัดตั้งกลุ่มผู้ติดเชื้อในชุมชน ใช้ชื่อว่า “กลุ่มแสงเทียน” ขณะนี้เขามีสมาชิก 22 คนหรือใจนี้ เขามีกิจกรรมกันตลอด มีการพูดคุย มีการปรึกษาหารือแก้ไขปัญหาของกลุ่ม สร้างกิจกรรมกลุ่ม ทุก ๆ วันเสาร์แรกของเดือน ทำมานานหลายปีแล้วละ

อาตมายังช่วยสอนกรรมฐาน ให้ผู้ติดเชื้อเข้าฝึกวิปัสสนากรรมฐาน ทำสมาธิ เพื่อให้จิตใจสงบไม่ฟุ้งซ่าน

อาตมาพยายามช่วยจัดหาสวัสดิการให้เขา ร่วมจัดกิจกรรมอาชีพเสริมเพิ่มรายได้ให้แก่กลุ่ม ก็ให้ผู้ติดเชื้อนั้นแหละ ผลิตสินค้าไปจำหน่ายในเทศกาลต่าง ๆ เช่น การทำโคมลอย กระจ่างประทีป ก็พอให้มีรายได้ รายได้เขาก็นำมาใช้ในกลุ่ม... (พระครูสมุห์วิเชียร คุณธรมุโณ, พุทธจิกายน 2547)

พระสงฆ์นักพัฒนาได้นำความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนมาเป็นแนวทางสำหรับการจัดตั้งกลุ่มผู้ติดเชื้อเอดส์ จุดเริ่มต้นของการจัดตั้งกลุ่มเริ่มต้นจากมีผู้ติดเชื้อเอดส์เข้ามาบวชเป็นพระภิกษุในวัดแต่ไม่มีใครทราบว่าพระภิกษุรูปนั้นเป็นผู้ติดเชื้อเอดส์มาก่อน หลังจากนั้นไม่นานพระภิกษุที่ติดเชื้อเอดส์ก็เริ่มแสดงอาการทางร่างกายให้บุคคลทั่วไปเห็นเป็นที่รังเกียจของชาวบ้านและชุมชน และมีอาการรังเกียจพระภิกษุติดเชื้อเอดส์ พระสงฆ์นักพัฒนาจึงดำริว่า การรังเกียจและไม่ยอมรับนั้นเป็นเพราะประชาชนในชุมชนขาดความรู้ความเข้าใจและมีทัศนคติที่ผิด ๆ กับผู้ติดเชื้อเอดส์ เพราะท่านเคยทราบข่าวสารที่ได้รับจากสื่อ รวมทั้งได้มีโอกาสศึกษาเกี่ยวกับเรื่องเอดส์มาพอสมควรจึงรู้ว่าโรคนี้ไม่ได้ติดต่อกันได้ง่าย ๆ ท่านจึงเข้าไปช่วยเหลือพระภิกษุรูปนี้ ไม่ให้กระทบกระเทือนจิตใจมากนักจนทำให้อาการของโรคทรุดหนักต่อไปอีก หลังจากนั้นท่านทราบอีกว่าภายในชุมชนเองก็ประสบกับปัญหาเช่นเดียวกันนี้ คือ ประชาชนส่วนใหญ่ให้ความรังเกียจผู้ติดเชื้อเอดส์ ท่านจึงต้องการให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจและต้องการเปลี่ยนแปลงทัศนคติเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันกับผู้ติดเชื้อเอดส์ในชุมชนเสียใหม่

ท่านจึงเข้าหาผู้ใหญ่บ้าน และผู้นำชุมชนระดับอื่น ๆ ให้เข้าใจและเห็นปัญหาเดียวกัน รวมทั้งได้เสนอแนวคิดให้มีการจัดตั้งกลุ่มเพื่อช่วยเหลือผู้ติดเชื้อเอดส์ในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านธรรมะ ด้านความรู้ในการดูแลสุขภาพตนเอง และด้านอาชีพเพื่อสร้างรายได้ให้แก่ตนเองและกลุ่ม ท่านจะพยายามแสวงหาความรู้ วิทยากร และงบประมาณจากแหล่งต่างๆ ที่สามารถขอได้จากหน่วยงานราชการ จนผู้นำชุมชนมีความเห็นไปในทิศทางเดียวกันพร้อมทั้งประชาสัมพันธุ์ให้แก่ญาติพี่น้องของผู้ติดเชื้อเอดส์ทราบซึ่งทุกคนเห็นดีด้วย จึงเริ่มจัดตั้งกลุ่มผู้ติดเชื้อเอดส์ขึ้นในชุมชนโดยใช้ชื่อว่า “กลุ่มแสงเทียน” ปัจจุบันมีสมาชิกซึ่งป่วยเป็นโรคเอดส์ 22 คน กลุ่มแสงเทียน ตั้งขึ้นเพื่อสร้าง

กิจกรรมสร้างความรู้ความเข้าใจ และการฝึกฝนจิตใจของผู้ป่วยโรคเอดส์ จึงสร้างกิจกรรมเพื่อสนับสนุนวัตถุประสงค์ของกลุ่ม มีการพูดคุยปรึกษาหารือถึงปัญหาและกิจกรรมของกลุ่มในทุกวัน เสาร์สัปดาห์แรกของเดือน การให้ผู้ติดเชื้อได้เข้าร่วมฝึกวิปัสสนากรรมฐาน ทำสมาธิ เพื่อให้จิตใจสงบไม่ฟุ้งซ่าน และการจัดหาสวัสดิการให้แก่ผู้ติดเชื้อ โดยร่วมจัดกิจกรรมอาชีพเสริมเพิ่มรายได้ให้แก่กลุ่ม โดยให้ผู้ติดเชื้อได้ผลิตสินค้าเพื่อจำหน่ายตามเทศกาลต่าง ๆ เช่น การทำโคมลอย กระถางประทีป เป็นต้น และในขณะเดียวกันพระสงฆ์นักพัฒนาได้ขยายความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกับผู้ป่วยโรคเอดส์ไปยังกลุ่มประชาชนเพิ่มมากขึ้น ปัจจุบันประชาชนในชุมชนส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจและมีทัศนคติที่ดีกับการอยู่ร่วมกับผู้ป่วยโรคเอดส์ ดังปรากฏในคำให้สัมภาษณ์ข้างต้น

2. การจัดตั้งกลุ่มผู้สูงอายุ

...อาตมาได้สังเกตเห็นคนเฒ่าคนแก่หลายคน ไม่มีกิจกรรมใดทำ นั่งหงอยเหงา ถูกทอดทิ้ง เป็นที่มาของปัญหาสุขภาพจิต ในเบื้องต้นอาตมาถามผู้สูงอายุหลายคนว่าถ้าอาตมามีงานให้ทำ จะไปช่วยกันทำได้ไหม เขาก็ตอบว่าถ้ามีงานให้ทำก็จะมาช่วย จึงเกิดแนวคิดจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุขึ้นเพื่อเป็นสวัสดิการแก่ผู้สูงอายุ ปัจจุบันมีสมาชิกหลายร้อยคน ส่วนใหญ่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป... (พระครูสมุห์วิเชียร คุณธมฺโม, พุศจิกายน 2547)

...กิจกรรมของกลุ่มผู้สูงอายุ ก็มีการทอผ้า การเย็บปักถักร้อย การผลิตข้าวซ้อมมือ หลายอย่าง มีการปฏิบัติธรรมเพื่อช่วยพัฒนาสุขภาพจิต เขามีการพบปะพูดคุยแลกเปลี่ยนกันตลอด เขายังมีมีการออมทรัพย์ร่วมกัน อสม. มาให้บริการตรวจสุขภาพและให้ความรู้ในเรื่องของการดูแลสุขภาพทุกเดือน... (พระครูสมุห์วิเชียร คุณธมฺโม, พุศจิกายน 2547)

...กลุ่มผู้สูงอายุตั้งขึ้นเมื่อปี 38 ช่วงนั้นเศรษฐกิจตกต่ำส่งผลกระทบต่อผู้สูงอายุในหมู่บ้านที่ไม่มียานพาหนะเกิดความเครียด จึงจัดตั้งกลุ่มขึ้นมา อาตมาให้คนเฒ่าที่มีอายุตั้งแต่หกสิบปีขึ้นไปมารวมกลุ่มกันด้วยความสมัครใจ

กลุ่มนี้เขามีเงินทุนหมุนเวียนเพื่อการจัดกิจกรรมร่วมกัน กิจกรรมเขามีหลายกิจกรรม เน้นกิจกรรมการออกกำลังกาย ฟันฟุสมรรถภาพ การทำดอกไม้ประดิษฐ์ หลายกิจกรรม

เขาจัดกิจกรรมกันอย่างมีระบบ เขามีการกำหนดระยะเวลาที่แน่นอนและชัดเจนว่าเป็นกิจกรรมรายวัน ประจำเดือน ประจำปี อาตมาเข้าไปช่วยเหลือในเบื้องต้น ขณะนี้เขาทำกิจกรรมกันเอง อาตมาเป็นที่ปรึกษาเขา เขามีอะไรกันก็มาบอก ก็มาถาม เรารู้อะไรก็บอกเขาไปช่วยกัน... (พระครูพิศาลเจติยารักษ์, ธันวาคม 2547)

พระสงฆ์นักพัฒนาสังเกตเห็นว่าคนสูงอายุในชุมชนส่วนใหญ่ในแต่ละวันเฝ้าอยู่กับบ้าน ไม่มีกิจกรรมใดทำ จึงตกอยู่ในสภาพนั่งเหงา ถูกทอดทิ้งจากบุตรหลานที่ต้องออกไปทำงานนอกบ้าน ก่อให้เกิดปัญหาสุขภาพจิตให้กับผู้สูงอายุเหล่านั้น พระสงฆ์นักพัฒนาจึงจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป การตั้งกลุ่มผู้สูงอายุในเบื้องต้นมีจำนวนสมาชิกไม่มากนักแต่เมื่อผู้สูงอายุได้มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมเมื่อถูกชักชวนมาทำงานร่วมกันก็เกิดความสนใจสมัครเป็นสมาชิกใหม่เพิ่มขึ้นจำนวนมาก ปรากฏว่าในขณะนี้กลุ่มผู้สูงอายุมีจำนวนสมาชิกมากกว่า 100 คน

กลุ่มผู้สูงอายุได้ร่วมกันสร้างกิจกรรมที่น่าสนใจในระหว่างสมาชิกด้วยกันเอง ประกอบด้วย การทอผ้า การเย็บปักถักร้อย การผลิตข้าวซ้อมมือ กิจกรรมการทำดอกไม้ประดิษฐ์ กิจกรรมการทำสมุนไพรเพื่อใช้เองในกลุ่มผู้สูงอายุและเพื่อจัดจำหน่ายโดยได้รับการสนับสนุนในการให้ความรู้จากศูนย์การศึกษาออกโรงเรียน การจัดกิจกรรมออกกำลังกาย การปฏิบัติธรรมเพื่อช่วยพัฒนาสุขภาพจิต ทุก ๆ เดือนสมาชิกกลุ่มผู้สูงอายุจะจัดให้มีการพบปะพูดคุยแลกเปลี่ยนร่วมกัน นอกจากนี้กลุ่มผู้สูงอายุจัดให้มีการระดมทุนด้วยการออมนิทรรศน์เงินออมนิทรรศน์ส่วนหนึ่งถูกใช้เป็นงบประมาณสำหรับการบริหารจัดการกลุ่ม ส่วนที่เหลือนำไปใช้เพื่อการลงทุนในกิจกรรมของกลุ่มเมื่อมีรายได้คืนมาก็จัดคืนสมาชิกในรูปของเงินปันผล นอกจากนี้สมาชิกของกลุ่มผู้สูงอายุได้รับการอนุเคราะห์ตรวจสุขภาพและให้ความรู้ในเรื่องการดูแลสุขภาพอย่างถูกวิธีเป็นประจำทุกเดือนจากกลุ่มอาสาสมัครประจำหมู่บ้าน (อสม.) มีผลให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดีไม่เป็นภาระแก่บุตรหลาน การบริหารจัดการที่ดีโดยเฉพาะการสนับสนุนให้มีการออมนิทรรศน์ภายในกลุ่มทำให้กลุ่มมีเงินทุนหมุนเวียนและนำมาจัดกิจกรรมสำคัญต่าง ๆ ได้อย่างกว้างขวาง รวมทั้งกลุ่มผู้สูงอายุสามารถประสานงานขอความร่วมมือจากหน่วยงานราชการหรือองค์กรเอกชนเพื่อจัดส่งวิทยากรมาให้ความรู้ในด้านการดำรงชีพ การประกอบอาชีพ หรือการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เช่น การจัดหาวิทยากรมาให้ความรู้เกี่ยวกับการประกอบยาและการนวดแผนโบราณ

เป็นต้น กิจกรรมแต่ละกิจกรรมที่กลุ่มผู้สูงอายุจัดขึ้น ปรากฏว่าสมาชิกให้ความสนใจเข้าไปมีส่วนร่วมร่วมกันเป็นจำนวนมาก

นอกจากนี้การจัดกิจกรรมทุกครั้งจะมีการกำหนดระยะเวลาที่แน่นอนและชัดเจนว่าเป็นกิจกรรมรายวัน ประจำเดือน ประจำปี ทำให้สมาชิกทราบตารางเวลาในการจัดกิจกรรมของกลุ่ม นับว่าเป็นการนำความรู้ที่แสวงหาได้จากสื่อมาใช้ประโยชน์สำหรับการพัฒนาชุมชนอีกแนวทางหนึ่งของพระสงฆ์นักพัฒนา

3. การจัดตั้งพิพิธภัณฑวัตถุวังเมือง

...อาตมาต้องการอนุรักษ์ศิลปวัตถุและโบราณวัตถุไว้ไม่ให้สูญหาย ให้คนรุ่นหลังเขาได้รู้จักศิลปะของเขา จะได้เป็นแหล่งรวมความรู้สำหรับการศึกษาค้นคว้า ที่สำคัญลูกหลานจะได้มีมรดกตกทอดไปถึง ... (พระครูโกวิทธรรมโสภณ, ตุลาคม 2547)

...แรก ๆ อาตมาได้เก็บรักษาของเก่าที่เขาบริจาคให้ ทำไปเรื่อย ๆ ก็มีมากจนกลายเป็นพิพิธภัณฑวัตถุไปเลย มันเกิดขึ้นแบบไม่รู้ตัวเหมือนกัน ก็เรียนรู้วิธีการทำงานพิพิธภัณฑวัตถุไปเรื่อย ๆ ก็การศึกษาความรู้ที่นั่นแหละ ทำหลายวิธี... (พระครูโกวิทธรรมโสภณ, ตุลาคม 2547)

...เดี๋ยวนี้มีของสะสมไม่ต่ำกว่าห้าพันชิ้นได้ เดิมเป็นอาคารหลังเดียว ก็สร้างเพิ่มเรื่อย ๆ สร้างเอาไว้เก็บของนั่นแหละ มากขึ้น ๆ ก็สร้างไปเรื่อย ๆ เดี่ยวนี้มีสองสามหลังแล้ว

มีคนมาดูกันเยอะในแต่ละวัน บางครั้งมาเต็มวัดเลย ที่โรงเรียนเขาก็เห็นความสำคัญ แรก ๆ เขามาคุยเฉย ๆ ต่อมาได้ยินว่าเอาไปทำเป็นหลักสูตรเรียนกันแล้ว ครูเขาเอานักเรียนมาดูกันบ่อย ๆ ทำรายงาน มันก็น่าภูมิใจนะ อาตมาตาย แต่สิ่งนี้มันคงอยู่... (พระครูโกวิทธรรมโสภณ, ตุลาคม 2547)

พิพิธภัณฑวัตถุวังเมืองก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ.2527 โดยพระครูโกวิทธรรมโสภณ มีวัตถุประสงค์ในการก่อตั้งพิพิธภัณฑวัตถุคือ ต้องการอนุรักษ์ศิลปวัตถุและโบราณวัตถุไว้ไม่ให้

ดูอยู่ ขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมของท้องถิ่นดั้งเดิม นอกเหนือไปจากนั้นก็เพื่อเป็นการสืบสานวัฒนธรรมพื้นบ้านล้านนา ให้เป็นมรดกตกทอดไว้ชั่วลูกชั่วหลาน จุดเริ่มต้นของการตั้งพิพิธภัณฑ์ก็คือ การเริ่มเก็บรักษาของเก่าที่รับบริจาคมาจนกระทั่งได้กลายเป็นพิพิธภัณฑ์วัดร่องเมิง พระสงฆ์นักพัฒนารูปนี้ ได้ทำหน้าที่เสมือนภัณฑารักษ์ที่ได้รับมอบหมายจากบรรพบุรุษและศรัทธาประชาชนให้เป็นผู้ดูแลรักษา โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุทั้งหลายเอาไว้เป็นอย่างดี เพื่อรักษาเอาไว้ให้ชนรุ่นหลังได้เห็น ได้สัมผัสโดยไม่ถือว่าเป็นสมบัติของคนแต่อย่างใดและถึงแม้จะละสังขารสิ้นอายุขัยไปในวันข้างหน้า พิพิธภัณฑ์วัดร่องเมิงก็ยังคงเป็นส่วนรวมไป

ปัจจุบันนี้พิพิธภัณฑ์วัดร่องเมิงมีของเก่า ของโบราณสะสมไว้แล้วไม่ต่ำกว่า 5,000 ชิ้น และการที่พระสงฆ์นักพัฒนาสร้างอาคารพิพิธภัณฑ์ไว้เพียงหลังเดียว เวลานี้สร้างเพิ่มอีกเป็นหลังที่สองเพื่อรองรับนักเรียนนักศึกษา ประชาชนทั่วไปที่เข้ามาเข้าเยี่ยมชมและศึกษาพิพิธภัณฑ์แห่งนี้ในแต่ละเดือนมีเป็นจำนวนมาก และในขณะเดียวกันทาง โรงเรียนบ้านร่องเมิงเอง ได้บรรจุให้เป็นหลักสูตรพื้นบ้าน โดยให้นักเรียนได้มาศึกษาภูมิปัญญาพื้นบ้านจากพิพิธภัณฑ์แห่งนี้เป็นประจำด้วยเช่นกัน ซึ่งพระสงฆ์นักพัฒนารูปนี้ก็ได้มีความรู้เกี่ยวกับการจัดการพิพิธภัณฑ์มาก่อน เกิดจากการเรียนรู้ผ่านการแสวงหาข่าวสารด้วยวิธีการต่าง ๆ นั่นเอง ชื่อเสียงของท่านได้รับการยอมรับจนกระทั่งได้รับรางวัลต่าง ๆ หลายรางวัล รวมถึงท่านยังมีโอกาสไปให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการพิพิธภัณฑ์ การดูแลศิลปะ โบราณ ในสถานศึกษา และหน่วยงานของราชการบ่อยครั้ง นับว่าเป็นความเชี่ยวชาญที่เกิดขึ้นจากการแสวงหาความรู้ และท่านสามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์สำหรับการบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์ได้อย่างชัดเจน

การนำเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมะไปใช้ในการพัฒนาชุมชน

พระสงฆ์นักพัฒนาเมื่อรับเนื้อหาข่าวสารที่ได้จากการแสวงหาจากแหล่งต่าง ๆ แล้วนำไปใช้ประโยชน์สำหรับการพัฒนาชุมชนในด้านการจัดทำโครงการแสงธรรมนำชีวิต ศูนย์การศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ดังนี้

1. การจัดทำโครงการแสงธรรมนำชีวิต

...อาตมาตั้งขึ้นสำหรับ เป็นศูนย์ปฏิบัติธรรมสำหรับชาวไทยและชาวต่างประเทศ และต้องการให้เป็นศูนย์ปฏิบัติธรรมและเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรม... (พระสมุห์สุพล สุพุทธีโล, กัมภายน 2547)

โครงการแสงธรรมนำชีวิต เป็นกิจกรรมที่พระสงฆ์พัฒนาจัดขึ้นเพื่อให้วัดเป็นศูนย์ปฏิบัติธรรมสำหรับชาวไทยและชาวต่างประเทศ กิจกรรมดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่หลักธรรมคำสอนและหลักปฏิบัติสมาธิภาวนาของพระพุทธศาสนาโดยกิจกรรมจะจัดต่อเนื่องตลอดทั้งปี ในวันศุกร์ เสาร์และอาทิตย์ รวมทั้งต้องการให้ศูนย์ปฏิบัติธรรมเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมะอีกทางหนึ่งด้วย

2. ศูนย์การศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

...อาตมาตั้งขึ้น เพื่อต้องการให้เด็กได้ศึกษาพระพุทธศาสนาตามสมควร เด็กจะได้นำหลักธรรมไปใช้ มีความเข้าใจถูกต้อง ก็ต้องการปลูกฝังศีลธรรมให้แก่เด็กนั้นแหละ การให้ความรู้เด็ก ๆ นี้ต้องเรียนรู้กันพอสมควร เด็ก ๆ นี้จะให้เหมือนผู้ใหญ่ก็ยากอยู่ ต้องใช้วิธีของเขา วิธีของเด็ก ๆ ก็เรียนรู้เอา ตั้งใจทำให้เขา เราก็สบายใจ... (พระสมุห์สุพล สุทฺธสีโล, กัณยายน 2547)

... กิจกรรมอื่น ๆ ก็มีให้เขาบ้างตามวัย ศูนย์นี้นะหรือ เริ่มต้นจากเชิญชวนญาติโยมที่มีเด็กเล็กอายุไม่เกิน 12 ปี มาทำกิจกรรมทางศาสนาด้วยกัน ต่อมาก็เป็นเด็กโตอายุตั้งแต่ 15 ปี ขณะนี้ศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์มีสมาชิกประมาณ 500 คน แยกออกเป็นสองกลุ่มคือกลุ่มเด็กและกลุ่มเยาวชน อาตมาได้อาศัยคำรับคำรา อาศัยการติดตามวิธีการทำงานศูนย์จากวัดอื่น ๆ มาเป็นแบบอย่าง ตอนนี้ไปด้วยดี อาตมาจิตใจที่เด็กในบ้านเราไม่ด้อยกว่าที่อื่น... (พระครูสมุห์วิเชียร คุณธมฺโม, พุทธจักขยน 2547)

ศูนย์การศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ที่พระสงฆ์พัฒนาจัดตั้งขึ้น ให้ความสำคัญกับการพัฒนาจิตใจของเยาวชน ให้เด็กและเยาวชนได้ศึกษาพระพุทธศาสนาตามสมควรแก่วัยของตนให้ได้ รู้จักรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ให้สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้องตามหลักธรรมในพระพุทธศาสนา ยังเป็นการเผยแพร่พระพุทธศาสนาและปลูกฝังศีลธรรมและวัฒนธรรมที่ดีให้แก่เด็กและเยาวชน ในช่วงแรกของการดำเนินการศูนย์การศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เริ่มต้นที่เด็กที่อายุไม่เกิน 12 ปี แต่เมื่อดำเนินการไปได้ระยะหนึ่งก็มีกลุ่มหนุ่มสาวอายุตั้งแต่ 15 ปี ขึ้นไปเข้ามาเรียนด้วยมากขึ้น ปัจจุบันกลุ่มพุทธศาสนาวันอาทิตย์มีสมาชิกประมาณ 500 คน แยกออกเป็นสองกลุ่มคือกลุ่มเด็กและกลุ่มเยาวชน ส่วนในวันเวลาปกติก็จะมีประชาชนซึ่งเป็นผู้ใหญ่ และบุคคลภายนอกเข้ามาศึกษาพระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธศาสนาอยู่ตลอดเวลา

ส่วนการบริหารโครงการแสงธรรมนำชีวิต และศูนย์การศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ด้วยนั้น พระสงฆ์นักพัฒนา ได้รับอิทธิพลจากการนำเนื้อหาข่าวสารที่ได้มาจากการแสวงหาไปใช้ประโยชน์สำหรับการดำเนินกิจกรรมและการบริหารศูนย์การศึกษา นอกจากเด็กหรือเยาวชนได้มีโอกาสเรียนรู้ และเข้าใจเกี่ยวกับหลักศาสนาและการปฏิบัติตนแล้วเยาวชนมีโอกาสดูได้รับการจัดฝึกอบรมอาชีพเสริม อบรมการพัฒนาคุณภาพชีวิต เพื่อให้ใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างถูกต้องและมีความสุข และการจัดกิจกรรมวันเด็กทุกปี รวมทั้งศูนย์การศึกษาพระพุทธศาสนายังมีหน้าที่เป็นศูนย์ปฏิบัติธรรมแก่ผู้ใหญ่ แก่นักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวเชิงธรรมะ นับว่าเป็นการผสมผสานความรู้ที่ได้จากการแสวงหาจากสื่อมาใช้เพื่อการบริหารจัดการ โครงการและศูนย์แห่งนี้ให้มีกิจกรรมดี ๆ สู่สายตาพุทธศาสนิกชนและบุคคลสนใจทั่วไปอีกด้วย

สรุป

ผลการศึกษา การนำเนื้อหาที่ได้จากการแสวงหาข่าวสาร ไปใช้ประโยชน์ของพระสงฆ์นักพัฒนานั้นมาจากพื้นฐานเป็นผู้มีความคิดความอ่าน ทราบข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องที่ต้องการทำค่อนข้างดี ท่านจึงอาศัยการเป็นผู้นำทางความคิดที่ประชาชนในชุมชนให้ความเคารพ โดยการไปชักชวนให้ผู้นำชาวบ้านเห็นคล้อยตามและช่วยกันจัดตั้งกลุ่มเพื่อสร้างกิจกรรมต่าง ๆ โดยอาศัยความรู้ที่ได้จากการแสวงหาเนื้อหาข่าวสารมาใช้ประโยชน์สำหรับการพัฒนาชุมชนดังนี้

การนำเนื้อหาเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ ไปใช้ในการพัฒนาชุมชน พระสงฆ์นักพัฒนานำไปใช้ประโยชน์สำหรับแนะนำและสร้างแนวคิดให้ประชาชนในชุมชนเกิดความคิดร่วมในการจัดตั้งกลุ่มแม่บ้าน และการจัดตั้งกลุ่มอาชีพในชุมชน

การนำเนื้อหาเกี่ยวกับสถานการณ์ทางเศรษฐกิจ ไปใช้ในการพัฒนาชุมชน พระสงฆ์นักพัฒนานำไปใช้ประโยชน์สำหรับแนะนำและสร้างแนวคิดให้ประชาชนในชุมชนเกิดความคิดร่วมกันตั้งกลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มสัจจะ จนกระทั่งกลุ่มมีความมั่นคงเพราะในขณะนี้เงินสัจจะออมทรัพย์หลายแสนบาท สามารถช่วยเหลือด้านกู้ยืมให้แก่สมาชิกที่มีความเดือดร้อนด้านการเงิน หรือต้องการเงินทุนไว้ใช้สำหรับการประกอบอาชีพได้เป็นอย่างดี ไม่ต้องพึ่งพาเงินกู้ยืมจากระบบเหมือนอดีต

การนำเนื้อหาเกี่ยวกับการศึกษาและการกีฬาไปใช้ในการพัฒนาชุมชน พระสงฆ์นักพัฒนานำไปใช้ประโยชน์สำหรับแนะนำและสร้างแนวคิดให้ประชาชนในชุมชนเกิดความคิดร่วมกันตั้งกลุ่มเยาวชนเพื่อต่อต้านยาเสพติด โดยนำการกีฬาเข้ามาเป็นเครื่องมือสำหรับการจัดกิจกรรม นำมาใช้ประโยชน์สำหรับการฝึกอาชีพให้แก่เยาวชน และนำความรู้ไปใช้สำหรับการจัดตั้งศูนย์การศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ การจัดตั้งศูนย์อบรมเด็กเล็กก่อนเกณฑ์

การนำเนื้อหาเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนไปใช้ในการพัฒนาชุมชน พระสงฆ์นักพัฒนานำไปใช้ประโยชน์สำหรับแนะนำและสร้างแนวคิดให้ประชาชนในชุมชนเกิดความคิดร่วมการจัดตั้งกลุ่มผู้คิดเพื่อเฝ้าติดตามจนสร้างความเข้าใจและเปลี่ยนทัศนคติของประชาชนต่อผู้คิดเชื่อเฝ้าติดตามและร่วมกันการจัดตั้งกลุ่มผู้สูงอายุให้มีกิจกรรมต่อเนื่องสม่ำเสมอและการอบรมทรัพย์เพื่อนำมาเป็นทุนสำหรับการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มผู้สูงอายุ และนำเนื้อหาข่าวสารไปใช้สำหรับการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์เพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัตถุและโบราณวัตถุ

การนำเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมะไปใช้ในการพัฒนาชุมชน พระสงฆ์นักพัฒนานำไปใช้ประโยชน์สำหรับการจัดตั้งโครงการแสดงธรรมนำชีวิตให้แก่เยาวชน จัดทำเป็นศูนย์ปฏิบัติธรรมสำหรับชาวไทยและชาวต่างประเทศ

วิจารณ์ผลการวิจัย

จากผลการศึกษา พบว่า พระสงฆ์นักพัฒนานำเนื้อหาความรู้ที่ได้รับจากการแสวงหาข่าวสารจากสื่อ ประกอบด้วย เนื้อหาเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ เนื้อหาเกี่ยวกับสถานการณ์ทางเศรษฐกิจ เนื้อหาเกี่ยวกับการศึกษาและการกีฬา เนื้อหาเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนและเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมะไปใช้ประโยชน์สำหรับการแนะนำเพื่อสร้างความคิดให้แก่ประชาชนในชุมชนจนนำไปสู่การพัฒนาในหลายกิจกรรม ทั้งนี้แต่ละเนื้อหาข่าวสารที่พระสงฆ์นักพัฒนาแสวงหามา นั้นถูกนำไปใช้ประโยชน์ได้เฉพาะเรื่อง ได้แก่ พระสงฆ์นักพัฒนานำเนื้อหาเกี่ยวกับการประกอบอาชีพไปใช้ประโยชน์สำหรับการแนะนำประชาชนในชุมชนให้ร่วมกันจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านและกลุ่มอาชีพจนได้รับการยอมรับและสานต่อจากชุมชนเป็นอย่างดี การนำเนื้อหาเกี่ยวกับสถานการณ์ทางเศรษฐกิจไปใช้ประโยชน์สำหรับแนะนำประชาชนในชุมชนจนนำไปสู่การจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์กลุ่มสังฆะ เป็นต้น แสดงให้เห็นว่าการจะจัดการเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนนั้น พระสงฆ์นักพัฒนาจำเป็นต้องแสวงหาความรู้ที่นั้น ๆ ให้เกิดความรู้และความเข้าใจอย่างถ่องแท้ จึงสามารถนำไปชี้แนะชุมชนจนได้รับการยอมรับเพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชนโดยร่วมมือกันอย่างจริงจังจนกลุ่มที่ตั้งขึ้นนั้นดำเนินกิจกรรมได้สอดคล้องกับเป้าหมายของกลุ่มทุกประการรวมทั้งในปัจจุบันกลุ่มกิจกรรมต่าง ๆ ยังคงดำเนินงานมาอย่างต่อเนื่อง โดยมีพระสงฆ์นักพัฒนาเป็นผู้ให้การสนับสนุนด้านแนวคิด และปรึกษา

แม้ว่าความสำเร็จของกิจกรรมต่าง ๆ เกิดขึ้นจากพระสงฆ์นักพัฒนาแต่พระสงฆ์นักพัฒนาไม่ใช่ผู้ปฏิบัติ เพียงแต่เป็นผู้ให้การสนับสนุนการเรียนรู้ของสังคมในชุมชน เป็นเพียงผู้กระตุ้นให้เกิดการจัดตั้งกลุ่มต่าง ๆ และได้ช่วยเหลือในบทบาทสำคัญคือการทำหน้าที่เป็นผู้ประสานให้ตั้งแต่เริ่มต้น และช่วยอำนวยความสะดวกให้คำปรึกษา เสนอแนะและประสานงานที่

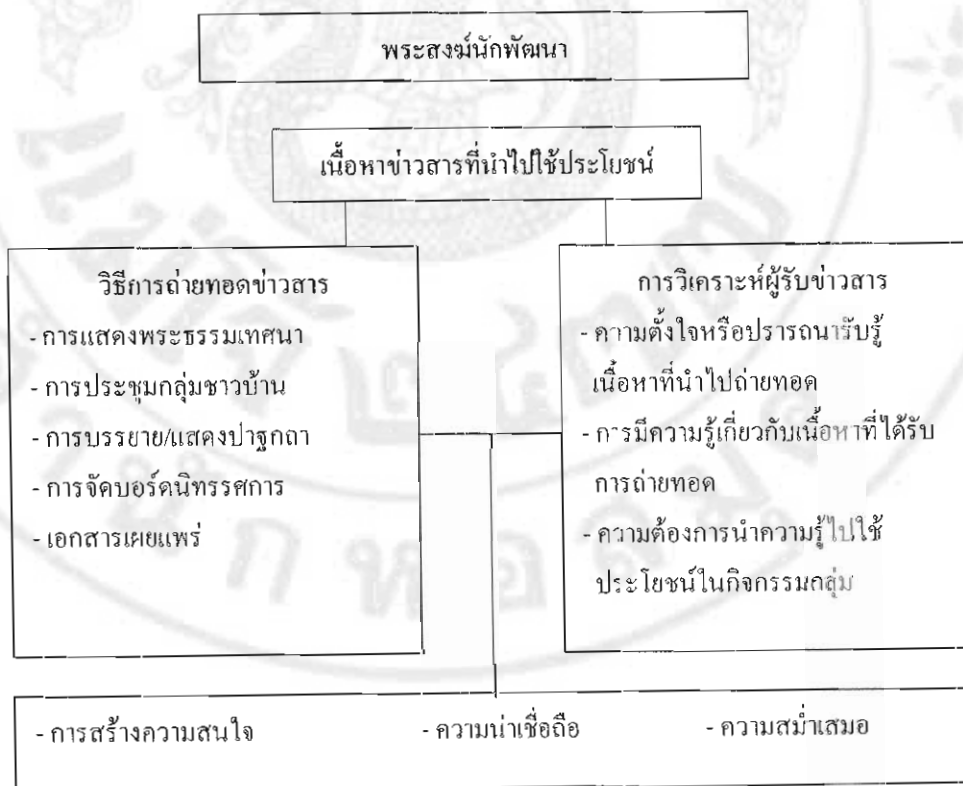
เยื่ออำนาจแก่การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งบทบาทเหล่านี้ หากพิจารณาตามแนวคิดนักพัฒนาชุมชนที่ กรมส่งเสริมการเกษตร (2536: 10) ได้อธิบายไว้ ก็สอดคล้องกับบทบาทของพระสงฆ์นักพัฒนาที่พบจากการวิจัยครั้งนี้เช่นกัน ดังนั้นพระสงฆ์นักพัฒนาจึงมีส่วนในการนำเนื้อหาข่าวสารไปใช้ประโยชน์ในการสร้างความมั่นคงในเศรษฐกิจผ่านกลุ่มออมทรัพย์และกลุ่มอาชีพ สร้างประโยชน์แก่สังคม โดยการพัฒนาเยาวชนให้รู้จักการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องและมีกิจกรรมที่สร้างสรรค์ไม่ลุ่มหลงอยู่กับอบายมุขต่าง ๆ และการสร้างคุณภาพชีวิตให้แก่ผู้สูงอายุตลอดจนผู้ที่เป็นโรคร้ายที่สังคมให้ความรังเกียจ ทำให้ประชาชนกลุ่มใหญ่ในชุมชนที่อยู่ใกล้วัดของพระสงฆ์แต่ละรูปสามารถพึ่งพาหรือช่วยเหลือตนเองได้โดยไม่สร้างความเดือดร้อนให้แก่สังคม แก่สมาชิกในครอบครัว ตลอดจนการสร้างความคิดริเริ่มให้แก่หน่วยงาน สังคมสงเคราะห์ของราชการ นับว่าเป็นคุณูปการที่สำคัญของพระสงฆ์นักพัฒนา

การที่พระสงฆ์เป็นเสนอแนะแนวทางจนนำไปสู่กระบวนการพัฒนาชุมชนดังที่ได้ อธิบายมาเมื่อพิจารณาร่วมกับพฤติกรรมการแสวงหาข่าวสารนั้น พบว่า พฤติกรรมการแสวงหาข่าวสารของพระสงฆ์นักพัฒนามีเหตุผลที่สอดคล้องกับแนวความคิดของ McCombs and Becker (1979: 51-52) ได้กล่าวถึงเหตุผลในการติดตามข่าวสารจากสื่อมวลชนในมุมมองของผู้รับสารประกอบด้วย เพื่อต้องการรับรู้เหตุการณ์ ต้องการคำแนะนำ และเพื่อนำไปเสริมความคิดเห็นสำหรับการตัดสินใจ กระทำการสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เป็นต้น พระสงฆ์นักพัฒนาที่มีเหตุผลดังกล่าวอาจเป็นเพราะแต่ละรูปมีความรู้พื้นฐานแตกต่างกันและไม่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนเลย แต่เมื่อได้รับการยอมรับฐานะผู้นำทางความคิดซึ่งสามารถสร้างความศรัทธาให้เกิดขึ้นกับประชาชนรวมทั้งสามารถโน้มน้าวให้ประชาชนในชุมชนร่วมมือกันทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งเพื่อประโยชน์ต่อกลุ่มและชุมชนได้เป็นอย่างดีรวมทั้งช่วยพยุงให้กิจกรรมกลุ่มดำเนินลุล่วงไปได้ บำรุง สุขพรรณ (2521: 30) กล่าวว่า ผู้ที่ให้ความรู้และผู้ที่ได้รับความรู้ รวมทั้งการสื่อสารติดต่อกันในงานพัฒนาชุมชนนั้น คือ “นักพัฒนา” ซึ่งเป็นทั้งผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลง (change agent) เป็นผู้นำทางความคิด (opinion leader) ที่ต้องไปการศึกษาแก่ชุมชนเพื่อทำให้สมาชิกในชุมชนมีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปสู่พฤติกรรมที่พึงปรารถนา และต้องแบกภาระหน้าที่ทำให้ประชาชนในชุมชนร่วมกันหาความต้องการทางสวัสดิภาพสังคม พระสงฆ์นักพัฒนาจึงเป็นนักพัฒนาและเป็นผู้นำทางความคิดไปพร้อม ๆ กัน จึงมีความจำเป็นต้องแสวงหาข่าวสารที่เกี่ยวข้องมาใช้ประโยชน์ เพราะการเปิดรับข่าวสารนั้นช่วยทำให้พระสงฆ์มีความคิดอ่านที่ทันสมัย มีความรอบรู้เกี่ยวกับการวางแผน และดำเนินงานตามกติกาสังคมทั้งด้านกฎหมาย วัฒนธรรมและประเพณี (สมศรี จินะวงษ์, 2531: บทคัดย่อ) การเปิดรับข่าวสารที่ผ่านการแสวงหาที่ช่วยทำให้พระสงฆ์นักพัฒนามีความคิดอ่านสำหรับการพัฒนาชุมชนหรือการทำงานเพื่อสังคมในแนวคิดที่กว้างขวางยิ่งขึ้น ส่วนความสำเร็จของกิจกรรมที่พระสงฆ์นักพัฒนาได้มีส่วนสนับสนุนให้เกิดขึ้นในชุมชนนั้นส่วนหนึ่งอาจมาจากการเป็นผู้นำความคิดและ

มีการแสวงหาข่าวสารมาใช้ประโยชน์เพื่อการพัฒนา ดังพบได้จากการวิจัยของ พรรณนิภา วงษ์มิตร (2540: บทคัดย่อ) ซึ่งพบว่า ความเป็นผู้นำความคิดเห็น ความน่าเชื่อถือ พฤติกรรมการสื่อสารของ พระสงฆ์ ปริมาณการรับสารของประชาชนจากพระสงฆ์มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในโครงการธรรมรักษ์นิเวศน์

ตอนที่ 4 วิธีการถ่ายทอดข่าวสารที่แสวงหาจากสื่อของพระสงฆ์ในจังหวัดเชียงใหม่เพื่อใช้ในการพัฒนา

วิธีการถ่ายทอดข่าวสารที่แสวงหาจากสื่อของพระสงฆ์ในจังหวัดเชียงใหม่ในการนำไปใช้พัฒนา ประกอบด้วย การวิเคราะห์ วิธีการถ่ายทอด และการวิเคราะห์ผู้รับข่าวสารของ พระสงฆ์นักพัฒนา เพื่อง่ายต่อการสร้างความเข้าใจในการนำเสนอผลการวิจัยในส่วนของวิธีการ ถ่ายทอดข่าวสารที่แสวงหาจากสื่อเพื่อใช้ในการพัฒนา ผู้วิจัยได้เขียนผัง โครงสร้างจำลองผล การศึกษา และอภิปรายผลตามโครงสร้างดังปรากฏในภาพ 8 ดังนี้

ภาพ 8 ผังการอภิปรายผลการวิจัยเรื่องวิธีการถ่ายทอดข่าวสารเพื่อใช้ในการพัฒนา

วิธีการถ่ายทอดข่าวสาร

วิธีการถ่ายทอดข่าวสาร โดยเฉพาะเนื้อหาข่าวสารที่ได้จากการแสวงหาของพระสงฆ์ นักพัฒนาผลการสัมภาษณ์พระสงฆ์ นักพัฒนา พบว่า พระสงฆ์ นักพัฒนา จำเป็นต้องแสวงหา ข่าวสารเพื่อนำมาใช้ประโยชน์สำหรับการพัฒนามากกว่าพระสงฆ์ทั่วไป เพราะพระสงฆ์ นักพัฒนา นั้นมีโอกาสนำเนื้อหาข่าวสารซึ่งเป็นองค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาแต่ละด้านไปใช้ประโยชน์ทั้งในเชิงปฏิบัติ และนำไปเผยแพร่หรือถ่ายทอดให้แก่ประชาชนหรือผู้สนใจทั่วไป วิธีการถ่ายทอด ข่าวสารของพระสงฆ์ นักพัฒนาผ่านช่องทางต่าง ๆ ดังนี้

1. การแสดงพระธรรมเทศนา พระสงฆ์ นักพัฒนาเป็นพระสงฆ์ที่มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ทั้งความรู้เกี่ยวกับธรรมะ และความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาให้แก่ประชาชนใน ลักษณะการแสดงพระธรรมเทศนา การแสดงพระธรรมเทศนาเพื่อให้เกิดประโยชน์ด้านการพัฒนา ชุมชนของพระสงฆ์ นักพัฒนานั้น ต้องมีการนำหัวข้อธรรมไปเปรียบเทียบกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันที่มีผลกระทบต่อสภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของชาวบ้านทั้งเป็นเหตุที่เกิดขึ้นในชุมชน เหตุการณ์ทั่วไปนอกชุมชนที่ได้รับความสนใจ ซึ่งเหตุการณ์ที่พระสงฆ์ นักพัฒนานำมาสอดแทรก กับหัวข้อธรรมะนั้นก็คือ เนื้อหาข่าวสารที่พระสงฆ์ นักพัฒนาแสวงหาจากสื่อแหล่งต่าง ๆ นั่นเอง การนำเหตุการณ์ปัจจุบันมาแสดงร่วมกับหัวข้อธรรมะนั้นก็เพื่อให้ชาวบ้านได้รับทราบ ถึงแม้ว่า ประชาชนที่รับฟังพระธรรมเทศนาส่วนหนึ่งจะทราบสถานการณ์หรือเหตุการณ์นั้น ๆ แล้วก็ตาม การเพิ่มเติมด้วยหัวข้อธรรมที่สอดแทรกเหตุการณ์นั้น ๆ เป็นประโยชน์ด้านเพิ่มเติมแง่คิดของ ประชาชนที่รับฟังพระธรรมเทศนา สามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับชีวิตประจำวัน

ดังนั้นการแสดงพระธรรมเทศนาของพระสงฆ์ นักพัฒนาจึงแตกต่างกับการแสดงธรรม เทศนาของพระสงฆ์ทั่วไปอย่างชัดเจนเพราะพระสงฆ์ทั่วไปมักแสดงธรรมเทศนาเฉพาะหัวข้อ ธรรมเท่านั้น การสอดแทรกสาระหรือสถานการณ์ปัจจุบันให้แก่ผู้รับฟังค่อนข้างน้อยกว่า การ ถ่ายทอดด้วยวิธีการแสดงพระธรรมเทศนา เป็นวิธีที่พระสงฆ์ นักพัฒนาใช้วิธีหนึ่งเพราะในฐานะเป็น พระและมีความสามารถในการแสดงพระธรรมเทศนา จึงอาศัยการเทศนาสอดแทรกข่าวสารที่ ได้รับการจากแสวงหาไปพร้อม ๆ กันได้ ดังปรากฏในคำให้สัมภาษณ์ต่อไปนี้

...เพราะอาตมาเป็นพระนักเทศน์ ต้องรู้ข่าวสารบ้านเมือง ข่าวสารต่าง ๆ มาก ๆ เพื่อจะได้ทันต่อโลก นำไปบอกญาติโยม... (พระครูโกวิทธรรม โสภณ, ตุลาคม 2547)

... วิธีการเผยแพร่ความรู้ของอาตมา จะอาศัยการบูรณาการในแต่ละเรื่อง เข้ากับการเผยแพร่ศาสนาเข้าไว้ด้วยกัน มันทำให้มีความหลากหลาย มันเป็น ประโยชน์ในการทำกิจกรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่ผ่านมา ใช้การเทศน์ และให้ชาวบ้านได้เรียนรู้ด้วยตัวเอง ด้วยกิจกรรม กลุ่มเป้าหมายก็จะเน้นใน ส่วนของศรัทธาที่สูงอายุ และเด็กนักเรียน ... (พระสมุห์สุพล สุพุทธสีโล, กันยายน 2547)

... เพราะต้องใช้ความรู้ความสามารถในการถ่ายทอดและจำเป็นต้องใช้ มากกว่าพระทั่วไป การเทศน์เป็นวิธีการหนึ่งที่อาตมาใช้ การเทศน์ก็ให้หัวข้อ ธรรมที่มีอยู่ นำไปเปรียบเทียบกับความเป็นอยู่ ให้ชาวบ้านรู้และสามารถนำมา ประยุกต์ใช้ให้เหมาะสม... (พระครูสมุห์วิเชียร คุณฺรมโฆ, พฤศจิกายน 2547)

2. การประชุมกลุ่มชาวบ้าน พระสงฆ์พัฒนาทุกรูป มีวิธีการถ่ายทอดข่าวสารซึ่งเป็น เนื้อหาที่ได้มาจากการแสวงหาข่าวสารให้แก่ประชาชนหรือผู้สนใจทั่วไปด้วยวิธีการประชุมกลุ่ม ของกลุ่มต่าง ๆ ที่พระสงฆ์นักพัฒนามีส่วนจัดตั้งขึ้น เช่น กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มอาชีพ กลุ่มเยาวชน ฯลฯ การประชุมกลุ่มชาวบ้านนั้นมักมีช่วงเวลาของการประชุมที่ชัดเจน เช่น การประชุมกลุ่มออม ทรัพย์บางแห่งประชุมในทุกวันเดือนในวันที่ 1 และวันที่ 16 การประชุมกลุ่มผู้สูงอายุบางแห่งประชุม ทุกวันอาทิตย์สัปดาห์แรกและสัปดาห์ที่ 3 ของทุกเดือน การประชุมกลุ่มผู้ป่วยติดเชื้และผู้ที่ได้รับ ผลกระทบจากโรคเอดส์ ทุกวันศุกร์สัปดาห์ที่ 2 และสัปดาห์ที่ 4 ของเดือน เป็นต้น

การประชุมกลุ่มต่าง ๆ ผู้ศึกษามีโอกาสเข้าไปร่วมสังเกตการประชุม การประชุมกลุ่ม ชาวบ้านแต่ละครั้งพระสงฆ์นักพัฒนาจะพยายามนำเนื้อหาข่าวสารเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับ วัตถุประสงค์หรือกิจกรรมของกลุ่มมานำเสนออยู่เสมอ บางครั้งอาจมีสาระเกี่ยวกับเหตุการณ์ สถานการณ์ปัจจุบันร่วมอยู่บ้างซึ่งข่าวสารนั้นจะช่วยเพิ่มพูนความรู้ ความเข้าใจในสถานการณ์ที่ อาจส่งผลกระทบต่อกลุ่ม การถ่ายทอดข่าวสารด้วยวิธีนี้พระสงฆ์นักพัฒนา ได้เปิดโอกาสให้ ผู้เข้าร่วมประชุมได้แสดงความคิดเห็นในประเด็นต่าง ๆ ตลอดจนข้อเสนอแนะเพิ่มเติมได้ ตลอดเวลา การเปิด โอกาสเช่นนี้ทำให้ผู้เข้าร่วมประชุมมีความรู้สึกว่าได้เป็นส่วนหนึ่งของการ ประชุมมิใช่เพียงผู้เข้ามารับข่าวสารจากพระสงฆ์นักพัฒนาเพียงอย่างเดียว สามารถนำเนื้อหาที่ ประชาชนรับรู้มาแจ้งหรือเสนอแนะแก่กลุ่มได้อีกทางหนึ่ง

การประชุมกลุ่มชาวบ้าน พระสงฆ์นักพัฒนามักมีการนำหัวข้อธรรมะเกี่ยวกับดำเนิน ชีวิต การทำงานร่วมกัน การให้อภัย ความขยันหมั่นเพียร การมีสติและตั้งอยู่บนความไม่ประมาท ไป

เสนอหรือให้ความรู้แก่กลุ่มประชาชนที่เข้าร่วมประชุมด้วยทุกครั้ง การสอดแทรกหัวข้อธรรมะนั้น เป็นประโยชน์ด้านการบำรุงจิตใจของประชาชนให้ผ่องใสอยู่เสมอ ไม่เบียดเบียนผู้อื่น และตั้งใจทำ การกิจของกลุ่มให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับกลุ่มและสังคม พระสงฆ์นักพัฒนายอมรับว่า การ ถ่ายทอดข่าวสารให้แก่ประชาชนในลักษณะของการประชุม นอกจากผู้เข้าร่วมประชุมจะได้รับฟัง เพิ่มพูนความรู้แล้ว ในการประชุมกลุ่มบางครั้งอาจให้มีการแบ่งกลุ่มกันเพื่อให้ร่วมกันแสดง ความคิดเห็น รวมทั้งเห็นว่าการประชุมกลุ่มชาวบ้านเป็นกลุ่มขนาดเล็กนั้นมีประสิทธิภาพหรือได้ผล มากกว่าการประชุมกลุ่มขนาดใหญ่ เพราะการประชุมกลุ่มขนาดเล็กนั้น ทำให้สามารถระดม ความคิดระหว่างผู้เข้าร่วมประชุมด้วยกันได้ง่าย การประชุมกลุ่มขนาดเล็กช่วยเสริมสร้างการกล้า แสดงออกได้ดีกว่า ผลของการประชุมกลุ่มชาวบ้านนั้นพระสงฆ์นักพัฒนาเห็นว่ามีส่วนทำให้ ประชาชนเกิดความตระหนัก การเห็นความสำคัญในพลังของตนที่สามารถเข้าไปสนับสนุนการ พัฒนาชุมชน ก่อให้เกิดความเป็นปึกแผ่นของกลุ่ม และสนับสนุนความเข้มแข็งของชุมชนในอีก ทางหนึ่งด้วย

สำหรับวิธีการพบปะกลุ่มชาวบ้านของพระสงฆ์นักพัฒนาบางรูปที่ผู้ศึกษาเข้าไปร่วม สังเกตการณ์ ดังนี้

1. การพบปะกลุ่มชาวบ้านของพระครูสมุห์วิเชียร คุณธมโม ในคราวประชุมกลุ่ม ผู้สูงอายุ

ท่านพระครูสมุห์วิเชียร เข้าร่วมร่วมในการประชุมในช่วงท้ายโดยท่านได้กล่าวในเรื่อง การให้ผู้สูงอายุเข้ามาฝึกหัดเรื่องการนวดแผนโบราณ การคบตัวด้วยสมุนไพร เพื่อให้มีกิจกรรม เพิ่มขึ้นในกลุ่ม และกล่าวถึงการจัดเวทีให้ผู้สูงอายุได้ออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ เช่น การชักเย่อ วิ่งเปี้ยว ท้ายสุดท่านพูดถึงงานที่จะจัดขึ้นในวันที่ 5 ธันวาคม ซึ่งเป็นวันพ่อ กิจกรรมประกอบด้วย ช่วงเช้า 7.00 น ทำบุญตักบาตรและจะมีการเทศนาธรรมในเรื่องที่เกี่ยวกับพระคุณของพ่อขอความ ร่วมมือจากคนชราเข้าร่วมงานเพื่อแสดงมุทิตาจิตภายหลังจากการประชุมเสร็จสิ้นนั้น ท่านก็เทศน์ ธรรมให้ผู้สูงอายุได้ฟัง ก่อนที่จะมีการเลี้ยงอาหารกลางวันให้

2. การพบปะกลุ่มเยาวชนในกิจกรรมอบรมเด็กนักเรียนกลุ่มเยาวชน

กิจกรรมอบรมเด็กนักเรียนกลุ่มเยาวชน จัดขึ้น เพื่อปรับปรุง ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้ มีความอ่อนน้อม ถ่อมตน ให้มีหลักในการปฏิบัติตนเอง ไม่ได้คาดหวังให้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ทั้งหมด แต่อย่างน้อยต้องมีคนที่มีการปรับเปลี่ยนได้บ้าง

พระครูสมุห์วิเชียร กล่าวเปิดคำอบรม

เริ่มต้นด้วยการไหว้พระ สวดมนต์ บูชาพระรัตนตรัย นั่งสมาธิ นั่งตัวตรงให้เหมือนกับ พระพุทธรูป สงบจิต พระอาจารย์บอกถึงกฎกติกาในการอยู่ในค่ายอบรมทั้งสามวันนี้ และพูดเรื่อง ของโรคที่เกิดขึ้นในทุกวันนี้ ที่ยังคงมีความรุนแรง วิทยุรุ่นโน. ปัจจุบันต้องมีคู่นอน ไม่ต่ำกว่าสองคน และการร่วมเพศในวัยแรงงานมีมาก เป็นห้วงนักเรียน นักศึกษาที่คิดคะนองและกล่าวถึงข่าวที่ เกิดขึ้นที่เผยแพร่ทางสื่อต่าง ๆ เรื่องของนักศึกษาที่มีการร่วมเพศที่เกิดจากความสนุกสนานแล้วห้อง โดยไม่ตั้งใจแล้วมีคนไปเจอทารกที่นักศึกษานำไปทิ้ง และไปสารภาพกับพระถึงสิ่งที่ตนเองได้ทำ ผิดไป ท่านพระครูเปรียบเทียบให้เห็นถึงสภาพจิตใจของนักศึกษาผู้นั้น ที่สามารถทำกับเลือดเนื้อ ของตนได้ เพราะความคิดเพียงเสี้ยวเดียว

ในปัจจุบัน โรคเอดส์เข้าแพร่สู่นักเรียนตั้งแต่ชั้นมัธยมต้น การป้องกันให้พ้นจากโรคเอดส์มีได้หลายวิธีแต่การป้องกันตนเองนั้นดีที่สุด ให้ดูแลตัวเอง เพราะจะมีตัวอย่างให้เราได้เห็น จากนั้นเจ้าหน้าที่จากมูลนิธิเกื้อคุณก็มาให้ความรู้แก่นักเรียนในเรื่องของโรคเอดส์ เกมส์และกิจกรรมที่ให้เด็กนักเรียนได้มีส่วนร่วม ประกอบด้วย

- 1) กิจกรรมการให้ความรู้เรื่องของเยาวชนกับภัยเอดส์ จากมูลนิธิเกื้อคุณ
 - 2) ธรรมะนันทนาการ – ให้ความรู้เรื่องธรรมะผ่านกิจกรรมนันทนาการ
 - 3) สารคดีธรรมะจาก VCD – การทำดี มีมิตรภาพ ความรัก การทำความดี อีสรภาพ สารคดีคนค้นคนเรื่องของแม่และหน้าง (ความกตัญญู การสูญเสีย ความพยายาม)
 - 4) กิจกรรมกตัญญูรำลึก – การกำเนิด การทำแท้ง พระคุณแม่
 - 5) กิจกรรมเวียนฐาน – มารยาทไทย กฎแห่งกรรม เกมส์เพื่อนแท้
 - 6) การเขียนเรียงความความรู้สึกที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมการจัดฝึกอบรมในครั้งนี้
3. การพบปะประชาชนในการประชุมเรื่องการขุดเจาะประปาภายในหมู่บ้านของ พระครูพิศาลเจติยารักษ์

ท่านพระครูพิศาลเจติยารักษ์ ประธานในที่ประชุม

ท่านพระครูกล่าวเปิดการประชุม

เกริ่นนำถึงหัวข้อที่นำเข้าสู่ที่ประชุมในวันนี้

เรื่องการประปาภายในหมู่บ้าน หรือเรื่องการวางท่อ

ปัญหาเรื่องการเงิน ในการขุดเจาะและฝังกลบ ทางออก คือการจ้างคนเพื่อมาทำการขุด เจาะแต่ต้องใช้เงินเป็นจำนวนมากในการว่าจ้าง แต่ต้องขอการสนับสนุนเงินจากชาวบ้าน หรือ ชาวบ้านมีวิธีการที่ดีกว่านี้ เช่น ทำการขุดเจาะเองโดยใช้แรงงานของชาวบ้าน ปัญหาการขุดเจาะ

ประปาในหมู่บ้านได้ล่าช้าในการดำเนินงานไปมากแล้วเนื่องด้วยปัญหาที่เกิดขึ้นทำให้ไม่สามารถที่จะดำเนินการได้และทางกรมทรัพยากรที่ได้ให้งบประมาณมาก็ได้เร่งให้มีการดำเนินการ

กรรมการหมู่บ้านได้ชี้แจงถึงรายละเอียดทั้งหมดของการวางท่อ แสดงให้เห็นผังในการวางท่อ

ขอความเห็นของชาวบ้านในการตัดสินใจดำเนินการ

ชี้แจงถึงรายละเอียดที่ท่านได้ไปสอบถามผู้รับเหมาที่จะว่าจ้างมาดำเนินการขุดเจาะในครั้งนี้ให้ชาวบ้านได้รับทราบ

ชาวบ้านได้ร่วมแสดงความคิดเห็น โต้เถียงกัน

สรุป

ที่ประชุมทั้งหมดได้ลงความเห็นให้มีการจัดเก็บเงินจากชาวบ้านหลังการเรือนละ 600 บาท ในระยะเวลาสามเดือนเพื่อว่าจ้างคนมาทำการขุดเจาะ ซึ่งในที่ประชุมเห็นควรให้มีการดำเนินซึ่งหากผู้ที่ไม่ได้มาเข้าร่วมประชุมในครั้งนี้จะต้องเห็นชอบในการดำเนินการของคณะกรรมการในครั้งนี้ โดยที่จะได้มีการประกาศเสียงตามสายไปถึงชาวบ้านและจะได้บอกถึงรายละเอียดที่ได้ประชุมในคืนนี้ให้ชาวบ้านได้รับทราบ

3. การบรรยายหรือการแสดงผลการปฏิบัติงานให้ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนา พระสงฆ์นักพัฒนาทุกรูปมีโอกาสถ่ายทอดข่าวสารผ่านวิธีการบรรยายหรือการแสดงผลการปฏิบัติงานในหัวข้อต่าง ๆ ในโอกาสและวาระต่าง ๆ บ่อยครั้ง การบรรยายหรือแสดงผลการปฏิบัติงานของพระสงฆ์นักพัฒนาโดยมากมาจากการได้รับกนิมนต์จากญาติโยม หรือองค์กรต่าง ๆ ที่สนใจกิจกรรมการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์นักพัฒนา เช่น การได้รับนิมนต์ไปบรรยายให้ความรู้แก่นักศึกษาในมหาวิทยาลัย สถาบันราชภัฏ หรือบรรยายให้แก่ผู้เข้ามาศึกษาดูงานการพัฒนาชุมชนในบางโอกาส การไปแสดงผลการปฏิบัติงานให้แก่หน่วยงานของราชการ นอกจากนี้การบรรยายหรือการแสดงผลการปฏิบัติงานของพระสงฆ์นักพัฒนาทุกรูปมีโอกาสนำเสนอผ่านสถานีวิทยุกระจายเสียง เช่น การไปบรรยายธรรมเนื่องในวันสำคัญทางพุทธศาสนาผ่านรายการธรรมะทางสถานีวิทยุกระจายเสียง

เนื้อหาที่นำไปถ่ายทอดนั้นมักเป็นไปในรูปแบบเดียวกัน คือ พระสงฆ์นักพัฒนาเชื่อว่าการถ่ายทอดโดยนำเนื้อหาสาระมาบรรยายเพียงอย่างเดียวอาจขาดความน่าเชื่อถือจากผู้รับข่าวสาร ดังนั้นในการบรรยายหรือแสดงผลการปฏิบัติงานแต่ละครั้งจึงมักนำหัวข้อธรรมะและสอดแทรกกับเนื้อหาข่าวสารที่พระสงฆ์นักพัฒนาแสวงหาผ่านสื่อต่าง ๆ ด้วยเสมอ ส่วนเนื้อหาข่าวสารที่นำมาเสมอก็เป็นเนื้อหาที่ได้จากแสวงหาจากสื่อต่าง ๆ ซึ่งมักเป็นสถานการณ์ปัจจุบันที่เกี่ยวกับหัวข้อธรรมะที่

พระสงฆ์นักพัฒนากำลังบรรยายหรือแสดงปาฐกถา การนำเสนอซึ่งเป็นสถานการณ์หรือเหตุการณ์ในปัจจุบันมาสอดคล้องกับนั้นเป็นการใช้เพื่อให้ผู้รับฟังเห็นภาพ

อย่างไรก็ตาม การรับนิมนต์ไปบรรยายแสดงปาฐกถานั้น พระสงฆ์นักพัฒนาต้องทราบถึงวัตถุประสงค์ของงานที่ได้รับนิมนต์ ต้องมีการพิจารณาผู้รับสารและหาความรู้เพิ่มเติมในการจัดทำเนื้อหาที่ต้องการถ่ายทอดเพื่อให้มีความสอดคล้องและเหมาะสมกับกับลักษณะของผู้รับสาร ซึ่งพระสงฆ์นักพัฒนาต้องมีการซักซ้อมหรือหาความรู้เพิ่มเติมจากสื่อต่าง ๆ ก่อน ดังนั้นการทราบวัตถุประสงค์ของงานที่ได้รับนิมนต์จะช่วยทำให้พระสงฆ์นักพัฒนาสามารถแสวงหาข้อมูลในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการไปบรรยายหรือแสดงปาฐกถาเพิ่มเติม พระสงฆ์นักพัฒนากล่าวว่า การไปบรรยายหรือการแสดงปาฐกถานั้น ต้องเตรียมตัวมากกว่าการถ่ายทอดข่าวสารวิธีอื่น ๆ เพราะบางกรณีผู้รับฟังเป็นผู้มีความรู้ มีคุณวุฒิ ตลอดจนมีประสบการณ์สูงกว่าพระสงฆ์นักพัฒนา รวมทั้งพระสงฆ์นักพัฒนาส่วนใหญ่จะมีวุฒิการศึกษาต่ำกว่าผู้ที่เข้าร่วมฟังการบรรยาย ทำให้พระสงฆ์นักพัฒนาเห็นว่าจำเป็นต้องแสวงหาข่าวสารเพิ่มเติมให้มากยิ่งขึ้น

การบรรยายนั้น สิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งคือ สื่อ ที่ใช้สำหรับประกอบการถ่ายทอดข่าวสาร ดังนั้นการไปแสดงธรรมหรือการแสดงปาฐกถาแต่ละครั้ง จำเป็นต้องเตรียมสื่อประกอบเนื้อหาที่ต้องการนำเสนอให้พร้อม แต่พระสงฆ์นักพัฒนาต่างให้ความคิดเห็นในทางเดียวกันว่าปัจจุบันการทำ หรือจัดหาสื่อประกอบการบรรยายนั้นเป็นสิ่งที่ยุ่งยากสำหรับพระสงฆ์ เนื่องจากขาดปัจจัยและอุปกรณ์สำหรับการนำเสนอสื่อ ดังที่เคยเห็นฆราวาสบรรยายข้อมูลข่าวสาร มักใช้วิธีการนำเสนอผ่านโปรเจกเตอร์ ด้วยการเตรียมสไลด์คอมพิวเตอร์กระดาษ (Note book) เป็นการทำสื่อที่ค่อนข้างสะดวกกว่าการทำสื่อของพระที่เป็นเพียงรูปภาพ หรือแผนภาพขนาดเล็ก

สำหรับวิธีการนำความรู้ไปบรรยายหรือแสดงปาฐกถาให้แก่ประชาชนบุคคลทั่วไปรับฟัง พระสงฆ์นักพัฒนาบางรูป ได้มีการเตรียมตัว และวิธีการปฏิบัติ ไว้ ดังปรากฏในคำสัมภาษณ์ต่อไปนี้

...ถ้าสุกเอาคมาได้รับเชิญให้ไปเป็นวิทยากรบรรยายในเรื่อง ประสบการณ์ในการก่อตั้งพิพิธภัณฑ ที่ คณะวิจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่... (พระครูโกวิทธรรมโสภณ, ตุลาคม 2547)

...เวลาที่ได้รับเชิญไปบรรยายตามที่ต่าง ๆ ต้องมีการซักซ้อม หาความรู้เพิ่มเติมจากสื่อต่าง ๆ โดยต้องดูว่าในการบรรยายในครั้งนั้นหัวข้อคืออะไร

และหาข้อมูลเพิ่มเติมในเรื่องนั้น ๆ ให้มากขึ้น... (พระครูโกวิทธรรมโสภณ.
ตุลาคม 2547)

...ในการไปบรรยายจะใช้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับงานพิพิธภัณฑสถานตาม
ประสบการณ์ตามที่ได้ทราบจากพิพิธภัณฑสถานอื่น ๆ ไปบรรยาย อาจมีการนำเอา
ตัวอย่างสิ่งของในพิพิธภัณฑสถานไปให้ผู้เข้าร่วมชมและก็จะบรรยายพูดถึงประวัติ
ความเป็นมาของสิ่งของชิ้นนั้น... (พระครูโกวิทธรรมโสภณ, ตุลาคม 2547)

...เวลาที่อาตมาอ่านหนังสือทั่วไปมักจะอ่านไม่ละเอียด นอกจากมีการบรรยาย
ในเรื่องธรรมะ คำสอน อาตมาจะศึกษาก่อนข้างละเอียด หรือบรรยายเกี่ยวกับ
ประวัติการทำงานของคนว่าทำงานในด้านไหน และนำมาเปรียบเทียบว่า
เราสามารถนำอะไรของท่านมาใช้บ้าง เราได้ส่วนไหนหรือตัวอย่างใดบ้างที่
จะนำมาใช้... (พระครูสมุห์วิเชียร คุณชมโม, พฤศจิกายน 2547)

4. การจัดบอร์ดนิทรรศการ พระสงฆ์นักพัฒนานิยมถ่ายทอดข่าวสารที่แสวงหามาได้
จากสื่อต่าง ๆ ด้วยการจัดบอร์ดนิทรรศการ เพื่อเป็นการเผยแพร่ข่าวสารความรู้ให้แก่ประชาชนใน
ชุมชน การแสดงนิทรรศการนั้นมักจัดในสถานที่ต่าง ๆ โดยเฉพาะสถานที่ทำการของกลุ่ม มีการ
เปลี่ยนแปลงข่าวสารที่นำเสนอให้สอดคล้องกับสถานการณ์อยู่เสมอ ทำให้สมาชิกกลุ่ม ประชาชน
ในชุมชนหรือผู้สนใจทั่วไปได้มีโอกาสแสวงหาความรู้จากบอร์ดนิทรรศการที่พระสงฆ์นักพัฒนา
ได้อีกทางหนึ่ง อย่างไรก็ตาม การจัดบอร์ดนิทรรศการที่ได้ผลนั้น ต้องหารูปภาพที่เกี่ยวข้องกับ
เนื้อหาที่ต้องการนำเสนอมาแสดงร่วมกับเนื้อหาด้วยทุกครั้ง พระสงฆ์นักพัฒนาได้ข้อพบข้อเท็จจริง
ประการหนึ่งว่า ในช่วงเวลาที่ผ่านมา การจัดบอร์ดนิทรรศการนั้นถ้ามีเนื้อหาล้วน ๆ มักไม่ค่อยได้
ประโยชน์ด้านการถ่ายทอดข่าวสารเท่าที่ควร แต่การมีรูปภาพกลับช่วยโน้มน้าวให้ผู้สนใจเข้ามา
ศึกษาหาความรู้จากนิทรรศการได้มากขึ้น แม้บางครั้งจะพบว่าประชาชนที่เห็นบอร์ดนิทรรศการมี
รูปภาพติดอยู่กลับไม่สนใจเนื้อหาสนใจเพียงแต่รูปภาพ แต่พระสงฆ์นักพัฒนาก็ยังเห็นว่าการดู
รูปภาพจากนิทรรศการนั้นช่วยทำให้เกิดความรู้ได้ในระดับหนึ่ง หากผู้สนใจรายนั้น ได้มีโอกาสเข้า
ร่วมประชุมกลุ่มประชาชนก็สามารถเชื่อมโยงเนื้อหาจากรูปภาพกับสาระที่ได้จากการประชุมกลุ่มได้
ง่ายขึ้น

5. เอกสารเผยแพร่ พระสงฆ์นักพัฒนาโดยเฉพาะพระครูโกวิทธรรมโสภณ ได้ทำ
การเผยแพร่ผลงานการพัฒนาชุมชนด้วยการจัดทำเอกสารเผยแพร่ เอกสารเผยแพร่นี้ดังกล่าวทำเป็น

แผ่นพับให้รายละเอียดเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์ วัตถุประสงค์ของวารก่อตั้งและผู้ก่อตั้งพิพิธภัณฑ์ ทำให้ผู้เข้ามาศึกษาดูงานซึ่งส่วนใหญ่เป็นนักเรียน นักศึกษา และผู้ที่สนใจด้านโบราณวัตถุ ทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับโบราณวัตถุที่บรรพบุรุษได้สร้างขึ้น รวมทั้งเป็นประโยชน์สำหรับการสานต่อความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมของชุมชน อันเป็นการแสดงออกถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ถ่ายทอดต่อเนื่องกันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

การวิเคราะห์ผู้รับข่าวสาร

การถ่ายทอดข่าวสารของพระสงฆ์นักพัฒนานั้น พระสงฆ์นักพัฒนาทุกรูปให้ความเห็นในทิศทางเดียวกันว่า การถ่ายทอดข่าวสารแต่ละครั้งต้องคำนึงว่ากลุ่มผู้รับการถ่ายทอดนั้นเป็นใคร ต้องการนำข่าวสารที่ได้รับจากการบรรยายไปใช้ประโยชน์อะไรหรือใช้ประโยชน์ด้านใดได้บ้าง แต่โดยปกติพระสงฆ์นักพัฒนามักพบกลุ่มกับผู้รับข่าวสารเป็นนักศึกษา กลุ่มเยาวชน ประชาชนในชุมชน และคนชรามากกว่ากลุ่มบุคคลอื่น อย่างไรก็ตามการถ่ายทอดข่าวสารเกี่ยวกับการพัฒนาของพระสงฆ์นักพัฒนาในแต่ละวิธีการนั้น คำนึงถึงผู้รับข่าวสาร พระสงฆ์นักพัฒนาจึงมีการวิเคราะห์ผู้รับข่าวสารก่อนเสนอข่าวสาร โดยเน้นใน 3 องค์ประกอบ คือ

1. ความตั้งใจหรือปรารถนาที่จะรับความรู้เนื้อหาที่นำไปถ่ายทอด การถ่ายทอดข่าวสารของพระสงฆ์นักพัฒนาในหลายวิธีการนั้น ปรากฏว่าวิธีการแสดงพระธรรมเทศนา และการประชุมกลุ่มประชาชน มักประสบปัญหาที่สำคัญคือ การไม่ให้ความเชื่อถือ เพราะประชาชนส่วนใหญ่เคยพบเห็นพระสงฆ์นักพัฒนามาตั้งแต่วัยเยาว์ ทำให้รู้นิสัย จิตใจระหว่งผู้รับฟังและผู้ถ่ายทอดกันในระดับหนึ่ง แต่ประชาชนส่วนหนึ่งแม้จะสนใจเข้าร่วมประชุมกลุ่มประชาชนแต่ให้ความเชื่อถือในข่าวสารที่ได้รับการถ่ายทอดจากพระสงฆ์นักพัฒนาไม่ค่อยสูงนัก แต่ให้ความเชื่อถือข่าวสารจากวิทยากรหรือผู้บรรยายอื่น ๆ ที่เป็นบุคคลภายนอกหรือผู้มีวุฒิการศึกษาสูงมากกว่า ดังเช่นการกล่าวของพระสงฆ์นักพัฒนามรูปหนึ่ง ดังนี้

...ในฐานะพระนักพัฒนาที่มีคนยกย่องให้เป็นผู้นำทางความคิด ต้องใช้ข่าวสารมากกว่า ต้องหาความรู้ให้มากเข้าไว้ ยกตัวอย่าง กรณีที่อาตมาได้รับนิมนต์เชิญไปเป็นวิทยากรร่วมตามการประชุมต่าง ๆ วิทยากรท่านอื่นอาจมีทั้งนักวิชา ผู้เชี่ยวชาญ อาจารย์ และ ดร. แต่อาตมาไม่มีวิทยฐานะแถมมัธยมศึกษาตอนต้น ทางธรรมก็แก่นักธรรมเอก ดังนั้นจึงจำเป็นต้องศึกษาหาความรู้ให้มากกว่าปกติ... (พระครูโกวิทธรรณโสภณ, ตุลาคม 2547)

แต่พระสงฆ์นักพัฒนาก็ไม่ได้ย่อท้อ เพียรพยายามแสวงหาความรู้จากแหล่งต่าง ๆ เพื่อนำไปถ่ายทอดให้เกิดประโยชน์สำหรับการพัฒนามากยิ่งขึ้น การถ่ายทอดในแต่ละครั้งกับผลของการพัฒนาชุมชนนั้นมักได้ผลค่อนข้างช้า เพราะการพัฒนามักเป็นไปในลักษณะค่อยเป็นค่อยไป แต่เมื่อให้ระยะเวลาานเข้าพระสงฆ์นักพัฒนาก็ได้รับการยอมรับจากประชาชนในชุมชนมากขึ้นเพราะเขาเห็นผลลัพธ์จากถ่ายทอดซึ่งถูกนำไปใช้ประโยชน์อย่างแท้จริง ทั้งนี้พระสงฆ์นักพัฒนาบางรูปมีความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นดังกล่าว ดังนี้

...อบรมแก่ชาวบ้านไปแล้วไม่ดีขึ้น ไม่เป็นอย่างที่ต้องการ พฤติกรรมของชาวบ้านไม่เปลี่ยนแปลง หูดไปแล้วทุกคนเห็นดีด้วยแต่ทำไมถึงเวลาลงมือทำไม่ยอมทำด้วย อาตมาจึงสงสัยว่าทำไมถึงไม่ได้ซึมซับสู่ชาวบ้าน ประเด็นแรกที่จับได้คือ ความไม่รู้ไม่เข้าใจของชาวบ้าน แต่ไม่ใช่ความเกียจคร้านการพัฒนาของบ้านเจดีย์เป็นไปอย่างค่อยเป็นค่อยไปใช้การเปรียบเทียบให้เห็นผล เช่น การยกตัวอย่างชุมชนหนึ่งที่มีการพัฒนาที่ประสบผลสำเร็จขึ้นมาบอกกล่าวแก่ชาวบ้านเพื่อให้ชาวบ้านอยากที่จะมีชุมชนที่เข้มแข็งและประสบผลสำเร็จคล้ายคลึงชุมชนอื่น ๆ บ้าง... (พระครูสมุห์วิเชียร คุณธมฺโม, พุทธจิกายน 2547)

... แต่ละกลุ่มผู้รับฟัง ผู้รับเนื้อหาถ่ายทอด มีแนวทางและเป้าหมายของกลุ่มที่แตกต่างกันไป การถ่ายทอดเนื้อหาในบางประเด็น เขาอาจไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้เต็มที่ ... (พระครูสมุห์วิเชียร คุณธมฺโม, พุทธจิกายน 2547)

...บุคคลที่อาตมามีโอกาสไปถ่ายทอดความรู้ ส่วนใหญ่เป็น นักศึกษา กลุ่มเยาวชน คนชรา เขาจะนำผลของการถ่ายทอดไปใช้ประโยชน์ได้หรือไม่ จะดูจากผลสะท้อนต้องอาศัยเวลาเหมือนกัน แต่อาตมายังเห็นว่ามันเป็นประโยชน์แก่ผู้สนใจเข้ามารับฟังการถ่ายทอด ถ้าไม่สนใจเข้าคงไม่มารับฟัง... (พระครูโกวิทธรรมโสภณ, ตุลาคม 2547)

จึงทำให้เชื่อได้ว่า การหวังผลจากการใช้ประโยชน์จากผู้รับฟังเพื่อใช้ในการพัฒนา คงต้องใช้ระยะเวลาพอสมควร แต่ท่านก็เชื่อว่าผลการพัฒนาผู้รับฟังนำไปปฏิบัติ พระสงฆ์จึงต้องพยายาม

โน้มน้าวให้ผู้รับข่าวสารมีความปรารถนาที่จะรับการถ่ายทอดข่าวสารจากพระสงฆ์นักพัฒนาด้วยความเต็มใจ ประกอบกับสมาชิกในชุมชนส่วนหนึ่งได้รับอานิสงส์ของการพัฒนาโดยตรง เช่น สามารถแสวงหาแหล่งทุนในชุมชนจากกลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มกองทุนเงินสัจจะ สามารถมีรายได้จากกลุ่มอาชีพดีขึ้นกว่าเดิม มีส่วนทำให้สมาชิกให้ความเชื่อถือข่าวสารและตั้งใจหรือปรารถนาที่จะรับรู้เนื้อหาจากการถ่ายทอดของพระสงฆ์นักพัฒนามากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม พระสงฆ์นักพัฒนาเห็นว่าการประชุมกลุ่มของประชาชนนั้น บางครั้งจำเป็นต้องแสวงหาวิทยากรจากภายนอกมาร่วมแสดงความคิดเห็นเพื่อเป็นการยืนยันข้อมูลข่าวสารที่พระสงฆ์นักพัฒนาถ่ายทอดให้แก่ประชาชนในชุมชนว่าเป็นความจริง มีความเป็นไปได้ หรือเกิดประโยชน์สำหรับการพัฒนาชุมชนสูงสุด

2. การมีความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาที่ได้รับการถ่ายทอด พระสงฆ์นักพัฒนาเห็นว่า การถ่ายทอดข่าวสารให้แก่ประชาชนหรือผู้สนใจทั่วไปในแต่ละวิธีนั้น สิ่งที่ต้องคำนึงถึงมากที่สุดคือ ผู้รับฟังเป็นกลุ่มใด มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาที่พระสงฆ์นักพัฒนาจะนำไปถ่ายทอดมากน้อยเพียงใด มีประสบการณ์การพัฒนาชุมชนมาก่อนหรือไม่ การทำความเข้าใจกลุ่มผู้รับการถ่ายทอดให้ถูกต้องเสียก่อนจะเป็นประโยชน์สำหรับการจัดเตรียมเนื้อหาสำหรับการถ่ายทอด เพราะการถ่ายทอดข่าวสารของพระสงฆ์บางครั้งมีกรอบจำกัดจากผู้เข้ารับฟังการถ่ายทอด ดังจะเห็นได้จากการกล่าวของพระสงฆ์นักพัฒนารูปหนึ่ง ดังนี้

...บุคคลที่อาตมามีโอกาสไปถ่ายทอดความรู้ ส่วนใหญ่เป็น นักศึกษา กลุ่มเยาวชน คนชรา ... (พระครูโกวิทธรรมโสภณ, ตุลาคม 2547)

ถ้าผู้รับข่าวสารเป็นกลุ่มที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาที่นำไปถ่ายทอด พระสงฆ์นักพัฒนาจะไม่ให้รายละเอียดพื้นฐานเกี่ยวกับประเด็นการพัฒนามากนัก จะเน้นไปที่ความต้องการพัฒนาในอนาคต หรือการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาในปัจจุบัน จึงเป็นการเน้นถ่ายทอดข่าวสารที่จะช่วยเพิ่มพูนให้ความรู้ ให้เข้าใจเรื่องเทคนิควิธีการเพื่อให้ผู้รับข่าวสารเห็นคล้อยตามมากกว่า ดังนั้นการถ่ายทอดแต่ละครั้งและถ้าเป็นไปได้ พระสงฆ์นักพัฒนาได้แบ่งแบ่งกลุ่มย่อยเพื่อไปร่วมกันระดมความคิด ซึ่งจะช่วยให้ทราบได้ว่าเขามีความรู้ความเข้าใจเรื่องที่ได้รับถ่ายทอดหรือไม่ ดังปรากฏในคำสัมภาษณ์ต่อไปนี้

...มีวิธีการแบ่งกลุ่มและให้ร่วมกันคิด แต่การให้คิดด้วยตนเองเป็นเรื่องยาก บางครั้งเขาอาจจะไม่มีความรู้ในเรื่องที่เราถ่ายทอดมาก่อนเลยก็ได้ การประชุมกลุ่มเล็ก ๆ อาตมาเห็นว่ามันจะนำมาซึ่งการมีประสิทธิผลของการ

ถ่ายทอดความรู้มากกว่า ทำให้เขาเข้าใจเรื่องที่อาตมาถ่ายทอด จากผู้รับฟังการ
ถ่ายทอดอีกครั้งหนึ่ง ... (พระครูสมุห์วิเชียร คุณธมฺโม, พุทธกิจจาน 2547)

อย่างไรก็ตาม พระสงฆ์นักพัฒนาจำเป็นต้องเรียนรู้เกี่ยวกับผู้เข้ารับฟังการถ่ายทอด พระสงฆ์นักพัฒนาเข้าใจว่าถ้าผู้รับข่าวสารขาดประสบการณ์หรือไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาไม่มากนัก ซึ่งส่วนใหญ่เป็นนักเรียน นักศึกษา หรือประชาชนที่ไม่มีบทบาทด้านการพัฒนา พระสงฆ์นักพัฒนาก็จะให้ความรู้ที่ไม่เน้นเทคนิคและวิธีการ แต่จะเน้นการนำเสนอรายละเอียดพื้นฐานเกี่ยวกับการพัฒนาตามแนวความคิดหรือประสบการณ์ของพระสงฆ์นักพัฒนา รวมถึงการจุดประกายให้ผู้เข้ารับฟังเห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาชุมชน การติดตามข่าวสารเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน ตลอดจนตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนา โดยเฉพาะการรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่น การช่วยเหลือซึ่งกันและกันในแต่ละรูปแบบภายในชุมชน เพราะสิ่งเหล่านั้นมีส่วนสำคัญในการสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนและประเทศชาติในภาพรวม ซึ่งพระสงฆ์นักพัฒนาปรารถนาให้เกิดขึ้นในแทบทุกชุมชน

ความแตกต่างด้านความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาได้รับการถ่ายทอดของผู้รับการถ่ายทอด พระสงฆ์นักพัฒนาเห็นว่ามีส่วนทำให้พระสงฆ์นักพัฒนาซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้ถ่ายทอดข่าวสารเกี่ยวกับการพัฒนาจำเป็นต้องแสวงหาวิธีการในการสื่อสาร รูปแบบ เทคนิคและวิธีการของการนำเสนอข่าวสารที่ดีหรือเพิ่มช่องทางการกระจายข้อมูลข่าวสารให้มีความหลากหลายมากขึ้นเพื่อสามารถเผยแพร่ช้กันแก่ผู้รับสารให้ได้ผลดี

3. ความต้องการนำความรู้ที่ได้จากเนื้อหาไปใช้ประโยชน์ในกิจกรรมเพื่อการดำรงชีพ หรือเพื่อการพัฒนาชุมชน การถ่ายทอดข่าวสารของพระสงฆ์นักพัฒนาให้ความสำคัญเกี่ยวกับความต้องการนำความรู้ที่ได้จากเนื้อหาที่ได้รับการถ่ายทอดไปใช้ประโยชน์ในกิจกรรมเพื่อการพัฒนาชุมชน หรือเพื่อการดำรงชีพไม่ด้อยกว่า ความตั้งใจหรือปรารถนาที่จะรับความรู้เนื้อหาที่นำไปถ่ายทอด และการมีความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาได้รับการถ่ายทอด เพราะความต้องการนำความรู้ที่ได้จากเนื้อหาไปใช้ประโยชน์นั้น พระสงฆ์นักพัฒนาจำเป็นต้องวิเคราะห์ข้อดี ข้อเสียของการพัฒนาชุมชนในแต่ละด้าน พร้อมยกองค์ประกอบที่เป็นเงื่อนไขหรือปัญหาอุปสรรคในการพัฒนาที่เกิดขึ้น ตลอดจนสามารถอธิบายได้ว่า ปัญหาดังกล่าวนี้เคยพบเห็นจากการพัฒนาแห่งใดบ้าง แต่ละแห่งมีวิธีการแก้ไขปัญหาแตกต่างกันไปเล็กน้อยเพียงใด ซึ่งพระสงฆ์นักพัฒนาจำเป็นต้องแสวงหาข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติมมากยิ่งขึ้น ดังจะได้ได้จากการอธิบายของพระสงฆ์นักพัฒนา ดังนี้

... อาตมาต้องหาความรู้มากยิ่งขึ้น ถ้าพึงประสบการณ์ที่วัดอย่างเดียวยังไม่พอ ต้องทราบที่อื่น ๆ เขาทำกันอย่างไร มีปัญหาหรือเปล่า เขาแก้ไขปัญหาอย่างไร (พระครูสมุห์วิเชียร คุณธรม โม, พุศจิกายน 2547)

...ยิ่งทราบ ว่า กลุ่มผู้รับการถ่ายทอดต้องการนำไปใช้ประโยชน์จริง อาตมายังต้องตรวจสอบสิ่งที่จะนำไปบอกกับเขาว่าถูกต้อง ตามข้อเท็จจริงหรือไม่ จะได้เสนอเขา เขาสอบถามอะไรมา ก็ตอบได้ง่าย.... (พระสมุห์สุพล สุพุทธสีโล, กันยายน 2547)

พระสงฆ์นักพัฒนาอธิบายว่า ผู้รับการถ่ายทอดข่าวสารกลุ่มนี้ส่วนใหญ่เป็นผู้เข้ามาศึกษา ฝึกงาน และต้องการนำผลของการฝึกงานไปประยุกต์ใช้กับการพัฒนาชุมชนของผู้เข้ามาศึกษาฝึกงาน ดังนั้นการให้รายละเอียดของการพัฒนาในแต่ละเรื่อง ที่พระสงฆ์นักพัฒนาเกี่ยวข้องกับอย่างลึกซึ้งจะเป็นประโยชน์มากที่สุดสำหรับผู้รับข่าวสารน่าจะนำไปใช้พัฒนาชุมชน อย่างไรก็ตาม ผู้รับข่าวสารในกลุ่มนี้พระสงฆ์พัฒนาเห็นว่า มีส่วนให้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์สำหรับการพัฒนาชุมชนให้แก่พระสงฆ์นักพัฒนาค่อนข้างมากด้วยเช่นกัน เพราะแต่ละกลุ่มจะมีประสบการณ์ด้านการพัฒนาที่หลากหลาย มีมุมมอง แนวคิดของการพัฒนาชุมชนแตกต่างกันไปตามบริบทของชุมชน หรือพื้นฐานความต้องการพัฒนาของชุมชน ผู้รับการถ่ายทอดกลุ่มนี้กับพระสงฆ์นักพัฒนาซึ่งเป็นทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้เสมือนเป็นการสื่อสารกันสองทาง ต่างฝ่ายต่างได้แนวคิดของการพัฒนา เป็นประโยชน์สำหรับการแสวงหาข่าวสารของพระสงฆ์นักพัฒนาที่จะนำไปถ่ายทอดให้แก่ผู้รับการถ่ายทอดกลุ่มอื่น ๆ ให้ได้รับแนวคิดที่ดีและเป็นประโยชน์

สรุป

ผลการศึกษาวิธีการถ่ายทอดข่าวสารที่แสวงหาจากสื่อของพระสงฆ์ในจังหวัดเชียงใหม่ในการนำไปใช้พัฒนา พบว่า พระสงฆ์มีวิธีการถ่ายทอดข่าวสารเกี่ยวกับการพัฒนาแก่ผู้รับการถ่ายทอดข่าวสารให้เกิดประโยชน์สำหรับการพัฒนามากที่สุด ดังนี้

วิธีการหรือกระบวนการถ่ายทอดข่าวสาร พระสงฆ์นักพัฒนา มีวิธีการถ่ายทอดข่าวสารเกี่ยวกับการพัฒนาให้แก่ผู้รับการถ่ายทอดหรือผู้รับข่าวสารที่สำคัญ 5 รูปแบบด้วยกัน คือ

1. ถ่ายทอดข่าวสารด้วยวิธีการแสดงพระธรรมเทศนา โดยถ่ายทอดหัวข้อธรรมะโดยใช้สถานการณ์ปัจจุบันมาเป็นองค์ประกอบสำหรับการแสดงพระธรรมเทศนา

2. การประชุมกลุ่มชาวบ้าน พระสงฆ์นักพัฒนาจะจัดให้มีการพบปะสมาชิกกลุ่มพัฒนาต่าง ๆ ที่พระสงฆ์นักพัฒนามีส่วนเกี่ยวข้อง การถ่ายทอดด้วยวิธีนี้มีการนำพระธรรมมาเป็นองค์ประกอบสำหรับการถ่ายทอดด้วย และพระสงฆ์จะเปิดโอกาสให้ประชาชนที่เข้าร่วมประชุมได้มีโอกาสระดมความคิดและสามารถแสดงความคิดและให้ข้อเสนอแนะได้

3. การบรรยายหรือแสดงปาฐกถา พระสงฆ์นักพัฒนามีโอกาสรับกิจนิมนต์จากภายนอกให้ไปบรรยายหรือแสดงปาฐกถาในเรื่องที่ท่านเกี่ยวข้องกับพัฒนาชุมชน ซึ่งผู้รับการถ่ายทอดด้วยวิธีนี้มักเป็นบุคคลภายนอกที่มีคุณวุฒิและหน้าที่การงานค่อนข้างดี ดังนั้นพระสงฆ์นักพัฒนาจึงต้องนำประสบการณ์การพัฒนา ข่าวสารที่ได้จากการติดตาม และธรรมะมาเป็นองค์ประกอบสำหรับการถ่ายทอดข่าวสาร

4. การจัดบอร์ดนิทรรศการ พระสงฆ์นักพัฒนานิยมใช้วิธีการจัดบอร์ดสำหรับการเสนอข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มที่กำลังได้รับการพัฒนา แต่การนำเสนอผ่านบอร์ดนิทรรศการนั้นค่อนข้างได้ประโยชน์น้อยแต่ก็เป็นการจุดประกายความสนใจข่าวสารของประชาชนและผู้สนใจ

5. การใช้เอกสารเผยแพร่ เป็นการอธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับการพัฒนาของพระสงฆ์สำหรับแจกจ่ายให้แก่ผู้สนใจได้นำไปศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม

ส่วนความลึกซึ้งของการถ่ายทอดข่าวสารเกี่ยวข้องกับการพัฒนาที่พระสงฆ์นำไปถ่ายทอดนั้น พระสงฆ์นักพัฒนาเห็นว่ามีส่วนสำคัญเช่นกันซึ่งท่านต้องพิจารณาถึงผู้รับข่าวสารนั้น ๆ เพื่อจะได้เตรียมสาระของเนื้อหาข่าวสารตลอดจนความลึกซึ้งของการนำเสนอ พระสงฆ์นักพัฒนาจึงต้องทำการวิเคราะห์ผู้รับข่าวสาร โดยพิจารณา 3 องค์ประกอบ คือ ความตั้งใจหรือปรารถนาที่จะรับความรู้เนื้อหาที่นำไปถ่ายทอด การมีความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาที่จะได้รับการถ่ายทอด และความต้องการนำความรู้ที่ได้จากเนื้อหาไปใช้ประโยชน์ในการประกอบกิจกรรมเพื่อการดำรงชีพ

อภิปรายผลการวิจัย

จากทฤษฎีการคัดเลือกสรร อธิบายให้เห็นว่า บุคคลจะมีกระบวนการเลือกสรรของตนเอง ได้แก่ บุคคลจะเลือกเปิดรับสาร บุคคลจะเลือกรับรู้หรือตีความ และบุคคลจะเลือกจดจำ (พีระ จิตร โสภณ, 2532: 636-639) ดังนั้นการที่พระสงฆ์นำเนื้อหาข่าวสารไปใช้ประโยชน์ในการ

ผลการวิจัยวิธีการถ่ายทอดข่าวสารที่ได้มาจากการแสวงหาของพระสงฆ์ พบว่า พระสงฆ์นักพัฒนามีวิธีการถ่ายทอด หลายวิธี ประกอบด้วย การแสดงพระธรรมเทศนา การประชุม กลุ่มชาวบ้าน การบรรยายหรือการแสดงปาฐกถา การจัดบอร์ดนิทรรศการ และการทำเอกสาร เผยแพร่ การเลือกใช้วิธีสำหรับการถ่ายทอดข่าวสารแต่ละครั้งนั้นขึ้น พระสงฆ์กล่าวว่าขึ้นกับความเหมาะสมกับกิจกรรมนั้น ๆ ไม่กำหนดกำหนดวิธีการชัดเจน เว้นแต่การถูกกำหนดจากผู้ทำ การนิมนต์ให้ไปถ่ายทอดข่าวสารนั้น ๆ และการใช้วิธีการถ่ายทอดแต่ละวิธีการของพระสงฆ์ไม่มุ่งเน้น การนำเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่อาจทำให้เกิดความสิ้นเปลืองมาประกอบการถ่ายทอดข่าวสารมากนัก พระสงฆ์นักพัฒนาแต่ละรูปนั้นอาจเลือกวิธีการถ่ายทอดข่าวสารด้วยวิธีการใดวิธีการหนึ่งหรือ หลายวิธีขึ้นอยู่กับสถานการณ์ที่มีส่วนทำให้ต้องไปแสดงข่าวสารนั้น ๆ เป็นสำคัญ อย่างไรก็ตาม การคัดเลือกใช้แต่ละวิธีในแต่ละกิจกรรมนั้นเป็นการทดลองใช้วิธีการที่หลากหลายมาก่อนจนพบว่า เป็นวิธีการที่สร้างความสนใจให้แก่ผู้รับข่าวสารมากกว่าวิธีอื่น และต่อมาดำเนินกิจกรรมลักษณะ เดียวกันก็มักเลือกใช้วิธีการเดียวกับการนำเสนอในคราวอื่น ๆ การเลือกวิธีการนำเสนอให้เหมาะสม กับสถานการณ์นั้นเป็นข้อเท็จจริงที่พระสงฆ์นักพัฒนา จึงเป็นไปตามแนวคิดของ Katz et al. (1973: 164-181) ที่อธิบายว่า สภาวะทางสังคมและจิตใจที่แตกต่างกันทำให้มนุษย์มีความต้องการต่างกัน ไปทำให้แต่ละคนคาดคะเนว่าสื่อแต่ละประเภทสนองความพอใจได้แตกต่างกันออกไปด้วย ดังนั้น ลักษณะของการใช้สื่อบุคคลที่มีความต้องการไม่เหมือนกันจะแตกต่างกันไป ขึ้นสุดท้ายคือความ พพอใจที่ได้รับจากการสื่อจะแตกต่างกันไปออกไปด้วย นอกจากนี้ยังเห็นถึงวิธีการสื่อสารของ พระสงฆ์ ได้จากการวิจัยของ ญัฐชยา สัมเขิวหวาน (2541: บทคัดย่อ) พบว่า พระสงฆ์นักพัฒนามี บทบาทในการชี้แนะ ชักชวนราษฎรให้ช่วยกันพัฒนาสังคมโดยพระสงฆ์จะมีการเทศนาสั่งสอน การ แสดงธรรม การปาฐกถาธรรม รวมถึงไปร่วมลงมือทำกับประชาชน

พระสงฆ์ใช้วิธีการถ่ายทอดข่าวสารหลากหลายวิธีในแต่ละวิธีก็ถือก็ถูกคัดเลือกใช้ อย่างเหมาะสมกับสภาพกิจกรรมนั้น จึงถือว่าเป็นการนำข่าวสารไปใช้ประโยชน์ที่แท้จริง Windahl (1971 อ้างใน ลัดดา จิตตคุตตานนท์, 2542: 44) ได้กล่าวไว้ว่าการใช้ประโยชน์จากสื่อมวลชน อาจ พิจารณาได้ในแง่ของปริมาณของเนื้อหาที่ถูกใช้ ประเภทของเนื้อหาที่ใช้ประโยชน์ ความสัมพันธ์ ต่อสื่อที่ใช้และวิธีการใช้สื่อ นั้น ๆ จากผลการวิจัยได้แสดงให้เห็นว่าการใช้ประโยชน์ของข่าวสาร ผ่านวิธีการถ่ายทอดต่าง ๆ ของพระสงฆ์นั้นถือว่าเป็นการดำเนินการในกระบวนการสื่อสาร ซึ่งเรื่อง นี้ ประมะ สตะเวทิน (2533: 71-73) อธิบายไว้ว่า กระบวนการสื่อสาร ประกอบด้วย ผู้รับสาร สาร ผู้ ส่งสาร และสื่อ รวมทั้ง การสื่อสารสมัยใหม่จำเป็นต้องนำสื่อหลายชนิดมาใช้ร่วมกันในการส่งสาร ไปยังผู้รับสารเพื่อให้ ผู้รับสารสามารถรับสารนั้นได้หลากหลายทาง วิธีการดังกล่าวเรียกว่า การใช้ สื่อผสม (media mix หรือ multi-media) และหากการใช้สื่อผสมนั้นเป็นการผสมกันระหว่าง

2. การประชุมกลุ่มชาวบ้าน พระสงฆ์นักพัฒนาจะจัดให้มีการพบปะสมาชิกกลุ่มพัฒนาต่าง ๆ ที่พระสงฆ์นักพัฒนามีส่วนเกี่ยวข้อง การถ่ายทอดด้วยวิธีนี้มีการนำพระธรรมมาเป็นองค์ประกอบสำหรับการถ่ายทอดด้วย และพระสงฆ์จะเปิดโอกาสให้ประชาชนที่เข้าร่วมประชุมได้มีโอกาสระดมความคิดและสามารถแสดงความคิดและให้ข้อเสนอแนะได้

3. การบรรยายหรือแสดงปาฐกถา พระสงฆ์นักพัฒนามีโอกาสรับกิจนิมนต์จากภายนอกให้ไปบรรยายหรือแสดงปาฐกถาในเรื่องที่ท่านเกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน ซึ่งผู้รับการถ่ายทอดด้วยวิธีนี้มักเป็นบุคคลภายนอกที่มีคุณวุฒิและหน้าที่การงานค่อนข้างดี ดังนั้นพระสงฆ์นักพัฒนาจึงต้องนำประสบการณ์การพัฒนา ข่าวสารที่ได้จากการติดตาม และธรรมะมาเป็นองค์ประกอบสำหรับการถ่ายทอดข่าวสาร

4. การจัดบอร์ดนิทรรศการ พระสงฆ์นักพัฒนานิยมใช้วิธีการจัดบอร์ดสำหรับการเสนอข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มที่กำลังได้รับการพัฒนา แต่การนำเสนอผ่านบอร์ดนิทรรศการนั้นค่อนข้างได้ประโยชน์น้อยแต่ก็เป็นการจุดประกายความสนใจข่าวสารของประชาชนและผู้สนใจ

5. การใช้เอกสารเผยแพร่ เป็นการอธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับการพัฒนาของพระสงฆ์สำหรับแจกจ่ายให้แก่ผู้สนใจได้นำไปศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม

ส่วนความลึกซึ้งของการถ่ายทอดข่าวสารเกี่ยวข้องกับการพัฒนาที่พระสงฆ์นำไปถ่ายทอดนั้น พระสงฆ์นักพัฒนาเห็นว่ามีส่วนสำคัญเช่นกันซึ่งท่านต้องพิจารณาถึงผู้รับข่าวสารนั้น ๆ เพื่อจะได้เตรียมสาระของเนื้อหาข่าวสารตลอดจนความลึกซึ้งของการนำเสนอ พระสงฆ์นักพัฒนาจึงต้องทำการวิเคราะห์ผู้รับข่าวสาร โดยพิจารณา 3 องค์ประกอบ คือ ความตั้งใจหรือปรารถนาที่จะรับความรู้เนื้อหาที่นำไปถ่ายทอด การมีความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาที่จะได้รับการถ่ายทอด และความต้องการนำความรู้ที่ได้จากเนื้อหาไปใช้ประโยชน์ในการประกอบกิจกรรมเพื่อการดำรงชีพ

อภิปรายผลการวิจัย

จากทฤษฎีการคัดเลือกสรร อธิบายให้เห็นว่า บุคคลจะมีกระบวนการเลือกสรรของตนเอง ได้แก่ บุคคลจะเลือกเปิดรับสาร บุคคลจะเลือกรับรู้หรือตีความ และบุคคลจะเลือกจดจำ (พีระ จิตร โสภณ, 2532: 636-639) ดังนั้นการที่พระสงฆ์นำเนื้อหาข่าวสารไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนา พระสงฆ์ในฐานะผู้ส่งสารต้องมีการตัดสินใจในเลือกใช้สื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์ในการสื่อสาร ปรมะ สตะเวทิน (2533: 71-73) อธิบายไว้ว่า การใช้สื่อใดเพื่อสื่อสารกับผู้รับสารนั้นขึ้นอยู่กับหลายเงื่อนไข

ผลการวิจัยวิธีการถ่ายทอดข่าวสารที่ได้มาจากการแสวงหาของพระสงฆ์ พบว่า พระสงฆ์นักพัฒนามีวิธีการถ่ายทอด หลายวิธี ประกอบด้วย การแสดงพระธรรมเทศนา การประชุม กลุ่มชาวบ้าน การบรรยายหรือการแสดงปาฐกถา การจัดบอร์ดนิทรรศการ และการทำเอกสาร แยกแพร่ การเลือกใช้วิธีสำหรับการถ่ายทอดข่าวสารแต่ละครั้งนั้นขึ้น พระสงฆ์กล่าวว่าขึ้นกับความ เหมาะสมกับกิจกรรมนั้น ๆ ไม่กำหนดกำหนดวิธีการชัดเจน เว้นแต่การถูกกำหนดจากผู้ทำ การนิมนต์ให้ไปถ่ายทอดข่าวสารนั้น ๆ และการใช้วิธีการถ่ายทอดแต่ละวิธีการของพระสงฆ์ไม่มุ่งเน้น การนำเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่จะทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงมาประกอบการถ่ายทอดข่าวสารมากนัก พระสงฆ์นักพัฒนาแต่ละรูปนั้นอาจเลือกวิธีการถ่ายทอดข่าวสารด้วยวิธีการใดวิธีการหนึ่งหรือ หลายวิธีขึ้นอยู่กับสถานการณ์ที่มีส่วนทำให้ต้องไปแสดงข่าวสารนั้น ๆ เป็นสำคัญ อย่างไรก็ตาม การคัดเลือกใช้แต่ละวิธีในแต่ละกิจกรรมนั้นเป็นการทดลองใช้วิธีการที่หลากหลายมาก่อนจนพบว่า เป็นวิธีการที่สร้างความสนใจให้แก่ผู้รับข่าวสารมากกว่าวิธีอื่น และต่อมาถ้าเป็นกิจกรรมลักษณะ เดียวกันก็มักเลือกใช้วิธีการเดียวกับการนำเสนอในคราวอื่น ๆ การเลือกวิธีการนำเสนอให้เหมาะสม กับสถานการณ์นั้นเป็นข้อเท็จจริงที่พระสงฆ์นักพัฒนา จึงเป็นไปตามแนวคิดของ Katz et al. (1973: 164-181) ที่อธิบายว่า สภาวะทางสังคมและจิตใจที่แตกต่างกันทำให้มนุษย์มีความต้องการต่างกัน ไปทำให้แต่ละคนคาดคะเนว่าสื่อแต่ละประเภทสนองความพอใจได้แตกต่างกันออกไปด้วย ดังนั้น ลักษณะของการใช้สื่อบุคคลที่มีความต้องการไม่เหมือนกันจะแตกต่างกันไป ขั้นสุดท้ายคือความ พพอใจที่ได้รับจากการสื่อจะแตกต่างกันไปออกไปด้วย นอกจากนี้ยังเห็นถึงวิธีการสื่อสารของ พระสงฆ์ ได้จากการวิจัยของ ณัฐชยา สัมเชี่ยวหวาน (2541: บทคัดย่อ) พบว่า พระสงฆ์นักพัฒนามี บทบาทในการชี้แนะ ชักชวนราษฎรให้ช่วยกันพัฒนาสังคมโดยพระสงฆ์จะมีการเทศนาสั่งสอน การ แสดงธรรม การปาฐกถาธรรม รวมถึงไปร่วมลงมือทำกับประชาชน

พระสงฆ์ใช้วิธีการถ่ายทอดข่าวสารหลากหลายวิธีในแต่ละวิธีก็ถูกคัดเลือกใช้ อย่างเหมาะสมกับสภาพกิจกรรมนั้น จึงถือว่าการนำข่าวสารไปใช้ประโยชน์ที่แท้จริง Windahl (1971 อ้างใน ลัดดา จิตตคุณานนท์, 2542: 44) ได้กล่าวไว้ว่าการใช้ประโยชน์จากสื่อมวลชน อาจ พิจารณาได้ในแง่ของปริมาณของเนื้อหาที่ถูกใช้ ประเภทของเนื้อหาที่ใช้ประโยชน์ ความสัมพันธ์ ต่อสื่อที่ใช้และวิธีการใช้สื่อเหล่านั้น จากผลการวิจัยได้แสดงให้เห็นว่าการใช้ประโยชน์ของข่าวสาร ผ่านวิธีการถ่ายทอดต่าง ๆ ของพระสงฆ์นั้นถือว่าการดำเนินการในกระบวนการสื่อสาร ซึ่งเรื่อง นี้ ปรมะ สตะเวทิน (2533: 71-73) อธิบายไว้ว่า กระบวนการสื่อสาร ประกอบด้วย ผู้รับสาร สาร ผู้ ส่งสาร และสื่อ รวมทั้ง การสื่อสารสมัยใหม่จำเป็นต้องนำสื่อหลายชนิดมาใช้ร่วมกันในการส่งสาร ไปยังผู้รับสารเพื่อให้ ผู้รับสารสามารถรับสารนั้นได้หลากหลายทาง วิธีการดังกล่าวเรียกว่า การใช้ สื่อผสม (media mix หรือ multi-media) และหากการใช้สื่อผสมนั้นเป็นการผสมกันระหว่าง

สื่อมวลชนกับสื่อบุคคล สื่อผสม ดังกล่าวเรียกว่า (media forum) ผู้ส่งสารจึงต้องตัดสินใจในการเลือกใช้สื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์ในการสื่อสาร จึงขึ้นอยู่กับเกณฑ์ต่าง ๆ ที่ถูกนำไปใช้สำหรับการเลือกใช้สื่อตามที่นักวิชาการรายเดียวกันนี้อธิบายให้เห็น

ในการศึกษานี้ พระสงฆ์นักพัฒนาที่ทำหน้าที่ถ่ายทอดข่าวสารจึงเป็นผู้ส่งสาร ผู้ส่งสารนั้นจำเป็นต้องเป็นผู้มีความสามารถในการพูด เขียนหรือการแสดงออกเพื่อให้ผู้รับสารสามารถรับสารจากผู้ส่งสารที่ต้องการสื่อความหมาย การเป็นผู้มีความรู้เกี่ยวกับกิจกรรมการพัฒนานั้น ร่วมกับการเป็นผู้นำความคิดนี้เองทำให้กิจกรรมด้านการพัฒนาของพระสงฆ์นักพัฒนาประสบความสำเร็จได้รับความร่วมมือจากประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นอย่างดี สาเหตุที่ทำให้การพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์เป็นไปได้ด้วยความเรียบร้อยและประสบความสำเร็จนั้น อาจเนื่องมาจากมาจากประชาชนมีความเคารพและความศรัทธาต่อพระสงฆ์เป็นเงื่อนไขเดิมอยู่แล้ว ทำให้การถ่ายทอดข่าวสารไปสู่ผู้รับฟังเป็นประโยชน์อย่างเต็มที่ กรณีอย่างนี้อธิบายได้จากการวิจัยของ พรธณนิภา วงษ์มิตร (2540: บทคัดย่อ) ที่พบว่า ความน่าเชื่อถือของพระสงฆ์ พฤติกรรมการสื่อสารของพระสงฆ์ และการเป็นผู้นำความคิดเห็นของพระสงฆ์มีผลสูงสุดต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการธรรมรักษ์นิเวศน์ และผลการวิจัยของ พูนทรัพย์ สิริพิพรหม (2532 อ้างใน สุทัศน์ โงทัยกระโทก, 2539: 25) พบว่า ชาวบ้านมีความเชื่อในพระสงฆ์ ไว้วางใจ เชื่อในความสามารถการใช้สติปัญญาในการแก้ไขปัญหาให้กับชาวบ้าน เชื่อในความกระตือรือร้นของพระสงฆ์ ทักษะในการสื่อสารของพระสงฆ์ มีผลทำให้ประชาชนเกิดการยอมรับกิจกรรมที่พระสงฆ์นำมาใช้สั่งสอนหรือดำเนินกิจกรรมในชุมชนมากที่สุด รองลงมาคือความน่าไว้วางใจ พระสงฆ์เป็นสื่อบุคคลที่สามารถเป็นผู้นำในการพัฒนาท้องถิ่น ได้เป็นอย่างดี เนื่องจากเป็นผู้ที่น่านับถือศรัทธาสูงอยู่แล้ว อย่างไรก็ตาม การศึกษาครั้งนี้พบว่า การใช้วิธีการใดวิธีการหนึ่งสำหรับการถ่ายทอดข่าวสารของพระสงฆ์นักพัฒนา พระสงฆ์นักพัฒนาต้องทำการวิเคราะห์ผู้รับข่าวสารเพื่อหาวิธีถ่ายทอดข่าวสารให้เกิดประโยชน์มากที่สุด อย่างไรก็ตามการให้ข่าวสารแก่ประชาชนของพระสงฆ์นักพัฒนาในแต่ละกิจกรรม นอกจากพระสงฆ์ได้พิจารณาความเหมาะสมของวิธีการถ่ายทอดข่าวสารแล้ว พระสงฆ์ก็ให้ความสำคัญเกี่ยวกับผู้รับข่าวสาร จึงต้องทำการวิเคราะห์ผู้รับข่าวสารเสียก่อนซึ่งมีส่วนทำให้พระสงฆ์สามารถนำเสนอข่าวสารได้ตรงกับความต้องการมากที่สุด เช่นเดียวกับวิธีการที่ Katz et al. (1973: 164-181) ได้อธิบายว่า พอสรุปได้ว่าการรับสื่อของบุคคลนั้นก็ขึ้นอยู่กับความต้องการทางด้านจิตใจและสภาพของสังคมด้วย

ส่วนการวิเคราะห์ผู้รับข่าวสาร จากการศึกษาพบว่า พระสงฆ์นักพัฒนาทำการวิเคราะห์ผู้รับข่าวสาร โดยพิจารณาจาก 3 องค์ประกอบ ได้แก่ ความตั้งใจหรือความปรารถนาที่ต้องการรับความรู้เนื้อหาที่นำไปถ่ายทอด การมีความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาที่จะได้รับการถ่ายทอดและความ

ต้องการนำความรู้ที่ได้จากเนื้อหาไปใช้ประโยชน์ในการประกอบกิจกรรมเพื่อการดำรงชีพ แสดงว่า พระสงฆ์นักพัฒนาใช้วิธีการวิเคราะห์ผู้รับข่าวสาร โดยอาศัยการพิจารณาจากความสนใจข่าวสาร และความต้องการแสวงหาข่าวสารของผู้รับข่าวสารเป็นสำคัญ สอดคล้องกับกระบวนการแสวงหา ข่าวสารของบุคคล ที่ Donohew and Tipton (1973: 243-268) เสนอไว้ คือ กระบวนการดังกล่าวมีจุด เริ่มจากการที่บุคคลเกิดความสนใจข่าวสารแล้วนำมาเปรียบเทียบกับความรู้สึกลงในจิตใจของตนเอง ถ้าข่าวสารนั้นสอดคล้องกับทัศนคติของตนก็จะติดตามค้นหารายละเอียดต่อไป แต่ถ้าข่าวสารนั้น ขัดแย้งกับความถึคหรือทัศนคติของตนบุคคลจะเลิกให้ความสนใจหรือหันเหความสนใจไปรับ ข่าวสารอื่น และสอดคล้องกับการวิจัยของ นันทวัน กิจธนาเจริญ (2541: บทคัดย่อ) ซึ่งพบว่าการ แสวงหาข่าวสารนั้นนอกจากจะขึ้นกับความสนใจแล้วยังขึ้นอยู่กับความแตกต่างตามลักษณะส่วน บุคคลอีกด้วย และที่สำคัญการวิจัยของ กรรชรัตน์ หรั่งเพชร (2542: 48) พบว่า ความสนใจ แสวงหาข่าวสารมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการใช้ประโยชน์ของข่าวสาร ดังนั้นการวิเคราะห์ผู้รับ ข่าวสารของพระสงฆ์จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง มิฉะนั้นการนำข่าวสารไปใช้ประโยชน์สำหรับการ พัฒนาชุมชนก็จะไม่เกิดความสำเร็จ อย่างไรก็ตาม วิธีการถ่ายทอดข่าวสารที่แสวงหาจากสื่อของ พระสงฆ์มีความสำเร็จหรือไม่ต้องอาศัยการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของการสื่อสาร โดยการ วิเคราะห์ที่เกี่ยวข้องของหลายองค์ประกอบ ดังที่ สากล ไพเราะ (2531: 64-68) สรุปได้ ได้แก่ องค์ประกอบของผู้ให้ข่าวสารที่ต้องได้รับการยอมรับ มีความรู้ และมีทักษะในการสื่อสาร เป็นต้น องค์ประกอบสิ่งเร้าที่รวมถึง วิธีการสื่อสาร เนื้อหาของสาร เป็นต้น องค์ประกอบด้านผู้รับสารที่ ต้องมีทัศนคติที่ดีต่อการรับสารและอาจรวมถึงการมีความรู้พื้นฐานในเรื่องที่เกี่ยวข้องอยู่บ้าง เป็น ต้น องค์ประกอบของผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการสื่อสาร และองค์ประกอบด้านการตอบสนองโต้ตอบ

บทที่ 5

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการศึกษา

ปัญหาการวิจัย

การวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการแสวงหาข่าวสารและเนื้อหาข่าวสารที่พระสงฆ์ในจังหวัดเชียงใหม่ ครั้งนี้ เกิดขึ้นจากแนวทางการพัฒนาชุมชนในปัจจุบัน ปรากฏว่ากลุ่มพระสงฆ์เข้ามามีบทบาทด้านการพัฒนาชุมชนเพิ่มมากขึ้น บทบาทที่มีเพิ่มมากขึ้น ดังจะเห็นได้จากบทบาทด้านการพัฒนาชุมชนของกลุ่มพระสงฆ์ในจังหวัดเชียงใหม่ มีพระสงฆ์ที่มีความรู้ ความสามารถ จำนวนหลายรูปเข้ามาทำงานพัฒนาชุมชน ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องการจัดการศึกษา การแก้ปัญหาผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษา การจัดตั้งศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ การจัดตั้ง โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ การแก้ปัญหาความยากจนโดยการจัดฝึกอบรมวิชาชีพ การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม หัตถศิลป์ล้านนา การส่งเสริมเด็กและเยาวชน การสงเคราะห์ผู้แก่ชรา และการอนุเคราะห์ผู้ป่วยติดเชื้อเอดส์ เป็นต้น ในมุมมองของนักนิเทศศาสตร์ เห็นสอดคล้องว่าบทบาทด้านพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์คือผู้นำทางความคิดในสังคม มีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาสังคมให้เป็นไปในทิศทางที่ดีและเหมาะสมตามครรลองที่ควรจะเป็น ในฐานะประชาชนคนไทยส่วนใหญ่นับถือพุทธศาสนา แต่นักนิเทศศาสตร์ก็เห็นว่าบทบาทด้านการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์จะประสบความสำเร็จได้มากน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับสื่อสารของพระสงฆ์นักพัฒนากับประชาชนในชุมชน เพราะการสื่อสารมีความสำคัญที่จะช่วยให้พระสงฆ์ผู้นำทางด้านการพัฒนามีกระบวนการทัศน์ทางความรู้ใหม่ ๆ เพิ่มเติมเข้ามาเพื่อใช้ในการเผยแพร่และพัฒนาชุมชน และสังคม โดยการถ่ายทอดข่าวสารสู่ประชาชนในฐานะของ ผู้รับสารหรือข้อความนั้น แต่ก่อนที่พระสงฆ์จะนำความข่าวสารซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาชุมชนไปถ่ายทอดให้แก่ประชาชน พระสงฆ์นักพัฒนาก็ควรมีการแสวงหาข่าวสารจากสื่อเพื่อสร้างกระบวนการทัศน์ทางความรู้ใหม่ ๆ อันจะก่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ และนำความรู้ที่ได้ไปปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ เพราะสิ่งเหล่านี้จะเป็นปัจจัยสำคัญในการถ่ายทอดข่าวสารไปสู่ประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงสนใจที่จะศึกษาถึงพฤติกรรมการแสวงหาข่าวสารและเนื้อหาข่าวสารที่พระสงฆ์ในจังหวัดเชียงใหม่ นำไปใช้พัฒนารวมไปถึงวิธีการถ่ายทอดข่าวสารที่แสวงหาเพื่อนำไปใช้พัฒนา

วัตถุประสงค์สำหรับการศึกษา

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมแสวงหาข่าวสารของพระสงฆ์ในจังหวัดเชียงใหม่ในการนำไปใช้พัฒนา
2. เพื่อศึกษาเนื้อหาข่าวสารที่พระสงฆ์ในจังหวัดเชียงใหม่นำไปใช้พัฒนา
3. เพื่อศึกษาวิธีการถ่ายทอดข่าวสารที่แสวงหาจากสื่อของพระสงฆ์ในจังหวัดเชียงใหม่ในการนำไปใช้พัฒนา

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ พระสงฆ์ที่ทำงานพัฒนา ในเขตจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 4 รูป เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เจาะลึก ไปพร้อม ๆ กับการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม แล้วนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาจำแนกชนิด จัดหมวดหมู่ข้อมูลในแต่ละประเด็นที่ศึกษาตรวจสอบข้อมูลกับประเด็นปัญหาการวิจัย วิเคราะห์และพิจารณาถึงความเกี่ยวข้อง ความเป็นเหตุเป็นผลของข้อมูล จากนั้นนำมาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของพระสงฆ์ให้ข้อมูลหลัก

พระสงฆ์นักพัฒนามีอายุระหว่าง 43 - 54 ปี บวชมานาน 22 - 35 พรรษา มีการศึกษาค่ำสุดระดับประถมศึกษาตอนต้น สูงสุดระดับปริญญาตรี และการศึกษาทางศาสนาระดับนักธรรมเอก พระสงฆ์นักพัฒนามีบทบาทเกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน คือ บทบาทด้านการศึกษา บทบาทด้านการบริหาร บทบาทด้านการพัฒนาชุมชนและบทบาทด้านการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม

ตอนที่ 2 พฤติกรรมการแสวงหาข่าวสารของพระสงฆ์ในการนำไปใช้พัฒนา

ความสนใจแสวงหาข่าวสารของพระสงฆ์

พระสงฆ์นักพัฒนามีสนใจแสวงหาข่าวสาร ความสนใจแสวงหาข่าวสารนั้นมาจากเหตุผลสำคัญ 3 ประการ คือ ประการแรก มีความสนใจที่จะแสวงหาข่าวสารเป็นการส่วนตัว ประการที่สอง มีความสนใจแสวงหาข่าวสารเนื่องจากสนใจทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา

เฉพาะด้าน และประการที่สาม เห็นความจำเป็นของการแสวงหาข่าวสารเพราะนักพัฒนาต้องพบปะ และไปพัฒนาบุคคลระดับต่าง ๆ หากไม่มีความรู้ความเข้าใจถึงที่จะเข้าไปพัฒนาย่อมไม่เหมาะสม

ความต้องการข่าวสารเพื่อนำไปใช้ประโยชน์

พระสงฆ์นักพัฒนาต้องการข่าวสารเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ทั้งประโยชน์ส่วนตัวและประโยชน์เพื่อการพัฒนาชุมชน ประโยชน์สำหรับตนเองคือ ต้องการทราบสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ทั้งการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม และประโยชน์สำหรับการพัฒนาชุมชนคือ ต้องการนำข่าวสารที่ได้รับ ไปเผยแพร่หรือใช้ประโยชน์สำหรับการพัฒนาชุมชน

แหล่งข่าวสารที่ใช้แสวงหาข่าวสาร

พระสงฆ์นักพัฒนาแสวงหาจากสื่อมวลชนมากกว่าสื่ออื่น ๆ ได้แก่ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ รองลงมา คือ สื่อเฉพาะกิจ ได้แก่ หนังสือรายปักษ์ ทั้งนี้การเลือกรับแหล่งข่าวสารเพื่อการแสวงหาข่าวสารนั้นพระสงฆ์นักพัฒนาเลือกรับสื่อที่อยู่ใกล้ตัว คือ สื่อที่สามารถแสวงหาได้ง่ายที่สุดเป็นหลัก

เนื้อหาข่าวสารที่ได้จากการแสวงหา

พระสงฆ์รับเนื้อหาข่าวสารจากการแสวงหา ได้แก่ เนื้อหาข่าวสารเกี่ยวกับการประกอบอาชีพของฆราวาส เนื้อหาข่าวสารเกี่ยวกับเหตุการณ์บ้านเมือง สถานการณ์ทางเศรษฐกิจ การศึกษาและการกีฬา การพัฒนาชุมชน และเนื้อหาข่าวสารเกี่ยวกับพระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าหรือธรรมะ การติดตามเนื้อหาข่าวสารของพระสงฆ์นักพัฒนานั้นยังไม่ให้ความเชื่อถือ ข้อมูลข่าวสารที่ได้ในเบื้องต้นจะพิจารณาถึงความเป็นไปได้ของเนื้อหานั้นก่อนถ้าเชื่อถือได้ก็นำไปใช้ประโยชน์ด้านการพัฒนาแต่ถ้าเชื่อถือไม่ได้ก็รับรู้ไว้เพื่อให้เกิดความรู้ว่าสังคมคิดอย่างไรกับเรื่องนั้น

ตอนที่ 3 เนื้อหาข่าวสารที่พระสงฆ์ในจังหวัดเชียงใหม่นำไปใช้พัฒนา

การนำเนื้อหาเกี่ยวกับการประกอบอาชีพไปใช้ในการพัฒนาชุมชน

พระสงฆ์นักพัฒนานำเนื้อหาข่าวสารเกี่ยวกับการประกอบอาชีพไปใช้ประโยชน์สำหรับการจัดตั้งกลุ่มแม่บ้าน และกลุ่มอาชีพให้แก่ประชาชนในชุมชน การตั้งกลุ่มหรือการจัดกิจกรรมต่าง ๆ พระสงฆ์เห็นว่าชุมชนต้องอาศัยความช่วยเหลือจากพระสงฆ์ซึ่งอยู่ในฐานะผู้นำทาง

ความคิด จึงได้เสนอความคิดเห็นแก่ประชาชน โดยตรงหรือผ่านผู้นำท้องถิ่นเพื่อให้ขอบตรงกันแล้ว ร่วมกับกำหนดแนวทางการตั้งกลุ่มหรือกิจกรรมนั้น พระสงฆ์มีการนำเนื้อหาที่ได้รับการแสวงหา ไปใช้ประโยชน์การพัฒนาดังนี้

การนำเนื้อหาเกี่ยวกับสถานการณ์ทางเศรษฐกิจไปใช้ในการพัฒนาชุมชน

พระสงฆ์นักพัฒนานำเนื้อหาข่าวสารเกี่ยวกับสถานการณ์ทางเศรษฐกิจและการแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจในชุมชนอื่น ๆ ไปใช้ประโยชน์สำหรับการจัดตั้งกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ จนกระทั่งกลุ่มแข็งแรงมีเงินสัจจะออมทรัพย์ที่ระดมจากสมาชิกจำนวนหลายแสนบาท ทำให้สมาชิกที่เดือดร้อนด้านการเงินสามารถกู้ยืมไปใช้ในอัตราดอกเบี้ยต่ำ

การนำเนื้อหาเกี่ยวกับการศึกษาและการกีฬาไปใช้ในการพัฒนาชุมชน

พระสงฆ์นักพัฒนานำเนื้อหาข่าวสารเกี่ยวกับการศึกษาและการกีฬาไปใช้ประโยชน์สำหรับการจัดตั้งกลุ่มเยาวชนเพื่อต่อต้านยาเสพติด โดยนำการกีฬาเข้ามาเป็นเครื่องมือสำหรับการจัดกิจกรรม นำมาใช้ประโยชน์สำหรับการฝึกอาชีพให้แก่เยาวชน และนำความรู้ไปใช้สำหรับการจัดตั้งศูนย์การศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ การจัดตั้งศูนย์อบรมเด็กเล็กก่อนเกณฑ์

การนำเนื้อหาเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนไปใช้ในการพัฒนาชุมชน

พระสงฆ์นักพัฒนานำเนื้อหาข่าวสารเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน ไปใช้ประโยชน์สำหรับการจัดตั้งกลุ่มผู้ติดเชื้อเอดส์ตลอดจนสร้างความเข้าใจและเปลี่ยนทัศนคติของประชาชนต่อผู้ติดเชื้อเอดส์ และการจัดตั้งกลุ่มผู้สูงอายุให้มีกิจกรรมค้อยเนื่องสม่าเสมอและการออมทรัพย์เพื่อนำมาเป็นทุนสำหรับการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มผู้สูงอายุ และนำเนื้อหาข่าวสารไปใช้สำหรับการจัดตั้งพิพิธภัณฑเพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัตถุและโบราณวัตถุ

การนำเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมะไปใช้ในการพัฒนาชุมชน

พระสงฆ์นักพัฒนานำเนื้อหาข่าวสารเกี่ยวกับธรรมะไปใช้ประโยชน์สำหรับการจัดตั้งโครงการแสดงธรรมนำชีวิตให้แก่เยาวชน

ตอนที่ 4 วิธีการถ่ายทอดข่าวสารที่แสวงหาจากสื่อของพระสงฆ์ในจังหวัดเชียงใหม่เพื่อใช้ในการพัฒนา

วิธีการถ่ายทอดข่าวสาร

พระสงฆ์นักพัฒนา ใช้วิธีการถ่ายทอดข่าวสารเกี่ยวกับการพัฒนาให้แก่ผู้รับการถ่ายทอดหรือผู้รับข่าวสารที่สำคัญ 5 วิธี ได้แก่ วิธีแรกคือ ถ่ายทอดข่าวสารด้วยวิธีการแสดงพระธรรมเทศนา โดยถ่ายทอดหัวข้อธรรมะโดยใช้สถานการณ์ปัจจุบันมาเป็นองค์ประกอบสำหรับการแสดงพระธรรมเทศนา วิธีที่สองการประชุมกลุ่มชาวบ้าน คือ จัดให้มีการพบปะสมาชิกกลุ่มพัฒนาต่าง ๆ ไปพร้อม ๆ กับการนำพระธรรมมาเป็นองค์ประกอบสำหรับการถ่ายทอดด้วย วิธีที่สาม คือ การบรรยายหรือแสดงปาฐกถา โดยเฉพาะ โอกาสรับกิจนิมนต์จากภายนอกให้ไปบรรยายหรือแสดงปาฐกถา วิธีที่สี่ คือ การจัดบอร์ดนิทรรศการเพื่อเสนอข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มที่กำลังได้รับการพัฒนา และวิธีที่ห้า คือ การใช้เอกสารเผยแพร่ เป็นการอธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับการพัฒนาของพระสงฆ์สำหรับแจกจ่ายให้แก่ผู้สนใจได้นำไปศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม ส่วนการใช้วิธีใดวิธีหนึ่งสำหรับการถ่ายทอดเนื้อหาข่าวนั้นปรากฏว่า แต่ละวิธีถูกเลือกใช้ตามความเหมาะสมกับสถานการณ์และรูปแบบกิจกรรมเป็นสำคัญ พระสงฆ์นักพัฒนาไม่เจาะจงเลือกใช้วิธีการใดวิธีการหนึ่งตามความชอบ

การวิเคราะห์ผู้รับข่าวสาร

การถ่ายทอดข่าวสารของพระสงฆ์นักพัฒนาแต่ละครั้ง จะทำการวิเคราะห์ผู้รับข่าวสาร การวิเคราะห์อาศัยการพิจารณาจาก 3 องค์ประกอบ ได้แก่ ความตั้งใจหรือปรารถนาที่จะรับความรู้ เนื้อหาที่นำไปถ่ายทอด การมีความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาที่จะได้รับการถ่ายทอด และความต้องการนำความรู้ที่ได้จากเนื้อหาไปใช้ประโยชน์ในการประกอบกิจกรรมเพื่อการดำรงชีพ

ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการแสวงหาข่าวสารและเนื้อหาข่าวสารที่พระสงฆ์ในจังหวัดเชียงใหม่ มีข้อเสนอแนะสำหรับผู้ส่งสารดังนี้

1. ผลการวิจัยพบว่า การแสวงหาข่าวสารของพระสงฆ์นักพัฒนานั้น เป็นการแสวงหาจากความต้องการนำไปใช้ประโยชน์ทั้งประโยชน์ส่วนตัวและประโยชน์สำหรับการพัฒนา

นอกจากนี้การแสวงหาข่าวสารของพระสงฆ์นั้นแสวงหาเนื้อหาข่าวสารที่หลากหลายเกี่ยวเนื่องกับการดำเนินกิจกรรมตามบทบาทของพระสงฆ์ในฐานะผู้นำความคิด ดังนั้นจึงเสนอแนะให้

1.1 พระสงฆ์นักพัฒนาอื่น ๆ ควรทำความเข้าใจกับกิจกรรมหรือโครงการที่นำเสนอแก่ชุมชนให้มีรายละเอียดครบถ้วน เพื่อนำไปสู่การเจาะจงแสวงหาเนื้อหาข่าวสารสำหรับการนำไปใช้ประโยชน์ให้กับตรงกับกิจกรรมหรือโครงการที่ให้การสนับสนุนแก่ชุมชนมากที่สุด เช่น การแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของชุมชน ควรรับข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจพอเพียง วิธีการสร้างชุมชนให้มีความสามารถพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจ มากยิ่งขึ้น เพราะในแต่ละเรื่องมีรายละเอียดที่ค่อนข้างหลากหลาย หากมีการรับสาระที่ครอบคลุมจะเป็นประโยชน์สำหรับการทำกิจกรรมกลุ่มให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น และเร็วยิ่งขึ้น

1.2 พระสงฆ์นักพัฒนาอื่น ๆ ควรขอความช่วยเหลือด้านความรู้เกี่ยวกับกิจกรรมที่พระสงฆ์นำไปใช้แก้ไขปัญหาสังคมจากหน่วยงานราชการหรือองค์กรอื่น ๆ เพิ่มเติมจากการแสวงหาจากสื่อแต่เพียงอย่างเดียว การขยายขอบเขตการแสวงหาข่าวสารจากสื่อมีส่วนทำให้โอกาสรับรายละเอียดของเนื้อหาข่าวสารกว้างขวางและนำไปใช้ประโยชน์ได้ดียิ่งขึ้น

2. ผลการวิจัยพบว่า พระสงฆ์นักพัฒนาแสวงหาข่าวสารที่เป็นประโยชน์สำหรับการพัฒนาชุมชนจากสื่อมวลชน จากหลายสื่อทั้งสื่อมวลชน ตลอดจนมีการแสวงหาข่าวสารจากนิตยสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาในบางช่วงและบางโอกาส ดังนั้นจึงเสนอแนะให้สื่อดังกล่าวตลอดจนสื่ออื่น ๆ ที่พระสงฆ์นักพัฒนาได้แสวงหาข่าวสารไปใช้ประโยชน์ดังนี้

2.1 ผู้ผลิตข่าวสารหรือผู้ทำหน้าที่สื่อมวลชนอาจให้ความสำคัญกับการจัดตารางเวลาออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ให้ตรงกับช่วงที่พระสงฆ์นักพัฒนานิยมติดตามหรือแสวงหาข่าวสารให้มากที่สุด ในส่วนสื่อหนังสือพิมพ์ อาจกำหนดให้แต่ละวันมีข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับพระสงฆ์ เนื้อหาข่าวสารบทบาทของพระสงฆ์กับการพัฒนาชุมชน เพื่อให้พระสงฆ์แสวงหาและนำไปใช้สำหรับการพัฒนาชุมชน

2.2 ผู้ผลิตข่าวสารหรือผู้ทำหน้าที่สื่อมวลชน อาจให้ความสำคัญกับเนื้อหาข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ และวิธีการเข้าไปมีส่วนร่วมกันพัฒนาชุมชนของตนเองตามศักยภาพ ตามความรู้ความสามารถของประชาชนในฐานะผู้รับสาร เมื่อประชาชนมีโอกาสรับข่าวสารการพัฒนาจากพระสงฆ์นักพัฒนา ก็ยังเป็นประโยชน์ต่อการประสานความเข้าใจระหว่างพระสงฆ์กับผู้รับการพัฒนา รวมทั้งถ้ามีความเข้าใจเนื้อหาข่าวสารการพัฒนาของพระสงฆ์และประชาชนตรงกันแล้ว ก็จะเอื้อให้เกิดการพัฒนาจนสร้างความเข้มแข็งของชุมชนให้เกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็ว

3. ผลการวิจัยพบว่า พระสงฆ์นักพัฒนาส่วนมากใช้วิธีการศึกษาดูงานเป็นเครื่องมือสำหรับการแสวงหาข่าวสารน้อยกว่าวิธีการอื่น ๆ และพระสงฆ์นักพัฒนาทั้งหมดไม่ได้กล่าวถึงการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานราชการที่ดูแลรับผิดชอบด้านการพัฒนาชุมชนเลยหรือกล่าวถึงค่อนข้างน้อย จึงมีข้อเสนอแนะดังนี้

3.1 หน่วยงานราชการหรือองค์กรเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการดูแลพัฒนาชุมชน ถ้าเห็นความสำคัญของการนำบทบาทพระสงฆ์ไปใช้เป็นเครื่องมือสำหรับการพัฒนาคนและพัฒนาชุมชนแล้ว อาจให้การสนับสนุนด้านงบประมาณเพื่อนำพระสงฆ์นักพัฒนาในจังหวัดเชียงใหม่ไปศึกษาดูงานวิธีการจัดการชุมชนโดยพระสงฆ์ในชุมชนอื่น ๆ

3.2 หน่วยงานราชการหรือองค์กรเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการดูแลพัฒนาชนบท อาจส่งบุคลากรที่มีหน้าที่สนับสนุนการพัฒนาชุมชน เข้าไปทำหน้าที่เป็นผู้นำข่าวสารด้านชุมชน เข้าไปเป็นผู้ให้การช่วยเหลือหรือสนับสนุนในและขอแนะนำแก่พระสงฆ์เหล่านั้นอย่างสม่ำเสมอ ตลอดจนอาจจะส่งเสริมให้พระสงฆ์นักพัฒนาเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางพัฒนาชุมชนของตนเองเพื่อนำไปใช้ประกอบการกำหนดขอรับการสนับสนุนงบประมาณประจำปีจากรัฐ

4. ผลการวิจัยเกี่ยวกับวิธีการถ่ายทอดข่าวสารของพระสงฆ์ พบว่า พระสงฆ์ใช้วิธีการถ่ายทอดข่าวสารหลายวิธี แต่ละวิธีเป็นการใช้ตามความเหมาะสมกับสถานการณ์ของกิจกรรมหรือโครงการที่เกี่ยวข้อง อาจไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ ดังนั้นกรมการศาสนาหรือสำนักงานพระพุทธศาสนา ควรจัดการอบรมให้ความรู้และพัฒนาทักษะเกี่ยวกับการสื่อสารพัฒนาชุมชนแก่พระสงฆ์นักพัฒนา ทั้งนี้เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในการเป็นผู้ส่งสาร การย่อข้อมูล การเตรียมข้อมูลเพื่อนำเสนอ หรือการพูดหรือนำเสนอข่าวสารที่กระชับ ชัดเจนและน่าสนใจ การอบรมดังกล่าวอาจมีส่วนทำให้พระสงฆ์นักพัฒนาสามารถสื่อสารให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแบบสอบถามและการเก็บรวบรวมข้อมูล

เนื่องจากกลุ่มพระสงฆ์นักพัฒนาที่เป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักมีจำนวนเพียง 4 รูป อาจไม่ครอบคลุมสาระเกี่ยวกับการพัฒนาโดยอาศัยการรับข้อมูลหรือการแสวงหาข้อมูลข่าวสารมาใช้ในการพัฒนาชุมชน ซึ่งเป็นเพราะพระสงฆ์นักพัฒนามีการเคลื่อนย้ายไปจำพรรษาที่วัดต่าง ๆ บ่อยครั้งรวมทั้งส่วนหนึ่งสละสมเพศ

ดังนั้นในการศึกษาครั้งต่อไป ควรทำการศึกษาเกี่ยวกับกลุ่มพระสงฆ์ที่มีบทบาทด้านพัฒนาที่อยู่ในจังหวัดในภาคเหนือตอนบน ซึ่งจะช่วยให้ทราบว่าพระสงฆ์ในแต่ละจังหวัดมีพฤติกรรมแสวงหาข่าวสารแตกต่างกันหรือไม่ และมีเงื่อนไขหรือปัจจัยใดเป็นสิ่งที่กำหนดพฤติกรรมการแสวงหาข่าวสาร

นอกจากนี้ การสัมภาษณ์พระสงฆ์ ควรใช้เวลาในช่วงบ่ายของวันทำการทั่วไป เพราะในช่วงเวลานี้พระสงฆ์จะมีเวลาสำหรับการสัมภาษณ์มากกว่าในวันหยุดซึ่งเป็นวันที่มีประชาชนเข้ามาเยี่ยมชม หรือพบปะจำนวนมาก

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับตัวแปรและเรื่องที่ควรทำวิจัย

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยที่มีเนื้อหาครอบคลุมตัวแปรเกี่ยวกับพฤติกรรมการแสวงหาข่าวสาร การใช้ประโยชน์จากข่าวสาร และวิธีการเผยแพร่ข่าวสารของพระสงฆ์เท่านั้น ดังนั้นในโอกาสต่อไปควรทำการศึกษาให้ครอบคลุมถึงตัวแปรปัจจัยที่มีผลต่อการแสวงหาข่าวสารของพระสงฆ์นักพัฒนา

สำหรับเรื่องที่ควรทำวิจัยในโอกาสต่อไป คือ บทบาทของพระสงฆ์ในฐานะผู้นำความคิดในกระบวนการสื่อสารเพื่อการพัฒนา

เอกสารอ้างอิง

- กนกรัตน์ สุชะวัฒน์. 2534. ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อเกี่ยวกับโรคเอดส์กับความ
รู้ทัศนคติและพฤติกรรมในการป้องกันโรคเอดส์ของหญิงโสเภณี. กรุงเทพฯ: วิทยานิพนธ์
ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. 2536. คู่มือการทำงานกับเกษตรกรรายย่อยโดยกระบวนการกลุ่ม.
กรุงเทพฯ: ชวนพิมพ์.
- กรรชรัตน์ หรั่งเพชร. 2542. การแสวงหาข่าวสาร การใช้ประโยชน์และความพึงพอใจในข่าว
สารเรื่องการแปรรูปรัฐวิสาหกิจของพนักงานองค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย.
กรุงเทพฯ: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย. 2521. คู่มือประมวลการสอนสำหรับวิทยากรเล่ม 1.
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น.
- กาญจนา แก้วเทพ. 2542. สื่อกับศาสนา. กรุงเทพฯ: ที.พี.พี.รินทร์.
- โกวิทชธรรม โสภณ, พระครู. 2547. สัมภาษณ์. ตุลาคม.
- คณะเจ้าหน้าที่โครงการพัฒนานิคมสร้างตนเองสมบูรณ์แบบไทย-เนเธอร์แลนด์. 2532. รายงาน
การประเมินผล กระบวนการทำงานพัฒนาและผลกระทบของนิคมสร้างตนเอง
สมบูรณ์แบบไทย-เนเธอร์แลนด์. กรุงเทพฯ: กรมประชาสัมพันธ์ กระทรวงมหาดไทย.
- จิตจำนงค์ กิติศิริดี. 2536. การพัฒนาชุมชน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน.
กรุงเทพฯ: คุณพินอักษรกิจ.

จิรัฐ อนุเริงชัย. 2546. การจัดการศึกษาตามอรรถมัยของพระสงฆ์ในจังหวัดนครปฐม. นนทบุรี: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

ณัฐชา สัมเขียวหวาน. 2541. บทบาทพระสงฆ์ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในจังหวัดราชบุรี. กรุงเทพฯ: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ทิตยา สุวรรณชฎ. 2517. “สังคมวิทยา”. ในวิทยาศาสตร์สังคม. สำนักวิจัยสถาบันบัณฑิตพัฒนาบริหารศาสตร์. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

ธนวดี บุญถื่อ. 2532. “ทฤษฎีการสื่อสารมวลชน”. หน่วยที่ 9. ในเอกสารสอนชุดวิชา หลักและทฤษฎีการสื่อสารมวลชน. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

ธันยพร พงษ์โสภณ. 2539. บทบาทของพระสงฆ์ สื่อบุคคลในการชี้แนะและปลูกจิตสำนึกประชาชนชนบท เพื่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น (ศึกษากรณี: พระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาส จังหวัดกาญจนบุรี). กรุงเทพฯ: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

นันทวัน กิจธนาเจริญ. 2541. การแสวงหาข่าวสาร การใช้ประโยชน์ ความพึงพอใจจากข่าวสารและการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรรมการบริโภคในชีวิตประจำวันของประชาชนกรุงเทพมหานคร ในภาวะวิกฤตเศรษฐกิจ. กรุงเทพฯ: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นิรุติ ไชยกุล. 2522. การพัฒนาชุมชน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ไทยอนุเคราะห์ไทย.

บำรุง สุขพรรณ. 2521. พฤติกรรมการรับข่าวสารจากสื่อมวลชนของพระสงฆ์ที่มีอิทธิพลต่อการเผยแพร่และพัฒนาความคิดจิตใจของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ปรมะ สตะเวทิน. 2533. หลักนิเทศศาสตร์. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์.

ปิ่นทारीย์ โขรัมย์. 2547. คุณลักษณะประชาธิปไตยในการสื่อสารผ่านเว็บบอร์ด. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยพนธ์ปริญญาโท, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พรรณนิภา วงษ์มิตร. 2540. ศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนากับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการธรรมรักษ์นิเวศ. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยพนธ์ปริญญาโท, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พรพิมล เฉลิมพลาณภาพ. 2535. พฤติกรรมการแสวงหาข่าวสารและการใช้เทคโนโลยีการสื่อสารของบริษัทธุรกิจเอกชนที่มียอดขายสูงสุดของประเทศไทย. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยพนธ์ปริญญาโท, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พิศาลเจติยารักษ์, พระครู. 2547. สัมภาษณ์. ธันวาคม.

พินิจ ลาภธนานนท์. 2535. พระสงฆ์ในชนบทภาคอีสานกับการพัฒนาตามหลักการพึ่งตนเอง. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยพนธ์ปริญญาโท, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พระ จิร โสภณ. 2532. “ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับทฤษฎีการสื่อสารมวลชน”. หน่วยที่ 6. ในเอกสารการการสอนชุดวิชา หลักและทฤษฎีการสื่อสารมวลชน. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

พูนทรัพย์ สิริพิพรหม. 2532. บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนากับการเข้าร่วมโครงการแผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง ของชาวบ้านห้วยยาง จังหวัดอุดรธานี. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยพนธ์ปริญญาโท, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. อ้างถึงใน สุทัศน์ โจทย์กระโทก. 2539. ทักษะคติของพระสงฆ์ในกรุงเทพมหานคร ต่อการเสนอข่าวสารทางพุทธศาสนาของสื่อมวลชน. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยพนธ์ปริญญาโท, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

มาลี บุญศิริพันธ์, สุภัทวดี อภินันท์, นันทิยา ดวงกุ่มเมศ และ นิธิตา แสงสิงแก้ว. 2548. ความต้องการและความเป็นไปได้ในการพัฒนาสื่อสารสุขภาพและสื่อสารสุขภาพ. กรุงเทพฯ: กระทรวงสาธารณสุข.

บุพดี ฐิติกุลเจริญ. 2537. ทฤษฎีการสื่อสาร. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ศักดิ์ จิตตฤตานนท์. 2542. ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารและการใช้ประโยชน์จากข่าวสารด้านการเกษตรของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในภาคเหนือ. กรุงเทพฯ: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

วันทนา ต่อนิมิตรกุล. 2538. การเปิดรับสื่อของไวยาวัจกรกับบทบาทในการสื่อสารระหว่างองค์กร (เฉพาะกรณีวัดในกรุงเทพมหานคร). กรุงเทพฯ: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. อ้างถึงใน กาญจนา แก้วเทพ. 2542. สื่อกับศาสนา. กรุงเทพฯ: ที.พี.พรินท์.

วิเชียร คุณธมโม, พระครูสมุห์. 2547. สัมภาษณ์. พุศิจิกายน.

ศิริพร ดิทยานนท์. 2541. การใช้ข้อมูลข่าวสารในกระบวนการตัดสินใจลงทุนในหลักทรัพย์ของผู้บริหารกองทุนรวม. กรุงเทพฯ: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สนธยา พลศรี. 2533. ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

สมชาย เหล็กเพชร. 2538. วิเคราะห์งานของพระสงฆ์ในฐานะเป็นผู้นำพัฒนาชุมชน. เชียงใหม่: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สมบูรณ์ สุขดำรงค์. 2530. การพัฒนาตามแนวพุทธศาสนา กรณีศึกษาพระสงฆ์นักพัฒนา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์บริษัทพิมพ์สวย.

สมศรี จินะวงษ์. 2531. ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อมวลชนความทันสมัยและการรักษาศีลของพระสงฆ์. กรุงเทพฯ: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สวนิจ ขมภัย และ วีรวรรณ ประกอบผล. 2528. แบบจำลองการสื่อสารสำหรับการศึกษาการสื่อสารมวลชน. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สากล ไพเราะ. 2531. การศึกษาผลของการใช้สื่อสิ่งพิมพ์เพื่อพัฒนาชนบทในโครงการอีสานเขียว.

กรุงเทพฯ: วิทยาลัยนิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สถานีชัย บุญชู. 2525. ความรู้ทั่วไปในการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพฯ: กรุงเทพมหานครพิมพ์.

สุภา อุตโท. 2541. บทบาทของพระสงฆ์ไทยใน 2 ทศวรรษหน้า (2541 - 2560). กรุงเทพฯ:

วิทยาลัยนิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สุภางศ์ จันทวานิช. 2531. วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

_____ 2535. การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ. กรุงเทพฯ:

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุพล สุทนต์โล, พระสมุห์. 2547. สัมภาษณ์. กันยายน.

เสรี วงษ์มณฑา. 2533. "จิตวิทยา". วารสารธรรมศาสตร์. 4-9 (เขษายน-มิถุนายน): 6.

สำนักธรรมวิจัย มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย. 2522. รายงานสัมมนา เรื่องพระสงฆ์กับการพัฒนาหมู่บ้าน. 3-5 กรกฎาคม 2522. กรุงเทพฯ: เจริญวิทย์การพิมพ์.

สัญญา สัญญาวิวัฒน์. 2515. การพัฒนาชุมชน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.

อนันต์ ดอนนอก, พระมหา. 2540. บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนตามโครงการอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.) ในจังหวัดนครราชสีมา. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยนิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

Atkin, C. K. 1973. *Anticipated Communication and Mass Media Information Seeking.*

New York: The Free Press.

- Chen, C. and Hemon, P. 1982 . Information seeking: Assessing and anticipating user needs. New York: Neal Schuman. อ้างอิงใน กรรชรัตน์ หรั่งเพชร. 2542. การแสวงหาข่าวสาร การใช้ประโยชน์และความพึงพอใจในข่าวสารเรื่องการแปรรูปรัฐวิสาหกิจของพนักงานองค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย. กรุงเทพฯ: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Denzin, Norman K. 1978. The Research Act: A Theoretical Introduction to Sociological Methods. New York: McGraw-Hill. อ้างอิงใน สุภังค์ จันทวานิช. 2531. วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Donohew, L. and L. Tipton. 1973. **A Conceptual Model of Information Seeking, Avoiding and Processing.** Beverly Hills: SAGE Publication.
- Katz, E.; M.Gurevitch and H. Haas. 1973. "On The Use of The Mass for Important Thing". **American Sociological Review**, 38: 164-181.
- McCombs, M. E. and B. B. Lee. 1979. **Using Mass Communication Theory.** New Jersey: Prentice Hall Inc.
- McQuail, Denis. 1987. Mass Communication Theory. Second edition 2. London: Hage Publication. อ้างอิงใน ยุพดี จิตติกุลเจริญ. 2537. **ทฤษฎีการสื่อสาร.** กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- Wilbur, Schramm. 1974. Nature of Communication Between Humans. The Process and Effects of Mass Communication. Wilbur Schramm and Donald F. Roberts (eds.) Urbana, Ill: University of Illinois Press. อ้างอิงใน กรรชรัตน์ หรั่งเพชร. 2542. การแสวงหาข่าวสาร การใช้ประโยชน์และความพึงพอใจในข่าวสารเรื่องการแปรรูปรัฐวิสาหกิจของพนักงานองค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย. กรุงเทพฯ: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Windahl, S. 1971. "A uses and effect model: Some suggestion". Media Panel Report, No.7b.

University of Lund (mineo). อ้างถึงใน ถัดดา จิตตคุตตานนท์. 2542. ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมกาเปิดรับข่าวสารและการใช้ประโยชน์จากข่าวสารด้านการเกษตรของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในภาคเหนือ. กรุงเทพฯ: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ภาคผนวก

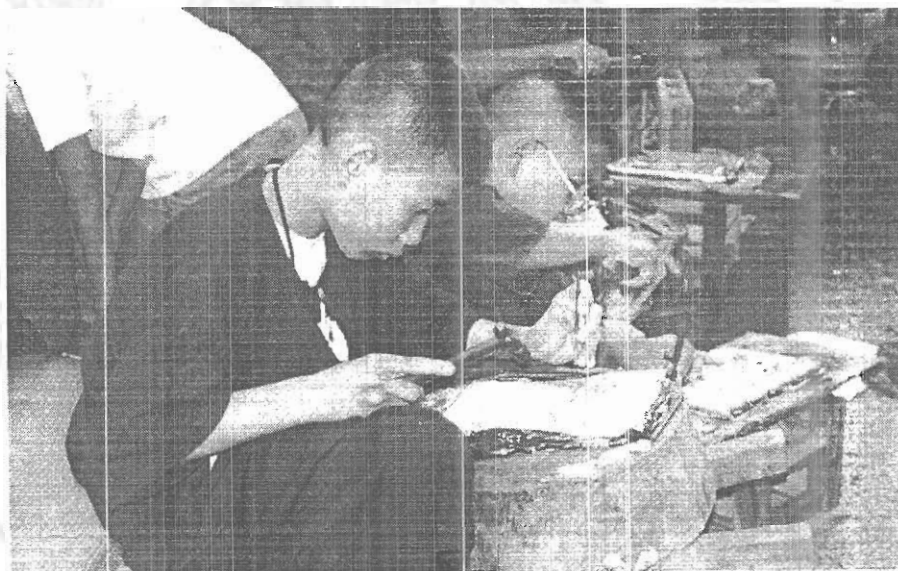
ภาคผนวก ก

ภาพพระสงฆ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก

และภาพการจัดกิจกรรมการพัฒนาของพระสงฆ์

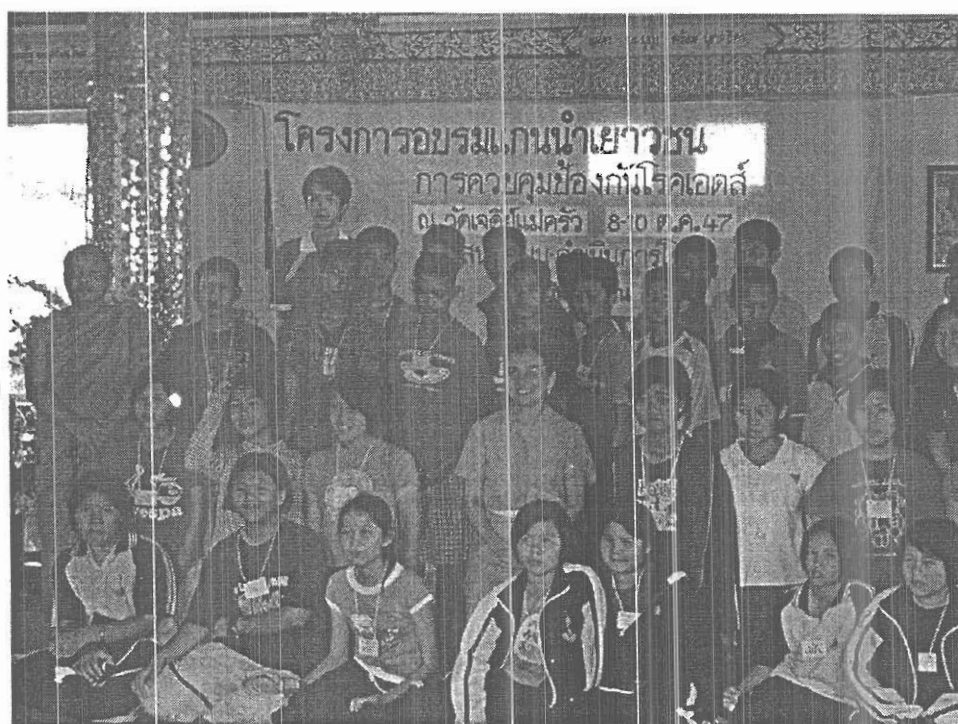
พระสมุห์สุพล สุทฺธสีโล วัดศรีสุพรรณ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

ภาพกิจกรรมกลุ่มหัตถศิลป์ล้านนา วัดศรีสุพรรณ

พระครูสมุห์วีเชียร คุณธรมโม วัดเจดีย์แม่ครัว อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

ภาพการจัดโครงการอบรมแกนนำเยาวชน การควบคุมป้องกันโรคเอดส์ วัดเจดีย์แม่ครัว

พระครูโกวิทธรรมโสภณ วัดร่องเมิง อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

ภาพกิจกรรมการจัดอบรมมัคคุเทศก์พิพิธภัณฑท์วัดร่องเมิง

พระครูพิศาล เจติยารักษ์ วัดน้ำจ้ำ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

ภาพการจัดประชุมกลุ่มเยาวชน วัดน้ำจ้ำ

ภาคผนวก ข
ประวัติผู้วิจัย

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ - สกุล	นางสาวพรทิพย์ อินทจักร์	
เกิดเมื่อ	28 กรกฎาคม พ.ศ. 2521	
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2539	มัธยมศึกษาตอนปลายจาก โรงเรียนดาราวินิจฉัย จังหวัดเชียงใหม่
	พ.ศ. 2543	นิเทศศาสตรบัณฑิต จกมหาวิทยาลัยพายัพ จังหวัดเชียงใหม่
	พ.ศ. 2546 – 2547	เจ้าหน้าที่ประสานงาน ศูนย์ประสานงานเพื่อ ท้องถิ่น สถาบันโพธิยาลัย จังหวัดเชียงใหม่
ประวัติการทำงาน	พ.ศ. 2548 – ปัจจุบัน	เจ้าหน้าที่ประสานงาน ทีมประสานงานกลาง โครงการการสื่อสารเพื่อสุขภาพ จังหวัดเชียงใหม่